

RNH, 133 914

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

5/

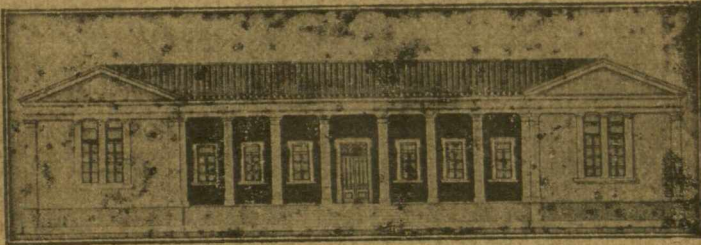
ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΙΑ Ι. ΤΖΙΒΑ

ΕΤΟΣ 1911

«Τοὺς μέλλοντας διδάσκειν ὅτι οὖν
αὐτοὺς πρῶτον εἰδέναι χρὴ».
(Πλάτ. Ἀλκ.)

«Ὁ ἀνοίγων ἐν σχολεῖον κλείει μίαν φυλακίαν».

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΘΑΝΟΥ ΤΖΑΒΕΛΛΑ

1—'Εν ἰδίῳ Ἀριστείδου—1

1911

Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συνδέσμου

Ἰ. Τζίβας	Πρόεδρος	
Γρ. Ξυρὸς	Ἀντιπρόεδρος	
Κ. Σβάρνας	Γενικὸς Γραμματεὺς	
Λυκ. Πισσούλης	Ἐκτακτὸς	»
Δ. Νικολαΐδης		
Ἡλ. Γοντζῆς		Σύμβουλοι
Κ. Δεδόπουλος		
Σ. Κυριακίδης		
Γ. Παναγιωτόπουλος		
Β. Καμπάνης	Ταμίης	

Ν. Πετρακόπουλος, Β. Μητσόπουλος *Εἰδικοὶ Γραμματεῖς*

Ἐπιτροπεία πρὸς ἔγδοσιν Περιοδικοῦ

Ἰω. Τζίβας Πρόεδρος, Ἡλ. Γοντζῆς, Ἀντ. Σαρρῆς,
Ἀντ. Θεοφίλης, Κ. Σβάρνας

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

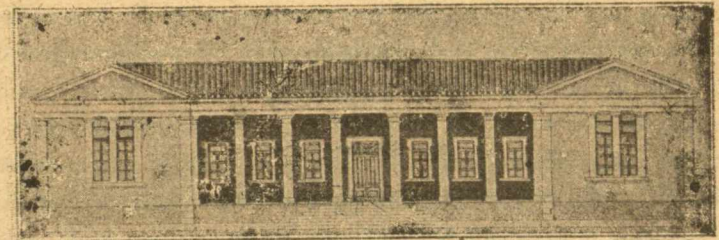
ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΤΕΤΧΟΣ Α'

ΕΤΟΣ 1911

«Τὸς μέλλοντας διδάσκειν ὅτι οὖν,
αὐτοὺς πρῶτους εἰδέναι χεῖρ». *(Πλάτ. Ἀλκ.)*

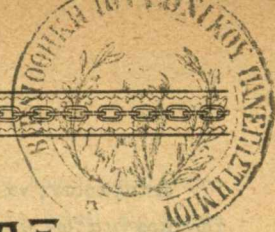

«Ὁ ἀνοίγων ἐν σχολεῖον κλείει μίαν φυλακὴν».

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΘΑΝΟΥ ΤΖΑΒΕΛΛΑ

1—Ἐν ἑδρῇ Ἀριστείδου—1

1910

Ο ΜΑΥΡΟΣ ΠΙΝΑΞ

“Ότε παρεσκευαζόμεν δια τὰς ἐξετάσεις τοῦ πτυχίου τῆς παιδαγωγικῆς ἱκανότητος—πρὸ εἴκοσι πέντε χρόνων!—ὁ ἐπιθεωρητὴς, ὁ ὁποῖος ἐβοήθει τὰς προσπάθειάς μου καὶ διώρθωνε τὰς γραπτάς προπαρασκευαστικὰς ἐργασίας μου, μοὶ ἔδωκεν ἡμέραν τινα ὅπως δικαιολογήσω τὴν ἐξῆς γνώμην διδασκαλῶ τινός. «Καλύτερον σχολεῖον εἶναι ἐκεῖνο, ὅπου γίνεται χρῆσις περισσοτέρας κιμωλίας». Μοὶ ἔφανε ὅτι ἡ γνώμη αὕτη ἦτο ἐν τῶν πολλῶν ἐκείνων ἀναξιόπιστων ἀξιωματῶν, δι’ ὧν ἐτρέφοντο τότε καὶ τρέφονται ἔτι καὶ νῦν οἱ νέοι διδασκαλοὶ. Τὰ ἐπιχειρήματά μου δὲν ἐπεβεβαίωσαν ἱπαρκῶς τὴν ἀλήθειαν ταύτην καὶ ἡ ἐκθεσίς μου ἐκρίθη μικροῦ λόγου ἀξία.

Εἶχον πρὸ πολλοῦ λησμονήσει τὸ γενομενον, ὅτε, τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1888, κατέλαβον τὸ πρῶτον θέσιν διδασκαλῶ. Μέχρι τότε ὑπηρετοῦν ὡς δόκιμος. Τὸ σχολεῖον, ἐν ᾧ ἐτοποθετήθη, ἦτο διταξίον. Αἱ ἰδίαι μου τάξεις εἶχον πλέον τῶν πενήτηντα μαθητῶν· ἀλλ’ ἦσαν πλούσιαι κατὰ τοῦτο μόνον. Τὸ ὕλικόν τῆς διδασκαλίας ἦτο πτωχότατον. Ἀντὶ μαύρων πινάκων ὑπῆρχον δύο πλάκες, μικρότεραι τοῦ ἐνός τετραγωνικοῦ μέτρου ἐκάστη, ἐντετοιχισμέναι συμμετρικῶς καὶ παρ’ ἐκάστην πλευράν τῆς ἑδρας τοῦ διδασκαλῶ. Ἡ ἑδρα ἀπέκρυπτεν ἀπὸ τῶν ἐκ δεξιῶν μαθητῶν τὰ δύο τρίτα τοῦ πίνακος τοῦ τοποθετημένου πρὸς τὰ ἀριστερά. Τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ διὰ τοὺς ἀριστερὰ τῆς ἑδρας καθημένους μαθητὰς ὡς πρὸς τὴν δεξιὰ τῆς ἑδρας πλάκα. Ἐλλὴν τούτου κατὰ τὴν χειμερινὴν ἐποχὴν ἡ διαλύσις τοῦ πάγου καθίστα ἀχρησιμοποίητους τὰ πλείστον τοῦ χρόνου τὰς ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ τοίχου τοποθετημένας πλάκας.

Ἡ ἀμηχανία μου ὑπῆρξε μεγάλη. Ἡ οἰκονομία τῆς κιμωλίας, ἦν παρὰ τὴν θέλησίν μου εὐρέθη οὕτω ἠναγκασμένος νὰ κάμνω, ἐκνέφερον εἰς τὴν μνήμην μου τοὺς λόγους τοῦ ἐπιθεωρητοῦ μου καὶ κχτενόησα τούτους πλὴν καλύτερον τώρα παρὰ τότε.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

1) Ἰωαν. Τζίδας,	Πρόεδρος
2) Γρ. Ευρύς,	Ἀντιπρόεδρος
3) Δημ. Νικολαΐδης,	Γεν. γραμματεὺς
4) Δ. Πισοῦλης,	Ἐκτακτος γραμματεὺς
5) Ἡλίας Γοντζές,	Σύμβουλος
6) Σωτ. Κυριακίδης,	»
7) Κ. Δεδόπουλος,	»
8) Κ. Σβάρνας,	»
9) Γ. Παναγιωτόπουλος,	»

~~~~~  
 Ταμίας  
 Β. Καμπάνης  
 ~~~~~

- Εἰδικοί γραμματεῖς
 1) Ν. Πετρακόπουλος
 2) Β. Μητσόπουλος

Ἀποφασίσας νὰ μεταβάλω τὴν ἀξιοθρήνητον ταύτην κατάστασιν τῶν πραγμάτων μετέβην ἔχων ὠρισμένον σχέδιον ἐν τῷ θυλακίῳ μου πρὸς συνάντησιν τοῦ δημάρχου, ὃν εὐρῶν παρεκάλεσα νὰ παραγγείλῃ διὰ τὸ σχολεῖον ἑννέα μαύρους πίνακας, πέντε διὰ τὴν ταξίν μου καὶ τέσσαρας διὰ τὴν ταξίν τοῦ βοηθοῦ μου, ὁ ὅποιος εἶχεν εἰς τὴν διαθέσιν του χάριν τῶν ἑβδομήκοντα μαθητῶν του μόνον ἓνα βαρὺν καὶ δύσχρηστον πίνακα ἐπὶ ὀκρίθαντος. Ὁ δήμαρχος ἦτο πλέον ἢ οἰκονόμος. Διέκρινα ἐκ τίνος κινήσεως τῆς κεφαλῆς του ὅτι ἡ αἰτήσις μου τὸν ἔταραξε. Δὲν ἔφανερωσα ὅτι ἐνόησα τὴν ταραχὴν του καὶ προσέθηκα ὅτι ὁ βοηθός μου καὶ ἐγὼ ἔχομεν ἀνάγκην τοσοῦτων ἂν μὴ περισσοτέρων πινακῶν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς διδασκαλίας. Ὁ δήμαρχος προσηλώσας τότε, ὡς ἰατρός, ἑταστικὸν βλέμμα ἐπὶ τῶν δύο ὀφθαλμῶν μου προσεπαθῆσε νὰ ἐμβυθῆν εἰς τὰς σκεψεις μου. Ἀνεκαλύψα ἄνευ κίπτου ὅτι μὲ ἐξελαμβανεν ὡς παραφρονᾶ καὶ ἀνησύχι περὶ τοῦ μελλοντος τοῦ σχολείου του. Ἐπειδὴ δὲν μοι ἔδιδεν ἀποκρίσιν, τῷ εἶπον ὅτι εἶχον συμβουλευθῆ τὴν λεπτοουργὸν τὸν ἔχοντα ἀναλαβεῖ διὰ τὸ τρέχον ἔτος τὰ δημοτικὰ ἔργα, καὶ ὅτι οὗτος ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν προῦδον τοῦ σχολείου θὰ ἐδεικνυετο ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγωτερον ἀπαιτητικός. Τέλος ἐξηγαγὼν ἐκ τοῦ θυλακίου μου σχέδιον καὶ πρὸς πολογισμὸν τῆς ἀπαιτουμένης δαπανῆς καὶ τῷ ἔδωκα ἐπαρκεῖς πληροφορίας. Ὁ ἀρκετὰ πρακτικὸς οὗτος τρόπος τῆς διαπραγματευσῆς τὸν ἔκαμε, φαίνεται, νὰ μεταβάλῃ τὴν διαγνώσιν. Μετετοπίσε τὴν καθισμά του διὰ νὰ το πλησιάσῃ εἰς τὸ ἰδικόν μου καὶ συνωμιλησάμεν ἐπὶ μακρὸν. Ἐπὶ μίαν ὥραν ἠσχολούμην νὰ ἀνατρέπω τὰς ἀντιρροήσεις του· ἀλλ' ἐπὶ τελους ἐκερδισὰ τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἀφῆκα αὐτὸν ὅπως μεταβῶ καὶ ἴδω κατὰ παραγγελίαν του τὸν λεπτοουργόν. Οὗτος ἤρξατο πάραυτα τοῦ ἔργου καὶ μετὰ δεκά πέντε ἡμέρας οἱ ἑννέα μαύροι πίνακες εἰσηρχοντο πανηγυρικῶς εἰς τὸ σχολεῖόν μου.

Ἐν ἑκάστη τῶν δύο αἰθουσῶν ἐτοποθέτησα τέσσαρας τούτων ἐπὶ τοῦ τείχου, πρὸ τῶν τμημάτων, ἐν καταλλήλῳ θέσει, οὕτως ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμοποιῶνται ἐπωφελῶς. Ὁ ἑνατὸς ὑψωθείς ἐπὶ τρίποδος κατέλαβε δεξιὰ τοῦ γραφείου μου τὴν μόνην ἐλευθερὰν γω-

νίαν τῆς πρώτης τάξεως. Οὗτος δὲν μοι ἀπέδωκεν ὅσας προσεδόκων ὑπηρεσίας. Διὰ νὰ μὴ κινήται ὁ λεπτοουργὸς εἶχε δώσει εἰς αὐτὸν παχύτητα. Ἦτο βαρὺς καὶ συνεπῶς δυσκόλου χειρισμοῦ. Καί, ὡς πάντες οἱ ἐπὶ τρίποδος πίνακες, ἔστερημένοι σταθερότητος παρὰ τὸ βάρος του, ἐσαλεύετο καὶ δὲν ἐπέτρεπεν ἵνα ἡ γραφὴ γίνεταί κανονική. Διὰ τοῦτο μετεχειριζόμεν κατὰ προτίμησιν τοὺς ἄλλους πίνακας.

Ὁ λεπτοουργὸς ἐμπνεόμενος ὑπὸ τῆς ἐπαινετῆς ἐπιθυμίας νὰ μοι παραδώσῃ ὠραῖον ἔργον εἶχε δώσει εἰς τοὺς πίνακας στιλπνότητα προκαλοῦσαν οὕτω λάμψιν κουράζουσαν τοὺς ὀφθαλμούς τῶν παιδίων καὶ ἐμποδίζουσαν ἐνίοτε αὐτοὺς νὰ διακρίνωσι τὰ γραφόμενα. Ἐάν μοι ἦσαν τότε γνωσταὶ αἱ ποικιλίαι πρὸς βαρῆν σκευαίαι (néolithes, ardoisine κλπ.) δὲν θὰ συνεβαίνε τοῦτο. Ἀλλ' ἤμην πρωτόπειρος καὶ συνεπῶς ἐγενόμην θύμα τῆς ἀπειρίας μου. Ἠναγκάσθην ἕνεκα τούτου νὰ τρίψω ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας τοὺς ἄγαν στιλπνοὺς πίνακας μου, καὶ ἔμαθον οὕτω δι' ἐξοδῶν μου ὅτι πᾶς μαῦρος πίναξ διὰ νὰ εἶναι καλὸς ὀφείλει νὰ ἔχῃ χρῶμα ἀμαυρόν.

Ἐπειτα ἐπεχείρησα νὰ χαρακώσω αὐτοὺς. Πρὸς ἐκτέλεσιν τούτου μετεχειρίσθην μακρὸν κανόνα, τὸν ὅποιον ἔλαθον ἐπὶ ἐπιστροφῇ παρὰ τοῦ παραπλευρῶς ἐγκατεστημένου λεπτοουργοῦ, καὶ αἰχμηρὸν ἔργαλειον. Ἐσυρα τὸ αἰχμηρὸν τοῦτο ἔργαλειον κατὰ μῆκος τῶν πλευρῶν τοῦ κανόνος καὶ οὕτως ὥστε ἡ αἰχμὴ αὐτοῦ νὰ εἰσχωρήσῃ ἑλαφρῶς εἰς τὸ ξύλον. Ἠλειψα κατόπιν τοὺς πίνακας μου μὲ κιωλίαν, καὶ δὲν ὑτελείφθη πλέον ἢ νὰ σπυγγίσω αὐτοὺς μὲ ῥάκη διὰ νὰ ἔχω γραμμὰς λευκάς, ἐπαρκῶς ὁρατὰς καὶ ἑκατοντάκις διαρκεστέρας τῶν ἐρυθρῶν ἢ λευκῶν γραμμῶν, τὰς ὁποίας ἤθελε χαραῖσι ὁ λεπτοουργός. Αἱ χαραχθεῖσαι γραμμαὶ ἀπέχον ἀπ' ἀλλήλων ἀναλόγως τῆς τάξεως τῶν μαθητῶν καὶ τοῦ σκοποῦ, δι' ἐν προωρίζοντο αἱ πίνακες. Πάντοτε διὰ τῆς αὐτῆς μεθόδου ἐχάραξα τετραγωνικὰς παλάμας ἐπὶ τῆς μιᾶς τῶν ἐπιφανειῶν τοῦ ἐπὶ τοῦ ὀκρίθαντος πίνακος. Ὁ πίναξ οὗτος ἐχρησιμοποιεῖτο ἐξ ἀμφιτέρων τῶν ἐπιφανειῶν. Τὸ τετραγώνισμα τοῦτο ὄφειλε νὰ μοι παρέχῃ ὑπηρεσίαν διὰ τὰ σχέδια, διὰ τὰ γεωγραφικὰ ἰχνογραφήματα καὶ ἔτι μᾶλλον διὰ τὴν σπουδὴν

των μέτρων επιφανείας. Εύχερέστατον ἦτο τῷ ὄντι νὰ ἰχνογραφῆση τις ἐκεῖ ἐν τετραγωνικὸν μέτρον. Ὁ πίναξ εἶχε διαστάσεις 1 μ. 30 πρὸς 1 μ.

Εἰς τοὺς πίνακας μου οὕτω ἐγκαθιδρυμένους καὶ παρεσκευασμένους ἠδυνήθην νὰ μεταχειρίζωμαι καὶ νὰ κάμνω νὰ μεταχειρίζονται πολλὴν κιμωλίαν. Καὶ οὕτω ἐξέλιπεν ἡ στενοχωρία, ἣν εἶχον νὰ αἰσθανθῶ ἐν ἀρχῇ.

Κληθεὶς μετὰ τινα ἔτη νὰ διευθύνω ἄλλο σχολεῖον εὐρον ἐκεῖ κατὰ τὴν ἀφιξίν μου πολλοὺς μαύρους πίνακας, πλάκας ὅμως, αἱ ὅποιαι κατὰ τὸν χειμῶνα ἐνεκα τῆς διαλύσεως τῶν πάγων θὰ ἦσαν ἀχρηστοί. Ἄλλως ἐκτισμένοι: ἐπὶ τῶν τοίχων δὲν ἦτο δυνατόν νὰ χρησιμοποιῶνται εὐκόλως. Ὁ δῆμος εὐτυχῶς ἦτο πλούσιος καὶ ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ εὐμενὴς πρὸς τὸ σχολεῖον. Ἐπέτυχον ἄνευ δυσκολίας πίνακας τινὰς μεγάλης ἐπιφανείας, 1 μ. 75 πρὸς 1 μ. 40, αἱ ὅποιαι ἀνυσοῦντο καὶ κατεβιβαζοῦντο διὰ στρυφίγκων καὶ ἦτο δυνατόν νὰ περιστρέφονται ὡς ἀπλᾶ παραθυρόφυλλα. Εἶδον μετὰ ταῦτα πολλῶν καὶ διαφόρων συστημάτων μαύρους πίνακας, δὲν εὐρον ὅμως οὐδὲν ἄλλο εἶδος πρακτικώτερον τῶν ἀπλῶν τούτων στρεφόμενων πινάκων σταθερότητος ἀπολύτου, χειρισμοῦ εὐκολωτάτου, λίαν εὐχρηστων. Ἐχαράκωσα τούτους διὰ τῆς μνημονευθείσης ἤδη μεθοδοῦ καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἐνὸς ἐχάραξα πεντάγραμμα, τὰ ὅποια ἠπλοποιοῦν τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου τῆς φθικῆς.

Παρῆλθον ἕκτοτε δέκα ἔτη, εὐρίσκων δὲ ὅτι οἱ πίνακες δὲν ἦσαν πλέον ἐπαρκῶς μαῦροι ἐζήτησα παρὰ τοῦ δημάρχου νὰ προμηθεύσῃ εἰς τὸ σχολεῖον κατάλληλον χρῶμα καὶ ἀπαλὸν χρωστῆρα καὶ ἐπωφελήθην τὰς διακοπὰς διὰ νὰ ἀναχρωματίσω αὐτούς. Αἱ πλάκες ἐβάφισαν ἀπαξ, οἱ ἐκ ξύλου μαῦροι πίνακες δις. Ἐπειδὴ ἡ ἐργασία ἐγένετο κατὰ τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον τῶν διακοπῶν, κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν μαθημάτων ὁ χρωματισμὸς ἦτο ἀπολύτως ξηρὸς, σταθερὸς καὶ διαρκὴς. Σήμερον ἀκόμη οἱ πίνακες οὗτοι εἶναι τοῦ αὐτοῦ ἀμαυροῦ χρώματος, ὡς ἐν ἀρχῇ, καὶ δέχονται τὴν κιμωλίαν μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας. Πιστεύω ὅτι αἱ λαμβανόμεναι προφυλάξεις: 1ον

νὰ σπογγίζωμεν αὐτούς μὲ χνοώδη ῥάκη ἐκ μαλλίου ἢ βάμβακος καὶ οὐδέποτε μὲ σπόγγον, καὶ 2ον νὰ πλύνωμεν αὐτούς ὅσον τὸ δυνατόν σπανιώτατα, συντελοῦσι πολὺ εἰς τὴν καλὴν διατήρησιν τούτων.

Ἄλλὰ διατί τοσοῦτον πολλοὶ πίνακες; Διατί νὰ καλύπτωμεν τοὺς τοίχους διὰ τοσοῦτων μαύρων σανίδων, πολὺ ὀλίγον διακοσμητικῶν, ἐν ᾧ εἶναι τοσοῦτον εὐκόλον, ὅταν θέλωμεν νὰ μεταχειρισθῶμεθα αὐτούς, νὰ σβύνωμεν ὅσα προηγουμένως ἐγράψαμεν; Διατί; Διὰ νὰ εἶναι δυνατόν νὰ γράφῃ ὁ διδάσκαλος ἐκεῖ πρὸ τῆς τάξεως, τὰ πρότυπα τῆς γραφῆς ἢ τοῦ σχεδίου, τὴν ἐκφώνησιν τῶν ἀσκήσεων τῆς ἐφαρμογῆς, διατηρουμένης ἰκανῆς θέσεως διὰ τὴν διόρθωσιν τῶν ἀσκήσεων τούτων καὶ διὰ τὰς ἐξηγήσεις τὰς προβλεπομένας ἢ μὴ προβλεπομένας, πολυαριθμούς βεβαιότῃτα, αἱ ὅποιαι θὰ ἐπιβάλωσιν ἐαυτὰς κατὰ τὰ μαθήματα τῆς ἡμέρας. Διὰ νὰ εἶναι δυνατόν νὰ στέλλῃ συγχρόνως εἰς τοὺς πολλοὺς τούτους μαύρους πίνακας μίαν δεκάδα μαθητῶν κατὰ τὴν ὥραν τῆς κλίσεως τῶν ῥημάτων, τῶν ὀρθογραφικῶν ἀσκήσεων, τῆς ἐκτελέσεως ἀριθμητικῶν πράξεων. Διὰ νὰ εἶναι δυνατόν νὰ γράφῃται ἐκεῖ ὅλον τὸ ὑπαγόμενον καὶ νὰ γίνεταί οὕτω ἡ διόρθωσις εὐκολωτέρα καὶ ὠρελιμωτέρα. Διὰ νὰ εἶναι δυνατόν νὰ διατηρῆται ἐκεῖ τὸ γεωγραφικὸν σχεδιάγραμμα, ὅπερ θὰ συμπληρωθῇ εἰς τὸ ἐπόμενον μάθημα, τὸ ὑπόδειγμα τοῦ σχεδίου, τὸ ἄσμα, ἐνδιαφέρουσά τις περίληψις, στατιστικὸς τις πίναξ καὶ τὰ λοιπὰ. Ὅθ' ἔπρεπεν ἴσως νὰ ἀναφέρωμεν πᾶσαν τὴν ἐργασίαν τὴν δυναμένην νὰ διέρχεται διὰ τοῦ πίνακος, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο δὲν θὰ ἐπῆρκει ἡμῖν τὸ σχέδιον τούτου τοῦ ἀρθροῦ. Ἐστῶσαν τέλος πίνακες πολλοὶ διὰ νὰ δυνώμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεθα πολλὴν κιμωλίαν, διότι ἐὰν τὸ σχολεῖον, ἐν ᾧ γίνεται χρῆσις πολλῆς κιμωλίας, δὲν εἶναι ἀναγκαιῶς τὸ καλύτερον, δὲν θὰ εἶναι ἐν τούτοις ποτὲ τὸ χειρότερον.

Μετὰφρασις.

Ἰ. Βαχαβιόλος.

ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΤΕΜΑΧΙΟΥ

Ἐκ τοῦ Γ' Σχολ. ἔτους τοῦ Βειν.

Θέσεις τοῦ σκοποῦ.

Πρὶν ἢ ἀναγνωσθῆ τὸ νέον τεμάχιον, πρέπει νὰ ἐκκαλῶνται ἐν τῇ συνειδήσει αἱ παραστάσεις ἐκεῖναι, αἵτινες τὸ ἐν τῇ ψυχῇ μέλλον νὰ εἰσέλθῃ νέον ὀφείλουσι νὰ ὑποδέχωνται καὶ καθιστῶσι τοῦτο ἀντιληπτὸν, ἀφομοιῶσαι σταθερῶς πρὸς ἑαυτάς. Τοῦτο συμβαίνει διὰ τοῦ σκοποῦ, ὅστις πρέπει νὰ εἶνε συγκεκριμένον, ὠρισμένον καὶ καταληπτὸς ὑπὸ τῶν παιδῶν, ἀφορῶν εἰς τὸ κύριον καὶ συγκεκριμένον περιεχόμενον τοῦ ἀναγνωστικοῦ τεμαχίου.

Προεργασία

Ἐν τῇ ἐκ τῶν προτέρων διαπραγματεύσει τοῦ ἀναγνωστικοῦ τεμαχίου ἀνακαλοῦνται ἐξεγυρισμένοι αἱ ἤδη γνωσταὶ παραστάσεις, διευκολύνουσαι τὴν ἀφομοίωσιν τοῦ νέου καὶ παράγονται δι' ἐρωτήσεων ἐπὶ τῆς γνωστῆς ὕλης προσδοκίαι. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τῆς προεργασίας γίνεται ἀνακεφαλαίωσις.

Προσφορὰ τοῦ νέου.

Ἐκεῖθεν στρέφεται ἡ διδασκαλία εἰς τὸ Β' στάδιον, εἰς τὴν προσφορὰν τοῦ νέου. Αὕτη τελεῖται εἰς δύο συνεχόμενα βήματα. Ἐν πρώτοις στρέφεται αὕτη εἰς τὸ ὑλικὸν μέρος τοῦ τεμαχίου, εἰς τὴν πραγματικὴν δηλ. καὶ χρονικὴν μορφήν τοῦ ἀναγνωσκομένου. Τοῦτο ὀφείλει νὰ γίνεται καταληπτὸν καὶ οἰκείον. Εἶτα στρέφεται εἰς τὸ θεωρητικόν, ἠθικὸν καὶ θερησκευτικὸν περιεχόμενον, ἐν ᾧ πρέπει ὁ μαθητὴς νὰ ἐμβαθύνῃ. Ἡ ἐμβαθύνσις αὕτη κατορθοῦται εὐκολώτατα,

εἰάν πρότερον ἡ ἐξωτερικὴ πραγματικότης κείται ἐν τῇ συνειδήσει μετὰ πλήρους βεβαιότητος, πρᾶγμα τὸ ὅποιον τρεῖς στερῶς τὴν σχέσηιν, ὡς κανὼν τῆς διδασκαλίας, μεταξὺ τῶν δύο ἀνωτέρω βημάτων.

Α. Τὸ ἀναγνωστικὸν τεμάχιον προβαλλεται κατὰ ταῦτα συμφῶνως τῷ χαρακτῆρί του, ἐν πρώτοις κατὰ τεμάχια. (Ἐφόσον δὲν εἶνε ἐν μικρὸν ἀδιαίρετον ὅλον).

α') Ἀναγιγνώσκεται ἐπὶ τῶν μαθητῶν τὸ ἐν τεμάχιον κατόπιν τοῦ ἄλλου καὶ γίνεται ἀναδιήγησις. Ἐνῶ παρέχεται τοῖς μαθηταῖς κατὰ τὴν προεργασίαν ἡ μεγιστὴ εὐρυχωρία διὰ τὴν ἀτομικὴν ἔκφρασιν, ὀφείλει τις ἐνταῦθα ν' ἀποδίδῃ ὀρθῶς τὰς σκέψεις καὶ τὴν μορφήν τῆς ἐκφράσεως τοῦ συγγραφέως, χωρὶς νὰ ἀσκή ἐπ' αὐτῶν ἀπόλυτον πιεσιν.

β') Κατόπιν μιᾶς δευτέρας ἀναγνώσεως ἔπεται μία διαπραγματεύσις ἐν ἣ τὸ ἐσφαλμένον διορθοῦται, τὸ ἀκατάληπτον συμπληροῦται ὑπὸ τῶν μαθητῶν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῦ διδασκάλου τὸ ἀσφές φωτίζεται καὶ διαλυάζεται.

γ') Μετὰ τὴν τρίτην ἀνάγνωσιν διαμορφοῦται μία ἐπιγραφή τοῦ τεμαχίου. Οὕτω διαπραγματεύεται ἕκαστον τεμάχιον πρῶτον καθ' ἑαυτὸ καὶ σινδύεται κατόπιν μετὰ τοῦ πρηνουμένου.

Κατόπιν τῆς ἀναγνώσεως πάντων τῶν τεμαχίων καὶ τῆς διατυπώσεως τῶν ἐπιγραφῶν, ἀκολουθεῖ μία γενικὴ ἀντιληψὶς τοῦ ὅλου μετὰ τὰς ἐπιγραφὰς ἀνὰ χεῖρας καὶ δὴ ἐν πρώτοις ὑπὸ τῶν καλλιτέρων καὶ εἶτα ὑπὸ τῶν ἀσθενέστερων μαθητῶν. Μετὰ ταῦτα τελειώνει τὸ πρῶτον μέρος τοῦ δευτέρου σταδίου, ἡ ἀνίληψις δηλ. τῆς ἐξωτερικῆς πραγματικότητος.

Β. Διὰ τούτων δὲν ἐδημιουργήθη, ὡς ἄνω ἐλέχθη, ἡ συνθετικὴ προσφορὰ. Ἐν ἐνὶ δευτέρῳ βηματι ἐνεργεῖ ἡ διδασκαλία τὴν ἀντίληψιν καὶ τὴν οἰκαιοποίησιν τοῦ ὀλικοῦ πνευματικοῦ περιεχομένου, ἥτοι πρὸς τίνα σκοπὸν πρέπει νὰ ἐξεταζῆται κατὰ βαθὸς εἰς τὰς ἀνωτέρας τῆς σχέσεις ἡ συγκεκριμένη ὕλη. Διὰ τῆς κατὰ βαθὸς ἐξετάσεως τῆς ὕλης προβαλλεῖ ὁ διδάσκαλος ἐν μορφῇ ἐρωτήσεως κρίσεις, θέματα περιωπῆς, ἅτινα σχημαίζονται ἐν τῇ γλώσῃ τοῦ Ziller διὰ τῆς ἐκ-

φράσεως, συγκεντρωτικαὶ ἐρωτήσεις, χωρὶς αὐταὶ νὰ ἔχωσι πάντοτε τὸν τύπον τῆς ἐρωτήσεως. Διὰ τῶν συγκεντρωτικῶν τούτων ἐρωτήσεων, αἵτινες εὐνοϊκώτατα ἐνεργοῦσι, ἀναπτύσσεται συστηματικὴ ζωηρὰ διδασκαλία, γίνεται ὁ μαθητὴς κάτοχος ἀξιολόγου κρίσεως, ὀδηγεῖται εἰς ἠθικοθρησκευτικὰ καὶ ψυχολογικὰ κατάλληλα σημεῖα καὶ παρορμᾶται πρὸς πραγματώσιν αὐτῶν.

Αὕτη ἡ πρὸς τὸ πνευματικὸν περιεχόμενον τοῦ τεμαχίου ῥυθμιζομένη παραγωγικότης, εἶνε τὸ σπουδαιότατον καὶ δυσκολώτατον μέρος τῆς ἐργασίας τοῦ διδασκάλου, ἀπαιτοῦσα τὴν ἐπιμελῆ προσοχὴν τούτου κατὰ τὴν προπαρασκευὴν του.

Ἐν τῇ βαθεῖα ταύτῃ ἐπεξεργασίᾳ τοῦ ἀναγνωστικοῦ τεμαχίου ἀπὸ ὑψηλοτέρας ἀπόψεως εὐρηται μία ἔτι ἀπαξ γενικὴ ἀντίληψις τοῦ πραγματικοῦ περιεχομένου, ἐν ἣ ἀμιλλᾶται ἡ ἀτομικὴ ἀντίληψις τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὴν κτηθείσαν συγκεντρωτικὴν ἰδέαν.

Ἐπαναλαμβάνεται δ' ἐπίσης ἡ ἐκφωνηθεῖσα ἀπόδοσις τοῦ ὅλου εἰς μίαν συγκεντρωτικὴν ἰδέαν.

Ἦδη πρέπει νὰ παρέχεται εἰς τοὺς μαθητὰς ἡ ἐλευθερία ἐν τῇ διαπλάσει τῆς ἐκθέσεώς των. Ἐπιτρέπεται αὐτοῖς διεξοδικώτερον ἢ συντομώτερον νὰ διηγῶνται. Ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ εἶνε εὐχαριστημένος ἐφ' ὅσον δὲν παραλείπειαι τι οὐσιῶδες. Πρέπει βεβαίως ὁ μαθητὴς νὰ ἐκφράζη ἀκριβῶς τὴν ἀτομικὴν του ἀντίληψιν, καὶ νὰ μὴ περιορίζεται εἰς μίαν ἐπὶ λέξει ἀπόδοσιν τοῦ τεμαχίου.

Ἄφου οὕτως τὸ ἀναγνωστικὸν τεμάχιον ἔχει κατανοηθῆ πλήρως, ὀφείλει ὁ μαθητὴς νὰ καταστῆ ἰκανὸς εἰς τὴν πλήρη αὐτοῦ ἐκφραστικὴν ἀνάγνωσιν. Τοῦτο κατορθοῦται ὡς ἑξῆς :

α'. Ὁ διδάσκαλος ἀναγινώσκει τὸ τεμάχιον ὑποδειγματικῶς.

β'. Ὁ μαθητὴς ἀπομιμείται τὴν ἀνάγνωσιν, διορθοῦται καὶ καθοδηγεῖται εἰς τὸ πῶς πρέπει νὰ τονίξη καὶ διατι οὕτω.

γ'. Γίνεται ἄσκησις ὀρθοῦ τονισμοῦ διὰ τῆς ἐναλλαγῆς τῆς ἐν χορῶ ἀναγνώσεως καὶ τῆς κατ' ἀτομον.

Μετὰ τὴν ὑποδειγματικὴν ἀνάγνωσιν ἔπεται ἐνίοτε ἡ ἀποστήθισις καὶ ἡ ἀπαγγελίη τοῦ τεμαχίου.

Ἐὰν οὕτω τὸ τεμάχιον ἐγένετο οἰκεῖον, λήγει τὸ στάδιον τῆς προσφορᾶς τοῦ νέου. Μὲ τοῦτο δὲ τελειώνει καὶ ἡ ἐν γένει διαπραγματεύσις τοῦ ἀναγνωστικοῦ τεμαχίου.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ)

Πάτρις

Η. Γ. Τσακίρης

Δημοδιδάσκαλος

ΕΚ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

DR. N. JAHN

κατὰ μετάφρασιν

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑ Γ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ Δημοδιδασκάλου

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 134 τοῦ Δ' τόμου).

Τὸ ἀνωτέρω ἐπιτυχάνει ὅταν εἶναι κάτοχος ἰκανῆς χώρου φαντασίας. Ὁ διδάσκαλος πρὸς τούτοις πρέπει διὰ τοῦ λόγου καὶ δι' εἰκόνων νὰ ὑποβυθῆ καὶ τὰ τῆς ἀντιλήψεως χάσματα νὰ συμπληρῶν. Εἰς τὴν γεωγραφίαν ἐπεκτείνεται ὁ κύκλος τῆς ἰδιαίτερας πατρίδος καὶ ἐμφανίζονται ἀντικείμενα καὶ χώρου, σχέσεις ἐντελῶς ἀγνωστοὶ εἰς τὸν μαθητὴν. Τότε ἀπαιτεῖται παρὰ τοῦ διδασκάλου ὄχι πλέον «ἐποπτικὴ διδασκαλία», ἀλλ' ὀρθότερον εἰπεῖν «τὸ διδάσκειν ἐποπτικῶς». Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἔχει νὰ μεταχειρισθῆ δύο μέσα: ἀφ' ἑνὸς ἰχνογραφήματα, χάρτας, εἰκονογραφίας καὶ ἀφ' ἑτέρου διδασκαφινίζουσιν καὶ ἀφηγηματικὴν γλῶσσαν. Ἄλλ' ἐν ἀμφοτέροις ταῖς περιπτώσεσιν ὁ διδάσκαλος ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς φαντασίας τοῦ μαθητοῦ. Τὰ ἰχνογραφήματα παρέχουσι πάντοτε ἐν ἐπιπέδῳ ἐπιφανείᾳ συνήθως δὲ ἐν σμικρύνσει εἰκόνα τοῦ πραγματικοῦ, ὅπερ πρέπει νὰ παρασταθῆ εἶτα ὡς σωματικὸν καὶ μεμεγεθυμένον. Ὁ περιγραφικὸς ὅμως λόγος, αἱ ἀφηγήσεις καὶ αἱ διασσαφῆσεις συμβάλλουσιν εἰς τὸ νὰ σχηματισθῆ νέα εἰκὼν ἐν τῇ φαντασίᾳ ἐκ τῶν ἐκ τινος ἀντικειμένου γνωστοῦ (λεϊμῶνος, λίμνης, κ.τ.λ.) ἐκπορευομένων καὶ εἰς τὴν διάνοιαν προσ-

τιθεμένων προσδιορισμῶν. Ἄνευ τῆς εἰς τὸ γνωστὸν προσθήκης αἱ περιγραφαὶ διὰ τὸν μαθητὴν εἶναι λέξεις κεναί, διότι ἄλλως δὲν εἶνα δυνατὸν νὰ παραστήσῃ ἐν ἑαυτῷ ὄρισμένον τι ἐν χώρῳ περιορισμένον. Ὅσα περαιτέρω προβαίνει ἡ διδασκαλία, τόσῳ δυσκολώτερον καθίσταται ν' ἀναζωπυρῆται ἡ φαντασία. Προκειμένου π. χ. νὰ κατανοήσωμεν τὴν περίπλοκον τροχίαν τῶν πλανητῶν καὶ τῶν δορυφόρων καὶ τὰ χώρου σχετικὰ μεγέθη τοῦ σύμπαντος, πρέπει τὸ οὐράνιον σῶμα ὀρθῶς μικρὸν ἐν ἡμῖν νὰ παραστήσωμεν ἵνα περιοθῶμεν σαφεῖς διαστάσεις. Πρέπει, πρὸς διασάφην τῶν παραδείγματος, τὴν γῆν νὰ παριστῶμεν ὡς πῖσον, εἰς ἀπόστασιν 36 μέτρων, τὸν ἥλιον ὡς σφαῖραν ἔχουσαν διάμετρον ἑνὸς ποδός, εἶτα εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς χιλιομέτρου καὶ μεγέθους κερασίου τὸν Ποσειδῶνα κ. τ. λ. Τοιαῦται συγκρίσεις εἶναι ἐπανάγκες νὰ ἐκτελῶνται, διότι οὕτως ἀδυνατοῦμεν νὰ διατρεξώμεν διὰ τῆς φαντασίας τὰ μέρη οὕτως ὥστε ἡ ὕλη σειρὰ νὰ ἐντυπωθῇ εἰς τὴν μνήμην, τὸ μέγεθος αὐτοῦ υπερβαίνει τὴν ἀντίληψιν ἡμῶν. Εἶναι κενὰ ἐννοίας ὀνόματα καὶ ἀριθμοί. Εἶμεθα ἱκανοὶ νὰ παριστῶμεν ἐν ἡμῖν τὸ μήκος ὁδοῦ, τὴν ὁποῖαν ἔμετρήσαμεν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, ὅταν εἴμεθα εἰς θέσιν σταθμὸν πρὸς σταθμὸν ἐν τῇ μνήμῃ πρὸς ἀλλήλους νὰ συνειρωμεν ἄδυνατοῦμεν ὅμως νὰ παριστῶμεν ἐν ἡμῖν ἑκατομμύρια μιλίων ἐν προσαλλήλῳ συνειρωμῶ καὶ τὸ νὰ παρακολουθήσωμεν μὲ τὸν νοῦν τὴν γνωστὴν σφαῖραν τηλεβόλου διηλεκτῶς πετῶσαν ἐπὶ εἰκοσιπέντε ἔτη ἵνα φθάσῃ τὸν ἥλιον· εἶναι ἀξιώσεις διὰ τὴν φαντασίαν πάντων ἀπραγματοποίητος.

4. Ἐν τῇ ἱστορικῇ διδασκαλίᾳ κατὰ τὴν διασάφην τῶν παραδειγμάτων καὶ ἐν τῇ ἠρησκευτικῇ διδασκαλίᾳ γίνεται λόγος περὶ πραγματικῶν ἢ φανταστικῶν συμβεβηκότων. Ταῦτα διεδραματίσθησαν εἰς ὄρισμένον τόπον καὶ ἐξετελέσθησαν ὑπὸ προσώπων. Ἡ ἱστορικὴ διδασκαλία ὅθεν θὰ ἐπιτυχάνῃ τότε ὁπότεν ὁ διδάσκαλος τὴν τοῦ μαθητοῦ φαντασίαν τοῦ χώρου ἐξεγείρῃ κατὰ τρόπον ὥστε αὕτη τὰ ἐξίστοφούμενα πρόσωπα μετὰ τῶν πράξεων νὰ μετατοπίζῃ εἰς ὄρισμένον τόπον καὶ ὅποτεν ὁ τρόφιμος τὰ πρόσωπα μετὰ τοῦ τόπου

οὕτω ζωηρῶς πρὸ αὐτοῦ βλέπει, ὥστε ἐκεῖ ἐπάνω οἰοεὶ μετ' αὐτῶν νὰ κινῆται. Ὅπως ὁμοίως πρὸς τούτοις εἶναι ἀνάγκη αἱ μορφαὶ τῶν ποιητικῶν ἀναγνωστικῶν τεμαχίων, τὰ πρόσωπα τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐναργῶς πρὸ τῶν πνευματικῶν ὀφθαλμῶν τοῦ παιδίου νὰ παρουσιαζονται, διότι οὕτω μόνον θὰ κατανοήσῃ τὰς πράξεις καὶ τὰς σκέψεις τῶν ἐμφανιζομένων προσώπων καὶ φορεὺς αὐτῶν θὰ γίνῃ. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει διὰ τὰς ἱστορίας καὶ τὰς διηγήσεις τῶν ἀναγνωστικῶν τῆς νεολαίας. Ἐν πάσει περιπτώσει τὰ δι' ἐκάστην βαθμίδα ἀναγνώσματα πρὸ παντός ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως πρέπει νὰ κρίνωνται.

5. Τίνι τρόπῳ ἡ χώρου φαντασία κατὰ τὸ ἰχνογραφεῖν καὶ γράφειν ἐνεργεῖ, ἀπ' ἑαυτοῦ σαφηνίζεται καὶ παρ' ἑκάστου ἰδίᾳ συμπληροῦται. Ἐγενετο ἤδη λόγος, ὅτι ἡ ἔννοια τοῦ μεγέθους εἶναι μόνον σχετικὴ καὶ ὅτι πᾶσα μεγέθους ἐκτίμησις προϋποθέτει μέτρον τι δι' οὗ τὰς ἀποστάσεις τῶν εἰς τὴν ἀντίληψιν προσιπτόντων ἀντικειμένων τῇ βοήθειᾳ τῆς φαντασίας συγκρίνομεν. Εἶναι ὅθεν σπουδαῖον, ἵνα οἱ μαθηταὶ πορίζωνται καὶ καταχωσιν ἐναργῆ παραστάσεις τῶν κανονικῶν μέτρων, τοῦ γαλλ. μέτρου δηλαδὴ τοῦ χιλιομέτρου, τοῦ τετραγωνικοῦ μέτρου κτλ. νὰ ἐκτελῶσι δὲ πραγματικὰς καταμετρήσεις. Τοιαῦται ἀσκήσεις εἶναι σπουδαῖον θεμέλιον τοῦ ἀριθμῆν, τῆς γεωμετρίας, τῆς γεωγραφίας, τῆς ἰχνογραφίας. Κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ μεγέθους τῶν κατὰ τῶν τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μακρὰν ἀπεχόντων ἀντικειμένων λαμβανεται σπουδαίως ὑπ' ὄψιν καὶ αὐτὴ ἡ ἀπόστασις· καὶ ἐνταῦθα ἡ φαντασία δεῖν νὰ ἡσυχμῆται, ἵνα μὴ ὑποπεσῇ εἰς σφάλματα. Πρῶτον ἐκ τῶν ἀπλουστάτων περιπτώσεων μαθηνομεν τὴν σχέσιν μετὰ τὸ φαινόμενον μεγέθους καὶ τῆς ἀποστάσεως καὶ ἐκεῖθεν ἐκτείνωμεν τὴν μεγέθους σύγκρισιν ἡμῶν ἀνευ πραγματικῆς μετρήσεως ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὅποια εὐρίσκονται μακρὰν ἡμῶν εἰς διαφόρους ἀποστάσεις. Σχηματίζομεν ἐν ἡμῖν παραστάσεις περὶ τοῦ πραγματικοῦ μεγέθους ἀντικειμένου τινός, ὅταν γνωρίζωμεν τὴν ἀπόστασιν αὐτοῦ ἢ ἀκριβέστερον προσδιορίζομεν ἐντεῖθεν τὸ φαινόμενον μέγεθος, τὸ ὅποιον θὰ εἶχομεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, ἐὰν ἦτο εἰς τινὰ ἀφ'

ἡμῶν συνήθη καὶ γνωστὴν ἀπόστασιν καὶ ἐκτιμῶμεν ἐπίσης ἐκ τοῦ φαινομένου μεγέθους ἀντικειμένου τινός, τοῦ ὁποίου τὸ ἐμφανιζόμενον μέγεθος εἰς συνήθη ἀπόστασιν γνωρίζομεν, τὴν ἀφ' ἡμῶν ἀπόστασιν αὐτοῦ.

Ἄνωτέρω εἶπομεν ὑπὸ ποίους ὅρους δυνάμεθα νὰ περιοθῶμεν ἐναργεῖς παραστάσεις μεγάλων περιοχῶν τοῦ χώρου. Παρόμοιόν τι συμβαίνει καὶ διὰ τὰς μικράς. Τὸ μέσον μέγεθος τῶν τυπογραφικῶν στοιχείων παρέχει ἡμῖν κατὰ προσέγγισιν μέτρον τι διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα δυνάμεθα εὐκόλως καὶ καλῶς νὰ διακρίνωμεν καὶ κατὰ τὸ μέτρον τοῦτο ῥυθμίζεται ἡ φαντασία εἰς τὰς καθημερινὰς ἡμῶν ἐκτιμήσεις τῶν μεγεθῶν. Ὀνομάζομεν κυρίως ἐκεῖνο μικρόν, ἐν ᾧ ἄνευ προσπαθείας οὐδὲν μέρος πλέον δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν : Ὀνομάζομεν τὸ ἐπὶ τοῦ χάρτου ἐντύπωμα τῆς αἰχμῆς τοῦ διαβήτου σημεῖον ὡς καὶ τοὺς ἀστέρας μικρὰ φωτὸς σημεῖα ἔπειδὴ πράγματι εἰς τὰ ἀντικείμενα ταῦτα ὁ ὀφθαλμὸς ἡμῶν ὡς καὶ εἰς τὴν γραμμὴν ἥτις ἔνεκεν τῆς λεπιότητος αὐτῆς κινδυνεύει νὰ καταστῆ ἄορατος, δὲν δύναται ν' ἀποδώσῃ εὖρος. Τὸ ἐλάχιστον ἐπιφανείας μόριον, τὸ ὁποῖον βλέπομεν ἔχει πάντοτε ἕκτασιν τινα, ἀν καὶ ἐκ τῆς προσαλλήλου συναφείας τῶν στοιχείων τούτου δὲν δυνάμεθα νὰ συναρμολογήσωμεν ἐπιφάνειαν. Ὑπολείπεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἐν τῇ πραγματικῇ ἐντύπωσει, τὴν ὁποίαν ἐμποιεῖ ἡμῖν τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων, μαθηματικόν τι οὐχὶ συγκεκροτημένον ὑπολοιπὸν. Παντοῦ ἐνταίθια εἰσχωρεῖ ἡ φαντασία· στοχάζεται τὴν ἐλάχιστην ἐπιφάνειαν μεριστὴν ἔτι χιλιαπλασίως, παρίσταται τὰς ἀποστάσεις τῶν ἀτόμων εἰς ἑκατομμυριοστὰ τοῦ χιλιοστομέτρου, ἀλλ' ἀποκάμνει προκειμένου νὰ παρέξῃ ἐναργῆ παραστάσιν τοῦ σχετικοῦ μεγέθους τούτων.

6. Ἡ χρόνου φαντασία δὲν συμμετέχει ἐπίσης τόσον εἰς τὴν ἀνάπτυσιν τοῦ ἀνθρώπου, ὅσον ἡ χώρου φαντασία. Ἐκ τῶν ὀλίγων ὅμως λεχθέντων εἰς τὰς προηγουμένας παρχγράφους, ἔπεται ὅτι καὶ αὕτη οὐδὲν ἦττον ἔχει σπουδαιότητα διὰ τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς διδασκαλίας καὶ ἐπομένως εἶνε ἀνάγκη καὶ ταύτην τὴν φαντα-

σίαν ἐπικαίρας καὶ πολυειδῶς νὰ σκῶμεν. Πρὸ πάντων σπουδαία εἶνε ἡ χρόνου φαντασία διὰ τὴν ὀρθὴν ἀντίληψιν τῶν μερῶν τῆς ἡμέρας, τοῦ μηνός, τοῦ ἔτους. Ἐπίσης ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν κατανόησιν τῶν γεγονότων τῆς ἱστορίας, τὴν γλωσσικὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν διαδοχὴν τοῦ χρόνου. Ἐκ τούτων ἐξαρτᾶται ἡ ὀρθὴ καὶ πλήρης κατανόησις τῶν ἐν ταῖς προτάσεσιν ἐκφραζομένων. Αἱ πρόοδοι ἐπίσης ἐν ταῖς φυσικαῖς ἐπιστήμασι δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ καταφεύγωσι μόνον εἰς τὴν χώρου ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τοῦ χρόνου φαντασίαν. Ἡ φυσικὴ ἀπαιτεῖ ὄχι μόνον νὰ στοχάζωμεθα, ὅταν ἐκφραζόμεν λέξιν τινα ἢ ἀκούωμεν τόνον, τὸν ἀέρα παλλόμενον καὶ παράγοντα ἐν ἐνὶ δευτερολέπτῳ ἑκατὴν χιλία ἡχητικὰ κύματα ἀλλὰ καὶ νὰ παριστώμεν ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ χρονικῇ διαστάσει δισεκατομμύρια φεράς αἰθέρος μόριον τὴν ὁδὸν τοῦ ἐκεῖθεν πρὸς τὰ ἔδω καὶ ἀντιθέτως διήνυσεν. Ἀφ' ἐτέρου ἡ Γεωλογία ἀγεῖ ἡμᾶς εἰς χρονικὸν διάστημα ἑκατομμυρίων καὶ δισεκατομμυρίων ἐτῶν ἐν εἰς αἱ βραδεῖαι ἀλλοιώσεις τοῦ κόσμου ἐπετελέσθησαν, ἀπέναντι τῶν ὁποίων ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου γένους ἀφανίζεται.

Τὸ ν' ἀναπτύξωμεν τὴν χρόνου φαντασίαν ὑπόκειται εἰς πολὺ μεγάλην δυσκολίαν, ἔχει ἀνάγκην πλείονος χρόνου ἢ ὅσος ἀπαιτεῖται προκειμένου περὶ τῆς χώρου φαντασίας. Οὐδέποτε δυνάμεθα ἐν τῇ παρόντι ἐπακριβῶς ν' ἀντιπαραβάλωμεν δύο χρονικὰ διαστήματα ὡς παραλληλίζομεν μετρῶντες δύο χώρου διαστήματα. Τὸ ζήτημα εἶναι πάντοτε νὰ συγκρίνωμεν τὸν τελευταῖον ἐν τῇ ἀναμνήσει διαφυλαττόμενον χρόνον μετὰ τοῦ χρόνου ὅστις παρίσταται ἐν ἡμῖν ὡς πρόσθεν ὑποληφθεῖσα ἀνάμνησις. Ἄλλ' ἡ ἡμετέρα ἀνάμνησις ὅσῳ ἦττον καθ' ἑαυτὴν ἀσφαλῆς εἶναι τόσῳ εὐρύτερον ὀφείλει νὰ ἐπανακτείνεται. Κατανοοῦμεν τούτου ἕνεκα ὅτι ἐν τῇ γλωσσικῇ διδασκαλίᾳ ὑφίσταται μεγάλη δυσχέρεια πρὶν ἢ ὁ μαθητὴς ἀχθῆ εἰς ὀρθὴν χρῆσιν τῶν χρονικῶν τύπων καὶ ἐπέκεινα εἰς τὰς ἐναργετέρας παραστάσεις. Δυνάμεθα μόνον ἐπωφελοῦμενοι τῶν ἐπιζησάντων ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ μαθητοῦ γεγονότων, νὰ περιοθῶμεν τὰς χρονικὰς σχέσεις τῶν προτάσεων τῶν γλωσσικῶν τεμαχίων. Οὐδὲν ἄλλο γίνεται με-

τὴν ἱστορίαν. Τὸ νὰ περιληφθῇ ἐν τῇ φαντασίᾳ τὸ χρονικὸν διάστημα δύο ἢ τριῶν αἰώνων δὲν εἶναι κατορθωτὸν εἰς τοὺς μαθητὰς εὐθὺς ἀμεσῶς. Βοηθούμεθα συχνάκις ὑπὸ τῆς χώρου φαντασίας ἵνα ἐν ἡμῖν παραστήσωμεν τὸ ἐν χρόνῳ. Χρονικὸν τι διάστημα διασαφύμεν ἐν ἡμῖν διὰ μακρᾶς ἢ βραχείας γραμμῆς. «Τίς δύναται προσθῆναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα ;» ἢ παριστῶμεν ἐν ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι τὰς περιόδους τοῦ βίου ἢ τὰς ἱστορικάς περιόδους ὑπὸ τὴν εἰκόνα ρεύματος.

Ἀπεδείχθη λοιπόν, ὅτι ἡ τῆς φαντασίας ἐνέργεια εἶναι λίαν σπουδαῖος ὄρος τῆς προσδοκῆς τῆς πνευματικῆς μορφώσεως. Ἐκ τῆς συνεργασίας αὐτῆς ἤρτηται κυρίως ἡ τῆς διδασκαλίας ἐπιτυχία. Ἐὰν διδάσκονται οἱ τροφίμοι ὑπὲρ τὰς πνευματικὰς τῶν δυνάμεις, ἐὰν διὰ τῆς διδασκαλίας δὲν ἐξεγείρεται τὸ προσήκον διαφέρον τῶν μαθητῶν, τότε μόνον λέγεται κυρίως, ὅτι ἡ τῆς φαντασίας δύναμις τοῦ τροφίμου δὲν εἶναι εἰς θεσιν νὰ ζητῇ καὶ ν' ἀνευρίσκῃ ἐν τῇ σφαιρᾷ τοῦ ἤδη γνωστοῦ τὰς εἰκόνας. ἵνα ἐξ αὐτῶν συνθέσῃ τὰς εἰκόνας ἃς προτίθεται ἡ διδασκαλία. Τὸ σχολεῖον τῶν χρόνων ἡμῶν οὐχὶ σπανίως παρὰ πολλὴν ὕλην καὶ εἰς πολλὰς ὥρας παρεχεῖ. Βεβαίως δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ προσφέρῃ ὁ παιδαγωγὸς ἢ ὁ διδάσκαλος ἕκαστην πρότασιν καὶ ἕκαστην στρόφην τοῦ λόγου του εὐφραδῶς εἰς τὴν φαντασίαν ἢ δύναμις τότε τῆς φαντασίας δὲν θὰ προέκλιπεν ἀλλὰ θὰ κατῆντα εἰς ἀδρανείαν. Ἀφοῦ δὲν εἰς τὸν τροφίμον ἀρκετοὺς χρόνους καὶ πρὸ τῆς φαντασίας παρουσιασθῇ ἅπαξ ἔτι τὸ ἀκουσθὲν καὶ ὑπ' αὐτῆς κατανοηθῇ, τότε δύναται παρ' αὐτῆς ν' ἀπαιτηθῇ δισχερεστερόν τι. Διὰ τῆς μεθόδου αὐτῆς ἐπιτυγχάνονται ὠρισμένοι διδακτικοὶ σκοποὶ καὶ μορφοῦται τὸ αὐτεξουσίον.

Ἐπ. Γ. Παππαμιχαήλ

Ο ΤΟΛΣΤΟΪ

ΚΑΙ Η ΛΑΪΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

Ἦδη ὁ εὐγενὴς τῆς Τούλας φιλόσοφος, ὁ γόνιμος συγγραφεὺς τόσων περισπουδάζτων καὶ τρανταχτικῶν, οὕτως εἰπεῖν, συγγραμμάτων, ὁ σκαπανεὺς τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, ὁ διαπρήσιος κῆρυξ τοῦ Κοσμοπολιτισμοῦ καὶ σεβάσμιος γέρον Τολστόϊ ὑπέκυψεν εἰς τὸ μοιραῖον τέλος. Ἄπασα ἡ ἀνθρωπότης κλίνει τὴν κεφαλὴν τῆς ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὴν αἰδίων μνήμην τοῦ περικλειοῦς φιλοσόφου καὶ σπεύδει νὰ ἐκφράσῃ τὴν βαθυτάτην αὐτῆς θλίψιν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ ἐκείνου, ὅστις ἐγκαταλείψας κοινωνικὴν εὐμάρειαν, θέσεις τιμητικὰς, τίτλους εὐγενείας, ὅστις περιφρονήσας πλοῦτη καὶ ὑλικὰς ἀπολαύσας, ὠνειρεύθη τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν καὶ κοινωνικὴν ἀνύψωσιν τῶν μουζικῶν, χάριν τῶν ὁποίων δὲν ἤργησε νὰ μεταβληθῇ εἰς διδάσκαλον παραχωρήσας συνάμα ὡς σχολεῖον τὴν εὐρυχωροτάτην ἔπαυλιν αὐτοῦ ἐν Γρασνάιχ Πολιάνᾳ τῆς περιφερείας τῆς Τούλας.

Ὁ Τολστόϊ ἰδὼν τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν ἀποκτηνωτικὴν τῶν μουζικῶν κατάπτωσιν, τὴν ἐξασκουμένην τυραννίαν, ὠνειρεύθη νὰ χειραγωγῆσιν τούτους καὶ νὰ θέσῃ τὸ ἔνδυμα τῆς πολεμικῆς κατὰ τῆς καταχρήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας ὑποσκάπτων τὰ θεμέλια τοῦ ψευδοδεσποτισμοῦ διὰ τῆς Ἐκπαιδεύσεως τοῦ Λαοῦ καὶ τῆς διδύσεως τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐξκπλώσεως τῶν σχολείων.

Δὲν ἀπεδειλίασεν, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐδίστασεν ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ σχεδίου του. Ἄλλ' ὁ ἴδιος μετεβλήθη εἰς παιδαγωγὸν ἀνοιξᾶς οὐ μόνον τὴν καρδίαν του ἅπασαν ὑπὲρ τῆς δυστυχίας τῶν μουζικῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμά του ἀφιερῶσας ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν χειραγωγήσεως.

Καὶ τὸ ἐπέτυχε : Τὰ σκότῃ τῆς ἀμαθείας καὶ τὴν ἀχλὺν τῆς δεισιδαιμονίας ἐσκόρπισεν ἢ διάδοσις τῆς Λαϊκῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐξ ἀφορμῆς τῆς Γρασνάιχ—Πολιάνας.

Καί τὸ θεϊότατον τοῦτο ἔργον τοῦ συγγραφέως τῶν «*Νέων Ἰδεῶν*» παρ' ὅλας τὰς ἐπιπροσθούσας δυσκολίας ἐκ μέρους τῆς Ρωσικῆς Κυβερνήσεως δὲν ἤργησε νὰ φέρῃ τὸν ἀντίκτυκτον αὐτοῦ. Τὰ σπέρματα τῆς Πολιάνας ἐβλάστησαν καρποφόρως καὶ ἐπέφερον τὴν Πολιτικὴν μεταρρύθμισιν. Ὁ Λέων Τολστόϊ εἶναι ὁ Ἐθνικὸς Φιλόσοφος καὶ Παιδαγωγὸς τῆς Ρωσσίας, ὅστις πλὴν τῶν ἄλλων ἐδημοσίευσεν καὶ τὸ περίφημον Ἐλευθέρων, ὅπερ κατὰ τὴν διαρρέυσασαν 40ετιαν-ἐχρησίμευσεν ὡς ἡ βάσις, ἂν μὴ τὸ μοναδικὸν ἐγχειρίδιον τῆς Λαϊκῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐν Ρωσίᾳ.

Αἱ σχολικαὶ ἀσχολίαι τοῦ Τολστόϊ συνοψίζονται εἰς δύο διακεκομμένους ἐποχάς· ἡ πρώτη ἀρχεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1858—1859 καὶ λήγει εἰς τὸ τέλος τοῦ 1862 μετὰ μικρᾶς διακοπῆς κατὰ τὸ 1860, καθ' ὃ εἶχεν ἐπιχειρήσῃ ταξείδιον ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ.

Ἡ ἐτέρα ἐποχὴ περιλαμβάνει τὰ ἔτη 1872—1875. Ἡ πρώτη περίοδος φέρει χαρακτῆρα πρακτικώτερον. Διότι ὁ Τολστόϊ διήυθνε τότε μόνος του τὸ Σχολεῖον τῆς Γλασνάϊας Πολιάνας ἐπεθεώρει τὰ γειτονικὰ Σχολεῖα, ἐδημοσίευσεν ἐπιθεώρησιν «τὴν Γλασνάϊαν Πολιάναν», δι' ἧς ὑπερήσπιζε τὰς γνώμας του καὶ ἐν μιᾷ λέξει ἡ περίοδος αὕτη ἦτο περίοδος προσωπικῆς του πείρας.

Κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον ἀφιερῶθη εἰς τὴν συγγραφὴν τῶν κτηθέντων πορισμάτων ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῆς πρώτης ἐποχῆς.

Ὁ Τολστόϊ δὲν ἦτο ἐξ ἐπαγγέλματος παιδαγωγός, οὐχ ἦττον τοσοῦτον ἐνέκυψεν εἰς τὸ δυσκολώτατον τοῦτο ζήτημα, ὥστε ἐν τῇ ἐπιθεωρήσει τῆς «Γλασνάϊας Πολιάνας» μᾶς παρουσιάζει τοιαύτας ιδέας, τοιαύτας γνώμας, τοιαύτας μεθόδους, ὥστε ἐκπλήσσειται τις διὰ τὴν παιδαγωγικὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐμβρίθειαν. Καίτοι ἐν πολλοῖς αἱ ιδέαι του δὲν εἶναι ἀπολύτως ἐφαρμόσιμοι, ἐν τούτοις ἀνευρίσκομεν ἐν αὐταῖς τοιαῦτα σπέρματα παιδαγωγώσεως τῶν παιδῶν, ἅτινα βραδύτερον ἀπετέλεσαν τὴν βάσιν τοῦ κοινῆς πικραδεδεγμένου παιδευτικοῦ συστήματος.

Σέβεται ὁ Τολστόϊ ἀπολύτως τὴν ἐλευθερίαν τοῦ παιδὸς καὶ εὐλαθεῖται τὴν ἰδιοσυγκρασίαν αὐτοῦ. «Ὅσοι μαθηταὶ τέσσα καὶ μέθοδοι».

«Τὸ σχολεῖον, λέγει, δὲν πρέπει οὔτε νὰ ἀμοίβῃ, οὔτε νὰ τιμωρῆ, διότι οὐδὲν πρὸς τοῦτο ἔχει δικαίωμα».

«Ἡ ἀρίστη παιδονομία καὶ διοίκησις συνίσταται εἰς τὸ νὰ παρέχῃ εἰς τοὺς παῖδας ἀπόλυτον ἐλευθερίαν τοῦ μανθάνειν καὶ συμβιβάζεσθαι πρὸς ἀλλήλους, ὅπως ἀρέσκει εἰς αὐτούς».

«Οὐδεὶς τῶν μαθητῶν μου, λέγει πού τῆς «Γλασνάϊας-Πολιάνας», φέρει τι μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸ Σχολεῖον, οὔτε βιβλίον οὔτε τετραδίον. Οἱ διδάσκαλοι δὲν διδουσι θέματα ἢ ἄλλην ἐργασίαν, ἥτις νὰ ἐκτελεσθῇ κατ' οἶκον. Καὶ ὄχι μόνον εἰς χεῖράς των δὲν φέρουσι τίποτε, ἀλλ' οὐδὲ ἐντὸς τῆς κεφαλῆς των ἔχουσι τι νὰ φέρωσι.

Δὲν ὑπάρχει μάθημα. Ὅ,τι χθὲς ἐδιδάχθη ὁ μαθητῆς δὲν εἶναι ὑποχρεωμένος ν' ἀπασχολῆ με αὐτὸ σήμερον τὴν κεφαλὴν του. Ἐπίσης δὲν βραχνάζει τὸ πνεῦμά του με τὸ νένυ μάθημα. Εἰς τὸ σχολεῖον λοιπὸν φέρει μόνον ἑαυτόν, τὴν φυσικὴν του ἀνιληπτικότητα καὶ τὴν βεβαιότητα, ὅτι τὸ σχολεῖον θὰ τῷ εἶναι σήμερον ἐξ ἴσου γηθόσυνον ὡς καὶ χθὲς».

Πόσα ἀληθῶς σοφὰ διδάγματα δὲν ἐμπερικλείονται ἐν ταῖς γραμμαῖς ταύταις.

Ἰδίως ὁ Τολστόϊ ἀφορίζει τελείως τὰς σωματικὰς τιμωρίας, αἰτινες καὶ σήμερον εἰσέτι πολλαχοῦ ἀποτελοῦσι τὸ σπουδαιότατον παιδονομικὸν μέσον. «Ἄς ἀφήσωμεν, λέγει, εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους (τοὺς πρακτικούς) ν' ἀντιποιῶνται τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθῆκον τοῦ τιμωρεῖν, ἀφοῦ αὐτοὶ οὔτοι τιμωροῦνται. Ὁ ἡμέτερος παιδικὸς κόσμος, ὄντων ἀπλῶν καὶ ἐλευθέρων, πρέπει νὰ μείνῃ καθαρὸς ἀπὸ τοῦ ψεύδους, ἀπὸ τῆς ἐνόχου πίστεως εἰς τὴν νομιμότητα τῆς ποινῆς, ἐξ ἧς θὰ προέκυπτεν ἡ πεποιθήσις, ὅτι ἡ ἐκδίκησις εἶναι δικαία, ἀφ' οὗ τὴν ὀνομάσωμεν ποινήν!».

Τοιοῦτος ἐν ἀμυδρᾷ σκιαγραφίᾳ ὁ πολιὸς τῆς Πολιάνας παιδαγωγός, ὁ ἐμπλεὺς τῆς Χριστιανικωτέρας ἀρετῆς, τοῦ ἀλτρουϊσμοῦ, ἡ λεπτομερῆς βιογραφία τοῦ ὁποίου θὰ ἀπῆται χῶρον καὶ χρόνον ἰκανόν. Δι' ὃ περιωρίσθη εἰς τὰς γενικωτάτας ταύτας γραμμαῖς, ἃς ἐχάραξεν ὡς Ἑλληνας δημοδιδάσκαλος, εἰς ἐλάχιστον τεκμήριον τῆς ὀφει-

λομένης εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν σκιάν τοῦ μεταστάντος φιλοσόφου παιδαγωγοῦ, ὅστις τοσοῦτον ἐμόχθησεν ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τῆς Λαϊκῆς παιδαγωγίας, ἥς τινος στρατιῶται καὶ ἡμεῖς ἀπλοὶ ἐτάχθημεν, καὶ ὅστις τοσοῦτον ἐτίμησε καὶ ἐξετίμησε καὶ ἐξύψωσε τὸ τοῦ διδασκάλου ἐπάγγελμα.

Αἱ δὲ ὀλίγα αὐταὶ γραμμαεὶ ἄς χρησιμεύσωσιν ὡς εὐλαβῆς ἀνάθημα τῶν Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων ἐπὶ τῆς πολυτίμου καὶ νωπῆς ἔτι σοφοῦ τοῦ ἀποβιώσαντος φιλοσόφου, ἐφ' ἧς ἡ ἀνθρωπότης σπεύδει ν' ἀποτίσῃ τὴν φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης.

Βραχνέεια

Βασίλ. Γ. Παπαγεωργίου

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ *

Ο ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ
ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Γνωρίζων ὑμῖν τὴν ἀνάληψιν τῶν καθηκόντων, τὰ ὁποῖα μοὶ ἐνεπιστεύθη ἡ Πολιτεία, κρίνω πρέπον ἐν γενικαῖς γραμμαεῖς νὰ καταστήσω πρὸς ὑμᾶς γνωστὰς τὰς ἀρχάς, τὰς ὁποίας θέλω ἀκολουθήσει πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ, ὃν ἐπιδιώκει ὁ θεσμὸς τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν σχολείων.

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος διελθὸν ἄχρι τοῦδε τὸν βίον αὐτοῦ διὰ ποικίλων περιπετειῶν καὶ ἀγώνων κατώρθωσε νὰ διατηρήσῃ τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ καὶ νὰ ἀντεπεξέλθῃ νικηφόρον κατὰ

* Μετ' εὐχαριστήσεως δημοσιεύομεν τὴν πρώτην ταύτην ἐγκύκλιον τοῦ νεοδιορισθέντος ἐπιθεωρητοῦ Μαγνησίας, δι' ἧς σαφῶς δηλοῖ πῶς ἐννοεῖ τὸν θεσμὸν τῆς ἐπιθεωρήσεως καὶ ὑπὸ ποῖον πρόγραμμα ἐννοεῖ νὰ ἐργασθῇ δι' ὃ ὁ ἡμέτερος Σύνδεσμος συγκαίρων αὐτῷ εὐχεται τελείαν εὐδοκίμησιν ἐν τῷ νέῳ σταδίῳ του.

τῶν ἀπειραριθμῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. Καὶ ἐν τῇ δουλείᾳ δὲ βιοῦν ἐγένετο ὁ διδάσκαλος τῶν δεσποτῶν αὐτοῦ διὰ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον δωρεῖ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἑλλάδος ὁ ὠραῖος οὐρανὸς αὐτῆς καὶ τὸ παραδείσιον κλίμα. Ὑπὸ τοιούτων δὲ ὄντως πεπρωτισμένοι οἱ Ἑλληνικοὶ λαὸς φυσικῶν προτερημάτων κατώρθωσε ν' ἀποσείσῃ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας καὶ νὰ θέσῃ τὰ θεμέλια τῆς ἐλευθερίας τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ἡ ὁποία προῶρισται νὰ συνεχίσῃ τὸ εὐγενὲς ἔργον τῶν προγόνων εἰς τὴν στάδιοδρομίαν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἄλλ' ἐν τῇ νεωτέρᾳ δράσει τοῦ Ἑλληνικοῦ λαὸς ἀγωνιζόμενος ἐν τῷ ἀγῶνι τοῦ βίου ἀνεδείχθη μὲν νικητὴς ὡς ἄτομον, ὡς μαρτυρεῖ ἡ αὔξησις τοῦ πλοῦτου τῆς χώρας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους, ὑστέρησεν ὅμως ὡς πολίτης, γενόμενος οὕτω παραίτιος τῆς πολιτικῆς κακοδαιμονίας, τεκμήριον τῆς ὁποίας εἶναι ἡ ὁμολογία πάντων καὶ ἡ πρὸ μικροῦ γενομένη ἐξέγερσις τοῦ λαοῦ πρὸς βελτίωσιν τοῦ πολιτικοῦ καθεστώτος. Βεβαίωται δὲ ὑπὸ τῆς παγκοσμίου ἱστορίας, ὅτι ἡ εὐδαιμονία τῶν ἐθνῶν ἐρείδεται ἐπὶ δύο παραγόντων, τὸ μὲν ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς δράσεως τοῦ λαοῦ, τὸ δὲ ἐπὶ τοῦ πολιτειακοῦ ὀργανισμοῦ. Ἄλλ' ὁ πολιτειακὸς ὀργανισμὸς λαμβάνει ζωὴν καὶ συντελεῖ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀποτελούντων αὐτὸν λαῶν, ἐὰν οἱ πολῖται συναισθάνωνται τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῶν πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ ἐκπληρῶσι τὰ πρὸς ταύτην καθήκοντα μετ' ἀφοσιώσεως καὶ ὑποταγῆς ἐκουσίας εἰς τὰ κελεύσματα αὐτῆς.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἐπικαλοῦμαι τὴν ὑμετέραν ἀντίληψιν καὶ προσκαλῶ ὑμᾶς, ἵνα ἐν τοῖς ἔργοις ὑμῶν ἀποδείξητε μέχρις αὐταπαρνήσεως ὑποταγὴν εἰς τὸν πολιτειακὸν ὀργανισμὸν καὶ γίνητε ὑμεῖς ὑπόδειγμα νομιμοφροσύνης εἰς τὰς κοινότητας, ἐν αἷς ὑπηρετεῖτε, ὡς ἀληθεῖς διδάσκαλοι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀκριβῶς δὲ τοῦτο ποθῶ καὶ ἐπιθυμῶ, νὰ ἴδω ὑμᾶς τοὺς ἀγαπητοὺς μου συνεργάτας ὄχι μόνον παιδαγωγοὺς τῶν μικρῶν Ἑλληνοπαίδων, ἀλλὰ διδασκάλους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐν τε τοῖς βιοποριστικοῖς ἔργοις αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ καθόλου κοινωνικῇ καὶ πολιτικῇ προόδῳ αὐτοῦ.

Ἐμφοροῦμαι δὲ ὑπὸ μεγίστων ἐλπίδων ὅτι οἱ διδάσκαλοι τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος καὶ ἰδιαίτατα οἱ διδάσκαλοι τῆς Μαγνησίας, ἡ ὁποία καὶ ἐν τῇ δουλείᾳ διεκρίθη καθ' ὅλας τὰς ὄψεις τοῦ βίου, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία τῶν κοινοτήτων τοῦ Πηλίου, ἐμμέσως μὲν διὰ

τῆς μορφώσεως τῶν παιδων, ἀμέσως δὲ διὰ τοῦ παραδείγματός των καὶ τῆς ἐπὶ τοῦ λαοῦ ἐπιδράσεως θέλουσι συντελέσῃ, ἵνα ἡ νεωτέρα Ἑλλάς ἀναδειχθῇ καὶ πάλιν, ὡς ἄλλοτε ποτὲ, τὸ πρότυπον τῶν ἐθνῶν καὶ ὁ σπουδαιότατος παράγων ἐν τῇ χορείᾳ τῶν κρατῶν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου ἐν γένει τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐν Βόλῳ τῇ 20 Ἰανουαρίου 1911.

Ὁ Ἐπιθεωρητὴς
ΠΑΝΑΓ. Γ. ΛΙΒΑΔΑΣ

Η Δ Ρ Α Σ Ι Σ

ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΛΗΞΑΣΑΝ ΔΙΕΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΝ

Τὸ Διοικ. Συμβούλιον τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων Δημοδιδασκάλων, ἐπὶ τῇ λήξει τῆς διετοῦς περιόδου τῆς διοικήσεώς του, θεωρεῖ καθήκον του νὰ καταστήσῃ γνωστὴν ἐν συντόμῳ τὴν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην δρασίαν αὐτοῦ.

Ἐν πρώτοις τὸ Διοικ. Συμβούλιον, τῇ συνδρομῇ καὶ τῶν μελῶν τοῦ Συνδέσμου, διέτηρησε τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ ἡμετέρου Σωματείου ἔχον ὑπ' ὄψιν δι, Σωματεῖον, τὸ ὁποῖον πρὸ εἰκοσαετίας ἰδρῦθη καὶ ἔδρασεν ἐπιωφελῶς καὶ μεγάλας ὑπηρεσίας προσέφερεν εἰς τε τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν τῆς Πατρίδος καὶ εἰς τοὺς λειτουργοὺς αὐτῆς δὲν ἔπρεπε νὰ διαλυθῇ ἢ νὰ ὑπαχθῇ ὑπὸ τὰς ἰδρυθείσας Ἐνώσεις, τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ ἦτο ἀμφίβολος, ἔνεκα τοῦ σφαλεροῦ ὀργανισμοῦ των καὶ τοῦ βεβιασμένου καὶ σπασμοδικοῦ τῆς οὐσιαστικῆς των, ὡς ταῦτα ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθησαν.

Κατὰ τὸ διετὲς τοῦτο διάστημα πολλοὶ κίνδυνοι ἠπειλήσαν τὴν Δημοτικὴν Ἐκπαίδευσιν καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτῆς, κατὰ τῶν ὑποίων ὁ Σύνδεσμος ἀνιέταξεν ἐρωσμένην ἄμυναν καὶ τοὺς πλείστους ἀπέτρεψεν. Εἰς πάντας ἡμᾶς ἀκόμη ζωηρὰ μένει ἡ ἀλγεινὴ ἀνάμνησις τῆς γνωστῆς ἐγκυκλίου περὶ τῆς ὑπὸ τῶν ταμιῶν τοῦ Κράτους διαβασμίας τῶν δημοδιδασκάλων, τοῦ τότε Ἐπιθεωρητοῦ τῶν Οἰκονομι-

κῶν κ. Ν. Καλογεροπούλου καὶ ἡ ἀπόπειρα κατοπιν τοῦ διαδόχου του Ἐπιθεωρητοῦ κ. Γούναρη, νὰ καταστήσῃ αὐτὴν νόμον τοῦ Κράτους διὰ τῆς ὑποβολῆς εἰς τὴν τότε Βουλὴν τοῦ μονάρχου νομοσχεδίου. Κατὰ τῆς ἐπιτηρώσεως τοῦ νομοσχεδίου τούτου ὁ ἡμέτερος Σύνδεσμος εἰργάσθη μετὰ θάρρους καὶ ἐπιτυχῶς, ἐπέτυχεν δὲ τὴν μὴ ἐπιτηρώσιν του.

Ἀντὶ τῆς ἡμέτερας ἔργου ὁ Σύνδεσμος εἰς τὴν ἀμυντικὴν ταύτην ἐργασίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ βελτιώσεως τῆς παρ' ἡμῖν Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως ἐπιτυχῶς εἰργάσθη. Ἐγκαίρως ὁ ἡμέτερος Σύνδεσμος ἦλθεν εἰς συνενόησιν μετὰ τοῦ Συνδέσμου τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ Συντεχνιῶν (μεθ' οὗ ἔκτοτε συνεργάζεται) καὶ συμπεριελήφθη εἰς τὸ γνωστὸν πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα ἡμῶν καὶ τὴν τότε Κυβέρνησιν τοῦ κ. Θεοτόκη ὑπόμνημα τῶν Συντεχνιῶν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ἐδχῆ πρὸς βελτίωσιν τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως καὶ τοῦ μισθοῦ τῶν λειτουργῶν αὐτῆς.

Εἴτα κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς 8ης Αὐγούστου τῆ εισηγήσει τοῦ ἡμετέρου Συνδέσμου συμπεριελήφθη εἰς τὸ προεκλογικὸν πρόγραμμα τῶν Συντεχνιῶν ἡ μεταβολὴ τοῦ 16ου ἄρθρου τοῦ Συντάγματος, ὅπως ἀναλάβῃ τὰ ἐξοδα τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως τὸ Κράτος. Οἱ ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου τῶν Συντεχνιῶν ἠποστηρικθέντες καὶ ἐπιτυχόντες τότε βουλευταὶ ἀπέτελεσαν τὴν πρῆγαν τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, ὅπερ, συνεπὲς εἰς τὴν δοθεῖσαν τότε ὑπόσχεσιν, περιέλαβεν ἤδη εἰς τὸ προσχέδιον τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Συντάγματος καὶ τὸ εἰρημένον ἄρθρον τροποποιούμενον οὕτω : Ἄρθρον 16ον. « Ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις εἶνε δι' ἅπαντας ὑποχρεωτικὴ, παρέχεται δὲ δωρεὰν ὑπὸ τοῦ Κράτους. Εἰδικὸς νόμος θέλει καθορίσει τὰ τῆς ἀποδότησεως παρὰ τῶν Δήμων πρὸς τὸ Δημόσιον ἀναλόγου πρὸς τοὺς πόρους αὐτῶν συμμετοχῆς ἐν τῇ δαπάνῃ... »

Ἐπίσης ὁ ἡμέτερος Σύνδεσμος εἰργάσθη νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀντικατάστασιν τῶν ἐκ τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως Ἐπιθεωρητῶν τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως διὰ τοιούτων προερχομένων ἐκ τοῦ Δημοδι-

δασκαλικού κλάδου. Δυστυχῶς δὲν κατώρθωσε τοῦτο νὰ συντελεσθῆ διὰ νόμου, ἀλλ' ἐπέτυχε νὰ σχηματισθῆ κοινὴ γνώμη παρὰ τε τῆ Βουλῆ καὶ τῆ Κυβερνήσει, ὅπως εἰς τὸ μέλλον καταλαμβάνωσι τὰς εἰρημένους θέσεις δημοδιδάσκαλοι. Ὁ νῦν δὲ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας κ. Ἀπ. Ἀλεξανδρῆς πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ὑπὲρ τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδευσεως ἐνδιαφέροντος αὐτοῦ διώρισεν ὡς ἐπιθεωρητὰς τέσσαρας δημοδιδασκάλους ἐπιτυχόντας κατὰ τὸν ἐσχάτως ἐνεργηθέντα διαγωνισμόν. Ὑπεσχέθη δὲ εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ Ἡμετέρου Συνδέσμου, ὅτι παρουσιάσθη αὐτῷ, ὅτι θὰ λάβῃ νομοθετικὴν πρόνοιαν, ἵνα εἰς τὸ μέλλον καταρτισθῶσι δημοδιδάσκαλοι ἱκανοὶ νὰ καταλάβωσι πάσας τὰς ἐπιθεωρητικὰς θέσεις.

Ἐπίσης ὁ ἡμέτερος Σύνδεσμος ὑπεστήριξε μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ αὐταπαρηγόσεως τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀν. Παναγιωτοπούλου ὡς ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ὑποβληθέντα εἰς τὴν τότε Βουλὴν ἐκπαιδευτικὰ νομοσχέδια, ἕνεκα δὲ τούτου, κατὰ τὴν ἐνέργειαν πρὸς ἐπιψήφισιν αὐτῶν δυσηρέστησε βουλευτὰς τινὰς ἐχθρικῶς διακειμένους πρὸς τοὺς δημοδιδασκάλους παρ' ὧν ἐδέχθησαν τὰ μέλη καὶ ὕβρεις καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ περιβόλου τῆς Βουλῆς. Καὶ ταῦτα, ἐν ᾧ πολλαχοῦ τὰ νομοσχέδια ἐκεῖνα ἦσαν ἐπιζήμια διὰ τοὺς ἐν τοῖς κέντροις ὑπηρετοῦντας, οὐχ ἦττον ὁμως καθιεροῦτο ἡ ἀρχὴ τῆς ἄρσεως τῆς διαβαθμίσεως. Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἢ πρὸς τὰ γενικὰ συμφέροντα τοῦ Κλάδου ἡμῶν δρασίς τοῦ Ἡμετέρου Συνδέσμου.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἐπεδόθη μετὰ ζήλου καὶ εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάρθωσιν τοῦ Συνδέσμου, ἧτις ἕνεκα διαφορῶν λόγων εὐρίσκετο οὐχ εἰς εὐχάριστον θέσιν· ἐξεκαθάρισεν ἀξιοπρεπῶς τὴν θέσιν τοῦ Συνδέσμου ὡς πρὸς τὴν Λαϊκὴν Τράπεζαν καὶ συνήψε μετὰ τῆς Τραπεζῆς Μιτυλήνης σύμβασιν πρὸς παροχὴν προσωπικῆς πιστώσεως εἰς τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου, ἧτις ἐπὶ διετίαν ἐφαρμοσθεῖσα ἀπεδείχθη πολὺ ὠφέλιμος καὶ εἰς τὸν Σύνδεσμον καὶ εἰς τὰ μέλη αὐτοῦ προσωπικῶς· ἤδη δὲ νέα τοιαύτη συνήφθη μετ' ὄρους τινὰς συμφερωτέρους διὰ τὰ μέλη καὶ τὸν Σύνδεσμον μετὰ τῆς αὐτῆς Τραπεζῆς.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον μὲ ὄλην τὴν οἰκονομικὴν τοῦ Συνδέσμου δυσχέρειαν καὶ μὲ τὸ ὀλιγάριθμον τῶν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν συνσυνδρομητῶν κατώρθωσεν ἀνελλιπῶς νὰ ἐκδώσῃ τὸ περιοδικὸν αὐτοῦ «Τὸ Δημοτικὸν σχολεῖον» καὶ νὰ θέσῃ τοιαύτας οἰκονομικὰς βάσεις ὥστε ἡ ἐκδοσις αὐτοῦ νὰ εἶνε ἐξησφαλισμένη ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνδρομητῶν. Ἀντὶ δὲ τῶν 300 δραχμῶν καὶ 418 τόμων περιοδικῶν, ὡς παρέλαβε, νὰ παραδώσῃ ἤδη εἰς τὸ νέον Διοικητικὸν Συμβούλιον χιλίας (1,000) περίπου δραχμὰς καὶ χιλίους ἑξακοσίους (1600) περίπου τόμους τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συνδέσμου.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἐν τέλει εὐχαριστεῖ πάντα τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου διὰ τε τὴν πρόθυμον ἑλικὴν καὶ ἠθικὴν συνδρομὴν, ἣν παρέσχον αὐτῷ, καὶ διὰ τὴν πρὸς αὐτὸ ἐκδηλωθεῖσαν ἐμπιστοσύνην καὶ προτρέπει πάντας τοὺς συναδέλφους νὰ παράσχωσιν πρὸς τὸν ἡμέτερον Σύνδεσμον τὴν ὑποστήριξίν των, ἵνα οὗτος δυναθῆ νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἐπωφελῶς τὰ τε γενικὰ συμφέροντα τοῦ κλάδου ἡμῶν καὶ τὴν ἐκδοσὶν τοῦ παρόντος παιδαγωγικοῦ περιοδικοῦ ἐξακολουθήσῃ ἀνελλιπῶς καὶ πυκνότερον, καθότι ἔχει ἀπομείνει δυστυχῶς τὸ μόνον παιδαγωγικὸν περιοδικὸν τοῦ ἐλευθέρου Βασιλείου ἡμῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον

Δ. Νικολαΐδης, Γ. Τζίβας, Τρ. Ευρὸς, Π. Λιβαδάς, Ἡλ. Γοντιζές,
Κ. Δεδόπουλος, Σ. Κυριακίδης.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

τῶν πρακτικῶν τῆς συνεδρίας τῆς Συνελεύσεως τῆς
26 Δεκεμβρίου 1910.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην ἐνηργήθησαν αἱ ἀρχαιρεσίαι τοῦ νέου διοικητικοῦ Συμβουλίου διὰ τὴν περίοδον τοῦ 1911. Κατὰ τὰς ἀρχαιρεσίας ταύτας ἔλαβον μέρος 73 τακτικὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου, ἐξ ὧν 45 ἐψήφισαν αὐτοπροσώπως, 28 δὲ ἀπέστειλαν ψηφοδέλτια δι' ἐπιστολῶν των· γενομένης τῆς διαλογῆς ἐπέτυχον οἱ ἐξῆς κατὰ σειράν ἐπιτυχίας: 1) Δ. Πιτσούλης διὰ ψήφων 57, 2) Τρ. Ευρὸς διὰ ψήφων

52, 3) 'Ηλίας Γοντζές διὰ ψήφων 51, 4) Δ. Νικολαΐδης διὰ ψήφων 51, 5) 'Ιω. Τζίβας διὰ ψήφων 48, 6) Κ. Δεδόπουλος διὰ ψήφων 44, 7) Β. Καμπάνης διὰ ψήφων 40, 8) Κ. Σβάρνας διὰ ψήφων 40, 9) Σ. Κυριακίδης διὰ ψήφων 38. Ὡς ἀναπληρωματικοὶ δὲ ἐπέτυχον οἱ ἑξῆς κατὰ σειράν ἐπιτυχίας : 1) Γ. Παναγιωτόπουλος, 2) Π. Λιβαδάς, 3) 'Επ. Παπαμιχαήλ, 4) 'Αντ. Θεοφίλης, 5) Μ. Λέκος καὶ 6) Φ. Φωτόπουλος.

Δι' ἐπιστολῶν ἀπέστειλαν ψηφοδέλτια οἱ ἑξῆς διαμένοντες ἐκτὸς τῶν δήμων Ἀθηναίων καὶ Πειραιῶς. 1) 'Α. Σανιδῆς, 2) Π. Παπαδόπουλος, 3) Εὐαγ. Μανδραβίλλας, 4) Ζαχ. Μπόντζου, 5) 'Αθ. Μπρούστας, 6) Β. Πανουτσόπουλος, 7) Δ. 'Αναγνωστόπουλος, 8) 'Αθ. Κυριακόπουλος, 9) Ν. Θαλασσινός, 10) Γ. Διαμαντόπουλος, 11) 'Ελένη Καλλιαμβάκου, 12) Χ. Παπαηλιοῦ, 13) Θ. Παπαχρήστου, 14) Κ. Γκινοσάτης, 15) Εὐ. Γκιγκας, 16) Ν. Σπανόπουλος, 17) Ν. Βάγιας, 18) Χ. Φωτόπουλος, 19) Β. Λάιος, 20) 'Αν. Δενιόζος, 21) Γ. Μπούρας, 22) Γ. Ζυγαλάκης, 23) 'Αθ. Βερροϊόπουλος, 24) 'Ι. Παπαγεωργίου, 25) Σ. Νίκας, 26) Θάλεια Φασίτσα, 27) 'Αλ. 'Αργυρόπουλος καὶ 28) Δ. Κοντογιάννης.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἐλήφθησαν τρία ψηφοδέλτια ἀνευ ἐπιστολῆς, ἅτινα δὲν ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψει. Ἐπίσης ἀπεστάλησαν ψηφοδέλτια ἑννέα (9) τῶν δημοδιδασκάλων Ἑρμουπόλεως καὶ ἐν τοῦ κ Εὐσ. Σταθακῆ, ἅτινα δὲν συμπεριελήφθησαν εἰς τὸν ἀνωτέρω ἀριθμὸν ψηφοφορησάντων, ἐπειδὴ ἐλήφθησαν μετὰ τὴν ὀρισμένην ἡμέραν τῶν ἀρχαιρεισιῶν.

'Εν Ἀθήναις τῇ 29 Δεκεμβρίου 1910.

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
ΗΛΙΑΣ ΓΟΝΤΖΕΣ

ΘΕΣΜΟΛΟΓΙΟΝ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περὶ ἡλικίας, χρόνου ἐγγραφῆς, χρόνου καὶ τρόπου ἐξετάσεων κλπ. τῶν μαθητῶν ἐν τοῖς σχολείοις τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 1 § β', 6, 17, 18, 40 Α' καὶ β' τοῦ νόμου ΒΤΜΘ' καὶ τὸ 1ον τοῦ Β'Η' νόμου.

Προτάσσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργοῦ διατάσσομεν τάδε·

Ἄρθρον 1. Ἐν τοῖς μαθητολογίοις τῶν σχολείων τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως ἐγγράφονται μαθηταὶ ἀπὸ τῆς 1ης μέχρι τῆς 15ης Σεπτεμβρίου περιλαμβανομένης. Τῇ πρώτῃ τῆς 14ης Σεπτεμβρίου πανηγυρίζεται ἡ ἐορτὴ τῆς σημαίας, τῇ δὲ 16ῃ ἄρχονται ἀνυπερθέτως τὰ μαθήματα.

Κατὰ τὸ β' δεκαπενθήμερον τοῦ Σεπτεμβρίου ὀδηγοῦνται συχνὰ εἰς ἐκδρομὰς οἱ μαθηταί, καθ' ἃς συλλέγονται ὀρυκτὰ, κογγύλια, φλοιοὶ δένδρων, βολβοί, καρποὶ ξηροὶ καὶ σπόροι φυτῶν καὶ καθ' ὅλου φυσικὰ ἀντικείμενα μέλλοντα βραδύτερον νὰ χρησιμοποιηθῶσι κατὰ τὴν διδασκαλίαν.

Αἱ εἰς τὴν ἑναρξίν τῶν μαθημάτων καὶ τὸν χρόνον τῆς ἐγγραφῆς τῶν μαθητῶν ἀναφερόμεναι αὐταὶ διατάξεις μεταβάλλονται μόνον ἀποφάσει τῶν ἐποπτικῶν συμβουλίων, καθ' ἃ ὀρίζει τὸ 40ὸν ἄρθρον Α', β' τοῦ ΒΤΜΘ' νόμου.

Ἄρθρον 2. Οὐδεὶς καὶ οὐδεμία ἐγγράφεται κατὰ Σεπτέμβριον ἐν τῇ κατωτάτῃ τάξει καινοῦ ἢ πλήρους δημοτικοῦ σχολείου, ἂν μὴ βεβαιωθῇ προσηκόντως ὅτι συνεπλήρωσεν ἢ μέλλει ἐντὸς τοῦ ἀμέσως προσεχοῦς Ὀκτωβρίου νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἕκτον ἔτος τῆς ἡλικίας.

Οἱ παῖδες οἱ συμπληροῦντες τὸ ἕκτον ἔτος τῆς ἡλικίας μετὰ τὸ τέλος τοῦ Ὀκτωβρίου ἐγγράφονται ἐν τῇ α' τάξει τοῦ δημοτικοῦ

σχολείου κατά την πρώτην εβδομάδα τῆς μεγάλης τεσσαρακοσιῆς.

Ἄρθρον 3. Ὑποστὰς κατατακτῆριον ἐξετάσιν οὐδεὶς ἐγγράφεται εἰς ἣν τάξιν ἐκρίθη ἄξιος διὰ τὰς γνώσεις αὐτοῦ νὰ καταταχθῆ, ἂν ἔχη μικροτέραν τῆς τῶν λοιπῶν μαθητῶν τῆς τάξεως ἡλικίαν.

Ἄρθρον 4. Διὰ δηλώσεως, ἀναφινωσκομένης ἐν τοῖς ναοῖς ὑπὸ τῶν ἐφημερίων κατὰ τὰς ἀπὸ τῆς 10ης Αὐγούστου μέχρι τῆς 14ης Σεπτεμβρίου παρεμπιπτούσας Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς καὶ τοιχοκολουμένης ἐν δημοσίῳ τόπῳ φροντίδι τοῦ διευθύνοντος ἐν ἐκάστῳ τόπῳ τὸ σχολεῖον διδασκάλου, γίνεται γνωστὸν τοῖς κατοικοῖς ὅτι γονεῖς μὴ ἐγγράφοντες τὰ τέκνα αὐτῶν τὰ συμπληρώσαντα τὸ βον ἔτος τῆς ἡλικίας ἐν τοῖς μαθητολογίαις τῶν δημοτικῶν σχολείων, ἢ μετὰ τὴν ἐγγραφήν αὐτῶν μὴ ἐπιμελούμενοι τῆς τακτικῆς τούτων φοιτήσεως, τιμωροῦνται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ βου ἄρθρου τοῦ περὶ δημοτικῶν σχολείων νόμου τοῦ 1834.

Οἱ διευθύνοντες καὶ αἱ διευθύνουσαι τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσως σχολεῖα, εἴτε ἰδιωτικὰ εἴτε δημόσια εἶνε, πέμπουσι πρὸς τὸν ἀρμόδιον ἐπιθεωρητὴν ἐντὸς τοῦ Σεπτεμβρίου κατάλογον τῶν ἐγγραφέντων μαθητῶν, κατὰ δὲ τὰς ἀρχὰς Ἰανουαρίου καὶ μετὰ τὸ Πάσχα ἀντίγραφον τοῦ καταλόγου προσκλήσεως, ἐξ οὗ μαρτυρεῖται τίνες τῶν ἐν τῇ μαθητολογίᾳ ἐγγεγραμμένων οὐδόλως ἢ λίαν ἀτάκτως ἐφοίτησαν.

Ὁ ἐπιθεωρητὴς παραβάλλον τὸ πρῶτον τῶν μνημονευθέντων καταλόγων πρὸς τὸ ἀντίγραφον τῶν ληξιαρχικῶν βιβλίων, ἐξ ὧν ἐμφαίνεται τίνες τῶν ἐν ἐκάστη πόλει καὶ κώμῃ κατοικούντων παιδῶν ὑποχρεοῦνται νὰ ἐγγραφῶσιν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, καταγγέλλει πρὸς τὰς ἀρμοδίας ἀρχὰς τοὺς μὴ ἐγγράψαντας τὰ ἑαυτῶν τέκνα γονεῖς.

Ὅμοιως ὑποβάλλει καταγγελίαν ὁ ἐπιθεωρητὴς ἐν καιρῷ καὶ κατὰ τῶν γονέων, ὧν οἱ παῖδες λίαν ἀτάκτως ἐφοίτησαν.

Ἄρθρον 5. Κατὰ τῶν ἐξ ἰδίης ραθυμίας ἢ δυστροπίας ἀτάκτως φοιτῶντων μαθητῶν ζητεῖ ὁ διδάσκαλος καὶ τῆς ἀστυνομίας τὴν συνδρομήν.

Ἄρθρον 6. Ἐπιτρέπεται μεταγραφή ἀπὸ σχολείου εἰς σχολεῖον διαρκούντος τοῦ σχολικοῦ ἔτους, ἂν προσηκόντως βεβαιωθῆ

ὅτι μετέφησε ἢ οἰκογένεια τοῦ μαθητοῦ ἢ τῆς μαθητρίας ἀπὸ τόπου εἰς ἄλλον τόπον ἢ ἀπὸ συνοικίας μεγάλην ἑκτασιν ἐχοῦσης πόλεως εἰς ἄλλην συνοικίαν. Εἰς ἄλλας δ' ἐκτάκτους περιστάσεις ἐπιτρέπεται μεταγραφή μετὰ συναίνεσιν τοῦ ἀρμόδιου ἐπιθεωρητοῦ.

Ἄρθρον 7. Ὁ διδάσκαλος μετὰ πᾶσαν ἐξετάσιν, ὅπως οὖν μετ' ἀκριβείας γενομένην, βαθμολογεῖ ἕκαστον μαθητὴν, γραπτῶς δ' ἐξετάζει τοῦλάχιστον κατὰ δεκαπενθήμερίαν τοὺς μαθητὰς τῶν δύο ἀνωτέρων τάξεων τοῦ κοινοῦ καὶ τῶν τεσσάρων ἀνωτέρων τάξεων τοῦ πλήρους σχολείου, τοὺς δὲ βαθμούς, ὧν κρίνει ἄξιον ἕκαστον τῶν ἐξεταζομένων μαθητῶν, καταγράφει διὰ μελάνης ἐν τῇ καταλόγῳ τῆς προσκλήσεως, ἐν ᾗ σημειοῦται διὰ σταυροῦ, μελάνῃ γραφομένου, καὶ αἱ ἀπουσίαι ἀντικρὺ τοῦ ὀνόματος ἐκάστου τῶν ἀπόντων μαθητῶν.

Εἰς τὸ τέλος ἐκάστου μηνός, (πλὴν τοῦ Σεπτεμβρίου) καὶ μετὰ τὰ μέσα Ἰουνίου σημειοῖ ἐν ἰδίῳ ἐλέγχῳ «μηνιαίῳ» λεγομένῳ τὴν ἐν τοῖς μαθήμασι καθ' ἑλίου κατὰ τὸν μῆνα ἐκείνον πρόοδον ἐκάστου μαθητοῦ, ἦτοι τὸν ἐκ τῶν καθημερινῶν ἐξετάσεων ἐξαγόμενον γενικὸν βαθμὸν, τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπουσιῶν καὶ τὴν διαγωγὴν τοῦ μαθητοῦ, φροντίζει δὲ νὰ λαμβάνῃ τούτων γνώσιν ἢ οἰκογένεια κατὰ τὸν ἐκασταχοῦ δυνατὸν καὶ τὸν μέλιστα προσήκοντα τρόπον.

Ἄρθρον 8. Κατὰ τὸ τελευταῖον δεκαπενθήμερον τοῦ σχολικοῦ ἔτους, διαρκούντος δέκα μῆνας, ἀλλ' ἀρχομένου καὶ λήγοντος ἐκασταχοῦ καθ' ὃν χρόνον ὥρισε τὸ ἐποπτικὸν συμβούλιον, τελοῦνται αἱ γενικαὶ ἐξετάσεις.

Ἄρθρον 9. Κατὰ τὰς γενικὰς ἐξετάσεις ἕκαστος τῶν μαθητῶν τῆς ἀνωτέρας τάξεως τοῦ κοινοῦ δημοτικοῦ σχολείου καὶ ἕκαστος τῶν μαθητῶν τῶν τριῶν ἀνωτέρων τάξεων τοῦ πλήρους δημοτικοῦ σχολείου ἰχνογραφεῖ ἀπλοῦν τι ἰχνογράφημα, ἐκδέτει ἐγγράφως μῦθον ἢ ἀνέκδοτον σύντομον, λύει γραπτῶς 2 ἢ 3 προβλήματα ἐκ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰς συνήθεις συναλλαγὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐξετάζεται προφορικῶς εἰς ἐν τῶν δεδιδαγμένων φυσικογνωστικῶν μαθημάτων.

Ὁ μέσος ὄρος τῶν τεσσάρων τούτων βαθμῶν καταγράφεται ὡς τελευταῖος ἐν τῇ μηνιαίῳ ἐλέγχῳ καὶ προστίθεται μετὰ τῶν ἄλλων ἂν δ' ὁ μέσος ὄρος τούτων πάντων εἶνε τοῦλάχιστον 2—«καλῶς», προάγεται εἰς τὴν ἀμέσως ἀνωτέραν τάξιν ὁ μαθητὴς ἢ ἀπολύεται τοῦ σχολείου.

Ἄρθρον 10. Οἱ μαθηταὶ ἐκάστης τῶν τριῶν κατωτέρων τάξεων τῶν δημοτικῶν σχολείων διαιροῦνται εἰς δύο τμήματα, ἐξετάζεται δὲ κατὰ τὰς γενικὰς ἐξετάσεις τὸ μὲν τούτων εἰς τὴν ἀριθμητικὴν, τὸ δ' ἕτερον εἰς τὴν γλῶσσαν.

Ὁ βαθμὸς οὗτος καταγράφεται τελευταῖος ἐν τῇ μηνιαίῳ ἐλέγχῳ καὶ προστίθεται μετὰ τῶν ἄλλων. Τούτων πάντων ὁ μέσος ὅρος δηλοῖ τὴν ἀξίαν τοῦ μαθητοῦ, προαγομένου ἂν ὁ βαθμὸς οὗτος εἶνε τοῦλάχιστον 2—«καλῶς».

Βαθμοὶ ὀρίζονται τέσσαρες· ἄριστα (4), λίαν καλῶς (3), καλῶς (2) καὶ ἐνδεῶς (1).

Εἰς τὴν ὀδικὴν ἐξετάζονται οἱ μαθηταὶ ἐκάστης τάξεως ἄδοντες ἐν κοινῇ σχολικῇ ἄσματος. Γίνονται δὲ κατὰ τὰς γενικὰς ἐξετάσεις καὶ ἐπιδείξεις γυμναστικαί, ἰδίᾳ ἐν ταῖς κώμαις, ἂν δὲν εἶνε πολὺ ὑψηλὴ ἡ θερμοκρασία.

Ὡσαύτως ἐκτίθενται ἰχνογραφήματα, χάρται γεωγραφικοί, καλλιγραφικὰ δοκίμια, χειροτεχνήματα, βομβύκια μεταξοσκωλήκων τραφέντων φροντίδι τῶν μαθητῶν, συλλογαὶ κογχυλίων, ὀρυκτῶν καὶ μερῶν φυτῶν ἀπεξηραμμένων ἢ καὶ καρπῶν φυτῶν καλλιεργηθέντων ὑπὸ τῶν μαθητῶν.

Μαθητῆς τις δι' ἀσθένειαν ἢ δι' ἄλλο σπουδαῖον κώλυμα, ἀποσχῶν τῶν γενικῶν ἐξετάσεων προάγεται ἢ ἀπολύεται, ἂν ὁ μέσος ὅρος τῶν βαθμῶν τῶν διαρκούντος τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἐν τῇ μηνιαίῳ ἐλέγχῳ καταγεγραμμένων εἶνε τοῦλάχιστον 2—«καλῶς».

Ὁ δι' ἀμέλειαν ἀποσχῶν τῶν ἐξετάσεων ὑποχρεοῦται νὰ ἀκροασθῇ καὶ δεύτερον ἔτος τῶν μαθημάτων τῆς αὐτῆς τάξεως, οἰοῦντο καὶ ἂν εἶνε οἱ βαθμοί, ὧν ἔτυχε κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος.

Οἱ ἀπὸ ἰδιωτικῶν σχολείων προσερχόμενοι καὶ οἱ κατ' οἶκον διδασκόμενοι, ἂν θέλωσι νὰ ὑποστῶσι δοκιμασίαν ἐπὶ ἀπολύσει, ἐξετάζονται προφορικῶς μὲν εἰς πάντα τὰ ἐν τῇ ἀνωτάτῃ τάξει τοῦ σχολείου προφορικῶς διδασκόμενα μαθήματα, γραπτῶς δ' εἰς τὴν γλῶσσαν, τὰ μαθηματικά, τὰ φυσιογνωστικά, τὴν καλλιγραφίαν καὶ τὴν ἰχνογραφίαν.

Ἄρθρον 11. Αἱ ἐπὶ κατατάξει εἰς δημοτικὸν σχολεῖον ἐξετάσεις τῶν κατ' οἶκον ἢ ἐν ἰδιωτικῷ σχολείῳ διδασκόμενων γίνονται κατὰ τὸ πρὸς ἐγγραφὴν μαθητῶν ὀρισμένον χρονικὸν διάστημα ἐνώπιον πάντων τῶν διδασκάλων, ἂν εἶνε οὗτοι πλείονες τοῦ ἐνός, κατατάσσεται δ' ὁ ἐξετασθεὶς εἰς τὴν τάξιν ἀποφασισθῆ ἢ πλειονοψηφία τῶν διδασκάλων. Ἐν ἰσοψηφίᾳ νικᾷ ἡ ψῆφος τοῦ προϊσταμένου τοῦ σχολείου.

Ἄρθρον 12. Ἐν οἷς σχολείοις ἐργάζονται πλείονες τῶν δύο διδασκαλοὶ, ὁ διευθυντῆς ὀφείλει νὰ παρίσταται ἐνίοτε κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἄλλων διδασκάλων καὶ τὰς καθημερινὰς προφορικὰς ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν, νὰ μελετᾷ δὲ καὶ τὰς γραπτὰς ἐργα-

σίας αὐτῶν, ἵνα ὅπωςδὴποτε ἀσφαλῶς γνωρίζῃ τῇ ἐπιθεωρητῇ τὴν κατάστασιν τοῦ σχολείου. Ὅπως δ' ἐπαρκῆ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο καὶ εἰς τὰ λοιπὰ καθήκοντα τῆς διευθύνσεως, ἀναλαμβάνει οὗτος διδακτικὴν ἐργασίαν βραχυτέραν τῆς ἐκάστου τῶν ἄλλων διδασκάλων κατὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ὁ διευθυντῆς ἐκάστου σχολείου ὡσαύτως κανονίζει τὰ τῶν σχολικῶν ἐκδρομῶν καὶ τῶν συνεδριῶν τῶν διδασκάλων, ὑποχρεουμένων πάντως ἀπροφασίστως νὰ μετέχωσι τῶν ἐκδρομῶν καὶ νὰ παρίστανται κατὰ τὰς συνεδριάσεις.

Οὐδενὶ λειτουργῷ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐπιτρέπεται ἰδιωτικὴ διδασκαλία μακροτέρα διώρου καθ' ἡμέραν.

Ἄρθρον 13. Ἀπὸ τῆς 10ης Μαΐου μαθήματα διδάσκονται μόνον ἀπὸ τῆς 7 πρωΐνης ὥρας μέχρι μεσημβρίας μετὰ διαλειμάτων κατὰ 5 λεπτὰ τῆς ὥρας μακροτέρων τῶν συνήθων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης γίνονται δις τῆς ἑβδομάδος μαθητικαὶ ἐκδρομαί.

Ἐν οἷς σχολείοις ἀποφάσει τοῦ ἀρμοδίου ἐποπτικοῦ συμβουλίου ἀντὶ θερινῶν διακοπῶν τῶν μαθημάτων γίνονται χειμεριναί, δὲν τηρεῖται ἡ ἀνωτέρω διάταξις.

Ἄρθρον 14. Τὰς ἀνωτέρω περὶ ἡλικίας μαθητῶν, χρόνου ἐγγραφῆς, χρόνου καὶ τρόπου ἐξετάσεων καὶ περὶ βαθμολογίας διατάξεις ὑποχρεοῦνται νὰ τηρῶσι καὶ τὰ ἰδιωτικὰ σχολεῖα. Κατὰ δὲ τὰς γενικὰς τούτων ἐξετάσεις παρίσταται ἀπαραιτήτως ὁ ἐπιθεωρητῆς ἢ ὁ ὑπ' αὐτοῦ διοριζόμενος ἐγγράφως ἀντιπρόσωπος. Ἀλλὰ καὶ κατὰ γενικὰς ἐξετάσεις τῶν ἐν οἷς διδάσκουσιν ἀπόφοιτοι ὑποδιδασκαλείου κοινῶν σχολείων παρίσταται ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ ἐπιθεωρητοῦ, ἐγγραφον ἐντολὴν παρ' αὐτοῦ λαμβάνων, εἰς τῶν ἐν τῇ πλησιεστέρῃ πλήρει δημοτικῷ σχολείῳ διωρισμένων δημοδιδασκάλων, ὅσῳκις τοῦτο εἶνε εὐκόλιν.

Ἄρθρον 15. Πᾶσα διάταξις ἀντιβαίνουσα ταῖς τοῦ παρόντος διατάγματος καταργεῖται.

Εἰς τὸν αὐτὸν Ἡμέτερον Ὑπουργὸν ἀνατίθεται ἡ δημοσίευσις καὶ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ διατάγματος τούτου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 11 Αὐγούστου 1910.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς
Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργός
ΑΝΔΡ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

τῆς διαχειρίσεως τοῦ συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων Δημοδιδασκάλων κατὰ τὸ ἔτος 1910 (1 Ἰανουαρίου 1910 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1910).

Ἔσοδα	Ἔξοδα
Συνδρομαὶ μελῶν... δρ. 492 00	Δαπάνη περιοδικοῦ (τεύχη 5)..... δρ. 632 10
Συνδρομαὶ καὶ πώλησις περιοδικοῦ. » 225 30	Ἐγκύκλιοι καὶ Καταστατικὸν » 64 00
Ἐίσπρα. ὀφειλομένων » 246 00	Δικαστικὰ ἔξοδα καὶ συμβάσεις..... » 81 50
Ἐξ ἀγγελιῶν περιοδικοῦ..... » 145 00	Δημοσιεύσεις εἰς ἔφημερίδας » 178 00
Ἀλληλέγγυοι καταθέσεις » 60 00	Πληρωμ. χρεῶν συνδέσμου..... » 753 25
Τόκοι ὑπερημερίας . » 300 23	Ἀποδόσεις ἀλληλεγγύων καταθέσεων » 548 00
Ἐκτακτὰ ἔσοδα..... » 10 00	Ἐκτακτὰ ἔξοδα (Στ. Βρασιάνου κτλ.) » 73 00
Δάνεια παρὰ Ἰραπέζης Μιτυλήνης... » 692 00	Γραφικὰ καὶ ταχυδρομικὰ » 180 00
Προσφορὰ Μιτυλήνης » 648 10	Ποσοστὰ εἰσπραξέων » 120 00
Γραμματ. εἰσπρακτεῖα » 462 30	Ἀκυρωθεῖσαι ἀποδείξεις » 128 35
Ἐγγυήσις παρὰ Τρ. Μιτυλήνης..... » 1000 00	Γραμματ. εἰσπρακτεῖα » 462 30
	Ἐγγυήσις παρὰ Τρ. Μιτυλήνης » 1600 00
	Μειωτὰ εἰς ταμείον » 60 43
4,280 93	4,280 93

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910.

Ὁ Ταμίας

Κ. Γ. Σβάρνας

Ἡ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Ἡ

ΤΑ ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΑΔΙΑ ΑΥΤΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἡ δῆλωσις τοῦ σκοποῦ

(συνέχεια ἀπὸ τῆς 9 σελ. τοῦ Γ' Τόμου)

Ὅποιος πρέπει νὰ εἶναι ὁ σκοπός. Ἐν τοῖς μέχρι τοῦδε εἰδομένοις, ὅτι ὁ σκοπός, ἂν μέλλῃ νὰ ἐξεγείρῃ τὴν βούλησιν τῶν μαθητῶν ὑπὲρ τοῦ προαναγγελομένου νέου, ὀφείλει νὰ εἶναι εὐνόητος, νὰ προαναγγέλλῃ σαφῶς τὸ νέον, νὰ μὴ προλαμβάνῃ αὐτό, νὰ εἶνε φυσικὸν ἐπακολούθημα τῶν μέχρι τοῦδε κατορθωθέντων σκοπῶν καὶ νὰ προαναγγέλλῃ τὸ νέον ὡς ἔχον σχέσιν πρὸς πράγματα, ὑπὲρ ὧν ἐκινήθη ἤδη τὸ διαφέρον τῶν μαθητῶν.

Ἐπὶ τῶ ἀπὸ νῦν τέλει ὀφείλει εἶτι ὁ σκοπός νὰ θέτῃται κατὰ τὸ δυνατὸν ὑπὸ αὐτῶν τῶν μαθητῶν ἀτενεργούντων. Ἄν τοῦτο συμβαίῃ, καθ' ὅσον θὰ προκαλῆται ἡ ἀτενεργία τῶν παιδῶν ἀμέσως ὑπὸ αὐτῆς ἤδη τῆς θέσεως τοῦ σκοποῦ, θὰ συμμορφῶται ἀμέσως ἀπὸ ταύτης καὶ ἡ αὐτοπεποιθήσις τούτων. Ἄλλ' ἢ ὑπὸ τῶν μαθητῶν θέσις τοῦ σκοποῦ θὰ συντελῇ καὶ ἐμμέσως εἰς τὴν πρόκλησιν τῆς ἀτενεργείας καὶ τῆς αὐτοπεποιθήσεως αὐτῶν. Κατὰ τὰ διδάγματα τῆς ψυχολογίας δι' ἐκεῖνο τὸ ἔργον καταβάλλει τις ἰδιαίτερος πάσας τὰς πνευματικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, ὅπερ εἶναι προἰὸν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐκλογῆς· ὅπως τοῦναντίον διακείται παθητικῶς πρὸς πᾶν, ὅπερ ἐπιβάλλεται αὐτῷ ἕξωθεν. Ἐκλέγοντες κατὰ ταῦτα αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ τὸ νέον, περὶ ὃ πρόκειται ν' ἀσχοληθῶσι, δὲν θὰ περιορίζονται εἰς ταύτην μόνην τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἀτενεργείας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ θὰ καταβάλλωσιν ἅμα προθύμως πάσας αὐτῶν τὰς νοητικὰς δυνάμεις, ὅπως καὶ μόνοι προσκλήσονται τοῦτο, ἀπὸ στιγμῆς δ' εἰς

στιγμὴν ἐν τῷ ἔργῳ τῆς τοιαύτης προσκλήσεως, θὰ ἐπιρρωνύηται ἢ εἰς τὰς δυνάμεις ταύτας πεποιθήσις αὐτῶν. Ἄλλ' ἢ ὑπ' αὐτῶν τῶν μαθητῶν θέσις τοῦ σκοποῦ θὰ συντελῆ συγχρόνως εἰς τε τὴν ἄμεσον καὶ τὴν ἔμμεσον ἐξεγερσιν τοῦ διαφέροντος αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ νέου. Καὶ ἀμέσως μὲν θὰ ἐξεγείρηται τὸ διαφέρον αὐτῶν ὑπὲρ τούτου, διότι, καθ' ἃ ἡ ψυχολογικὴ παρατήρησις διδάσκει, ὑπὲρ τούτου τις πρὸ παντὸς ἄλλου διαφέρεται, ἐκεῖνο ἰδιαιτέρως ἐκτιμᾷ, ὡπερ εἶναι προῖον τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐκλογῆς. Ἐμμέσως δὲ θὰ ἐξεγείρηται τὸ διαφέρον τῶν μαθητῶν ὑπὲρ τοῦ νέου, τοῦτο μὲν, διότι κατὰ ἄρτι εἰρημένα, διαρκῶς ἐν τῇ προσκλήσει τούτου θὰ προκαλῆται ἡ αὐτενέργεια αὐτῶν, τοῦτο δὲ, διότι, ἐφ' ὅσον οἱ μαθηταὶ αὐτοὶ θὰ ἐκλέγῃσι τὸ προσκληθῆσόμενον νέον, δὲν θὰ στρέφῃσι μὲν τὴν συνείδησιν αὐτῶν εἰς ξένας πρὸς τοῦτο παραστάσεις, θ' ἀνάγῃσι δ' εὐκόλως εἰς αὐτὴν τὰς πρὸς τὸ νέον συγγενεῖς, θ' ἀφομοιωσὶ δὲ τοῦτο ἔλλογως καὶ συνειδητῶς. Οὗτω λοιπὸν ἢ ὑπ' αὐτῶν τῶν μαθητῶν θέσις τοῦ σκοποῦ θὰ συντελῆ εἰς τε τὴν ἄμεσον καὶ τὴν ἔμμεσον πρόκλησιν τοῦ διαφέροντος καὶ τῆς αὐτενεργείας αὐτῶν, ἄρα θ' ἀναπτύσῃ ἀμέσως τε καὶ ἔμμέσως τὴν βούλησιν αὐτῶν ὑπὲρ τούτου. Διὰ τῆς τοιαύτης θέσεως τοῦ σκοποῦ ἢ τεχνητῆς μάθησις ἀποβαίνει ὁμοία πρὸς τὴν φυσικὴν, ἐν ἣ, ὡς γνωστὸν, προθέτομεν μόνον ἡμῖν αὐτοῖς τὸν σκοπὸν τῆς πνευματικῆς ἡμῶν ἀσχολίας καὶ ἐν ἣ διὰ τοῦτο ἢ βούλησις ἡμῶν ἀμέριστος κατευθύνεται ἐπὶ τὸ ἀντικείμενον ταύτης. Ἄλλ' ἢ ὑπὸ τῶν μαθητῶν θέσις τοῦ σκοποῦ ἀποβαίνει λυσιτελὴς καὶ δι' ἕτερον λόγον. Οἱ μαθηταὶ γινώσκοντες, ὅτι αὐτοὶ θὰ θέσωσι τὸν σκοπὸν ἐκάστου νέου μαθήματος, ἤδη πρὸ τῆς ἐνάρξεως αὐτοῦ θ' ὀπασχολῶνται πρῶτον μὲν περὶ τὴν εὔρεσιν τούτου, ἵνα δύνανται νὰ ἐπαρκῶσιν εἰς τὴν σχετικὴν ἀπαίτησιν τοῦ διδασκάλου, εἶτα δὲ περὶ τὴν εὔρεσιν αὐτοῦ τοῦ διὰ τοῦ σκοποῦ τούτου προαναγγελλομένου νέου. Οὕτως ἤδη πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ μαθήματος θὰ ἐξεγείρηται ἢ προσδοκία αὐτῶν ἀμέσως μὲν ὑπὲρ τοῦ τεθησομένου σκοποῦ, ἔμμέσως δ' ὑπὲρ τοῦ διὰ τοῦ σκοποῦ τούτου προαναγγελθισμένου νέου. Ἄλλ' ἂν ἢ ὑπὸ τῶν μαθητῶν θέσις τοῦ σκοποῦ εἶναι ὠφελιμωτάτη ἀπὸ τῶν μνημονευθεισῶν διδακτικῶν ἐπόψεων, δὲν εἶναι αὕτη ὀλιγώτερον ὠφέλιμος καὶ ἀπὸ γενικῆς ὄλως παιδαγωγικῆς ἐπόψεως. Προόδηλον εἶνε, ὅτι οἱ μαθηταὶ ἐξερχόμενοι τοῦ σχολείου καὶ εἰσερχό-

μενοι ὅπουδήποτε εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον δὲν θὰ ἔχῃσι βοηθοὺς, τιθέντας αὐτοῖς τοὺς σκοποὺς τῆς μαθήσεως καὶ καθόλου πάσης ἐργασίας αὐτῶν, ἀλλ' ὅλως τὸναντιὸν θὰ εἶνε ἠναγκασμένοι μόνον νὰ ποιῶσι τοῦτο. Ὅπως δ' ὅμως ὡσιν ἱκανοὶ πρὸς τὴν ἀπαίτησιν ταύτης τῆς ζωῆς, ἣς ἢ πλήρως εἶνε ὡς γνωστὸν δυσχερεστάτη, ἀπαραίτητον εἶνε νὰ ἔχῃσιν ἐθισθῆ εἰς ταύτην. Ἀκριβῶς δ' ἐπιζόμενοι νὰ προθέτωσιν αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἐκάστοτε τοὺς διαφόρους σκοποὺς τῆς μαθήσεως ἐν τῷ σχολεῖῳ καθίστανται ἱκανοὶ καὶ εἰς τὴν μετέπειτα θέσιν τῶν ποικίλων σκοπῶν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου. Ἐκ πάντων λοιπῶν τῶν εἰρημένων ἐξάγεται ἀριδῆλως, ὅτι ὁ σκοπὸς πρέπει νὰ θέτηται, ἐφ' ὅσον εἶνε δυνατόν, ὑπ' αὐτῶν τῶν μαθητῶν. Ἡ τοιαύτη νῦν θέσις τοῦ σκοποῦ δὲν θὰ εἶνε πάντοτε δυνατὴ προκειμένου περὶ τοῦ ἀρχικῶς τιθεμένου σκοποῦ ἐκάστης νέας μεθοδικῆς ἐνότητος, ὅστις διὰ τοῦτο οὐχισπανίως θὰ δίδηται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου. Ἐφ' ὅσον δ' ὅμως οἱ μαθηταὶ, ἐρειδόμενοι ἐπὶ τῶν μέχρι τοῦδε διδαχθέντων, δύνανται ἄνευ δυσχερείας νὰ εὔρωσιν τὸν περὶ οὗ πρόκειται σκοπὸν, ἀπαραίτητον εἶνε νὰ θέτωσιν αὐτοὶ τοῦτον. Θὰ κατορθῶσι δὲ τὸ πρᾶγμα εὐκόλως, προκαλούμενοι εἰς τοῦτο συνήθως μὲν διὰ μιᾶς, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ περισσοτέρων καταλλήλων ἐρωτήσεων τοῦ διδασκάλου. Ἄν ἐν πρῶτῳ οἱ μαθηταὶ ἐδιδάχθησαν τὰ κατὰ τὴν ἀποτυχοῦσαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατείας τοῦ Δατίδος καὶ Ἀρταφέρνους, πρόκειται δὲ νῦν νὰ προτεθῆ ὡς σκοπὸς τῆς μαθήσεως αὐτῶν ἢ νέα ἐκστρατεία τῶν Περσῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, δὲν θὰ εἶνε δυσχερὲς εἰς τούτους νὰ εὔρωσι μόνον τὸν σκοπὸν τοῦτον, προκαλούμενοι ὡδε ὑπὸ τοῦ διδασκάλου «εἰς τὸ προηγούμενον μάθημα (ἢ τὰ προηγούμενα μαθήματα) ἐμάθομεν, ποῖον αἰσχρὸν τέλος ἔλαβε καὶ ἡ δευτέρα ἐκστρατεία τοῦ Δαρείου, ὁ ὁποῖος ἤθελε μὲ πᾶσαν θυσίαν νὰ καθυποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα· τί πρέπει φυσικὰ νὰ ἴδωμεν τώρα;». Προδήλως εἰς τὴν οὕτω διατυπωμένην ἐρώτησιν τοῦ διδασκάλου οἱ μαθηταὶ θὰ ἀποκριθῶσιν· «θὰ ἴδωμεν, ἂν ὁ Δαρεῖος ἐπεχείρησε καὶ νέαν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος» ἢ «θὰ ἴδωμεν, πῶς ὁ Δαρ. ἐπιχειρεῖ καὶ νέαν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος» κτλ. Ἄν νῦν δὲν εἶνε πάντοτε εὐκόλον εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ εὔρισκῃσι τὸν ἀρχικῶς τιθέμενον σκοπὸν ἐκάστης νέας μεθοδικῆς ἐνότητος, εὐχερὲς οὐχ ἦττον εἶνε εἰς τούτους νὰ ἐξευρίσκῃσι πολλοὺς τῶν μερικῶν σκοπῶν, οἵτινες, ὡς

εὐθύς θὰ ἴδωμεν, θὰ προτάσσονται ἐκάστου τῶν τμημάτων, καθ' ἃ, ὡς ἐν τοῖς ἐφεξῆς διὰ μακρῶν θ' ἀναπτύξωμεν, θὰ προσφέρωμεν εἰς αὐτοὺς πᾶσαν νέαν μεθοδικὴν ἐνότητα. Καθ' ὅσον οἱ μερικοὶ οὗτοι σκοποὶ θὰ εὐρίσκονται ἐν λογικῇ πρὸς ἀλλήλους συναφείᾳ, οὐχὶ δυσκόλως θὰ δύνανται οἱ μαθηταί, ἐρειδόμενοι ἐπὶ τοῦ ἄρτι κατορθωθέντος μερικοῦ σκοποῦ ἢ τῶν ἄρτι κατορθωθέντων, νὰ εὐρίσκωσι τὸν ἐκάστοτε ζητούμενον νέον. Ἄν ἐν πρδ. διδασκομένου τοῦ λαγωῦ ἔμαθον ἤδη οἱ μαθηταὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, οὐχὶ δυσκόλως μετὰ τοῦτο θὰ δηλώσωσιν, ὅτι τώρα ἐτιθυμοῦσι νὰ μάθωσι, πῶς ἢ ἂν δύναται ὁ λαγὼς νὰ ἀποφεύγῃ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ τούτους. Μαθόντες τὴν τροφήν τοῦ λαγωῦ ζητοῦσι νὰ μάθωσι, πῶς οὗτος κατορθοῖ νὰ τρώγῃ ταύτην κ. τ. λ. Ἄν διδάσκηται ἢ ὑπὸ τοῦ Κανάρη ἐκδίκησις τῆς Χίου, ἔχωσι δ' ἤδη μάθει οἱ μαθηταί, ποῖος εἶνε ὁ Κανάρης, δὲν θὰ δυσκολευθῶσι, προκαλούμενοι διὰ καταλήλων ἐρωτήσεων τοῦ διδασκάλου, νὰ δηλώσωσιν, ὅτι περαιτέρω θὰ μάθωσι, πῶς ἀνατίθεται εἰς τὸν Κανάρην νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐπιθεσιν καὶ αὐτοῦ τουρκικοῦ στόλου, μετὰ τοῦτο, τί κάμνει οὗτος, ἀφ' οὗ ἀνέλαβε νὰ ἀποπλεύσῃ, εἶτα τί ἔκαμεν, ἀφ' οὗ ἔφθασεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Χίου κ. τ. λ.

Οὐχὶ σπανίως, καίτοι ὁ διδάσκαλος ὑπολαμβάνει, ὅτι ἐπαρκῶς ἐφρόντισε περὶ τῆς ὀρθῆς θέσεως τοῦ σκοποῦ, οὐχ ἤττον συμβαίνει, ὥστε τινὲς τῶν μαθητῶν ἢ νὰ μὴ λάβωσι μηδεμίαν παράστασιν τοῦ σκοποῦ ἢ νὰ λάβωσιν ἀσαφῆ ἢ ἀνακριβῆ. Αἰτία τοῦ πράγματος θὰ εἶνε προδήλως ἢ ὁ τεθεὶς σκοπὸς, ὅστις δὲν θὰ ἐπλήρωσε κατὰ πάντα τὰς ἐν τοῖς πρότερον μνημονευθείσας ἀπαιτήσεις, ἢ οἱ περὶ ὧν πρόκειται μαθηταί, οἵτινες κατὰ τὴν θέσιν τοῦ σκοποῦ θ' ἀπησχολοῦντο περὶ πράγματα πολλῶ τούτου προσφιλέστερα. Ἐπακολούθημα τῆς καταστάσεως ταύτης ἔσται, ὅτι οἱ μαθηταὶ οὗτοι, ὡς μὴ παριστάνοντες ἑαυτοῖς τὸν σκοπὸν ἢ ἔχοντες ἀτελῆ τούτων παράστασιν, δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ κατορθώσωσι τοῦτον εὐκόλως καὶ τελείως. Πρὸς πρόληψιν τοῦ κακοῦ τούτου ὀφείλει προφανῶς ὁ διδάσκαλος νὰ μὴ ἀρκεσθῆ εἰς τὴν θέσιν τοῦ σκοποῦ, ἀλλ' εὐθύς μετὰ ταύτην νὰ προκαλέσῃ τινὰς τῶν μαθητῶν, καὶ δὴ τοὺς μᾶλλον ἀδυνατοὺς καὶ ἀπροσέκτους, εἰς τὴν ἐπανάληψιν τοῦ προτεθέντος σκοποῦ. Ἄν τις τῶν προκληθέντων μαθητῶν ἀδυνατῆ νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν σκοπὸν ἐξ ἀπρο-

σεξίας, προτρεπόμενος εἰς προσοχὴν προκαλεῖται νὰ εἴπῃ τὸν σκοπὸν, ἀφ' οὗ ἀκούσῃ αὐτὸν ἐπαναλαμβανόμενον ὑπὸ τινος τῶν συμμαθητῶν. Περιττὸν δ' εἶναι νὰ δηλωθῆ, ὅτι ἢ προτροπὴ πρὸς τὸν φωραθέντα ἀπρόσεκτον θὰ σωφρονίσῃ καὶ τοὺς λοιποὺς ἀπροσέκτους, οἵτινες θὰ φροντίσωσι νὰ γένωνται κύριοι τοῦ σκοποῦ, ἵνα μὴ πάθωσιν, ὅ,τι καὶ ἐκεῖνος. Ἄν ὁ διδάσκαλος παρατηρήσῃ, ὅτι αἰτία τῆς ἀδυναμίας τῶν μαθητῶν εἶναι ἢ ἐλαττωματικότης τοῦ τεθέντος σκοποῦ, ὀφείλει ἄνευ ὑποστολῆς νὰ ἀπλοποιήσῃ αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ γένηται εὐκόλον κτῆμα πάντων τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως. Ἄν τις τῶν μαθητῶν, ἐπαναλαμβανόντων τὸν σκοπὸν, ὑποτυπώσῃ τοῦτον ἐν γλωσσικῇ μορφῇ διαφόρῳ ἐκεῖνης, ὑφ' ἣν ἐν ἀρχῇ διευτυπώθη οὗτος, ἐφ' ὅσον ἢ μορφή αὕτη δὲν εἶναι ἐσφαλμένη ἢ δὲν ὑποκρύπτει παρανόησιν τοῦ σκοποῦ, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται εἰς τὸν διδάσκαλον νὰ ἐποκρούσῃ τὸν οὕτω διατυπωθέντα σκοπὸν, ὅπως δὲ τοῦναντίον ἐπιβάλλεται εἰς αὐτὸν νὰ ἀποδέχῃται αὐτὸν μετ' ἐπιδοκιμασίας, καθ' ὅσον οὗτος εἶναι προῖον τῆς αὐτενεργείας τοῦ ὑποτυπώσαντος αὐτόν, κατὰ κανόνα δ' εἶναι εὐνοητότερος εἰς τοὺς λοιποὺς παῖδας τοῦ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου δηλωθέντος. Ἄν νῦν ὁ σκοπὸς δὲν παρουσιάξῃ δυσκολίας, εἶναι δὲ διὰ τοῦτο ὁ διδάσκαλος βέβαιος, ὅτι προσεκτήθη ὑπὸ τῆς τάξεως, δὲν πρέπει νὰ προκαλεῖται πολλαπλῆ τούτου ἐπανάληψις, καθ' ὅσον αὕτη ἀποβαίνει ἀνιερὰ εἰς τοὺς μαθητὰς, ὡς κατακρατούσα τούτους ἐπὶ γνωστοῦ πράγματος καὶ κωλύουσα τὴν πρόοδον τῆς διδασκαλίας. Ὅμως δ' ὅμως δὲν πρέπει συνηθέστατα νὰ ἐλλείπῃ ἢ ἐπανάληψις τοῦ σκοποῦ, διότι διὰ ταύτης οὐ μόνον ἐξελέγχεται κατὰ τὰ εἰρημένα ἢ ὑπὸ τῆς τάξεως πρόσκτησις αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ, βεβαίως οὔσης ταύτης, διευκολύνεται ἢ βαθυτέρα καὶ στερεωτέρα ἐντύπωσις τούτου.

Ἄν νῦν ἀνακεφαλαιώσωμεν πάντα τὰ εἰρημένα, ἐξάγομεν, ὅτι ὁ σκοπὸς, ἂν μέλλῃ νὰ κατευθύνῃ τὴν βούλησιν τῶν παιδῶν εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ προαναγγελλόμενον νέον, ὀφείλει νὰ ἔχῃ τάδε τὰς ιδιότητας:

- Α') νὰ εἶναι εὐνόητος, πρὸς ὃ δὴ καὶ ὀφείλει νὰ εἶναι:
- α') ἀπλοῦς καὶ σαφῆς κατὰ τε τὸ περιεχόμενον καὶ τὸ λεκτικόν,
 - β') συγκεκριμένος καὶ οὐχὶ ἀφηρημένος,
 - γ') ὁ προσήκων κατὰ τὸ μέγεθος καὶ
 - δ') πραγματικὸς, οὐσιαστικὸς, ὕλικός,

Β') να προαναγγέλλη σαφῶς τὸ νέον,

Γ') να μὴ προλαμβάνῃ τὸ νέον,

Δ') να εἶναι φυσικὸν καὶ λογικὸν ἐπακολούθημα τῶν μέχρι τοῦδε κατορθωθέντων σκοπῶν,

Ε') να προαναγγέλλῃ τὸ νέον ὡς ἔχον σχέσιν πρὸς πράγματα, ὑπὲρ ὧν ἐξηγέρθη ἤδη τὸ διαφέρον τῶν μαθητῶν,

ΣΤ') να θέτῃται ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτενεργούντων καὶ

Ζ') να ἐπαναλαμβάνηται ὑπ' αὐτῶν.

Ἐκ τῶν ῥηθέντων δ' ὡσαύτως ἐξάγεται, ὅτι ἡ ὀρθὴ δήλωσις τοῦ σκοποῦ οὐδαμῶς εἶνε εὐκόλον χρῆμα, ὅτι δὲ διὰ τοῦτο ἡ διατύπωσις αὐτοῦ πρέπει να γίνηται ὑποκείμενον ἐπιμελοῦς σκέψεως τοῦ διδασκάλου κατὰ τὴν προπαρασκευὴν αὐτοῦ.

Αἱ μορφαί, ὑφ' ἃς δύναται να διατυπῶται ὁ σκοπός. Ὁ σκοπός, ἐφ' ὅσον δὲν πρόκειται να τεθῆ ὑπὸ τῶν μαθητῶν, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, δύναται προδήλως να παρουσιάζηται πρῶτον ὑπὸ μορφὴν **προτάσεως**. Οὕτω π. χ. εἶνε διατετυπωμένοι οἱ σκοποί: «σήμερον θὰ μάθωμεν πολλὰ νέα πράγματα περὶ τοῦ κυνός», «τώρα θὰ εὕρωμεν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ λαγωοῦ», «τώρα πλέον θὰ ἴδωμεν τὸ τέλος τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης» κτλ.

Προφανῶς ὅμως ὁ σκοπός δύναται να διατυπῶται καὶ ὡς **ἐρώτησις** τοῦ διδασκάλου, εἰς ἣν δὲν πρόκειται να δοθῆ ἄμεσος ἀπόκρισις ὑπὸ τῶν μαθητῶν, καθόσον ἀπόκρισις εἰς ταύτην ἔσται σύμπτωσις ἢ προσφορὰ τοῦ νέου. Ὑπὸ τὴν μορφὴν ταύτην εἶνε ἐν πρῶ. διατετυπωμένοι οἱ σκοποί: «Τί να ἐπραξάν τώρα οἱ Πέρσαι μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἑρετρίας;», «τί θὰ ἔκαμε τώρα ὁ Ἀλκιβιάδης ἐν Σπάρτῃ;» «πῶς δύναται ὁ λαγὼς να προφυλάσσεται ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ;» κ.τ.λ.

Ἡ ἐρώτησις εἰκότως ἐν πολλοῖς τῶν πραγματικῶν μαθημάτων λαμβάνει συνηθέστατα τὴν μορφὴν **τοῦ προβλήματος**. Ὑπὸ ἰοιούτην μορφὴν εἶνε διατετυπωμένοι οἶδε οἱ σκοποί: «Ὁ εἰς πῆγος τοῦ ὑφάσματος τῆς ἐνδυμασίας μου τιμᾶται 12 δρ. καὶ 50 λεπτ. Διὰ τὸ ἐνδύμα μου ἐχρειάσθησαν 4 πήχεις καὶ 6)8 τοῦ πήχ. Πόσα χρήματα ἔδωκα διὰ τὸ ὅλον ὕφασμα;» «Τὸ μήκος τῆς αἰθούσης τῆς διδασκαλίας εἶνε 6 μέτρ. καὶ 55 ἐκ., τὸ δὲ πλάτος αὐτῆς εἶνε 4 μέτρ. καὶ 85 ἐκ. Πόσον εἶνε τὸ ἐμβαδὸν τῆς αἰθούσης;» κ.τ.λ.

Πρόδηλον νῦν εἶνε, ὅτι τὸ εἶδος τῆς ἐκάστοτε προκριθησομένης μορφῆς τοῦ σκοποῦ ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τοῦ ποιοῦ τῆς ἐκάστοτε διδασθησομένης νέας ὕλης. Οὐχ ἦττον ἐν τῷ καθορισμῷ αὐτοῦ ὀφείλομεν να ἔχωμεν ὑπ' ὄψει καὶ τάδε:

Καθόσον ἡ συνεχὴς ὑποτύπωσις τοῦ σκοποῦ ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφὴν θὰ προκαλῆ τὴν ἀνίαν τῶν μαθητῶν, καλὸν εἶνε να φροντίζωμεν περὶ ἀναλόγου ἐναλλαγῆς τῶν διαφορῶν μορφῶν τοῦ σκοποῦ.

Ἐφ' ὅσον σκοπός τις δύναται να ὑποτυπωθῆ ὑπὸ τε τὴν μορφὴν τῆς προτάσεως καὶ τὴν τῆς ἐρωτήσεως ἢ τοῦ προβλήματος, καλὸν εἶνε να προτιμῶμεν να παρουσιάζωμεν αὐτὸν ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς ἐρωτήσεως ἢ τοῦ προβλήματος, καθόσον αὗται εἶνε πολλῶ ἐπιτηδειότεραι τῆς πρώτης εἰς τὸ να ἐξεγείρωσι τὴν προσδοκίαν, τὸ διαφέρον καὶ τὴν αὐτενεργίαν, καθόλου δὲ τὴν βούλησιν τῶν μαθητῶν ὑπὸ τοῦ προαναγγελλομένου νέου.

Δὲν πρέπει ἐν τέλει να λησμονῶμεν, ὅτι, ἀντὶ να παρουσιάζωμεν τὸν σκοπὸν ἐν μιᾷ μὲν, ἀλλὰ σχοινοτενεῖ προτάσει, καλὸν εἶνε, ὅπως ἀποβαίη ἐννόητος, να διατυπῶμεν αὐτὸν ἐν πλείονι μὲν τῆς μιᾶς, ἀλλ' ἀπλαῖς προτάσεσι.

(ἔπεται συνέχεια)

Δ. Ι. ΛΑΜΨΑΣ

Η ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α΄.

Ἡ τοπικὴ ἱστορία καὶ οἱ διδάσκαλοι

Ἡ τοπικὴ ἱστορία δὲν ἀποτελεῖ μέρος τοῦ προγράμματος τοῦ δημοτικοῦ ἡμῶν σχολείου. Κατὰ γενικὸν δὲ κανόνα οὐδ' ἄλλως πως εἰσάγεται ἐν αὐτῷ ὑπὸ τῶν διδασκάλων. Αἱ φιλότιμοι ἐξαίρεσις εἶνε σπάνια. Αὕτη οὐδ' ἀποσχολεῖ σχεδὸν τοὺς διδασκάλους. Εἶθε να ἠπατώμην λέγων ὅτι ἐνδιαφέρει ἦττον ἀκόμη πᾶς διδασκαλίσσας. Πόσαι

ὀλίγοι θὰ ἠδύναντο νὰ ἀναφέρωσι τὰ ἀξία λόγου βιβλία, τὰ ὁποῖα ἔχουσι γραφῆ περὶ τοῦ τόπου, ὃν κατοικοῦσι, τῆς ἐπαρχίας, τοῦ νομοῦ; Ἄλλὰ πόσοι ὀλιγώτεροι ἀνέγνωσαν ἢ ἐφυλλομέτησαν ταῦτα; Ἐἶνε γνωστὸν, ὅτι πλείεστα ἔργα ἔχοντα χαρακτηρὰ τοπικῆς ἱστορίας περιέχουσιν εἰδήσεις ἀναληθεῖς. Ὑπάρχουσιν ἄλλα πλήρη μεγαλοπρεπῶν μωριῶν. Ἄλλα, ἐν τούτοις ὠφέλιμα, εἰσὶν εὐσυνειδήτου πολυμαθείας, ἀλλ' ὑπνοφόρα. Ἄλλα ἀποτελοῦσι μικρὸν βυάκιον ἱστορικῶν γεγονότων ἀληθῶς ἐνδιαφερόντων ἀπολλύμενον ἐν ὠκεανῷ μωρολογιῶν. Ὑπάρχουσιν οὐχ ἥττον περὶ πολλῶν τόπων ἀληθῶς ὠραία ἔργα ὠρισμένοι μὲν περιεχομένου, ἀλλ' οὐχὶ ἄγαν εἰδικά, λόγια, ἀλλ' οὐχὶ σχολαστικά. Δὲν ἔχομεν εἰσέτι, εἶνε ἀληθές, ἰκανὰ τούτων, ὡς ἀλλαχοῦ, δὲν ἔχομεν ἱστορικὰ λεξικά πληροφοροῦντα μὲ τρόπον ταχύ, ἀκριβῆ, σπουδαῖον καὶ μάλιστα τερπνὸν περὶ πασῶν τῶν ἱστορικῶν ἀναμνήσεων τόπου τινός. Ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις, ἔστω ὀλίγα, ἱστορικά ὠρισμένων τόπων, πόλεων ἢ χωριῶν, ὅπου ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν οἰκειῶν λίθων καὶ τῶν γνωστῶν τοπειῶν τὸ τοπικὸν παρελθὸν ἀνακαλεῖ τὸ ἔθνικὸν παρελθὸν ῥίπτει ἐπ' αὐτοῦ ζωηρὸν φῶς. Τὰ δὲ καλὰ βιβλία τοῦ εἶδους τούτου θὰ πολλαπλασιασθῶσιν, ἔχομεν δι' ἐλπίδος, ἐν τῷ προσεχει μέλλοντι.

Πᾶσα παιδαγωγικὴ βιβλιοθήκη ὄφειλε νὰ ἔχη αὐτά, νὰ ἔχη τὸ ἰδιαιτέρον μικρὸν χωρίσμα πλῆρες ἐκ βιβλίων τῆς τοπικῆς ἱστορίας. Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη δὲν θὰ προὔτιθετο βεβαίως ν' ἀνταγωνισθῆ πρὸς τὴν μεγάλην βιβλιοθήκην τῆς πεπαιδευμένης κοινωνίας τοῦ τόπου, ἀλλὰ καὶ δὲν θὰ ἀπεμακρύνετο τῆς ἀποστολῆς τῆς παρέχουσα τοῖς ἑαυτῆς ἀναγνώσταις μίαν ἰδέαν ἐπαρκῶς ἀκριβῆ καὶ ὠρισμένην τῆς ἱστορίας τῆς πόλεως των, τῆς ἐπαρχίας των, τοῦ νομοῦ των, καὶ ἐντεῦθεν ἄγουσα αὐτοὺς εἰς ἐπαφὴν ἐνδοτέραν μετὰ τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ τοῦ ἔθνους, ὅπερ ὀφείλουσι νὰ διδάσκωσι.

Καταφεύγοντες εἰς αὐτὴν οἱ διδάσκαλοι θὰ ἠδύναντο νὰ δίδωσιν ἄνευ ἀμφιβολίας ἱστορικὰ μαθήματα σαφέστερα, νευρωδέστερα, αἰσθητότερα. Πλὴν δὲ τούτου φωτιζόμενοι καὶ ἐνδιαφερόμενοι θὰ ἐπεθύμουν νὰ συνεργασθῶσιν εἰς τὴν ἀνασύστασιν τοῦ τοπικοῦ παρελθόν-

τος. Τὸ δ' ἔργον τοῦτο δὲν εἶνε δύσκολον ὅσον καὶ ἂν φαίνεται τοιοῦτον.

Ἄλλὰ καὶ ἐὰν εἶνε δύσκολον εἰς πολλοὺς τῶν διδασκάλων νὰ γράψωσι μονογραφίας ἱστορικές, εἶνε δυνατόν εἰς πάντας ν' ἀποδίδωσι σπουδαίας ὑπηρεσίας συλλέγοντες τὰ ἱστορικὰ μνημεῖα τόπου τινός. Ἔργασια μετρία, ἔργασια ἄγανος θὰ εἴπη τις. Οὐδέτερον τούτων. Ὁ πεπαιδευμένος, ὁ ἱστορικός, οἱ ἐργαζόμενοι ἐν ταῖς μεγάλας ἀποθήκαις τῶν ἀρχείων δὲν ἔχουσι γενικῶς οὔτε τὸν χρόνον οὔτε τὰ μέσα νὰ μεταβῶσι πρὸς ζήτησιν τῶν τοπικῶν μνημείων, τῶν χειρογράφων, τῆς παραδόσεως. Ἀποδίδει τις αὐτοῖς ἀξιολογὸν ὑπηρεσίαν ἐκθάπτων ταῦτα καὶ θέτων εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν, δίδων αὐτοῖς τὴν ἀκριβῆ ἐνδειξιν, ἣτις οἰκονομεῖ ψηλαφήσεις, αἰρεῖ ἀμφιβολίας. Πρὸς δὲ σώζει ἐκ τοῦ ὀλέθρου ἢ τῆς λήθης ἐν μνημείον, ἐν ἔγγραφον μέλλον νὰ ἐξχρησιθῆ ἀπρακτῆρητον. Τὰς ὑπηρεσίας ταύτας οἱ διδάσκαλοι δύνανται ἐξαίρετως νὰ προσφέρωσι.

Θὰ φυλλοστροφῶσι τὰ κοινοτικά ἀρχεῖα φέροντες εἰς φῶς πᾶν τὸ ἐνδιαφέρον, ἄλλοτε ἀντιγράφοντες ἐν ἔγγραφον μετὰ τῆς μᾶλλον εὐσυνειδήτου ἀκριβείας, ἄλλοτε δὲ ἀρκούμενοι εἰς βραχείας καὶ σαφεῖς δηλώσεις περὶ τούτου μετὰ πληροφοριῶν. Χωρὶς οἱ διδάσκαλοι νὰ ἔχωσιν ὡς σκοπὸν τὴν πλήρη ἐκμετάλλευσιν πασῶν τῶν πηγῶν τῶν ἐνδιαφερουσῶν ζήτημά τι, ἱστορικόν, ἐν τῇ φορᾷ τῶν τυχαίων συναντήσεων καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν σχολῶν των θὰ ἐπωφελεῖνται πάσας τὰς προσφερομένας αὐτοῖς εὐκαιρίας διὰ νὰ ἀναγινώσκωσι, κρατῶσι σημειώσεις, ἀντιγράψωσι. Πολλὰ οἰκογένειαι ἔχουσι πολύτιμα ἀρχαῖα ἔγγραφα. Δὲν εὐνοοῦσιν αὐτά, οὐδὲ προσέχουσι σχεδὸν εἰς αὐτά. Διατρητοῦσιν ἐν τούτοις αὐτά ὡς κειμήλια οἰκογενειακά καὶ ἀνακοινοῦσιν ἐκουσίως τοῖς εὐνοοῦσι καὶ δυναμένοις νὰ λέγωσιν αὐτοῖς τὸ περιεχόμενον αὐτῶν.

Αἱ παλαιαὶ οἰκίαι, ἐν αἷς κατὰ διαδοχὴν διέμειναν πολυάριθμοι γεννεαὶ τοῦ αὐτοῦ γένους διασφύζουσι πολλάκις ἀξιολογὰ εὐρήματα. Ἀναβαίνοντες, ἀγαπητοὶ διδάσκαλοι, εἰς τοιαύτης τινός οἰκίας τὸ ὑπερφῶν, καταφύγιον πικρός, ὅπερ δὲν εἶναι πλέον χρήσιμον τῇ οἰκο-

γενεία, παντός πράγματος περιφρονουμένου υπό τῆς ἐποχῆς, θὰ παρατηρήσητε ἐκεῖ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀσκήν κρεμύμενον εἰς δοκόν, κοινορτώδη, ἔχοντα ὅπως προξενηθείσας ὑπὸ τῶν ποντικῶν. Τεμάχια χάρτου, ἀποβάντα κίτρινα, ῥακώδη, κλυπτόμενα δι' ἀρχαίων χαρακτῆρων, φαίνονται ὑμῖν διὰ μέσου τῶν ὀπῶν. Καταβιβάζατε ἀμέσως τὸν σάκκον καὶ ἀναπτύξατε μετὰ προφυλάξεως, μετὰ σεβασμοῦ τὰ παλαιὰ αὐτὰ ἔγγραφα. Εἶναι λογαριασμοί, συμβόλαια γάμων, πωλητήρια, ἀρχοντικά ἐξοφλητικά ἔγγραφα, ἀποδείξεις φόρου, ἀπαιτήσεις ἐπαναστατικῆς, δικόγραφα, καὶ πιθανὸν προσφιλεῖς τινες ἐπιστολαί. — Καὶ ἔπειτα; Πρέπει πρῶτον νὰ ἐπισκευάσητε ὅλον τοῦτο ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερον, ἔπειτα νὰ ἀναγνώσητε αὐτὸ μὲ τὴν γραφίδα εἰς τὸ χέρι, ν' ἀποσπάσητε ἐξ αὐτοῦ ὠρισμένα μέρη, ἄλλα ν' ἀντιγράψητε, τέλος δὲ νὰ προφυλάξητε αὐτὸ ἀπὸ τῶν ὀδόντων τῶν ποντικῶν καὶ τῶν στάξεων τῆς στέγης. Ἐνίοτε ἐν τῷ βᾶθει παλαιοῦ σκωληκοδρώτου κιβωτίου, ἐν τῷ συρταρίῳ ἐπίπλου ἐγκυκλιεμένου θὰ ἔχητε πιθανῶς τὴν καλὴν τύχην νὰ εὑρητε κατάστιχον, ἐν ᾧ ὁ οἰκογενειάρχης κατέγραφεν ὅλα τὰ κύρια ἔσοδα καὶ ἔξοδα τῆς οἰκίας του μετὰ τῶν μᾶλλον ἀξιοσημειώτων συμβάντων τῆς οἰκιακῆς ζωῆς. Αἱ σελίδες αὐταὶ περιέχουσι σχεδὸν πάντοτε πολυτίμους πληροφορίας περὶ τῆς οἰκονομικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς ζωῆς τῆς ἐποχῆς των.

Οἱ διδάσκαλοι δὲν θὰ περιορίζωσι τὸ ἐνδιαιφρόν αὐτῶν εἰς τὰ παλαιὰ δημόσια ἢ ἰδιωτικά ἔγγραφα, καλὸν εἶναι νὰ ἐξετάζωσι, νὰ περιγράψωσι, νὰ μετρῶσι, καὶ μάλιστα νὰ ἰχνογραφῶσιν ἢ φωτογραφῶσι παλαιὰς οἰκίας, ἀρχαίας πλευρὰς τοίχων, οἱ ὅποιοι θὰ καταρρεύσωσιν αὔριον ἢ θὰ ἐπισκευασθῶσιν ἄνευ μερίμνης περὶ τοῦ ἀρχικοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν, πρὸς δὲ διάφορα εὐρισκόμενα ἀντικείμενα, τὰ ὅποια μέλλουσι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς κυκλοφορίαν καὶ νὰ ὦσι μετ' ὀλίγον παραμεμορφωμένα, ἀκατάληπτα.

Ὅταν ὁ Ἀμερικανὸς ἱστορικὸς Bancroft ἀπεφάσισε νὰ ἰδρύσῃ βιβλιοθήκην περιλαμβάνουσαν πλήρεις τὰς πηγὰς τῆς ἱστορίας τῶν Κρατῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ, ὅταν ἐξῆλθον τῇ ἐνεργείᾳ του ἐκ τῶν μυχῶν τῶν μᾶλλον ἀποκρύφων τοῦ νέου καὶ τοῦ παλαιοῦ κόσμου τὰ ἔγγραφα

καὶ τὰ φυλλάδια τὰ μᾶλλον ἀγνωστα, παρατηρήθη ὅτι μίαν τελευταίαν ἀποθήκην ἀρχείων, ἢ γενικώτερον ἡμελημένη καὶ ἢ μάλιστα ἐνδιαφέρουσα ὑπελείπετο νὰ ἐρευνηθῇ. Ἐνοεῖ τὰς ἀνθρωπίνους ἀναμνήσεις. Οἱ πράκτορες τοῦ ἀνεχώρησαν ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ τὴν θάλασσαν ὅπως λάθωσι συνεντεύξεις μετὰ τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων, στενογραφήσωσι τὰς συνδιαλέξεις αὐτῶν καὶ ἀποσπάσωσιν ἀπ' αὐτῶν τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην πολλὰς ἱστορικῆς σελίδας.

Ἐπεὶ πάντας τοὺς ἄλλους οἱ διδάσκαλοι καὶ αἱ διδασκαλίαι δύνανται νὰ συλλέγωσι τὰς προφορικὰς πηγὰς τῆς ἱστορίας τοῦ λαοῦ. Δὲν δύναται νὰ γίνῃ σκέψις βεβαίως ὅπως προσκληθῶσιν αὐτοὶ νὰ καταδιώξωσι τὰς ἱστορικὰς εἰδήσεις μετὰ τὸς αὐτῆς μεθόδου καὶ πεισματος ὡς ὁ Bancroft. Δύνανται νὰ ζητηθῇ μόνον παρ' αὐτῶν νὰ ἐπωρελῶνται τὰς εὐκαιρίας τὰς προσφερομένας αὐτοῖς, ν' ἀποδέχωνται ἐκούσιως τὴν ἐπιθυμίαν, ἣν ἔχουσιν οἱ γέροντες ὅπως διαλέγωνται περὶ τῶν χρόνων τῆς νεότητος αὐτῶν. Νέοι τινὲς διδάσκαλοι θὰ συλλογίζωνται ὅτι εἶναι ἄγαν ἠρωϊκὸν τὸ ἀκροᾶσθαι τῶν γέροντων καὶ μάλιστα τὸ προκαλεῖν τὰς συνδιαλέξεις αὐτῶν. Ἀπακτώνται. Θὰ ὁμολογήσωσι τοῦτο ἡμέραν τινά. Θὰ συμβῆ τοῦτο ὅταν ἀρχίσωσι νὰ πολιῶνται οἱ ἴδιοι. Ἐπὶ πλέον, δὲν ἀπαιτεῖται ἡ καλὴ διάθεσις. Ὅταν ἀρχίζωμεν τι μετὰ καλῆς διαθέσεως θὰ ἐξακολουθήσωμεν τοῦτο μετ' εὐχαριστήσεως.

Οἱ πρεσβύτεροι διηγῶνται ἡμῖν διαφόρους παραδόσεις, πολλοὺς γραφικὸς μύθους καὶ ἀποκλυπτικὸς τῆς ψυχῆς τῶν παρφηγμένων χρόνων. Αἱ προσωπικῆς ἀναμνήσεις αὐτῶν εἰσάγουσιν ἡμᾶς εἰς τὸ παρελθόν, ὅπερ καίτοι καίτοι πλησίον ἡμῶν κωκῶς ἐν τούτοις ὕφ' ἡμῶν γινώσκειται. Αἱ ὕλικαι συνθήκαι καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ ἀπόψεις τῆς ζωῆς ἐξελίσσονται ἀπὸ χρόνου ὀλιγωτέρου ἐνὸς αἰῶνος μεθ' ὑπερτάτης ταχύτητος. Τὰ μεγάλα πολιτικὰ συμβάντα καὶ ἡ προσέγγισις τῶν χρονολογιῶν ἀποκρύπτουσιν ἀφ' ἡμῶν τὴν ἐξέλιξιν ταύτην. Τῷ ὄντι ἡ ζωὴ ἡμῶν ὁμοιάζει ὀλίγον τῇ ζωῇ τῶν πατέρων, τῶν πάππων. Τὸ πᾶν σχεδὸν μετεβλήθη. Πλεῖστοι εἰκόνες, εἰκονίζουσαι πράξεις καὶ σκηνὰς οἰκίας ἡμῖν παρητηροῦνται ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἡμῶν μετὰ

φιλοσκόμμονος περιεργείας. Εἰς αὐτὸ τὸ ἔνδυμα ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ἐπῆλθε σχεδὸν καθολικὴ μεταβολή. Οἱ χωρικοὶ πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἐτῶν συνηθροίζοντο ἵνα θαυμάσωσι διερχομένην ἐπὶ τοῦ δρόμου τὴν ἀκομφον ταχυδρομικὴν ἀμαζαν' οἱ σύγχρονοι ἐργαζόμενοι ἐν τοῖς ἀγροῖς μάλιστα ὑψώνουσι τὴν κεφαλήν ὅταν τὸ τραῖνον διολισθαίνῃ συρρίζον ἐπὶ τοῦ πλησίον κεκλιμένου ἐπιπέδου. Θὰ ἠδύνατο νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν αὐτῶν μόνον ἐν ἀεροπλάνον.

Ἄναμφιβόλως εἶνε γνωστὸν ἡμῖν ὅτι ἡ δεινὰ ἐφευρέσεις ἐγένετο ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἡ δεινὰ ἐν ἐκείνῳ, ὅτι ὁ καταστατικὸς νόμος περὶ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐξεδόθη τὸ 1834, ὅτι τὸ 1862 ἐγένετο ἡ ἐξῴσις τοῦ πρώτου βασιλέως τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος Ὁθωνος κλπ. κλπ. Ἄλλὰ γινώσκωμεν ταῦτα ζηρῶς, ἀφηρημένως, καὶ ἐὰν δύνωμαι νὰ εἶπω, χρονολογικῶς. Συνομιλοῦντες μετὰ τῶν προσβυτέρων θὰ μάθωμεν τὴν λεπτομέρειαν τὴν δίδουσαν τὸ χρῶμα καὶ τὴν ζωὴν. Τὰ δισκορπισμένα στοιχεῖα τῶν γνώσεων ἡμῶν θὰ συνενωθῶσι, θὰ ἐμφυχωθῶσι καὶ θὰ δοκιμάσωμεν ἐπὶ στιγμὴν τὴν ἰσχυρὰν εὐχαρίστησιν, ἣν δίδει ἡ ἀμεσὸς ἐπιθεώρησις παρελθόντος αἵφνης ἀνισταμένου.

Ἄνευ μεγάλης προσπαθείας, ἀνευ μακρῶν καταδιώξεων, ἀνευ δυσκόλων ἐρευνῶν, ἀνευ μόθων ἀπορροφητικῶν καὶ πυρετωδῶν, οἱ διδάσκαλοι καὶ αἱ διδασκαλίσσαι δύνανται λοιπὸν νὰ συλλέξωσι μέγα πλῆθος πληροφοριῶν ἱστορικῶν πάσης φύσεως. Ἐννοεῖται ὅτι οὕτω ποιοῦντες θὰ ἤγυντο μόνον ὑπὸ τοῦ προσωπικοῦ συμφέροντος, ὅπερ θὰ εὕρισκον ἐν τῇ διατηρήσει τοῦ τοιοῦτου ἢ τοιοῦτου μνημείου καὶ τῆς πνευματικῆς ἢ παιδαγωγικῆς ὠφελείας, ἣν θὰ ἔβλεπον ἐν αὐτῇ. Θὰ ἐργάζοντο πρῶτον χάριν αὐτῶν καὶ τοῦ σχολείου των. Ἄλλ' ἐὰν ἀποθηκεύσαντες τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν των ἐν φύλλοις σαφῶς συντεταγμένοι καὶ καλῶς ταξινομημένοι ἔθετον αὐτὰ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐχόντων τὰ μέσα νὰ ἐργάζωνται μεθοδικώτερον καὶ πρὸς σκοπὸν μᾶλλον ὠρισμένον, οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι οὗτοι οἱ τελευταῖοι ἤθελον εὔρει νὰ σταχυολογήσωσιν ἐκ τούτων πολυτιμοτάτας πληροφορίας. Οἱ δὲ διδάσκαλοι θὰ ἠδύναντο δικαίως νὰ

ἔχωσι τοῦτο τεκμήριον ὅτι προσήνεγκον τὸν λίθον αὐτῶν εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ οἰκοδομήματος τῆς ἱστορίας τοῦ τόπου των.

(Ἐπεταὶ συνέχειαι)
Μετὰφρασις

Ι. Βαχαβιόλος

ΤΟ ΔΙΑΦΟΡΟΝ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Α'. Ἀτομικότης. Ὡς γνωστὸν δὲν ὑπάρχουσι δύο ἀνθρώποι ἐντελῶς ὅμοιοι κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα. Ὁ Leibniz ὁμοίως ἰσχυρίζεται ὅτι οὐδὲν φύλλον εἶναι ὅμοιον μὲ ἄλλο καὶ γενικῶς οὐδὲν πρᾶγμα εἶναι δυνατὸν ἀπολύτως νὰ εἶναι ὅμοιον μὲ ἄλλο. Ὁ ἀνθρώπος κατὰ ταῦτα εἶναι ἄτομον τ. ἔ. ἀθύπαρκτον ὄν ἔχον ἰδιάζον σωματικὸν καὶ πνευματικὸν ποιόν, δι' οὗ διακρίνεται παντὸς ἄλλου. Τὸ σύνολον τῶν γνωρισμάτων, τὸ σύνολον τῶν προσωπικῶν ἰδιότητων δι' ὧν ὁ ἀνθρώπος ὡς ἄτομον διακρίνεται, ὀνομάζεται *ἀτομικότης*.

Ἐὰν εἶναι ὀρθὸν ὅτι δύο φύλλα δὲν εἶναι ὅμοια ἀπολύτως, διακρίνονται ἐπίσης καλῶς τὰ φύλλα τῆς δρυὸς τῶν τῆς ὀξύκας· τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Παρὰ τὸ διάφορον ὑπάρχουν καὶ πολλὰ ὁμοιότητες οὕτως ὥστε ὑπὸ σωματικῆν καὶ πνευματικῆν ἔποψιν νὰ παρουσιάζωσιν ἀκριβεῖς διακεκριμένας τάξεις καὶ διαίρεσεις. Τὴν σωματικὴν διαφορὰν ὀλίγον παρατηροῦμεν, μόνον ἰδιαζόντως ἐκπληκτικοὶ τύποι καὶ μορφαὶ ἐπισύρουσι τὴν προσοχὴν. Ἡ τοῦ σώματος μορφή, ἡ φυσιογνωμία, ἡ συμπεριφορὰ καὶ αἱ κινήσεις ἔχουσι σπουδαιότητα δι' ἡμᾶς, ἵνα δι' αὐτῶν ἐξηγήσωμεν τὸ ἐσωτερικὸν ποιόν, τὸ ἦθος, τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ τέχνη τῆς περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐμπειρίας καὶ πρὸς τούτοις ἡ τοῦ διδασκάλου, ἵνα τὸν τρόφιμον ἀκριβῶς γνωρίσῃ, στηρίζεται κυρίως εἰς τὸ νὰ γνωρίσῃ ἐκ τῶν μεμονωμένων παρατηρήσεων τὴν ἐσωτερικὴν ἀλληλουχίαν τῶν

σκέψων καὶ τῶν ὁρμῶν, νὰ ὀρίση τὸν χαρακτηριστικὸν νόμον, καθ' οὐ προκύπτουσιν αἱ ὀρισμέναι κινήσεις τῆς ζωῆς ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς φύσεως καὶ τῶν ἐξωτερικῶν διεγέρσεων.

Προβάλλεται νῦν τὸ ζήτημα κατὰ ποίας θεμελιώδεις ἀρχὰς διακρίνονται οἱ ἄνθρωποι καὶ τί ἀπεργάζεται τὴν ἀτομικότητα ἐκάστου. Ἰπὸ ψυχολογικὴν ἔποψιν τὸ ζήτημα σχετίζεται μετὰ τοῦ τῆς ἐν ἡμῖν μορφώσεως τῶν ψυχικῶν περιεχομένων καὶ τύπων καὶ μετὰ τοῦ ζητήματος τῆς ἐν γένει πορείας τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως. Γνωρίζομεν πῶς σχηματίζονται ἐν ἡμῖν τὰ αἰσθήματα, αἱ ἀντιλήψεις, αἱ ἐποπτεῖαι, αἱ ἀναμνήσεις, αἱ καθολικαὶ καὶ γενικαὶ παραστάσεις, ὅτι τὸ εἶδος τοῦ αἰσθήματος ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐρεθισμοῦ, ὅτι αἱ παραστάσεις κατὰ νόμους ὀρισμένους ἐπανερχονται εἰς τὴν συνείδησιν, ὅτι κωλύονται καὶ συνδέονται καὶ συμφύονται εἰς περίπλοκα πλάσματα. Ἐκ τοῦ παριστάναι θὰ ἐζητεῖτο ἡ συμφωνία τοῦ ἀνθρώπου διότι αἱ παραστάσεις προσδιορίζονται διὰ τοῦ ἀντικειμενικοῦ περιεχομένου ἵνα τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον ἐν τῇ αὐτοῦ ἀλληλουχίᾳ ἀπεικονίσωσιν. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸ ἐπιβάλλεται ἡ ἀτομικότης. Συνεπεία τῆς διαφόρου ὀργανώσεως τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων καὶ τῶν αὐτοῖς προσηρητημένων νεύρων τὰ πρωτογενῆ αἰσθήματα εἶνε ἰσχυρότερα, ζωηρότερα, θετικώτερα εἰς τὸν ἕνα παρὰ εἰς τὸν ἄλλον ἄνθρωπον. Ὅ,τι ὅμως μανθάνω ἐκ τοῦ κόσμου διὰ τῆς ἀμέσου ἐποπτείας, αἱ εἰκόνες τῆς ἐμῆς ἀναμνήσεως ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ ἐν ᾧ ζῶ περιβάλλοντος, αἱ ποικίλαι γνώσεις ἃς προσαποκτῶ ῥυθμίζονται κατὰ τὴν διδασκαλίαν ἣν ἔλαβον, τὰς εἰκόνες ἃς εἶδον καὶ τὰ βιβλία ἃ περ ἀνέγνωσκ. Ἀλλ' ἀκόμη περισσότερο ἐπιβάλλεται ἡ ἀτομικότης, διότι ἐκ τοῦ συναισθηματικοῦ τόνου τῶν αἰσθημάτων μετὰ τῶν σκέψων ἀδιελπίτως συναισθήματα συνδέονται. Διὰ τοῦτο ἡ αἰσθητικὴ ἀντίληψις, τὸ ὄρα, ἀκούειν, ἄπτεσθαι κτλ. ὄχι μόνον ἐκ τῆς παρουσίας τῶν πραγμάτων ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς προσοχῆς ἡμῶν προεδιορίζεται καὶ αὐτὴ πάλιν ἐκ τῆς ἀξίας ἣν τὰ ἀντικείμενα διὰ τὸ συναίσθημα ἡμῶν ἔχουσιν. Ἐπίσης ἐν τῇ ἀναμνήσει δὲν ὑπάρχει τὸ ἀδιάφορον, ἀλλ' ὅπερ ζωηρὰ ἐντύπωσιν ἐπροξένησεν εἰς ἡμᾶς ἢ κατέ-

στησεν ἡμᾶς εὐτυχεῖς ἢ ἐπτόησεν ἡμᾶς. Ἐν τοῖς τοῦ ἀνθρώπου συναισθήμασι κεῖται ἀναμφιλέκτως τὸ ἰδιοφύεστατον καὶ πρωτογενέστατον τῆς αὐτοῦ οὐσίας. Τοῦτο καθίσταται ἐναργέστερον ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ συναίσθημα μετὰ τῶν ὁρμῶν καὶ τῶν κλίσεων παντὸς εἶδους εἰς ἐνεργὸν σύνδεσμον εὐρίσκεται. Ἐν τοῖς συναισθήμασιν εὐρίσκομεν ἀμέσως τὴν ἡμετέραν ὑπαρξίν καὶ ζῶν καὶ εἰς τὰς κλίσεις ἡμῶν ἐπίσης δι' ὧν ἐνεργῶς ἡμᾶς αὐτοὺς ὀρίζομεν καὶ κατευθυνόμεθα ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν εὐρίσκεται ἰκανὸν μέρος τῆς ἀτομικότητος ἡμῶν.

Β'. Αἱ κράσεις. Ἐνωρὶς ἤδη ἀνεγνώρισεν ἡ ψυχολογία τὴν ἰδιαίτουσαν θέσιν τοῦ συναισθήματος ὀρίσασα ὅτι τοῦτο εἶναι ὁ θεμελιώδης τόνος τοῦ πνευματικοῦ βίου καὶ ὅτι εἶναι πρόξενον τῆς μεγάλης ποικιλίας τοῦ θυμικοῦ βίου. Ἀλλὰ τὸ ἀτομικὸν συναίσθημα κατὰ τὰς ἐρμηνευτικὰς ἐρεύνας συνδέεται στενωῶς μὲ τὴν ἰδιαίτουσαν κατασκευὴν τοῦ σώματος ἐκάστου ἀτόμου. Διότι ἡ σωματικὴ κατάστασις ἐκάστου ἀνθρώπου τὰ μάλιστα παραλλάσσει σχετικῶς μὲ τὸ μέγεθος, τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν ῥώμην ἐκάστου μέλους, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς αἰσθητικότητος καὶ τῆς διαρκείας τῶν νεύρων καὶ τῶν μυῶν. Ἐπιστεῦετο ἰδίᾳ ὅτι ἡ αἰτία τῆς διαφορᾶς τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος εὐρίσκεται ἐν τῇ μείξει τῶν χυμῶν τοῦ σώματος. Τῇ ἐπικρατήσει ὅθεν ἐκάστου χυμοῦ ἀντεστοίχει ἴδιος τρόπος τοῦ συναισθάνεσθαι, ὀρέγεσθαι καὶ σκέπτεσθαι. Ἐπειδὴ δὲ διέκρινον τέσσαρας κυριωτέρους χυμοὺς διήρουν καὶ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τέσσαρας κράσεις, εἰς αἱματώδεις, φλεγματικούς, χολερικούς καὶ μελαγχολικούς. Ὡς κράσις λοιπὸν χαρακτηρίζεται ἡ εἰς τὸ σῶμα ἐνυπάρχουσα αἰτία τῆς διαφορᾶς τῆς ψυχικῆς καταστάσεως, ἰδίᾳ τῆς ὁρμῆς τοῦ συναισθήματος καὶ τοῦ πάθους.

(ἔπεται συνέχεια)

Μετάφρασις ἐκ τῆς Ψυχολογίας Jahn

Ε. Γ. Παππαμιχαήλ

ΚΑΛΗ ΑΡΧΗ ΗΜΙΣΥ ΤΟΥ ΟΛΟΥ

Αἱ διδασκαλῖαι τοῦ διδασκάλου εἶναι ἀπαιτήσεις, εἰς ἃς ὁ μαθητὴς ὀφείλει νὰ ἀποκρίνηται, ἵνα αὐταὶ ὦσιν ἀποτελεσματικαί. «Δύνασθε νὰ ὀδηγήσητε ἓνα ἵππον εἰς τὴν κρήνην, δὲν δύνασθε ὅμως νὰ τὸν κάμητε νὰ πῖη» λέγει ὁ James. Ὁ ἵππος θὰ πῖη, ἐὰν θέλῃ νὰ πῖη, καὶ θὰ θελήσῃ νὰ πῖη, ἐὰν διψῇ.

Ὡσαύτως ὁ παῖς δὲν θὰ γευθῇ πραγμάτων νέων, τὰ ὅποια ἐπιθυμεῖτε νὰ τῷ μάθητε παρὰ μόνον ἐὰν ταῦτα ἐξεγείρωσι τὴν ὄρεξιν του, καὶ τὸ μέγα ζήτημα εἶναι νὰ ἐνδιεφέρηται τὸ παιδίον. Διότι ἡ ὄρεξις δὲν παραγγέλλεται· ἐὰν ἀπαιτῆτε τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν σας διὰ φωνῆς ἢ χειρᾶς, τὰ παιδιά δὲν θὰ κινηθῶσι πλέον, θὰ ἔχωσι τὸ βλέμμα ἐφ' ἡμῶν· πολὺ καλὰ, ἀλλὰ δὲν θὰ ἐνδιεφέρωνται δι' ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον θὰ τοῖς εἴπητε. Δὲν καθιστῶσιν ἐν ἀντικειμένον ἐνδιεφέρον διὰ προκαταρκτικῆς πειθοῦς. Ἐὰν ἀρχίσητε ἐν μάθημα ὡς ἐξῆς: «Παιδιά μου θὰ σὰς μάθω σήμερον πράγματα νέα, μὰ πολὺ νέα καὶ ἐκτάκτως ἐνδιεφέροντα, ἀκούσατέ με» θὰ κινήσητε τὴν περιεργίαν τῶν ἀκροατῶν σας, θὰ ὦσιν ὅλοι ὀφθαλμοὶ καὶ ὦτα· ἀλλὰ θὰ χρειασθῇ παρρηθὺς νὰ τηρήσητε τὴν ὑπόσχεσιν· νὰ εἶναι ἐνδιεφέρον· ἐὰν οὐχί, παρὰ τὴν καλὴν τῶν διαθέσεων οἱ μαθηταὶ σας δὲν θὰ σὰς ἀκολουθήσωσιν οὔτε δύο λεπτά. Τὸ πνεῦμά των δὲν θὰ τεθῇ εἰς κίνησιν κητόπιν τοῦ ἰδικοῦ σας, ἀνευ τοῦ δολώματος τοῦ ἀντικειμένου, ὅπερ ἐκ πρώτης ὄψεως καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸν ἐλκύει.

Ὁ διδάσκαλος ὅστις θὰ ἔχη σπουδάσει μετὰ συμπαθείας τοὺς μικροὺς ψυχολογικοὺς ὀργανισμοὺς μεθ' ὧν συναλλάσσεται· θὰ εὕρῃ ἀνευ μεγάλης δυσκολίας τὰ δολώματα τὰ δελεαστικά. Πρὸ πάντων, ἐὰν πρόκειται περὶ ὅλων νεκρῶν παιδῶν δὲν θὰ λησμονήσῃ ὅτι ἀγαπῶσι πολὺ τὰ αἰσθήματα. Αἱ ἀφηρημέναι ἰδέαι, μάλιστα αἱ πλέον ἀπλαῖ καὶ αἱ πλέον σαφεῖς δὲν ἐξασκοῦσιν ἐπ' αὐτῶν οὐδὲν θέλητρον. Ἡ προσοχὴ των ἀπ' ἐναντίας ἀπέρχεται ἀθρομῆτως πρὸς πᾶν ὅ,τι βλέπεται, ἀκούεται, πρὸς πᾶν ὅ,τι κινεῖται, πρὸς πᾶν ὅ,τι ζῇ...

Ποσάκις δὲν ἀκούομεν τοὺς διδασκάλους ἢ τοὺς γονεῖς νὰ λέγωσιν ἠγανακτησμένοι ἢ λυπημένοι. «Τίποτε δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐξαγάγῃ κανεὶς ἀπὸ αὐτὸ τὸ παληόπαιδο, εἶναι λίαν ἀφηρημένον, μία μυῖα τὸ ἀπασχολεῖ, ἓνα μηδαιμὸν πρᾶγμα τοῦ ἀποστρέφει τὴν προσοχὴν ἀπὸ πράγματα σοβαρά!» Σφαλλόμεθα· πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀσήμαντον δι' ἡμᾶς, οἵτινες δὲν εἰσεδύσαμεν ἐν τῷ μαθητῇ, εἶναι δι' αὐτὸν σπουδαῖον, καὶ τὰ σπουδαῖα πράγματα τὰ ὅποια ἐνδιεφέρουσιν ἡμᾶς, τὸν ἀφήνουσιν ἀδιάφορον, ἐν ᾧ ἐνδιεφέρεται διὰ τὴν μυῖαν, ἣτις ἡμᾶς ἀφῆνει ἀδιάφορος. Αὐταὶ κί ἀπελπιστικαὶ ἀφαιρέσεις παρέχουσι τῇ ἀληθείᾳ πολὺτιμον διδχῆν: μᾶς διδάσκουσι περὶ τάσεων καὶ κλίσεων τοῦ παιδικοῦ πνεύματος, μᾶς παραδίδουσι τὴν κλεῖδα, ἣτις θὰ μᾶς ἀνοίξῃ τὴν προσοχὴν του, ἐὰν ἔχωμεν τὴν ἐπιτηδειότητα τῆς χειρὸς, καὶ θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ κάμωμεν τὸ ἔργον μας ὡς παιδαγωγοί. Πόσαι λεπτομέρειαι ἀμελοῦμεναι ἢ ἀγνοοῦμεναι ὑφ' ἡμῶν συναζουσι τὰς αἰσθήσεις τοῦ παιδὸς μετὰ μᾶς τάξεως καὶ ἀκριβείας, αἵτινες συχνὰ μᾶς ταραττοῦσι! Τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ἀνεπτυγμένον καὶ ὄριμον πνεῦμά μας, δὲν ἀντιλαμβάνεται πλέον μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀφελοῦς πάθους, καὶ ὅτι εὐχαριστεῖται ὀλιγώτερον εἰς τὸ συγκεκριμένον ἢ εἰς τὸ ἀφηρημένον. Τοῦναντίον ἡ ψυχικὴ ζωηρότης τοῦ παιδὸς καταναλίσκεται εἰς μόνην τὴν δύναμιν τοῦ αἰσθήματος· ζητεῖ συνεχῶς ἐντυπώσεις.

Ἄς ἀρχίσωμεν λοιπὸν τὰς διαλέξεις μας ἀναχωροῦντες ἀπὸ τῶν ἀντικειμένων τὰ ὅποια ἐγείρουσιν εὐρέως τὴν αἰσθητικὴν περιέργειαν τῶν νεκρῶν ἀκροατῶν μας. Ἄς τοῖς ὀμιλήσωμεν περὶ πραγμάτων τὰ ὅποια δύνανται νὰ ἴδωσι, νὰ ἐγγίσωσι, νὰ ψάψωσιν, ἐκεῖνα τὰ ὅποια δίδουσι εἰς αὐτὰς αἰσθήματα. Ἄς δώσωμεν μαθήματα πραγμάτων τῶν ὁποίων εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξογκωθῇ ἡ παιδαγωγικὴ ἀξία, ἄς ἐπωφεληθῶμεν κατὰ μέγα μέρος ἐπίσης ἐκ τῆς κλίσεως τοῦ παιδὸς τῆς ἐκδηλουμένης διὰ τῆς κινήσεως, τῆς πράξεως. Ἐν ὅσῳ κάμωμεν ἐν μικρὸν πείραμα ἐπὶ τοῦ πίνακος ἢ ἐν ἰχνογράφημα ἐπὶ τοῦ πίνακος παρατηροῦμεν ὅτι οἱ μαθηταὶ εἶναι ἐν γένει ἡσυχαιοὶ καὶ ἐνδιεφερόμενοι· πᾶν ὅ,τι κάμνει ὁ διδάσκαλος ἔχει περισσοτέραν γοητείαν ἀπὸ ὅ,τι

λέγει. Ἄς κάμνωμεν λοιπὸν τὰ ἰχνογραφήματά μας, ἃς ἐκτελώμεν τὰς μικρὰς ἐργασίας μας, αἵτινες περιπλέκουσι τοὺς παιδικοὺς ἐγχεφάλους, ἢ μᾶλλον ἐὰν διηγώμεθα, ἃς περιγράψωμεν κατὰ τρόπον ζῶντα τὰς πράξεις, τὰς δραματικὰς σκηνάς· ἃς δώσωμεν μίαν τροφήν ἐὰν οὐχὶ εἰς τὰς αἰσθήσεις τοῦλάχιστον εἰς τὴν φαντασίαν.

Τὸ ἐνστικτὸν τῆς ἰδιοκτησίας θὰ μᾶς εἶναι ὁμοίως μέγα βοηθήμα. Εὐθύς ὡς ἐν ἀντικείμενον περιέλθῃ εἰς τὴν κτῆσίν μας, μᾶς παρουσιάζεται ὑπὸ νέαν μορφήν, εἶναι παραμορφωμένον. Δανειζομεν εἰς τὸν παιδὰ μας ἐν βιβλίον, μίαν χαλκογραφίαν, ἔπειτα ἃς δωρήσωμεν αὐτῷ ταῦτα, τὸ βλέμμα του λάμπει ἐκ χαρῆς μὲ ἐν ἄλλο φῶς. Ἀντικείμενα τὰ ὅποια δὲν ἐλκύουσι τὴν προσοχὴν του ἐξετάζονται περιέργως, τοποθετοῦνται εὐλαβῶς, ὅταν ἀποβῶσιν ἰδικὰ του. Θέλομεν π. χ. νὰ ἐντυπώσωμεν εἰς τὸν μαθητὴν μας σημειώσεις στοιχειώδεις θιγούσας τὴν σύστασιν καὶ τὴν βίον τῶν φυτῶν. Πόσον τὸ ἔργον μας θὰ διευκολυνθῇ, ἐὰν ὁ παῖς ἔχῃ γωνίαν τινὰ κήπου ἰδικήν του μὲ τινὰ φυτὰ ἰδικὰ του. Ἐπειδὴ ταῦτα θὰ εἶναι φυτὰ του, τὰ ὅποια θὰ ἔχῃ φυτεύσει αὐτός, θὰ τὰ ἔχῃ ἴδῃ αὐξανόμενα, θὰ τὰ ἔχῃ ποτίσει, ταῦτα θὰ εἶναι φυτὰ ἐνδιαφέροντα καὶ ὁ παῖς θὰ ἀκούσῃ εὐχαρίστως πᾶν ὅ,τι θὰ τῷ εἴπωμεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ. Ὡσαύτως ἐὰν ἔχῃ κατασκευάσει ἐν μικρὸν βοτανολόγιον, θὰ θελήσῃ νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῶν φυτῶν, τὰ ὅποια ἔχει συναρμολογήσει ἤδη μὲ καρφίτσας ἢ μὲ κόλλαν. Τὰ παιδιά ἔχουσιν ἐν γένει τὴν κλίσιν τῶν συλλογῶν, εἶναι μία ὄρεξις, ἣν πρέπει νὰ ἐπωφεληθῶμεν. Πόσα πράγματα δύναται τις νὰ μάθῃ εἰς ἓνα παιδα ἄνευ ἐπιμονῆς καὶ προσπαθείας ἐπισθητῆς ἐκ μέρους του, ἐὰν συλλέγῃ λίθους μετάλλων, ἄνθη, ἔντομα κ.τ.τ. ;

Οἱ τρόποι οὗτοι, ἀπαραίτητοι, μόνον ἀληθῶς ἀποτελεσματικοὶ ὅταν πρόκειται περὶ νεαρῶν παιδῶν, δὲν βραδύνουσιν, ἐννοεῖται, νὰ καταστῶσιν ἀνεπάρκεις. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον φαίνονται καὶ ἀναπτύσσονται ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν τοῦ βίου καὶ τῆς ἀγωγῆς ἰδίᾳ—ἐνδιαφέροντα τεχνητά.— Ἡ περιεργία κατ' ἀρχὰς καθαρῶς αἰσθητικὴ καθίσταται πλέον κυρίως διανοητικὴ ὁ παῖς ἔχει ἐπὶ τῶν πολυκαθίμων

ὑποκειμένων ιδέας, γνώμας, τὰς ὁποίας κρατεῖ, ἢ οἰκογένεια, τὸ σχολεῖον, τὸ χωρίον, ἢ πόλις, ἢ πατρίς, τὸ ἐπάγγελμα ἢ ἡ ἐργασία τὴν ὁποίαν ἐξασκεῖ ὁ πατήρ του κλπ. εἶναι πηγαὶ πλούσιαι ἐνδιαφερόντων. Ὁ πεπειραμένος διδάσκαλος θὰ γνωρίζῃ ν' ἀντλή ἐκ τῶν πηγῶν τούτων.

Πόσον πολύτιμα βοηθήματα ἐπίσης εἰς μερικὰς σπουδὰς, ὅσον τὰ πρόσφατα γεγονότα : πόλεμοι, κατακλυσμοί, ἀνακαλύψεις, ἐφευρέσεις, τιμὰ εἰς μεγάλους ἄνδρας, συμβάντα πολιτικὰ κλπ! Ἀλλὰ οἰαδῆποτε καὶ ἂν ἡ ἡλικία καὶ ὁ βαθμὸς τῆς διανοίας καὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν μαθητῶν, ὁ αὐτὸς κανὼν ἐπιβάλλεται πάντοτε εἰς τὸν παιδαγωγόν, ὅστις θέλει νὰ ἐργάζεται πρᾶγματι ἐπωφελῶς. **Καλὴ ἀεχὴ ἡμῖς τοῦ δλου!** τὸ πᾶν λοιπὸν εἶναι τὸ ἀρχίζειν καλῶς καὶ πρὸς τοῦτο νὰ ἀναχωρῇ ἐξ ἀντικειμένων, γεγονότων ἢ ἰδεῶν, αἵτινες ἐνδιαφέρουσιν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ τοὺς μαθητάς. Καὶ εἶτα εἰς τὸν θεμελιώδη τοῦτον κρῖνον, ἃς συναρμολογήσωμεν τὴν ἄλυσον, ἣν μέλλει καὶ ὀφείλει νὰ χαλκεύσῃ.

Ἐν Λαμίᾳ.

Ἰωάν. Φ. Τσιότρας
δημοδιδάσκαλος

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Ἡ ἸΔΡΥΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ὁ γνωστὸς Γαλάτης συγγραφεὺς κ. Ἀλδέρτος Δουβοᾶ παρουσιάζει εἰς ἐν τῶν ἔργων του τὴν σεβασμίαν καὶ ἐπιβάλλουσαν μορφήν τοῦ Ἁγίου Παύλου, ἀναλαμβάνοντος τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν.

Αὕτη αὕτη ἢ συνάντησις τοῦ Ἀποστόλου μετὰ τοῦ Ἀθηναίου λαοῦ, ἀποτελεῖ τὸ κατωτέρω θέμα.

Ἡ ἕδρουσις τῆς πρώτης ἐκκλησίας ἐν Ἀθήναις.

Ὁ Ἅγιος Παῦλος ἀπῆλθεν ἐκ τοῦ Ἀρείου Πάγου λίαν τετα-

ραγμένους. Είχε πρὸ ὀλίγου ὁμιλήσει πρὸ τῶν Ἀρχόντων τῶν Ἀθη-
νῶν περὶ τοῦ ἀγνώστου Θεοῦ, τοῦ ὁποίου αἰνιγματώδη ἴχνη εἶχεν
εὔρει ἐγκεχαραγμένα ἐπὶ μιᾶς στήλης... Ἐπὶ πολὺ εἶχε θέλξει τοὺς
ὠραίους τούτους πρεσβύτας, οἱ ὅποιοι τὸν ἤκουον μετὰ περιεργείας·
ἀλλ' ὅταν ἐπεκαλέσθη τὴν μορφήν τοῦ Ἰησοῦ ἀνιστῶντος τοὺς νε-
κρούς, διακριτικῶς γέλως ἐν ἀρχῇ, κatóπιν δὲ ψίθυρος ἀνυπομονη-
σίας καὶ τέλος σκωπτικαὶ κραυγαὶ διέκοψαν τὸν λόγον του.

«Θὰ σὲ ἀκούσωμεν ἄλλην ἡμέραν ὅτε θὰ εὐκαιρήσωμεν» ἀνε-
φώνουν ἐγειρόμενοι· «διότι τώρα εἶνε ἡ ὥρα ὅποτε οἱ πλαγιαυληταὶ
ἀκούονται ὑπὸ τὰς πλατάνους τοῦ Ἰλισσοῦ». Καὶ ὁ Ἀπόστολος ἄθυ-
μος κατήλθε πρὸς τὸ ἄστυ διὰ τῶν τραχειῶν βαθμίδων τῶν λελα-
ξευμένων ἐπὶ τοῦ βράχου; τοῦ ἐγγύτατα τῇ ἀκροπόλει.

Ἦτο μεσημβρία. Τὸ λευκὸν ἤρεμον φῶς ἐπιπτεν ἀπὸ τοῦ διαυ-
γοῦς οὐρανοῦ ἐπὶ τῶν λευκῶν Ἀθηναϊκῶν οἰκιῶν, ἐπὶ τῶν ναῶν τῶν
μετὰ τῶν μελανοχρῶσων ἀποχρώσεών των, ἐπὶ τῆς νεναρκωμένης
πεδιάδος. Ὁ Παῦλος ἤγειρε τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς τὴν ἀκρό-
πολιν, καὶ αἰφνης θαμβωθείς ἔκυψε τὴν κεφαλὴν. Ἦσθάνθη ἑαυ-
τὸν ὡσεὶ δαμασθέντα ὑπὸ τῆς θρησκευτικῆς δόξης τῶν Ἀθηνῶν.
Εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν βωμὸν πάσης ποιήσεως καὶ σοφίας, ὁ ταπεινὸς
Ἰουδαῖος τῆς Ταρσοῦ, ἀνεκάλυψε λίαν ἀλαζόνα καὶ ὑπερόπτην λαόν,
ὅστις δὲν ἤθελε νὰ ἐννοήσῃ τὸ μυστήριον τοῦ Ἐσταυρωμένου. Ἴσως
συγκατένευον νὰ τὸν ἀκροασθῶσιν, τὸν εὐφυᾶ προφήτην ἐνὸς Θεοῦ
ὀλιγώτερον τρομεροῦ τοῦ Σεράπιδος· ἴσως οὔτε νὰ τὸν μετεχειρί-
ζοντο κακῶς, οὔτε νὰ τὸν ἐφυλάκιζον οὔτε νὰ τὸν ἐξεδίωκον ἐκ τοῦ
εὐγενοῦς των ἄστεως· ἀλλὰ διὰ τίνος θαύματος θὰ κατώρθωνε νὰ
συγκινήσῃ τὴν ψυχὴν τῆς φυλῆς ταύτης, ἡ ὁποία προσεκύνει μόνον
τὸ ὠραῖον καὶ οὐδέποτε θὰ ἤνοιγε τοὺς ναοὺς της εἰς τὸν οἰκτρόν,
αἰμάσσοντα Θεόν, εἰς τὸν Θεὸν τὸν μαστιγωθέντα καὶ προσηλω-
θέντα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ μεταξὺ δύο ληστῶν; Ὁ Παῦλος προὐχώ-
ρησε διὰ μέσου μικρῶν κήπων ὅπου ἦσαν φυτευμένοι ῥοδοδάφναι,
ἶριδες καὶ ἀλόαι, ὅπου ἐφαίνοντο κομψὰ μαρμάρια ἀγαλμάτια,
οἰκτεῖοι καὶ θελκτικοὶ Θεοί, ἡμικεκαλυμμένοι ὑπὸ σωρῶν ἐξ ἀνθέων.
Καθ' ἑδὸν συνηγῆθη μετὰ πολλῶν νέων ἀνδρῶν, ἐφήβων καὶ παι-
δων, ἐνδεδυμένων μὲ ἐλαφρὰς λευκὰς στολὰς, οἵτινες τὸν περιεκύ-
κλωσαν καὶ παρηνώχλουν αὐτὸν μετὰ περιεργείας δι' ἐρωτήσεων.

«Πόθεν ἔρχεσαι; Ποῦ ὑπάγεις; Εἶνε ἡ Ἰερουσαλὴμ πόλις ὠραία
ὡς αἰ Ἀθῆναι; Διατί ὁ Ἰουδαῖος δὲν σέβει τὸν Ἀπόλλωνα οὔτε
τὴν Ἀφροδίτην; Εἶσαι φίλος τοῦ Καίσαρος; Διατί ἐγκατέλειπες
τὸν ἀρχαῖον Θεὸν τῶν Ἰουδαίων; Ἦτο φοβερὸς Θεός, λέγουσιν.
Ἦτο πανίσχυρος ὡς ὁ Ζεὺς, ἐπιδέξιος ὡς ὁ Ἑρμῆς, γηραιὸς ὡς ὁ
Κρόνος. Θὰ ἀποθάνῃ καὶ αὐτὸς ἐπίσης ὡς ὁ Χριστὸς τοῦ ὁποίου
σὺ εἶσαι προφήτης; Εἰς τί μᾶς χρησιμεύει νὰ μᾶς φέρῃς ἕνα Θεόν,
ὁ ὅποιος ἄπαξ μόνον τοῦ ἔτους ἀποθνήσκει; Δὲν γνωρίζεις ὅτι ἡμεῖς
ἔχομεν τὸν Ἄδωνιν, τὸν ἀείποτε νέον, ἀείποτε ὠραῖον, ὠραιότερον
τοῦ ἐφήβου τοῦ Πραξιτέλους, ὅστις ἀναγεννᾶται καθ' ἕκαστον ἔτος,
μὲ τοὺς πρώτους ἀσφοδέλους καὶ φέρει εἰς ἡμᾶς αἰώνιαν ἑορτὴν;

Ὁ Ἀπόστολος ἐκκωφανθεὶς ὡς ἐκ τοῦ βόμβου σμήνους μελισ-
σῶν, δὲν ἀπεκρίνετο· ἀλλ' εἰς ἕκαστον βῆμα ἡ ψυχικὴ του ὀδύνη
ἤρξανε. Θὰ προετίμα κακεντρεχεῖς προσβολὰς ἢ καὶ ὕβρεις. Ἀσφα-
λῶς οἱ Ἀθηναῖοι θὰ διέφευγον τὴν δύναμιν τοῦ λόγου του διότι
ἦσαν πολὺ χαϊδευμένοι ὥστε νὰ τολμήσῃ νὰ τοὺς ἐπιβληθῇ διὰ
τῆς δυνάμεως τῆς πίστεώς του. Παιδίον τι μειδιῶν ἔτεινε πρὸς αὐτὸν
δέσμην ἀπὸ ἐρυθρᾶς ἀνεμώνας· μία κόρη καθήμενη παρὰ τὴν
ρίζαν συκῆς κλησίον τοῦ χεῖλους δεξαμένης, ἔπαιζε μὲ δύο περιστε-
ρὰς μὲ ὑποκυάνους πτέρυγας· ὑπεμειδίασε πρὸς τὸν διερχόμενον
ξένον, ὑποτονθορίζουσα καθ' ὅλον τὸ διάστημα ἐρωτικὸν ἄσμα, τὸ
ὁποῖον ἦτο κοινὸν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Σαπφούς, εἰς τὰ παράλια
τὰ λουόμενα ὑπὸ τῆς Ἴονίου θαλάσσης.

Ἦκουσε τότε ἐνδομύχως φωνὴν λέγουσαν πρὸς αὐτόν:

Ἦ θρησκεία τὴν ὁποίαν σὺ ἀναγγέλλεις εἶνε λίαν πένθιμος
καὶ ἀγνή. Ἄφες τὰ παιδία ταῦτα εἰς τὴν χαρὰν των, τοὺς ὑστερο-
τόκους ἐνὸς κόσμου, ὁ ὁποῖος ταχέως δὲν θὰ γνωρίζῃ πλέον τὴν χαρὰν.

Καὶ ἐκεῖνος ἀπεκρίθη χαμηλοφώνως:

«Κύριε! ἀγαπῶ τὸν λαὸν τοῦτον καὶ θὰ ἐπειθῶμαι νὰ ἡδυ-
νάμην νὰ σοῦ δώσω τὴν καρδίαν σου».

Οἱ νέοι Ἀθηναῖοι, νομίζοντες ὅτι ὁ Παῦλος ἐθυμώθη κατ' αὐ-
τῶν, ἀπεμακρύνθησαν ἀπ' αὐτοῦ.

Καθὼς διήρχετο παρὰ τὸ χωρίον Κολωνόν, παρετήρησε καθή-
μενον ἐπὶ τῶν βαθμίδων ἀρχαίου ἱεροῦ τῶν Εὐμενίδων, μεγαλο-
πρεπῆ πρεσβύτην, ἐνδεδυμένον πλούσιον μανδύαν ἐξ ἐρυθρᾶς μετὰ

ξης και τοῦ ὁποίου ἡ κεφαλὴ ἦτο περιδεδεμένη διὰ λευκῶν ταινιῶν.

Εἶνε ὁ Χαρμίδης, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ φιλόσοφοι εἶχον ἀπαγορεύσει νὰ πλησιάζῃ εἰς τὸν κηπὸν των. Διότι μετεχειρίζετο ὅλους αὐτοὺς ὡς ῥητορικοὺς ἢ ἀπατεῶνας. Ἄλλ' αἱ Ἀθηναῖοι ἐσέβοντο αὐτὸν διὰ τὴν ἀρετὴν του. Ἐπὶ τῇ θῆξ τοῦ Παύλου, ὁ Χαρμίδης ἠγέρθη, καὶ ἐκτείνων τὰς χεῖράς του πρὸς τὸν ξένον, εἶπεν :

«Εἶσαι ὁ Ἰουδαῖος, τὸν ὁποῖον ἡ πόλις αὕτη δὲν θέλει νὰ ἀκούσῃ; Εἶμαι πρόθυμος νὰ ἀκούσω τοὺς λόγους σου. Συναναστράφηγ μὲ ὅλας τὰς αἰρέσεις, ἐσπούδασα ὅλας τὰς δοξασίας καὶ εἶμαι καταπεπονημένος ἐκ τῆς ἐπιστήμης».

«Ἐλθέ» ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος «καὶ θέλω σὲ διδάξει τὴν ὁδόν, τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ζωὴν». Καὶ ἐξεκίνησαν πάλιν κατευθυνόμενοι πρὸς τὰς Ἀθήνας. Εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς νέος καὶ μία νεάνις ἐβιάδιζον πρὸ αὐτῶν. Ἡ νεάνις ἐκέτευε τὸν σύντροφόν της. Οὗτος τὴν ἀπόδησεν ἡρέμα. Αἰφνης ἀπεμακρύνθη τρέχουσα καὶ ἐκεῖνοι ἀντελήφθησαν ὅτι ἐκλαίει καὶ ἐθρήνει. Ὁ Παῦλος ἀνεγνώρισε τὴν κόρην, ἣτις τὴν μεσημβρίαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐθώπευε τὰς δύο περιστεράς παρὰ τὸ χεῖλος δεξαμένης.

Ὁ νέος παρέμεινεν ἀκίνητος, ἀτενίζων τὴν λευκὴν ἐσθήτα καὶ τοὺς ξανθοὺς πλοκάμους ἐξαφανιζομένους ἐν τῇ πεδιάδι.

«Ἀκόμη μία φιλονικία ἐραστῶν, πτωχέ μου Φαίδων» εἶπεν ὁ Χαρμίδης : «Ἀῦριον θὰ φέρῃς εἰς τὴν μικρὰν Ψυχὴν κύπελλον ἐκ καθαροῦ ἀργύρου, ἢ χρυσὴν μέλισσαν, ἵνα προσηλθῇ εἰς τοὺς βοστρύχους τῆς κόμης της, καὶ ἡ Ψυχὴ θὰ ξηράνη τὰ δάκρυά της». «Ὅχι» ὑπέλαθεν ὁ Φαίδων «ὁ ἔρωσ ἀπώλεσε τὸ μείδιμά του».

Ἐστηρίζετο ἐπὶ κορμοῦ ἐλαίας, ἄθυμος, μὲ τὸ πρόσωπον μελαγχολικόν. Καὶ κλίνων τὴν κεφαλὴν του, ἐψιθύριζεν.

Τότε ὁ Παῦλος ἐπέθεσεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν χεῖρά του καὶ εἶπε μόνον. «Τέκνον μου».

Ἐκπληκτος ὁ Φαίδων ἠτένισε τὸν παραδόξου ἐξωτερικοῦ Ἰουδαίου, τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ ἦτο τόσον ἐπιβλητικὴ καὶ συγχρόνως τόσον τρυφερὰ.

«Δὲν μὲ γνωρίζεις, σὺ τοῦ ὁποίου ὁ θεὸς καταδικάζει τὴν χάραν. Εἶμαι ὁ βασιλεὺς τῆς τρελλῆς νεότητος τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Φαίδων δὲν εἶναι ἄξιός νὰ ὀνομασθῇ υἱός σου».

«Ὁ Θεός μου ἐπεσκέψθη τοὺς ἀνθρώπους ἐν μορφῇ ἀνθρωπίνῃ, ἵνα δυνηθῇ νὰ καθαρῶσιν τὸν κόσμον διὰ τοῦ ἐλέους του. Οὗτος τῶρα κρούει τὴν πύλην τῆς καρδίας σου. Πίστευσον καὶ παρηγορήσου, τέκνον μου».

Καὶ ὁ Φαίδων συνηνώθη μὲ τὴν μικρὰν ὀμάδα μετ' εὐπειθείας παιδίου. Εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ Κεραμικοῦ κραυγαὶ πόνου ἐξήρχοντο ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου κεραμείως.

Νεαρὸς δοῦλος, ἡμίγυμνος, μὲ τὸ στήθος κατεσπαραγμένον ὑπὸ τῆς μάστιγος τοῦ κυρίου του, ὤρμησεν ἔξω τῆς οἰκίας καὶ ἔπεσε πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Χαρμίδου. Εἶχε τὴν ἀδεξιότητα νὰ θραύσῃ ἓνα ἄμφορέα, καὶ ὁ κεραμεὺς τὸν εἶχε τιμωρήσει σκληρῶς· ἐξηκολούθει δὲ καταδιώκων αὐτὸν κρατῶν εἰς τὴν χεῖρά του ἱμάντα ἐρυθρὸν ἐξ αἵματος. Ὁ Χαρμίδης ἐσταμάτησεν αὐτὸν διὰ χειρονομίας.

«Ἄφες με νὰ ἀποθάνω» ἔκραζε μετὰ γόου ὁ δοῦλος «διότι τὸ φορτίον μου εἶνε πολὺ βαρὺ καὶ εἶμαι κουρασμένος ἀπὸ τὴν ζωὴν».

«Ἐγὼ θὰ σὲ λάβω μετ' ἐμοῦ καὶ θὰ σὲ σώσω» εἶπεν ὁ Παῦλος.

«Θὰ σὲ ἀποδώσω εἰς τὸν Θεὸν ὅστις θεραπεύει πάντα πόνον, εἰς τὸν οὐράνιον Πατέρα ἐν ὀνόματι τοῦ ὁποίου κομίζω τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἐκεῖνον ὅστις θρηνεῖ».

«Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶνε κτήμιά μου»· εἶπεν ὁ κεραμεὺς.

«Εἶνε ὁ Φορμίων ὁ δοῦλός μου. Ἀγοράσατέ τον ἢ θὰ τὸν πάρω ὀπίσω». Ὁ Φαίδων ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ λαιμοῦ του περιδέριον ἐκ πολυτίμων λίθων καὶ τὸ ἔρριψεν εἰς τὸν κεραμέα.

Ὁ ἥλιος ἔδυνε ὀπισθεν τῶν βράχων τῆς Σαλαμῖνος. Πρὸς ἀνατολὰς ὁ ὕμνητος περιεβάλλετο τὴν ῥοδόχρουν αὐτοῦ ἐσθήτα, ἐνῶ εἰς τὸ βάθος τῆς κοιλάδος τὸ ὀγκῶδες Πεντελικὸν ἐφαίνετο ὡς πελώριος ἀμέθυστος. Μακρὰ χρυσὴ ἀκτὶς ἠκτινοβολοῦσε ἐπὶ τῆς πόλεως τῆς Ἀθηνῶν. Ὁ Παρθενῶν ἔλαμπεν ἐν τῇ δόξῃ τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Αἰγίνης καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἀργολίδος περιβλημένη εἰς ἀπαστράπτου κυανοῦν ἢ θάλασσα ἔλαμπεν, ὅλη ὠχρά. Μακρὰν, εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἐπὶ τῆς πεδιάδος τῆς ἀυλακουμένης ὑπὸ μεγάλων κυανοχρόων σκιῶν ὁ τέτιξ ἔχαιρέτα τὴν δύσιν τῆς ἡμέρας. Ἡ χριστιανικὴ ἐκκλησία ἐπέστρεφεν οἴκαδε.

Ὁ Ἅγιος Παῦλος ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ δώματος μετὰ τῶν νεοφω-

τίστων του. Ἐντὸς τῶν ἀλγούσων τούτων ψυχῶν ἐνεστάλαξε τὸ βάλ-
σαμον νέας πίστεως καὶ ἐξήγησεν εἰς αὐτοὺς τὸ μυστήριον τῆς ἀπο-
λυτρώσεως. «Αὖριον, τὴν αὐγὴν» εἶπεν «ἀναχωρῶ διὰ Κόρινθον.
Ἐκεῖ οἱ κόποι μου θὰ εἶνε πλέον καρποφόροι. Εἰς σὰς ἀναθέτω
τὸν προσηλυτισμὸν τῶν Ἀθηναίων. Πρὸς ἐρχομαι ἐκ φυλῆς λίαν ταπει-
νῆς καὶ ἡ τραχύτης τοῦ λόγου μου δὲν ἦτο κατάλληλος ὅπως κη-
ρύξῃ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τὴν χώραν ἔνθα ὁ Πλάτων ἔθελεξε.
Σεῖς, ἀδελφοί μου, ὀφείλετε, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, νὰ συμπλη-
ρῶσθε τὸ ἔργον μου». Ἐκάλεσε πλησίον του τὸν Χαρμίδην καὶ τὸν
Φαίδωνα, καὶ ἐπιθέσας ἐπ' αὐτῶν τὰς χεῖράς του καθ' ὃν τρόπον
καὶ ὁ Σωτὴρ, «Χαρμίδη, εἶπεν, εἶσαι ὁ ἐπιστάτης τοῦ ποιμνίου,
πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς νέας Ἐκκλησίας, καὶ σὺ Φαίδων ὁ πρῶτος
διάκονος». Ἡ νύξ εἶχεν ἐπέλθει πλήρης ἐλαφροῦ ἀρώματος. Εἰς τὰ
ἄλλα τοῦ Ἰλισσοῦ παῖδες ὄρχοντο ὑπὸ τὸν ἦχον τυμπάνου. Παρὰ
τὴν ναὸν τοῦ Θεσέως νεάνιδες ἤδον περίξ πυρᾶς. Ἐπὶ τοῦ δώματος
τῆς οἰκίας ἡ τράπεζα τοῦ δείπνου εἶχε τοποθετηθῆ, καὶ ἐν τῷ μέσῳ
αὐτῆς πηλίνη λυχνία. Ὁ Παῦλος ἠύλδγησεν ἱεροπρεπῶς τὸν ἄρ-
τον καὶ κατόπιν τὸν ἔκοψε. Ἡ μικρὰ λυχνία ἔρριπτεν ἀόριστον
ἀμυδρὸν φῶς ἐπὶ τῶν σοδαρῶν μορφῶν, ὡς εἰς κορυφὴν βράχου,
μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ, προβάλλοντος ἐπὶ τοῦ λίχνου ἀριτόκου
Χριστιανωσύνης. Τὸ μεσονύκτιον, ὁ Παῦλος ἠγέρθη, περιεζώσθη
τὴν ὄσφυν του, ἔλαβε τὴν ὁδοπορικὴν του βιάδον, καὶ κατηρθύνθη
πρὸς τὸν οὐδὸν τῆς οἰκίας. Ἐκεῖ περιεπτύχθη τοὺς ἀδελφούς του
μετὰ μεγάλης ἀγάπης.

«Δὲν θὰ ἴδῃτε πλέον τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τῆς γῆνης ταύτης
ζωῆς», εἶπεν, «μετὰ τὴν Κόρινθον ὁ Θεὸς μὲ ἀποστέλλει εἰς τὴν
Ἱερουσαλήμ ἵνα μὲ δοκιμάσῃ. Εἰς τὴν Ρώμην ὁ Καῖσαρ μου προε-
τοιμάζει τὴν ἀμοιβὴν τῆς ἀποστολικῆς μου πορείας. Ἀλλὰ βαδίξω
πρὸ ὑμῶν πρὸς τὰς διόδους τῆς αἰωνίας Ἱερουσαλήμ.» Εἶχεν ἤδη
ἀποχαιρετίσει αὐτοὺς, ὅποτε ἠκούσθη λυγμὸς ἐν μέσῳ τοῦ σκότους.
Καὶ ἡ μικρὰ Ψυχὴ ἐνδεδυμένη πένθημα ἐγονυπέτησε περίλυπος
πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Παύλου. Ὁ τελευταῖος οὗτος ἐκινήθη ἀνησύ-
χως. Πλησίον αὐτοῦ τεταραγμένος ὁ Φαίδων ἔτρεμε. Ἀλλ' ὁ ἀπό-
στολος ἀνεμνήσθη τοῦ θαύματος τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἐν Ἀν-
τιοχείᾳ, καὶ ὑπὸ τὸν ἡδυπαθῆ οὐρανὸν τῆς Κύπρου, τῆς νήσου ταύ-

της τῆς ἱεράς τῆ Ἀφροδίτῃ ἔλαβε τὰς χεῖρας τῆς κόρης καὶ ἀνή-
γειρεν αὐτήν. «Ψυχὴ» τῆς εἶπεν «ὁ Κύριος ἠδύοκησε νὰ σὲ ἐλεήσῃ.
Μὴ λυπεῖσαι πλέον. Ἀπὸ τοῦδε, ἰδοὺ ἡ οἰκογένειά σου, ἣτις θέλει
ἐγγυηθῆ εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὴν εἰρήνην τῆς καρδίας σου. Καὶ αἱ ἡμέ-
ραι τῆς μεγάλης θλίψεως ἐγγίζουσι διὰ τοὺς ἀδελφούς μας, τοὺς
φίλους τοῦ Φαίδωνος. Διωγμὸς θέλει ἐπέλθει ἐπὶ τῆς πόλεως ταύ-
της ἣτις, τώρα κοιμᾶται ἐν χαρᾷ. Σὺ, Ψυχὴ, θέλεις ἀποβῆ ὁ παρή-
γορος ἄγγελος τῆς νέας ἐκκλησίας. Ἐν τῷ μεταξὺ, μένε ἐδῶ, ὑπὸ
τὴν στέγην τοῦ τυφλοῦ ξενίζοντός με. Σὺ θὰ τὸν ὁδηγήσῃς εἰς τὰς
ὁδοὺς ὡς ἡ Ἀντιγόνη τοῦ προσφιλοῦς σου ποιητοῦ... ὠδήγει τὸν
πατέρα της, τὸν Οἰδίποδα». Ἡ σκέψις ὅτι θὰ ἐμμειτο τὴν ἡρωίδα
ἣς τὴν ἱστορίαν εἶχε διδαχθῆ ἐν τῇ Διονυσιακῇ θεάτρῳ κατέθελεξε
τὴν νεαρὰν κόρην. Καὶ ἤδη, δὲν ἐθρήνει πολὺ. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ
Παύλου ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου τούτου ἐδάφους ἔληξεν. Εἰσέδυσεν ἐντὸς τῆς
κρημνώδους στενωποῦ ἣτις ἦγεν ἐκ τῆς εἰρκτῆς τοῦ Σωκράτους εἰς
τὴν Φαληρικὴν ὁδόν. Ἡ σκιά του ταχέως ἐξηφανίσθη ἀπὸ τὸ βλέμ-
μα τῶν ἀδελφῶν, ἐπὶ πολὺ ὕμῳ εἰσέτι ἠδύναντο οὗτοι νὰ ἀκούσωσι
τὸν ἦχον τῆς βακτηρίας του ἐπὶ τῆς λιθοστρώτου στενωποῦ.

Α. Παναυλῆς

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΙΣ

Ζήτημα κατ' ἐξοχὴν σοβαρὸν, τὸ ζωτικώτερον διὰ πᾶσαν πολι-
τείαν, ὅπερ ἀμέριστον δέον νὰ ἐφελκύσῃ τὴν προσοχὴν της καὶ ἀδιά-
λειπτον τὴν μέριμναν, εἶνε ἀναντιρροῦτως τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν
πολιτικὴν καὶ ἐθνικὴν τοῦ λαοῦ διαπαιδαγώγησιν.

Ἡ ὑπαρξίς καὶ ἡ πρόοδος τῆς πολιτικῆς κοινωνίας θεμελιούται
ἐπὶ τῆς παιδεύσεως ἐκείνης τῶν αἰτόμων δι' ἧς ταῦτα κτῶνται τὴν
συναίσθησιν τῶν ἀνωτέρω συμφερόντων των ἄνω ἀπὸ κοινοῦ ἐπι-
διώκουσι, ἅμα δὲ καὶ τὴν ἰκανότητα πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόν-
των ἅτινα περιποιεῖ αὐτοῖς ἡ ἰδιότης των ὡς μελῶν Πολιτείας, ὡς
πολιτῶν.

Ὁ Ἀριστοτέλης χαρακτηρίζει τὴν πολιτικὴν ἀνατροφὴν ὡς «τὸ μέγιστον πάντων πρὸς τὸ διαμένειν τὰς Πολιτείας» καὶ καταδεικνύει τὴν μεγίστην σπουδαιότητα ἣν ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ Κράτους ἡ ἔθρῳδος καὶ προσηροσμένη τῷ πολιτικῷ βίῳ ἀνατροφὴ τῶν πολιτῶν τὸ «παιδεύεσθαι πρὸς τὰς πολιτείας».

Πολύτιμον ὄργανον τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν γενικῶν συμφερόντων εἶναι ἡ ὑπαρξίς τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως, τοῦ αἰσθήματος δηλαδὴ ἐκείνου τῶν κοινῶν δεσμῶν, φυσικῶν, ἠθικῶν, πνευματικῶν, οἷνες συνάπτουσιν ὠρισμένων ἀριθμῶν προσώπων πρὸς ἄλληλα.

Ἡ πολιτικὴ μόρφωσις καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως, ἀληθὲς τυγχάνει, οὐ ἐξήρηται ἐκ πολλῶν ὄρων, ἀλλ' ἐπὶ πᾶσι τοῖσις ἡ διδασκαλία τῆς τροφερᾶς ἡλικίας τὰ μέγιστα συμβάλλει καὶ σημαντικὸν διαδραματίζει μέρος ἐν τῇ Πολιτικῇ καὶ Ἐθνικῇ Ἀγωγῇ.

Τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος τούτου ἐπιμαρτυρεῖ αὐτὴ ἡ Ἱστορία τῶν διαφόρων πολιτευμάτων, τῶν τε ἀρχαίων καὶ συγχρόνων.

Ὅντως ἡ παιδικὴ ἡλικία εἶναι τὸ ἐπίκαιρον σημεῖον καθ' ὃ ἡ ἐκπαίδευσις ἐθερογενικῶς δοῦσα δύναται ν' ἀποφέρῃ τοὺς πολιτικοὺς καὶ ἐθνικοὺς καρπούς. Εἰς τὴν μικρὰν ἡλικίαν, ἐν ἣ δὲν ὑπάρχει μὲν ἡ ὠριμότης τῆς κρίσεως, ἡ φαντασία εἶναι ζωηροτάτη καὶ λίαν εὐαίσθητος, μετὰ προθυμίας δὲ ὑποδέχεται πᾶσαν παράστασιν, ἀρκεῖ νὰ δύναται νὰ φθάσῃ μέχρις αὐτῆς.

Τὸ ζήτημα λοιπὸν εἶναι νὰ ἐξευρεθῇ ἡ προσφοροτέρα μέθοδος, δι' ἧς οἱ διδάσκαλοι θὰ καταστήσωσι προσιτὰς εἰς τὸ πνεῦμα τῶν παιδῶν καὶ εὐχαρίστους εἰς τὰς ψυχὰς των τὰς πολιτικὰς καὶ ἐθνικὰς ὑποχρεώσεις καὶ συνάμα θὰ ἐξεγείρωσι τὴν ὀρμὴν τῶν παιδῶν πρὸς ἐνέργειαν, ἥτις προοιούσης τὴν ἡλικίας δι' ἀναλόγων θὰ ἐξωτερικεῖται πράξεων.

Ἡ παθητικὴ διδασκαλία ἡ μεταβάλλουσα τὰ διδακτικὰ μέσα εἰς σκοπὸν, ἡ γνώσεις μόνον ἀχορήστους παρέχουσα, οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχῃ ἐπὶ τῆς μορφώσεως τῶν παιδῶν ἐπίδρασιν ὠφέλιμον, καὶ κατὰ μέγιστα λόγον ἐπὶ τῆς πολιτικῆς καὶ ἐθνικῆς διαπαιδαγωγώσεως αὐτῶν.

Ἡ παραγνώρισις τῆς στοιχειώδους ταύτης ἀρχῆς, ἥτις ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ διδασκάλου ἵνα οὗτος ὑποκινῇ τὴν ἐνεργητικότητα τῶν παιδῶν καὶ προπαρασκευάσῃ αὐτὴν διὰ τὸ μέλλον, ἡ παραγνώρισις λέγομεν τῆς ἀρχῆς ταύτης, φέρει εἰς τὴν θλιβερὰν κατάστασιν ἐν ἣ βλέπομεν τὰ παιδιά ἐξερχόμενα τοῦ Σχολείου ἄνευ τῶν ἐφοδίων ἐκείνων, τῶν πολιτικῶν καὶ ἐθνικῶν, ἅτινα ἡ ἐκπαίδευσις ὄφειλε νὰ προσπορίσῃ αὐτοῖς, καὶ διὰ τῶν ὁποίων θὰ δυνηθῶσι ν' ἀντιμετωπίσωσι τὸν ἀγῶνα τοῦ βίου ὑπὸ τὰς ποικίλας αὐτοῦ φάσεις.

Διὰ τῆς τοιαύτης παθητικῆς ἐκπαίδευσέως κατὰ φυσικὴν συνέπειαν οὔτε ἡ πολιτεία δύναται νὰ ἰσχυροποιηθῇ οὔτε τὸ ἔθνος νὰ μεγαλυνθῇ.

Παρ' ἡμῖν ἀτυχῶς ἡ ἔλλειψις πολιτικῆς διαπαιδαγωγώσεως καθίσταται λίαν αἰσθητὴ, καὶ ὅταν ἡ μεγαλητέρα μερὶς τῶν Δημοδιδασκάλων ἀποτελεῖται σήμερον ἀπὸ ἀνθρώπων; ἔχοντας ζῆλον νὰ ἐργασθῶσιν ὑπὲρ τῆς ὠφελιμοτέρας τροπῆς καὶ τῆς σκοπιμοτέρας κατευθύνσεως τοῦ ἔργου των, εὐλογος καὶ δεδικοιολογημένη εἶναι ἡ ἀξίωσις ἣν ἔχει τὸ ἔθνος παρ' αὐτῶν νὰ μὴ ἐπιλανθάνηται, οὐδὲ πρὸς στιγμήν, ὅτι ἡ διδασκαλία των ὀφείλει νὰ τείνῃ εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν συγχρόνων ἐκείνων πράξεων, αἷνες, καὶ οὐχὶ μόνον ὁ πρὸς τὴν ἀρχαιότητα ἄμετρος θαυμασμός καὶ προσήλωσις, θὰ προσδώσωσιν εἰς τὴν πολιτείαν τὸ κῦρος καὶ εἰς τὸ ἔθνος τὴν ἀκμήν.

Ε. Σ. Σωτηρακόπουλος

Ἡ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΟ 16^{ον} ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Εἰς τὴν ἑφημερίδα «Ἀκρόπολις» τῆς 8ης Μαρτίου ἐ. ἔ. ἐδημοσιεύθη ἀνοικτὴ ἐπιστολὴ τοῦ κ. Κων. Γ. Σβάρανα, μέλους τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τοῦ Ἡμετέρου Συνδέσμου, πραγματευομένη τὸ ὑπὸ τροποποίησιν 16ον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἔχει οὕτω:

«**Αξιότιμε κ. Διευθυντά,**

Ἐπειδὴ κατ' αὐτὰς κατὰ κόρον ἐγράφησαν εἰς τὸν Ἀθηναϊκὸν Τύπον περὶ ἐκπαιδεύσεως, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὑπὸ τροποποίησιν 16ον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος, παρεστάθησαν δὲ ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον καὶ λίαν τραγικῶς τὰ γραφέντα, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀποστείλω ὑμῖν τὰς κάτωθι γραμμὰς διὰ τὴν φίλην «Ἀκρόπολιν», ἐπειδὴ φρονῶ ὅτι ἐνισχύω τὸν ἀγῶνα ὑμῶν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο.

Κατὰ τὸ ἐν ἰσχύει λοιπὸν 16ον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος. «Ἡ ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις ἐνεργεῖται δαπάνῃ τοῦ Κράτους, εἰς δὲ τὴν δημοτικὴν συντρέχει καὶ τὸ Κράτος κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀνάγκης τῶν δήμων...», ὅπερ σημαίνει ὅτι ἐνεργεῖται μὲν δαπάνῃ τοῦ Κράτους ἢ ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις, ἀλλ' οὐχὶ ὅτι παρέχεται δωρεὰν αὕτη. Ἐπομένως μὴ ἀπαγορευομένης τῆς ἐπιβολῆς φόρων ἢ τελῶν εἰς τὴν ἀνωτέραν καὶ μέσην ἐκπαίδευσιν, ἐπεβλήθησαν τὰ ἐκπαιδευτικὰ καλούμενα τέλη εἰς ταύτας ὑπὸ τοῦ Τρικίου, ἀνεγνωρίσθησαν δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ μετ' αὐτὸν κυβερνήσαντος τὴν χώραν Δηλιγιάννη, ὅστις ἠλάττωσε μὲν κατὰ τι ταῦτα, ἀλλὰ καὶ δὲν τὰ κατήργησε δι' ὃ καὶ δὲν ἐθεωρήθη, οὔτε εἶνε. τοῦτο ἀντισυνταγματικόν. Ποῦ εἶνε λοιπὸν ἡ δωρεὰν παροχὴ τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως, κατὰ τὰ μέχρι τοῦδε, ὡς θέλουσι νὰ παραστήσωσι τινες κοπτόμενοι ὅτι ἀφαιρεῖται δῆθεν ὁ πνευματικὸς ἄρτος τοῦ λαοῦ;

Κατὰ δὲ τὸ ἐν τῇ προσχεδίῳ τῆς Κυβερνήσεως ἰδίῳ 16ῳ ἄρθρ. «Ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις εἶνε δι' ἅπαντας ὑποχρεωτική, παρέχεται δὲ δωρεὰν ὑπὸ τοῦ Κράτους.» Κατὰ τί λοιπὸν ἐνεωτέρισε τὸ 16ον ἄρθρ. ὡς πρὸς τὴν μέσην καὶ ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν; Μόνον κατὰ τὸ ὅτι δὲν ἀναγράφει «ἢ ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις ἐνεργεῖται δαπάνῃ τοῦ Κράτους». Ἄλλ' ἀναγράφεται πού τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος, ὅτι τὸ Κράτος δαπανᾷ διὰ τὴν δικαιοσύνην, ἢ τὴν ἀσφάλειαν τῆς Χώρας, ἢ διὰ τὴν ἐξωτερικὴν παράστασιν αὐτοῦ κτλ.; Οὐδαμοῦ. Διότι πᾶσα δαπάνῃ ὑπὸ τοῦ Κράτους διατίθεται διὰ νόμου, ὡς ἀναγράφει τὸ 61ον ἄρθρ. τοῦ Συντάγματος. «Οὐδεμία σύνταξις ἢ ἀμοιβὴ δίδεται ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου ἄνευ νόμου». Ἐπομένως διὰ πᾶσαν δαπάνην, ἄρα καὶ διὰ τὴν τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκ-

παιδεύσεως, ἀπαιτεῖται νόμος. Ποῦ λοιπὸν στηριζόμενοι οἱ τὰ ἐναντία γράφοντες λέγουσι: «δὲν ἀναγράφεται ἐν τῇ τροποποιουμένῳ ἄρθρῳ οὐδὲ λέξις διὰ τὴν μέσην καὶ ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν, ἄρα δὲν δύναται τὸ Κράτος νὰ δαπανήσῃ ἐφ' ἐξῆς οὐδὲν διὰ ταύτας». Κατ' οὐσίαν λοιπὸν τὸ 16ον ἄρθρον, ὡς φέρεται ἐν τῇ προσχεδίῳ, οὐδεμίαν μεταβολὴν ἐπιφέρει εἰς τὰ μέχρι τοῦδε ἰσχύοντα. Ἀρμόζει ἐν τούτοις ἡ μέση καὶ ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις νὰ ἀπορρήμῃ μὲν ἐκ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, δαπάνῃ δὲ ταύτης νὰ ἐνεργεῖται συντρεχούσης καὶ τῆς Πολιτείας, ὑπὸ τὸν αὐστηρὸν ἔλεγχον τῆς ὁποίας νὰ διατελῇ, ἣτις Πολιτεία, πρὸς τοὺς ἄλλοις νὰ καθορίξῃ τὰ προγράμματα καὶ τὴν διδακτέαν ὕλην, τὰ πρὸςόντα τῶν ἐν αὐτοῖς διδασκόντων καὶ διδασκομένων κτλ.

Ἄλλ' ἐνῷ οὕτω μεταρρυθμίζεται τὸ 16ον ἄρθρον ὡς πρὸς τὴν μέσην καὶ ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν, σπουδαιοτάτη καινοτομία ἐγκαινίζεται διὰ τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν, ἣτις, ὑποχρεωτικὴ οὔσα ἐφ' ἐξῆς δι' ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας, παρέχεται δωρεὰν ὑπὸ τοῦ Κράτους. Τί σοφώτερον καὶ δικαιοτέρον τούτου; Ἐν τούτοις παρὰ τὴν κατὰ τὸ Σύνταγμα ἰσότητά πάντων τῶν πολιτῶν, ἢ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις μέχρι τοῦδε ἦτο προνόμιον καὶ δικαίωμα τῶν ἀνηκόντων εἰς εὐπόρους δήμους, διότι οὗτοι ἠδύνατο νὰ ἔχωσι δημοτικὰ σχολεῖα, ὅσα ἀπητοῦντο καὶ διδασκάλους πρωτοβαθμίου, διὰ δὲ τοὺς εἰς ἀπόρους δήμους ἀνήκοντας ἦτο πύλλαις ἀπρόσιτος, καθ' ὅσον οἱ τοιοῦτοι δήμοι δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρῶσι δημοτικὰ σχολεῖα πανταχοῦ, τὰ λειτουργοῦντα δὲ τοιαῦτα εἶχον γραμματοδιδασκάλους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

Εἰς ὅλους δὲ εἰσὶ γνωστοὶ οἱ ὀδυρμοὶ καὶ ὀλοφυρμοὶ τῶν ἐκάστοτε ὑπουργῶν τῶν Οἰκονομικῶν διὰ τὰς **χαινούσας πληγὰς** τοῦ Προϋπολογισμοῦ, ἕνεκα τῶν δαπανῶν τῆς δημοτ. ἐκπαιδεύσεως, αἱ διαμαρτυρίαι τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ἀνδρεάδου ὅστις ἀποκαλεῖ τὴν τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως δαπάνην **λύμην** τοῦ Προϋπολογισμοῦ (ἀπὸ δημοσιονομικῆς βέβαια ἀπόψεως) καὶ οἱ κοπετοὶ τῶν δημάρχων διὰ τὴν ἀφαίμαξιν τῶν προϋπολογισμῶν τῶν δήμων χάριν τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ λαοῦ, οὕτως ὥστε νὰ θεωρηταῖ ἡ δημοτ. ἐκπαίδευσις ὁ ἀποδιοπομπαῖος τράγος, ὡς ἂν ἡ διὰ ταύτην δαπάνῃ νὰ διετίθετο χάριν τῶν Βουλγαρικῶν συμπεφρόντων.

Ἄς μὴ νομισθῆ ὅμως ὅτι καὶ ἡ δημοτ. ἐκπαίδευσις εἶνε ἀφορολόγητος, διότι καταβάλλει ἕκαστος ἐν αὐτῇ φοιτῶν δύο μὲν δρ. περίπου διὰ βιβλιόσημον, 50 λεπτά δὲ πρὸς τούτοις δι' ἔνσημον ἐνδεικτικοῦ προαγωγῆς. Ἐπὶ 250 δὲ χιλ. περίπου φοιτῶντων, εἰσπράττονται ἔτησίως 600 χιλ. δρ. τοῦλάχιστον.

Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, ἂν ἠδύνατο τὸ κράτος νὰ παρέχῃ δωρεὰν ὄχι μόνον τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν μέσην, καὶ τὴν ἀνωτέραν, καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν συγκοινωνίαν κλπ. Ἄλλ' ἐφ' ὅσον τοῦτο δὲν εἶνε δυνατὸν, πρέπει τοῦλάχιστον νὰ παρέχῃ δωρεὰν τὴν πρώτην καὶ μόνην πνευματικὴν τροφήν τοῦ λαοῦ, **τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν**, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐστήριξαν καὶ στηρίζουσι τὸ μέλλον αὐτῶν τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη καὶ ἀνευ τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ κατέχη ἢ προσφιλέης ἡμῶν πατρίς τὴν προσηκουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν εὐνομουμένων κρατῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27 Φεβρουαρίου 1911.

Μετ' ἔξαιρέτου τιμῆς
Κ. Γ. Σβάρνας

Εὐτυχῶς οἱ ἀγῶνες τοῦ Ἡμετέρου Συνδέσμου ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας καὶ ἡ ἐκπαίδευσιν διερρυθμίσθη ὑπὸ τοῦ Συντάγματος τῆς εἰσηγήσει τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ Ἐλευθ. Βενιζέλου οὕτω:

«Ἡ Ἐκπαίδευσιν διατελοῦσα ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐποπτεῖαν τοῦ Κράτους ἐνεργεῖται δαπάνῃ αὐτοῦ. Ἡ δὲ στοιχειώδης ἐκπαίδευσιν εἶνε δι' ἅπαντας ὑποχρεωτικὴ καὶ παρέχεται δωρεὰν ὑπὸ τοῦ Κράτους. Ἐπιτρέπεται εἰς ἰδιώτας καὶ εἰς νομικὰ πρόσωπα ἢ ἴδρυσις ἰδιωτικῶν ἐκπαιδευτηρίων λειτουργούντων κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους».

Κατόπιν προτάσει τοῦ κ. Πῶπ ἀναγράφεται ἐν τοῖς ἐπισήμοις πρακτικαῖς δῆλωσις, καδ' ἦν ἐν τῇ «Στοιχειώδει Ἐκπαίδευσιν περιλαμβάνεται πᾶσα ἡ κατωτέρα Ἐκπαίδευσιν, ἔστω καὶ ἂν ὁ κύκλος τῆς ἀσκουμένης διδασκαλίας ὑπερβαίνῃ τοὺς ἕξ ἐνιαυτούς».

(Σ. Ε. Δ.)

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΙΣΠΡΑΧΘΕΝΤΩΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1910

Εὐστ. Βασιλείου δρ. 2, Ι. Κ. Ζαχαριάδης 2.50, Σπ. Ἀθνασίου 4, Χαρίκλ. Κασσελίδου 2, Ἐπ. Παπαμιχαήλ 2, Εὐστ. Σταθῆτος 2, Μαρία Μπόντζου 2, Ἀλέξ. Ἀργυρόπουλος 2, Γ. Σταμόπουλος 6, Π. Τσακίρης 2, Ν. Κουτσοῦράμπας 3, 87, Ν. Σκουρλέτης 3.87, Εὐ. Πέππας 3.73, Π. Σιγαλὸς 3.74, Α. Σαρρῆς 1.06, Γ. Γεωργακόπουλος 3.87, Ι. Φιλιππίδης 3.74, Περ. Βάρλας 3.87, Ἄντ. Θεοφίλης 3.87, Γ. Καλασούντας 3.74, Μαρία Οἰκονόμου 3.87, Σ. Δεσύπρης 3.74, Δ. Κουτσουλόπουλος 3.87, Χρ. Μπένος 3.87, Ἄλ. Μουμούρης 3.74, Β. Μητσόπουλος 3.74, Εὐ. Ἀβραμέας 3.68, Κ. Παπανικολάου 3.74, Ἡλ. Γοντζῆς 3.87, Κ. Σβάρνας 3.74, Λυκ. Πιτσούλης 3.87, Ν. Βελέντζας 3.87, Ἰ. Τζιβίς 3.74, Π. Λιβαδῆς 3.68, Ἀθ. Σμπαρούνης 3.87, Ἀθ. Βερροῖόπουλος 3.13, Ἐλένη Κοσκινιάτου 3.74, Δ. Νικολαΐδης 3.87, Γ. Κούρτης 3.87, Σ. Σκοπετέας 3.13, Ν. Ἰωαννίδης 3.74, Γρ. Παπαδιαμαντόπουλος 3.87, Θ. Παπαθεοφιλείου λεπ. 64, Κ. Γκινισάτης, 3.74, Ι. Κούμβιος 3.87, Γ. Κωστόυρος 3.87, Ι. Ἰωαννίδης 3.74, Εὐ. Ἀβραμέας 2, Χ. Σταματίου 2, Τρ. Ευρὸς 4, Κ. Δεδόπουλος 4, Χ. Φωτόπουλος 3.87, Χρ. Σταματίου 3.87, Χ. Πούλος 3.74, Κ. Κωστόπουλος 3.74, Θ. Κυβέλλος 3.74, Α. Χρυσοχοϊδῆς 10, Ι. Κ. Ζαχαριάδης 2.50, Γ. Ἀνδρουλλιδάκης 2, Κ. Παπανικολάου 2, Β. Λούζης 3.51, Α. Παπαϊωάννου 2.23, Μιλτ. Λέκος 3.74, Γ. Κάρτσωνας 3.87, Ν. Βάγιας 3.74, Ι. Παπαγεωργίου 3.87, Ν. Ψωμάς 3.87, Γ. Εὐρυγένης 3.87, Ι. Μουζάλας 3.74, Ἄντ. Καμπάνης 2, Ι. Βογιατζῆς 2, Κ. Σαλαπάτας 2, Ν. Πουρναρῆς 2, Ἀθ. Στυλιανόπουλος 2, Αὐγ. Ναυπλιώτης 2, Χ. Ζαχαρόπουλος 2, Ἄνδρ. Χυτή-

ρης 2, Θ. Σταματόπουλος 2, Β. Καμπάνης 2, Αικατ. Φωτοπούλου 2, Γ. Μοσχανδρέου 2, Γ. Ζυγαλάκης 2, Ν. Πετρακόπουλος 2, Άνδρ. Νικητόπουλος 53.60, Χ. Φωτόπουλος 7, Ν. Βάγιος 15, Γ. Εύρυγένης 10, Π. Ήλιόκις 6, Έμ. Κουκουράκις 6, Α. Πάπια ωάννου 10, Ν. Βάγιος 30, Νότα Αναστασοπούλου 3.74, Χρυσή Βλάχου 3.74, Βασ. Βόρσα 3.28, Ελ. Γκίκας 3.87, Μ. Δημόπουλος 3.87, Άννα Δημητριάδρου 2.23, Σοφία Δάβρη 3.87, Ήλ. Διαμέσης λεπ. 64, Δέσποινα Ζήκου 3.41, Χρ. Καραταίρη 3.74, Χ. Κανατάς 3.87, Ήρ. Κρομμύδας 3.74, Χαρ. Κατσελίδου λεπ. 64, Γερ. Κασσελίδης λεπ. 64, Ι. Κοτσακός 1.74, Ι. Κακλέας λεπ. 85, Π. Κοροβίσης 1.74, Γ. Καρμίρης λεπ. 56, Τασ. Λευθεριώτου 3.87.

(Έπεται συνέχεια)

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

Παρακαλούνται οί καθυστεροῦντες τήν συνδρομήν του περιοδικου του παρελ. έτους να αποστείλωσι ταύτην προς τον ταμίαν του Συνδέσμου κ. **Βασιλ. Καμπάνην**.

« δδός Νικηφόρου Θεοτόκη 8 ».

Π Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Η ΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΕΛΛΗΝΩΝ

Κατά μετάφρασιν εκ του Γερμανικου.

Υπό Γ. Γρ.

(Συνέχεια εκ της σελ. 130 του Δ'. τόμου)

ΥΠΟΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΑ

Άλλ' εκτός των άλλων ατασθαλιών, αίτινες παρέβλαψαν τήν δημοτικήν εκπαίδευσιν, προσετέθη εις ταύτας και η Ήδρυσις υποδιδασκαλείων εν έτει 1892. Ο νόμος του 1834 επέβαλεν εις πάντα δήμον να διατηρή τουλάχιστον εν δημοτικόν σχολειον εν τή πρωτεύουση του δήμου. Έπειδή δε πās δήμος αποτελείται εκ πολλών χωρίων περι τήν πρωτεύουσαν εις ικανήν πολλακις απόστασιν απ' αούτης κειμένων, θα ήτο αδύνατον να προσέρχωνται εις τὸ σχολειον της πρωτεύουσης δια τήν απόστασιν οί παίδες των χωρίων, και ούτω θα έμενον ούτοι έστερημένοι της σχολικης παιδείσεως. Δια τουτο ο νόμος επέτρεψε προσωρινως εις τους γονεις να διατηρώσιν ίδια σχολεία ίδια αυτών δαπάνη, μέχρις ου, αυξανομένων των εισοδημάτων των δήμων και διδασκάλων ικανών παρασκευαζομένων, θα ιδρύοντο και εν τοις χωροις δημοτικά σχολεία. Οί χωρικοί συνήθως ανέθετον εις τον ιερέα των η εις άλλον ανθρωπον γινώσκοντα τήν ανάγνωσιν και τήν γραφήν τήν διδασκαλίαν των τέκνων του επί μικρά αντιμισθία παρεχομένη, είτε εις τροφίμα είτε και εις χρήματα. Τα σχολεία ταυτα εκαλοῦντο γραμματοσχολεία προς διάκρισιν αυτών από των δημοτικων σχολείων. Τα γραμματοσχολεία δε ταυτα, τα όποια ανεγνώρισε προσωρινως ο νόμος, συν τῷ χρόνῳ αντι να ελαττωθῶσιν ηδξάνοντο δια τὸ εὐθηγόν των τοιούτων διδασκάλων και δια τήν άπρονοησίαν της πολιτείας και απέτέλεσαν ίδιαν τάξιν τους γραμ-

ματοδιδασκάλους. Ἐπειδὴ δὲ χωρὶα πτωχὰ δὲν ἠδύναντο νὰ πληρῶνῳσι διδάκτρα, ἤλθεν εἰς ἐπικουρίαν τὸ ταμεῖον τοῦ δήμου ἢ καὶ ἡ πολιτεία αὐτὴ καὶ οὕτω ἡ τάξις αὐτῆ τῶν γραμματοδιδασκάλων ἐν ἔτει 1892 ἠξήθη μέχρι τοῦ καταπληκτικοῦ ἀριθμοῦ τῶν 1200 διδασκάλων, οἵτινες ἐστεροῦντο καὶ τῆς ἐλαχίστης παιδαγωγικῆς μορφώσεως ὡς μὴ φοιτήσαντες εἰς Διδασκαλεῖον ἢ καθ' οἷονδῆποτε ἄλλον τρόπον τὸ ἔργον τοῦ διδάσκειν διδαχθέντες. Περὶ τῶν γραμματοδιδασκάλων τούτων, οἵτινες ἐνῶ κατὰ τὸν νόμον τοῦ 1834 ἐθεωροῦντο ὡς προσωρινοί, ἐν τούτοις ἐξηκολούθουν καὶ μετὰ παρέλευσιν δύο γενεῶν ἀνθρώπων νὰ ὑφίστανται καὶ νὰ πληθύνωνται, χωρὶς νὰ ὑπάγωνται εἰς κανένα νόμον, χωρὶς νὰ θεωρῶνται κἂν ὑπάλληλοι, ἐνόμισε καθῆκον ἡ πολιτεία νὰ σκεφθῆ καὶ νὰ τοὺς νομιμοποιήσῃ. Κατὰ τὴν 6ην Αὐγούστου τοῦ 1892 ἐψηφίσθη νόμος, καθ' ὃν πανταχοῦ τοῦ Κράτους ἐν ἐν ἐκάστῳ νομῷ ἰδρύνοντο ὑποδιδασκαλεῖα πρὸς μὲρ φωνισιν γραμματοδιδασκάλων. Τὰ ὑποδιδασκαλεῖα ὡς ὑπόδειγμα διοργανισμοῦ εἶχον τὸ Διδασκαλεῖον. Καὶ ὡς ταῦτα δίδουσι θεωρητικὴν παιδευσιν ἐν τῇ Διδασκαλείῳ καὶ πρακτικὴν ἐν τῇ πρωτύπῳ σχολείῳ, οὕτω καὶ ταῦτα εἶχον καὶ θεωρητικὴν παιδευσιν ἐν τῇ ὑποδιδασκαλείῳ καὶ πρακτικὴν ἐν τῇ προτύπῳ σχολείῳ τῇ προσηρημένῳ εἰς τὸ ὑποδιδασκαλεῖον. Ἀπετελεῖτο δὲ τὸ προσωπικὸν καὶ τοῦ ὑποδιδασκαλεῖου καὶ τοῦ προτύπου σχολείου ἐκ δύο διδασκάλων, ὧν ὁ μὲν ἐδίδασκε πάντα τὰ ἐγκύκλια μαθήματα καὶ τὰ παιδαγωγικὰ ἐν τῇ ὑποδιδασκαλείῳ θεωρητικῶς, ὁ δὲ ἐδίδασκε τὰ τυχαῖα μαθήματα ἐν τῇ ὑποδιδασκαλείῳ καὶ τὰς ἀσκήσεις ἐν τῇ προτύπῳ σχολείῳ. Ὡς προπαιδεῖα τῶν ὑποδιδασκαλιστῶν ἀπηγεῖτο ἀπολυτήριον τοῦ σχολαρχείου, ἢ δὲ διάρκεια τῆς φοιτήσεως ἦτο δεκάμηνος. Ἡ πτυχιακὴ ἐξέτασις καὶ ἀναγνώρισις ἀνετέθη εἰς τὸ προσωπικὸν τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλεῖου. Καὶ οἱ ὑποδιδάσκαλοι κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν δημοδιδασκάλων διηρέθησαν εἰς τρεῖς τάξεις εἰς πρωτοβαθμίους μὲ 75 δραχμὰς μισθὸν κατὰ μῆνα, εἰς δευτεροβαθμίους μὲ 65 δραχμὰς καὶ εἰς τριτοβαθμίους μὲ 52 δραχμὰς, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ, ἐν θὰ ἐλάμβανον κατὰ τὰς πτυχιακὰς ἐξετάσεις. Δύνανται ὁμοῦς εἰς κατωτέρου βαθμοῦ δι' ἐξετάσεων πραγματικῶν ἐνώπιον τῆς αὐτῆς ἐπιτροπείας νὰ βελτιώσουν τὴν θέσιν των. Θαυμαστὸν φαίνεται ἡμῖν πῶς ἐφαντάσθη ὁ νομοθέτης ὅτι ἐκ τοιοῦτου

Δογασωτικοῦ φυτωρίου διδασκάλων θὰ προέλθουν οἱ μαχηταὶ κατὰ τῆς ἀμαθείας τοῦ λαοῦ. Το πρωτεύον εἰς πάντα γραμματοδιδάσκαλον ζήτημα, μάλιστα δὲ τῶν κατωτέρων βαθμῶν, εἶνε ὅχι πῶς νὰ διδάξῃ μαθήματα, τὰ ὅποια δὲν ἠξεύρει, ἥκιστα δὲ πῶς νὰ δώσῃ ἀνατροφὴν εἰς τὸν λαόν, ἀλλὰ πῶς νὰ συντηρηθῆ ὁ πτωχὸς αὐτὸς ἀνθρώπος μὲ τὸ περιεκομμένον ἡμερήσιον μισθάριον τῶν δύο δραχμῶν. Καὶ ὁμοῦς ἐπλημμύρισε ὁ τόπος ἀπὸ γραμματοδιδασκάλους, οἵτινες ὡς εὐθηνότεροι προτιμῶνται ὑπὸ τῶν δημάρχων καὶ τώρα κατέχουν ὅχι μόνον τὰ μικρὰ χωρίδια, δι' ἃ ἀρχικῶς ἦσαν προωρισμένοι, ἀλλὰ καὶ τὰ μὲ ὀλίγους μαθητὰς δημοτικὰ σχολεῖα, τὰ ὅποια ἡ πολιτεία διὰ νόμου παρεχώρησε εἰς αὐτοὺς. Καὶ οὕτω τὰ ὑποδιδασκαλεῖα παρὰ τὴν πρόθεσιν τοῦ νομοθέτου, ἀλλὰ μετὰ φυσικὸν λόγον τὸ παράνευμα τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, τὸ ὅποιον ἔφαγε τὰ Διδασκαλεῖα, ἔφαγε πολλοὺς δημοδιδασκάλους καὶ ὅλοεν τρώγει, ἐνόθευσε καὶ ἐδηλητηρίασε τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν. Τὸ μόνον καλὸν, ὅπερ ἀπειργάσατο ἦτο ὅτι ἠὺχαρίστησε τοὺς δημάρχους ὅσοι τὰ ἔξοδα τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως θεωροῦν ὡς ἀπώλειαν τῆς περιουσίας τοῦ δήμου ὡς τῆς ἰδικῆς των, ἠὺχαρίστησε δὲ καὶ τὴν πολιτείαν, ἧς ὁ κρῦφος πόθος εἶνε νὰ μὴ δαπανᾷ οὐδὲν διὰ τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν ἢ νὰ δαπανᾷ ὅσον δύναται ὀλιγότερα. Καὶ ὁμοῦς τὸ συμφέρον τοῦ Κράτους ὡς τὸ ἠθικὸν καὶ τὸ ὕλικόν εἶνε νὰ ἔχῃ μορφωμένους πολίτας, μορφωμένοι δὲ πολῖται γίνονται διὰ μορφωμένων διδασκάλων, μορφωμένοι δὲ διδάσκαλοι δικαιούνται νομίμως νὰ λαμβάνουν τόσον μισθόν, ὥστε νὰ μὴ ἀποθνήσκωσιν ὑπ' ἀσιτίας.

(Ἐπεταὶ συνέχεια)

ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Β'.

Ἡ χρησιμομοίσις τῆς τοπικῆς ἱστορίας ἐν τοῖς μαθήμασι τοῦ δημοτικοῦ σχολείου.

(Συνέχεια ἐκ τῆς 45 σελ. τοῦ β'. τεύχους)

Νομίζω, ὅτι ἡ τοπικὴ ἱστορία ἔπρεπε νὰ ἔχη μεγάλην θέσιν ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ. Σκέπτομαι νὰ εἶπω ἄλλην φορὰν τίνα θέσιν καὶ διατί. Σήμερον ἐπιθυμῶ νὰ δηλώσω μόνον πῶς δύναται τις ἀνευ τόλμης ἐπαναστατικῆς νὰ χρησιμοποιῆ αὐτὴν ἐποφελῶς εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις τοῦ δημοτικοῦ σχολείου.

Ἐν πᾶσι σχεδὸν τοῖς μαθήμασι τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας δύναται νὰ ἀποδώσῃ ὑπηρεσίας. Ἄλλοτε θὰ δώσῃ μίαν εἰσαγωγὴν, ἢ ὁποία θὰ διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μαθητῶν πρὸς μάθημα κρινόμενον ὀλίγον ἐπαγωγόν, ἄλλοτε θὰ κάμῃ μίαν διασάφησιν καθαρὰν καὶ γραφικὴν τῶν γενικῶν ἰδεῶν. Δι' αὐτῆς τὰ παιδία θὰ ἐννοήσωσι καὶ θὰ κρατήσωσι τὰς γενικὰς ἰδέας. Ἄλλοτε θὰ προσηλώσῃ δι' ἐνὸς ἀνεκδότου τὴν ταλαντευομένην προσοχὴν τῆς τάξεως. Ἄλλὰ πρὸ πάντων, ἴσως ἔνεκα τῆς ἐπαφῆς, ἣν φέρει μεταξὺ τοῦ παρελθόντος καὶ τῆς παρούσης πείρας τῶν παιδίων, θὰ συντελέσῃ νὰ ἀνικαταστήσῃ μὲ γνώσεις ζώσας τὰς διὰ λέξεων γνώσεις, τὰς νεκρὰς. Βοηθοῦσα καὶ ἐξεγείρουσα τὴν φαντασίαν θὰ ποιῆ τὰς νεαρὰς ψυχὰς νὰ πάλλωσι, τὰς ὁποίας αἱ λῦπαι καὶ αἱ χαρὰι τῶν νεκρῶν γενεῶν ἀφίρουνσι συγχρότατα ἀδιαφόρους.

Καθόλου ἢ Ἑλληνικὴ ἱστορία, ἢ ἀρχαία, ἢ μεσαιωνικὴ καὶ ἢ τῶν νεωτέρων χρόνων, ὑπεισέρχεται φυσικώτατα εἰς τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν ἡμῶν ὅταν βοηθῆται ὑπὸ τῆς τοπικῆς ἱστορίας· εἰς πολλὰς δὲ περιπτώσεις θὰ ἤρκει καὶ μόνη αὐτὴ διὰ τὸ μάθημα. Ὁ ἐν Λακωνίᾳ,

Ἀργολίδι, Ἀττικῇ, πανταχοῦ σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος διδάσκαλος, διατί δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ διδάξῃ πᾶσαν τὴν ἐθνικὴν ἱστορίαν διὰ τῆς τοπικῆς.

Ἡ τοπικὴ ἱστορία τῶν πλείστων μερῶν δύναται νὰ ἀποτελῇ πλεόν ἢ εἰσαγωγὴν εἰς τὸ θέμα, δύναται νὰ παρέχῃ εἰς τὸ μάθημα τὰ τρία τέταρτα τῆς ὕλης του, τῆς ὕλης ἐννοεῖται, τῆς εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον προσηκούσης. Θὰ ἀποδώσῃ ἐλάσσονα ὑπηρεσίαν ὅταν θὰ εἶνε πτωχοτέρα καὶ ἥττον διδακτικὴ. Συνηθέστατα θὰ χρησιμεύῃ νὰ διαφωτίσῃ ἀπλῶς ἐν ἰδιαιτέρον σημείον μαθήματός τινος. Ὅσάκις ἢ ἐθνικὴ ἱστορία ἐφάπτεται διὰ τινων γεγονότων τῆς ἱστορίας τοῦ τόπου, ἐν ᾧ διδάσκει τις, καλὸν εἶνε ὁ διδάσκαλος νὰ σταματᾷ πρὸ τῶν γεγονότων, νὰ μνημονεύῃ αὐτὰ, νὰ ἀναπτύσῃ αὐτὰ, ὅπερ δὲν θὰ ἐγένετο δι' αὐτὰ ταῦτα, οὐδὲ θὰ γίνῃ ἐν ἄλλῳ τόπῳ, διότι ταῦτα οὐδὲν ἔχουσι δικαίωμα ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ ὅλου.

Ἡ ἐλαχίστη λεπτομέρεια τῆς τοπικῆς ἱστορίας φερομένη εἰς ἐν μάθημα εἶναι ἤλος ἐμπήγων καὶ προσηλῶν στερεῶς ἀναμνήσεως, αἱ ὁποῖαι θὰ ἦσαν ἀσταθεῖς καὶ πρόσκαιροι. Μία παραιτήρησις, ἐν ἀνεκδοτον, εἶναι ἀσήμαντα καθ' ἑαυτὰ, ὀλίγον διδακτικά· ἀδιάφορον, θὰ εἰσαγάγω αὐτὰ ἐν τῇ ἀφηγήσει μου, ἐὰν ἔχω λόγον νὰ πιστεύω ὅτι ταῦτα θὰ διεγείρωσι μίαν προσοχὴν ὑπνώττουσαν, ὅτι θὰ βοηθήσωσι μίαν μνήμην ἐλαττωματικὴν.

Διατί οἱ μαθηταὶ ἡμῶν δὲν συγκινοῦνται σχεδὸν ἐκ τῶν μεγάλων δυστυχιῶν καὶ τῶν μεγάλων εὐτυχιῶν τῆς ἐθνικῆς ζωῆς; Αὐτοὶ δὲν βλέπουσιν αὐτὰς ἢ βλέπουσιν αὐτὰς κακῶς. Ἐκεῖ ὅπου λείπει ἢ φαντασία, ἢ συμπάθεια δὲν ἀφυπνίζεται. Ἐάν τις θέλῃ ἵνα ἢ φαντασία τῶν παιδίων ἐργάζεται, πρέπει νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτὴν, νὰ ζητῇ σημεῖα ὑποστηρίξεως αὐτῆς ἐν τῇ πείρᾳ τοῦ παιδίου, νὰ παρέχῃ αὐτῇ ἀκριβεῖς λεπτομερείας. Πῶς καλύτερον εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦτο ἢ ἀπειθνομένοι εἰς τὴν συνδρομὴν τῆς τοπικῆς ἱστορίας. Ἄς ζητήσωμεν παρὰ τοῦ διδασκάλου νὰ περιγράψῃ τοῖς μαθηταῖς ἡμῶν πῶς ἠσθάνθησαν ἐν τῇ μικρᾷ γωνίᾳ τῆς γῆς, ἢ γνωστῇ καὶ ἀγαπητῇ, τὰς λύπας καὶ τὰς χαρὰς τῆς πατρίδος. Ἄς μὴ ἀρκοῦμεθα, παραδείγματος χάριν, νὰ ὀμιλῶμεν αὐτοῖς γενικῶς περὶ τῶν Περιοικῶν

πολέμων, περὶ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων, περὶ τῆς ζωῆς τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ Τουρκοκρατίας, περὶ τῶν ἀγόνων τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως, ἀλλ' ἄς διηγώμεθα αὐτοῖς τὰς καταδυναστεύσεις, τὰς βίας πάντων τῶν εἰδῶν, τὰς λεηλασίας, τοὺς ἐμπρησμούς, τὰς ἐκατόμβας, ὧν ὁ μικρὸς τόπος τῶν ὑπῆρξε μάρτυς. Τοῦτο δύναται νὰ γίνη δυστυχῶς ἐν πᾶσι σχεδὸν τοῖς Ἑλληνικοῖς τόποις καὶ ἡ ὕλη εἶναι πλουσία. Οὕτω μόνον εἶναι δυνατόν νὰ συγκινήσωμεν αὐτούς. Μοι συνέβη πολλάκις νὰ ἀκούσω μαθητὰς νὰ διηγῶνται ἀδιαφόρως τὰς ἐκστρατείας τοῦ Ἰμβραήμ, τὰς δηώσεις, τοὺς ἐμπρησμούς τῶν ὀρθῶν αὐτοῦ. Οἱ μαθηταὶ δὲν ἐγνώριζον οὐ τὰ λείψανα τῶν ἠττημένων Ἑλληνικῶν δμάδων εἶχον διέλθει ἐν ἀτάκτῳ φυγῇ διὰ τῶν ὁδῶν τοῦ χωρίου τῶν. Δὲν ἐγνώριζον οὐ συμπλοκὴ εἶχε λάβει χώραν πολὺ πλησίον, δὲν ἐγνώριζον τὰς ἐμπροσθείας οἰκίας, τὰ ἀπαθθέντα εἰς αἰχμαλωσίαν γυναικόπαιδα, δὲν ἐγνώριζον τὸν πενιχρὸν τύμβον, ἐν ᾧ ἦσαν τεθαμμένοι οἱ κατὰ τὴν συμπλοκὴν πεσόντες ὁμοεθνεῖς. Ἡ ἂν ἐγνώριζον τὸν τύμβον δὲν εἶχον ἀκούσει νὰ γίνηται λόγος περὶ αὐτοῦ, δὲν εἶχον ζητήσει περὶ αὐτοῦ πληροφορίας. Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1821 δὲν ἦτο δι' αὐτοὺς ἦτιον ἀπέχουσα τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου καὶ δὲν συνεκίνηει αὐτοὺς πλείοτερον. Ἐβλεπον καὶ ταύτην μακρόθεν.

Τὰ παιδιά διατηροῦσι κακῶς καὶ ξηρῶς τοὺς χαρακτηῆρας μιᾶς ἐποχῆς ὅταν οἱ χαρακτηῆρες οὗτοι παρουσιάσθησαν αὐτοῖς ἐπὶ θεάτρον λίαν εὐρόος. Αἱ περὶ τούτου διηγῆσεις μένονοι συγκεχυμέναι, μὴ σταθεραί. Ἀνακαλοῦνται ὑπὸ λέξεων, αἱ ὁποῖαι δὲν βραδύνουσι νὰ συγγέωνται καὶ νὰ φεύγωσι. Πρὸς θεραπείαν τούτου πρέπει νὰ περιγράψωμεν τὰς διαδοχικὰς καταστάσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἐν πλαισίῳ τοπικῶ.

Ἰδοῦ, θὰ εἴπωμεν τί ἦτο ἡ πόλις σας, τὸ χωρίον σας, αἱ ἐξοχαί σας κατὰ τούτους τοὺς χρόνους, ἰδοῦ ἀντὶ τίνος μόχθον ἔξω οἱ πατέρες ἡμῶν, τίνας ὀδύνας ὑπέφερον, τίνας σκέψεις καὶ τίνα αἰσθήματα ἐτάρασσον αὐτοὺς κλπ. Ἄς συγκρίνωμεν ὅλον τοῦτο μὲ τὴν παροῦσαν κατάστασιν, ἦν καλῶς γνωρίζετε. Ὁ διδάσκαλος θὰ εὐρισκεν ἐν ἀφθονίᾳ ἐν ταῖς ἐξ ἀναγνώσεων σημειώσεσιν αὐτοῦ ἢ ἐκ τῶν

προσωπικῶν ἐρευνῶν του χαρακτηρισμούς, ἀνέκδοτα, διὰ νὰ καταστήσῃ ἐναργεῖς τὰς συγκρίσεις τοῦ εἴδους τούτου. Οἱ μαθηταὶ θὰ ἀπέκτων διὰ τοῦ μέσου τούτου γνώσεις σαφεῖς, καθαρὰς, διαρκεῖς, ἐξ ὧν θὰ ὠφελεῖτο μεγάλως ἡ μόρφωσις τῶν μελλόντων πολιτῶν.

Ἄς σταματήσωμεν ἐνταῦθα τὴν σειρὰν τῶν παρατηρήσεων, αἱ ὁποῖαι εἶνε, νομίζομεν, ἱκαναὶ νὰ δεῖξωσιν ὅποιον ἔργον θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκπληροῖ ἡ τοπικὴ ἱστορία καὶ ἐν τοῖς σημερινοῖς προγράμμασιν ἡμῶν. Διδάσκαλοι τινες θὰ σκεφθῶσιν ἴσως ὅτι δὲν ἔχουσιν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν ἢ ἐν παρελθόν τοπικὸν σκοτεινὸν καὶ πτωχόν, ὀπθὲν δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἀντλήσωσι μέγα τι. Εἶναι περὶ τούτου τοσοῦτον βέβαιοι; Δὲν πρέπει νὰ περιορίζωνται εἰς τὴν πρώτην περὶ τούτου ἐντύπωσιν. Πλὴν δὲ τούτου δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐγκλείωνται ἐν τῷ στενῷ ὀρίζοντι ἐνὸς χωρίου ἢ καὶ ἐνὸς δήμου. Ὁ γενικὸς νόμος «νὰ παρατηρῶμεν» ἰσχύει καὶ ἐνταῦθα. Πρέπει νὰ θέσωμεν, ὅσον δυνάμεθα περισσότερον, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς σπουδῆς τοῦ ἐθνικοῦ παρελθόντος τὴν πείραν, ἦν τὰ παιδιά ἔχουσι περὶ τοῦ παρόντος, καὶ τὸ φυσικὸν ἐνδιαφέρον καὶ ἰσχυρὸν, ὅπερ δοκιμάζουσι διὰ τοὺς οἰκείους τόπους.

(Ἐπεταὶ συνέχεια)

Μετάφρασις

Ἰ. Βαχαβιόλος

ΤΟ ΔΙΑΦΟΡΟΝ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 47 τοῦ Ε'. τόμου)

Κατὰ τὴν 18ην ἑκατονταετηρίδα ὁ φυσιολόγος Haller ἀποδίδει τὰς κράσεις εἰς τὸ διάφορον τῆς ἐρεθιστικότητος τ. ἔ. εἰς τὸ εἶδος καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν οἱ ἐρεθισμοὶ γίνονται δεκτοὶ καὶ ἀποδίδονται. Τὸ διάφορον ἐγκεῖται ἐν τῇ ἰσχύϊ καὶ ταχύτητι μεθ' ἧς ἐκδηλοῦνται αἱ παθητικαὶ καὶ ἐνεργητικαὶ σχέσεις. Ὁ Kant τούτωντιον ἐν τῇ ἀνθρωπολογίᾳ του ἐμμένει εἰς τὴν ἀρχικὴν διαίρεσιν ἀντικαταστάσεως μόνον τὰ Ἑλληνικὰ ὀνόματα τῶν κράσεων, αἱματώδη καὶ φλεγματικός, χολερικός καὶ μελαγχολικός διὰ γερμανικῶν leicht und schwerblütig, warm-und kaltblütig.

Παραδέχονται και σήμεραν τὰς κράσεις. Τὴν διαφορὰν στηρίζου-
σιν εἰς τὴν ἀντίθεσιν τῆς ἰσχυρῆς καὶ ἀσθενοῦς ἐρεθιστικότητος, εἰς
τὴν ταχύτητα ἢ βραδύτητα τῆς ἀλλαγῆς τοῦ θυμικοῦ εἰς ἃ ὁ Höf-
fding ἐπιπροσθέτει καὶ τὸ συναίσθημα τῆς ἐφέσεως ἢ ἀποστροφῆς.
Ὁ Höffding διακρίνει οὕτως ὀκτώ διαφόρους κράσεις. Παρὰ τὸ
ζωηρόν ἀσθενῆ καὶ ταχὺ ὑπερκατακρίνουσι τὸν αἱματώδη παραθέ-
τει οὗτος, τὸ σκυθρωπὸν ἀσθενῆ καὶ ταχὺ· παρὰ τὸ ζωηρόν, ἀσθενῆ
καὶ βραδύ· (φλεγματικὴ κράσις) τὸ σκυθρωπὸν, ἀσθενῆ καὶ βραδύ·
παρὰ τὸ σκυθρωπὸν ἰσχυρόν καὶ ταχὺ (χοληρικὴ κράσις) τὸ ζωη-
ρόν, ἰσχυρόν καὶ ταχὺ καὶ τέλος παρὰ τὸ σκυθρωπὸν ἰσχυρόν, καὶ
βραδύ (μελαγχολικὴ κράσις) τὸ ζωηρόν, ἰσχυρόν καὶ βραδύ. Ἐὰν
παραδεχθῶμεν τὸν κιντικὸν τὰς τέσσαρας κράσεις τότε λέγομεν ὅτι εἰς
τὰ ἰσχυρὰ μὲν συναισθήματα καὶ πάθη κλίνουσιν οἱ χοληρικοὶ καὶ οἱ
μελαγχολικοὶ εἰς τὰ ἀσθενῆ δὲ οἱ αἱματώδεις καὶ οἱ φλεγματικοί.
Πρὸς τὴν ταχεῖαν ἀλλαγὴν τῶν συναισθημάτων τῶν παθῶν καὶ τῶν
σκέψεων ἔχουσι διάθεσιν οἱ αἱματώδεις καὶ οἱ χοληρικοί, πρὸς τὴν βρα-
δεῖαν δὲ μελαγχολικοὶ καὶ οἱ φλεγματικοί.

Κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν δεσπόζουσιν οἱ σωματικοὶ ἐπηρεα-
σμοί· δυνάμεθα ὅθεν καὶ παρὰ τοῖς παιδίοις νᾶνεύρωμεν τὴν τῶν κρά-
σεων διαφορὰν.

Παρατηροῦμεν παιδία ὡς ἐκ τῆς ποιότητος τῶν νεύρων καὶ τῶν
μυῶν αὐτῶν ἀναπτύσσοντα μεγάλην δραστηριότητα. Ἀνθίστανται
ὅθεν πολὺ εὐχαρίστως, εἶναι πείσμονα καὶ διαπληκτίζονται. Τὰ τοι-
ούτου εἴδους παιδία ὡς καὶ οἱ τοιοῦτου εἴδους ἐνήλικες ὀνομάζονται
χοληρικοὶ φύσεις. Ἀντιθέτως τούτων ὑπάρχουσι παιδία δεκτικότητι
καὶ εὐκίνησι, ἀδιαφοροῦσι πρὸς πολλὰ, σκέπτονται
βραδέως καὶ ὁμιλοῦσι βραδέως εἶναι αἱ αἰσχυνηλαί, φλεγματικοὶ
φύσεις. Ἀφ' ἑτέρου ὑπάρχουσι παιδία λεπτῆς σωματικῆς κατασκευῆς
ἔχοντα θυμικὸν εὐκίνητον, τὸ γελᾶν ταχέως ἀκολουθεῖ τὸ κλαίειν, ἢ
προσοχὴ ἐναλλάσσεται μὲ τὴν διάχυσιν, αὐτὰ τὰ παιδία ἀνήκουσιν
εἰς τὴν αἱματώδη κράσιν. Τετάρτη τάξις εἶναι τὰ πληθωρικά, εὐσαρκα
παιδία τῶν ὁμοίων αἱ κινήσεις εἶναι βραδεῖαι καὶ νωγελεῖς, πρὸς τὰς

νέας ἐντυπώσεις δεικνύονται ἀπαθῆ, σπανίως φαίνονται εὐθυμα, ἀλλ'
ὄλως δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν εἰς τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προ-
σώπου τῶν ὅτι ὠρισμένα γεγονότα τοῦ περιβάλλοντος προκαλοῦσι
τὸ διαφέρειν αὐτῶν καὶ ὅτι ἐν αὐτοῖς αἱ ἐντυπώσεις περαιτέρω ἐργά-
ζονται. Ἐνταῦθα ἔχομεν τὰς μελαγχολικὰς φύσεις.

Μετὰφρασις ἐκ τῆς ψυχολογίας Jahn.

(Ἐπεταί συνέχεια)

Ἑπ. Παπαμιχαήλ

ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΙΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΥΛΗΣ

[Ἐκ τοῦ Εὐου Σχολ. ἔτους τοῦ Rein].

1. Ἡ προσαγωγή τῆς μεθοδικῆς ἐνότητος καὶ ἡ δῆλωσις τοῦ σκοποῦ

Ἡ προσαγωγή τῆς μεθοδικῆς ἐνότητος ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς
Ἑθνικῆς ἱστορίας εἶνε πολὺ δυσκολωτέρα, τῆς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ
τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας τοιαύτης· διότι ἐν ταύτῃ ἡ ἠθικοθρησκευτικὴ
ὑλὴ, ἡ προσδιορίζουσα τὴν ἐνότητα, δύναται μετ' εὐκολίας καὶ
σταθερότητος νὰ ἐξαίρηται. Ἐπίσης αὕτη παρέχει ἀρκουσαν καὶ
ἐξαίρετον προεργασίαν. Ἐν τῇ Ἑθνικῇ ὁμοῦς ἱστορίᾳ κρύπτεται πάρα
πολὺ τὸ ἄξιον συστηματοποιήσεως μέρος, ἐπιτρέπει αὕτη μίαν διά-
φορον ἀντίληψιν τῆς κρίσεως καὶ προβάλλει τὴν ἐρώτησιν, τί τέλος
πάντων πρέπει ἐνταῦθα νὰ συστηματοποιηθῆται.

Ἰδίᾳ πρέπει νὰ ὑποδηλώσῃ τις ἐνταῦθα τοῦτο, ὅτι δὲν ἀποτελεῖ
πᾶν τεμάχιον ἱστορικὸν ἀκεραῖαν μεθοδικὴν ἐνότητα, ἀλλ' εἶνε
αὕτη συχνάκις σύνθετος ἐκ πολλῶν τεμαχίων μικρῶν, ἅτινα κατερ-
γάζονται καταλλήλως ἐν τῷ I καὶ II σταδίῳ, οὕτως ὥστε ἐκ τοῦ
συγκεκριμένου ὀλικοῦ μέρους νὰ προκύψῃ ἡ ἀναγκαιοῦσα ἀφηρη-
μένη ἐννοία, ἣτις παρουσιάζεται μετὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῆς διὰ
τῶν λοιπῶν σταδίων, ὡς ἀφ' ἑαυτῆς προβάλλουσα. Κατὰ ταῦτα μίαν
μεθοδικὴν ἐνότητος δύναται ἐν τῇ ἱστορικῇ διδασκαλίᾳ νὰ ἀπαιτήσῃ
—καὶ τοῦτο συμπίπτει συχνά— μίαν ἢ καὶ περισσοτέρας ἐβδομάδας
ἔστιν ὅτε δὲ καὶ μῆνας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν θέσιν τοῦ σκοποῦ, τόσον ἐν τῇ ἐνάρξει τῆς ἐνό-

τητος, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἑναρξιν ἐκάστης ὥρας διδασκαλίας, δέον νὰ ἐξαρθῆ, ὅτι πρέπει ὁ διδάσκαλος νὰ ἐργάζεται κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ προκύπτῃ ὁ σκοπὸς οὐχὶ αὐθαιρέτως, ἀλλ' ὡς ἀναπτυχθεὶς ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκ τῆς διδασκαλίας καὶ προκληθεὶς ἐκ τοῦ ζωηροῦ διαφέροντος τῶν παιδῶν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀποφεύγεται ἡ τετριμμένη θέσις τοῦ σκοποῦ καθ' ἐκάστην ὥριαίαν διδασκαλίαν.

2. Ἐφαρμογὴ τῶν τυπικῶν σταδίων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Ἱστορίας.

I. Στάδιον. (Ἀνάλυσις—Προπαρασκευὴ—ἢ Προεργασία).

Προπαρασκευάζοντες τοὺς μαθητὰς διὰ τὸ νέον ἱστορικὸν τεμάχιον, δέον ὅπως λάθωμεν ὑπ' ὄψει διάφορα. Ἐν σχέσει πρὸς τὸν τεθέντα σκοπὸν πρέπει ἡ τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος ὕλη νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψει ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ.

Τίνα συνδετικὰ σημεῖα παρέχει λοιπὸν ἡ Πατρίς; Ἐκ πρώτης ὄψεως πλειστάκις ταῦτα δὲν ἀναγνωρίζονται, εὐρίσκει ὁμως τις πολλὰ τοιαῦτα, ἐξειζών καὶ ἐπισκοπῶν τὰ πράγματα ἐκ τοῦ σύνεγγυς. Προέχει διὰ τὸν διδάσκαλον ὁ σκοπὸς, ὅπως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Finger ἀπαιτεῖται πρῶτον ἡ Γεωγραφικὴ διερεύνησις τῆς ἰδιαιτέρας Πατρίδος, οὕτω νὰ ἀκολουθῆ τὰς παντοειδεῖς ἱστορικὰς σχέσεις, χρησιμοποιοῦν ταύτας ἐν τῇ διδασκαλίᾳ του ἀρμοδίως. Ἐνιαχοῦ παρέχονται εἰς τὸν διδάσκαλον φιλολογικὰ βοηθητικὰ μέσα. Ὅπου δὲ ἐλλείπουσι τοιαῦτα, δεσμεύεται ὁ διδάσκαλος εἰς τὴν ἰδίαν του παρατήρησιν. Ἐὰν ὀρθῶς ἐπισκοπῆ τις τὰ πράγματα θὰ εὕρῃ παντοῖα μέσα, ἅτινα θὰ δυνηθῆ νὰ χρησιμοποιήσῃ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ του, εἰς τὴν πρώτην ὁμως ματιὰν παρουσιάζονται ὡς ἀφανῆ καὶ ἀδιάφορα.

Ὅταν διερευνῶμεν τὸ ὕλικὸν τῆς ἰδιαιτέρας μας Πατρίδος, πίπτει ἐν πρώτοις τὸ βλέμμα μας εἰς ὁρατὰ μνημεῖα παρφηγημένων χρόνων: ἐπὶ τῶν ναῶν, μονῶν, ἀνδριάντων, τειχῶν, ἐπάλξεων, τάφων, φρεάτων κλπ. Περαιτέρω ὀφείλομεν νὰ θέτωμεν εἰς τὴν ὑψηρῆσαν τῆς ἱστορικῆς διδασκαλίας λαϊκὰς ἐορτὰς, παντὸς εἶδους ἡθῆ καὶ ἔθιμα, ὅπως ἀπὸ παλαιότερους χρόνους ζωηρῶς ἀκόμη διετηρήθησαν, λαϊκοὺς στίχους καὶ ᾄσματα, παροιμίας κλπ. ἐπιτολίους

καὶ πατρογονικοὺς μύθους καὶ ἱστορικὰ ἀνέκδοτα. Ἐχει ὁ διδάσκαλος εἰς τὴν διάθεσίν του τοὺς περιπάτους καὶ τὰ σχολικὰ του ταξείδια δι' ὧν δύναται νὰ συλλέγῃ παντοειδεῖς ἱστορικὰς ἀναμνήσεις καὶ ἐμπειρίας.

Π Στάδιον. (Σύνθεσις.—Προσφορὰ τοῦ νέου).

Κατὰ τρεῖς μορφὰς δύναται νὰ προσφέρεται ἡ ὕλη τῆς ἱστορίας εἰς τοὺς μαθητὰς.

- 1) Διὰ τῆς διηγήσεως τοῦ διδασκάλου.
- 2) Διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἐκ τῶν συγγραφικῶν πηγῶν.
- 3) Διὰ τῆς λεγομένης παραστατικῆς διδασκαλίας.

Καθιερωθεῖσα διὰ τῆς ἱστορικῆς ὕλης εἶνε ἡ βιογραφικὴ—χρονολογικὴ. Προσφέρεται δ' αὕτη κυρίως διὰ τῆς διηγήσεως τοῦ διδασκάλου. Ἐπ' αὐτῆς δίδεται μεγίστη σημασία, ἐνῶ αἱ πολυάριθμοι ὁδηγῆται δὲν γνωρίζουσιν ἀρκετὰ περὶ αὐτῆς νὰ λέγωσιν. Οὕτω κυρία δρᾶσις: ὁ διδάσκαλος διηγεῖται. Καὶ ὁ μαθητῆς; Ἐὰν κατορθῶν, ἐπαναδιηγείται, εἰς πολλὰς δὲ περιπτώσεις ἐπεξεργάζεται ἐρωτηματικῶς ἢ προσφερθεῖσα ὕλη. Εἶτα προβαίνει ἢ διήγησις περαιτέρω. Διὰ τῆς μεθόδου ταύτης δὲν αἰσθάνεται ὁ μαθητῆς τὴν χαρὰν, ὅτι ἀπέκτησε σταθερὰν καὶ βεβαίαν γνῶσιν, ὁ δὲ διδάσκαλος δὲν αἰσθάνεται ἐσωτερικὴν εὐχαρίστησιν, διότι ἡ ἐπιτυχία εἶνε δυσανάλογος πρὸς τὸν καταβληθέντα κόπον. Οὐδόλως ἐπομένως εἶνε θαυμαστόν, ἐὰν τὰ παράπονα διὰ τὴν ἱστορικὴν διδασκαλίαν οὐδέποτε παύωσιν, εἰ καὶ ταῦτα προβαίνουν πολλὰκις εἰς τὸ νὰ χαρακτηρίζωσι τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν, «ὡς μίαν ἐργασίαν ἀμβλύνουσαν τὸν νοῦν». Κατὰ τὴν γνώμην μας δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ἡ διήγησις τοῦ διδασκάλου, ὡς ἐντελῶς μὴ ἀναγκαία. Πρέπει ὁμως αὕτη νὰ μὴ εἶνε ἡ μοναδικὴ μορφή τῆς ἐκθέσεως τῶν συμβάντων ὑπὸ τοῦ διδασκάλου. Θὰ ἡδύνατο δὲ τοῦτο νὰ συμβαίη κατ' ἐξαιρέσειν βεβαίως κατὰ τὰς ἀκολουθῶν περιπτώσεις: α') Ἐὰν πρόκειται νὰ διατυπωθῆ τι, προσκτηθὲν διὰ τῆς ἀναπτυσσοῦσης διδασκαλίας, εἰς μίαν ὥριαίαν πρότυπον μορφήν, ἵνα οἱ παῖδες βλέπωσι πῶς δύναται νὰ ἐξαρθῆ καὶ νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοῦ χαρακτήρος γνωστὸν αὐτῆς περιεχόμενον. β') Ἐὰν πρόκειται νὰ παρουσιάζῃ τις μέρη αὐτολεξεῖ λεχθέντα ὑπὸ ὀνομαστῶν προσωπικότητων. γ') Ὅταν προτίθενται τοῖς μαθηταῖς ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ἐπεισόδια. Τοῦτο ἐπι-

τυγχάνεται ταχύτατα καὶ βεβαιότατα διὰ τῆς διηγήσεως. Ἐὰν τοιού-
τοτρόπως καὶ κατ' ἐξαιρέσιν παρουσιάζεται ἡ διήγησις τοῦ διδα-
σκάλου, ἐν μέρει δηλ. ὡς ἐπισφράγισις μέρους προηγουμένως ἐπε-
ξεργασθέντος, ἐν μέρει δὲ ὡς κυρίως προσφορά τοῦ νέου, τότε προ-
ξενεῖ αὕτη μίαν ἐντελῶς ἀλλοίαν ἐντύπωσιν, ἐκείνης τὴν ὁποίαν πα-
ρουσιάζει ἡ προσφορά τοῦ νέου διὰ τῆς μοναδικῆς διηγηματικῆς
μορφῆς.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ)

(Ἀκολουθεῖ)

Πάτριαι

Π. Γ. Τσακίρης
δημοδιδάσκαλος

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΤΗΣ ΛΕΓΟΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΑΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

[Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ περιοδικοῦ, ἐθεώρησα καλὸν νὰ μεταφέρω
ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ τὰς κρίσεις τοῦ ἐν Cognac τῆς Γαλλίας Ἐπιθεωρητοῦ τῆς
Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως κ. Ed. Faure ἐπὶ τοῦ λίαν ἐνδιαφέροντος ζητή-
ματος τῶν παιδιῶν.

... «Συγκρατήσατε τὸ παιδίον ἐν μόνῃ τῇ ἐξαρτήσῃ τῶν πραγμά-
των : ἀκολουθεῖτε ἀπλῶς τὴν τάξιν τῆς φύσεως ἐν τῇ προόδῳ τῆς
ἀγωγῆς του. Μὴ προσφέρετε ποτὲ εἰς τὰς προπετεῖς βουλήσεις του
παρὰ ἐμπόδια φυσικὰ ἢ ποινὰς, αἵτινες ἀπορροέουσι ἐκ τῶν ἰδίων
πράξεων καὶ τὰς ὁποίας ἀναμνησθεῖται ἐν καιρῷ... ἡ πείρα ἢ ἡ ἀνι-
κανότης ὀφείλουσι μόναι νὰ ὑπέχουσι θεοὶν νόμον.»

Τοιαύτη εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς μεθόδου τῆς λεγομένης φυσικαὶ ἀνι-
δράσεις, τεθειμένης ὑπὸ τοῦ Ρουσσώ ἐν τῷ Αἰμιλίῳ. Ἐπαναλαυβά-
νων τὴν ἰδέαν αὐτὴν τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν φύσιν, ἡμῖς ἀποτελεῖ τὴν
βάσιν τῆς παιδαγωγίας του, καθὼς ἦτο τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς θεω-
ρίας τοῦ Ρουσσώ καὶ τῆς πρακτικῆς τοῦ Πεσταλότση, ὁ Σπένσερ
ἐφαρμόζει τὴν μέθοδον ἐν τῷ κεφαλαίῳ τοῦ βιβλίου τῷ ἀφιερωμένῳ
εἰς τὴν ἠθικὴν ἀγωγὴν. Τί ἐννοοῦσιν οἱ συγγραφεῖς μας διὰ τῆς μεθό-
δου τῶν φυσικῶν ἀντιδράσεων ; Ἀπαιτοῦσιν ἵνα πᾶσα

τιμωρία, ἀντὶ νὰ ἢ τεχνητὴ, καθὼς συχνὰ συμβαίνει, νὰ ἢ ἀπλῶς ἡ
συνέπεια τοῦ διαπραχθέντος σφάλματος. Ἐν παιδίον παίξει μὲ ἐν
μαχαίριον καὶ πληγώνεται, τὸ λαμβάνει πάλιν καὶ πληγώνεται ἐκ νέου :
ἐγγίζει τὸ πῦρ ; κίεται : τὸ ἐγγίζει πάλιν ; νέον ἔγκλημα. Ἡ ποινὴ
ἀκολουθεῖ ἀναλλοιώτως τὸ διαπραχθέν σφάλμα : Ἰδοὺ ἡ φυσικὴ ἀντι-
δράσις ἐν τῇ φυσικῇ τάξει. Παιδίον τι παῖζον θέτει εἰς ἀτα-
ξίαν τὰ τῆς αἰθούσης. Ἡ φυσικὴ ποινὴ θὰ εἶναι ἡ ἐπανόρθωσις τῆς
ἀταξίας. Ἐὰν ἀρνητῆ νὰ κάμῃ τὴν ἐργασίαν ταύτην, δὲν θὰ τὸν ἐξα-
ναγκάσῃ τις εἰς τοῦτο, ἀλλ' ὅταν θὰ ζητήσῃ ἐκ νέου τὰ παιγνίδια του
θὰ τῷ τὰ ἀρνηθῆ προφασιζόμενος τὴν ἀταξίαν τὴν ὑπ' αὐτοῦ προξε-
νηθεῖσαν, ἀταξίαν τὴν ὁποίαν δὲν ἠθέλησε νὰ διορθώσῃ. Χάνει τὸ
παιδίον ἐν ἀντικείμενον χορήσιμον, ἐν κονδυλομάχαιρον, ἢ μίαν θήκην
κονδυλοφόρου ; θὰ τιμωρηθῇ διὰ τῆς στερησεως τοῦ ἀντικειμένου
τούτου μέχρις οὗ ἀθροίσῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ ποσὸν τὸ ἀναγκαίου
διὰ νὰ τὸ ἀνικαταστήσῃ. Μία μικρὰ κόρη δι' ἀμέλειαν ἢ ὀκνηρίαν
δὲν εἶναι ἐτοιμὴ ν' ἀναχωρήσῃ τὴν στιγμὴν τοῦ περιπάτου : δὲν θὰ
τὴν ἀναμείνωσι καὶ θὰ διέλθῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ τὸν χρόνον τὸν ἀφιερωμέ-
νον παρὰ τῶν ἀδελφῶν τῆς ἢ τῶν συμμαθητριῶν τῆς εἰς διασκέδασιν.
Τοιαύτη εἶναι ἡ μέθοδος ἐν τῇ ἠθικῇ τάξει.

Δὲν δύναται τις εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ ἀρνηθῇ τὸ θέλγητρον τῆς
θεωρίας ταύτης τῆς ποινῆς. Τὸ παιδίον βλέπει ἀμέσως τὸν δεσμόν,
ὅστις ἐνώνει τὴν τιμωρίαν μὲ τὸ σφάλμα καί, καθὼς λέγει ὁ Ρουσσώ,
ἀναμνησθεῖται ταύτην ἐν καιρῷ διὰ νὰ ἀποφύγῃ νέαν πτώσιν. Εἴτε
ἡ μέθοδος εἶναι σύμφωνος μὲ τὴν φύσιν, ἢ ὁποία πειθαρχεῖ τὸ πᾶν
διὰ τῆς πείρας. Ἐφ' ὅσον τὸ παιδίον εἶναι μικρὸν οἱ γονεῖς του καὶ
οἱ διδάσκαλοι του οἵτινες μεταχειρίζονται τιμωρίας τεχνητάς, δὲν ἐνεργ-
γοῦσι σχεδὸν διόλου ἐπ' αὐτοῦ, παρὰ διὰ τοῦ φόβου ἢ τῆς ἀγάπης.
Ἄλλὰ μόλις οὗτοι ἀρχίζουσι νὰ ἐξαφανισθῶσι καὶ ἐξαφανίζονται θᾶτ-
τον ἢ βράδιον, ὁ παῖς παραδιδόμενος εἰς ἑαυτὸν εἶναι ὑποχρεωμένος
νὰ μάθῃ ἀληθῶς τὸν βίον, καὶ τότε εἰς βάρος του μανθάνει τὰς
συνεπειὰς τῶν πράξεών του.

Τοῦναντίον ἡ πειθαρχία τῶν φυσικῶν ἀντιδράσεων θὰ ἰὸν ἔθετε

ἀπὸ νεαρῆς ἡλικίας ἀπέναντι τοῦτου τοῦ νόμου, ὅστις θὰ μένη πάντοτε ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τὸν ὅποιον θὰ ὀφείλῃ νὰ ὑπακούῃ, ὅταν οἱ γονεῖς του καὶ οἱ διδάσκαλοί του δὲν θὰ ὑπάρχωσι πλέον. Ἡ μέθοδος αὕτη ἐπὶ πλέον ἔχει τὸ μέγα πλεονέκτημα τοῦ νὰ ἐξασφαλίζῃ πάντοτε τὴν γαλήνην ἐν τῷ κολασμῷ, νὰ ἐφαρμόζῃ ἄνευ θυμοῦ καὶ ἀπειλῶν τὴν αὐτὴν ποινὴν εἰς τὸ ἴδιον σφάλμα τόσον συχνὰ ἔφ' ὅσον ἀνανεοῦται· ὄχι ἀνυπομονησάει ἐν τῇ φύσει, ἀλλὰ μία ἀναλλοίωτος σταθερότης. Τοῦναντίον ἡ τεχνητὴ ποινὴ, τόσον συχνάκις διάφορος διὰ τὰ αὐτὰ σφάλματα, δύναται νὰ ἀφήσῃ νὰ ὑποθέσῃ ὁ παῖς, δι' αὕτη ὑπαγορεύεται μᾶλλον ὑφ' ἑνὸς οἰσθήματος ἐκδικήσεως προσωπικῆς παρὰ ὑπὸ τῆς φροντίδος διὰ τὸ ἴδιον συμφέρον του. Ὄποτε, ὡς τὸ ἐηλοῖ ὁ Σπένσερ, γονεῖς καὶ διδάσκαλοι ἐθεωρήθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς γεγεννημένοι ἐχθροὶ τῶν τέκνων των καὶ τῶν μαθητῶν των. Ἡ μέθοδος τῶν φυσικῶν ἀντιδράσεων θὰ εἶχε λοιπὸν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν πρᾶξιν τῶν σχέσεων ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ καὶ ἐν τῷ σχολείῳ ὑποβάλλοντες τὸν παῖδα εἰς μόνην τὴν πειθαρχίαν τῶν συνεπειῶν. Ὑποθέσατε, τῷ ὄντι, ὅτι ἐν μικρὸν παιδίον ἐπιθυμῆι νὰ διοργανώσῃ μετὰ τῶν συμμαθητῶν του ἐν παιγνίδιον ἐπικίνδυνον. Ἡ ἀντίστασις μας θὰ τὸ λυπήσῃ, διότι δὲν βλέπει εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ποῖα θὰ δύναται νὰ εἶναι αἱ συνέπειαι τῆς ἀουρεσίας του· καὶ μολοντοῦ δὲν ἔχομεν ὑπ' ὄψει ἄλλο τι ἢ τὸ συμφέρον του, ὑπάρχει μεγάλη πιθανότης νὰ μὴ διακρίνῃ τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τῆς τοιαύτης διαγωγῆς μας καὶ νὰ μὴ τὴν ἀποδώσῃ εἰς τὴν μεριμνᾶν τῆς ἡσυχίας μας, ἴσως δὲ μάλιστα νομίσῃ, ὅτι τὸ κάμνομεν διὰ νὰ ἐπιδείξωμεν τὴν ἰσχύν μας. Ἐὰν τῇ ἀληθείᾳ δὲν διατρέχει πραγματικὸν κίνδυνον, ἀξίζει καλύτερον νὰ εἰδοποιήσωμεν περὶ τοῦτου τὸν παῖδα καὶ νὰ τὸν ἀφήσωμεν νὰ διοργανώσῃ τὸ παιγνίδιον ἐπιβλέποντες πάντοτε αὐτὸν μετὰ προσοχῆς. Καὶ ἐὰν ποτε συμβῇ ἐλαφρὸν τι δυστύχημα, τοῦτο εἶναι μία τιμωρία φυσικὴ, ἣς ἐπισχύει τὰ εἰς αὐτὸν λεχθέντα ὑφ' ἡμῶν καὶ αὐξάνει τὴν ἐμπιστοσύνην, ἣν ἐμπνέομεν εἰς τοὺς μαθητὰς μας.

(Ἐπειτα συνέχεια)

Ἰ. Τσιότρας

ΠΑΡΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΠΟΝΔΥΛΙΚΗΣ ΣΤΗΛΗΣ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΜΑΘΗΤΑΙΣ

Αἵτια-Μέσα Θεραπείας

Αἱ παραμορφώσεις τῆς σπονδυλικῆς στήλης, αἵτινες κατὰ διαφόρους στατιστικὰς ἀνέρχονται εἰς τὸν σεβαστὸν ὄριθμὸν σχεδὸν 25 ο)ο ἐπὶ τοῦ σχολικοῦ πληθυσμοῦ, διευθύνονται εἴτε ἐπὶ τὰ πρόσω καὶ ὀπισθεν, εἴτε ἐπὶ τὰ πλάγια αὐτῆς. Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν ὑπάρχονται ἡ λόρδωσις καὶ ἡ κύφωσις, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἡ σκολίωσις.

«Τὴν ἐπὶ τοῦπίσω διαστρεφὴν τῆς ῥάχews κύφωσιν ὀνομάζομεν, τὴν δ' ἐπὶ τὰ πρόσω λόρδωσιν, τὴν δ' ἐπὶ τὰ πλάγια σκολίωσιν...» (Γαληνός). Ὁ μαθητὴς ὁ πάσχων ἐκ κυφώσεως ἔχει τὴν ῥάχιν κεκυρτωμένην, τὰς ὠμοπλάτας ἐξεχούσας, τὸ στῆθος κοῖλον καὶ τὴν κοιλίαν πρὸς τὰ ἔμπρῳς· αἱ πλευραὶ κλίνουσαι πρὸς τὰ ὀπίσω ἕνεκεν τῆς κυφώσεως τῆς σπονδυλικῆς στήλης πιέζουσι τοὺς πνεύμονας καὶ τὴν καρδίαν καὶ καθιστῶσι τὴν ἀναπνοὴν ἀνεπαρκῆ.

Ὡς σπουδαιότερα αἵτια τῆς κυφώσεως λογίζονται: ἡ ἀδυναμία τῶν μυῶν τῆς ῥάχews καὶ ἡ ἔλλειψις τῆς θελήσεως, ἡ παρατεταμένη μελέτη, ἡ κατ' οἶκον ὑπερβολικὴ ἐργασία, ὁ ἑλλιπὴς φωτισμὸς, τὰ ἐλαττωματικὰ θρανία, ἡ σχολικὴ μυωπία, ἡ ἀναγκάζουσα τὸν μαθητὴν νὰ κύπτῃ ὑπὲρ τὸ δέον κατὰ τὴν ἐργασίαν του, ἡ παρατεταμένη καθεστικὴ στάσις συνοδευομένη μάλιστα καὶ ὑπὸ ἀνίας, ἡ διαρκὴς ποδηλασία διὰ ποδηλάτου μετὰ πηδάλιου χαμηλοῦ, ἡ παρατεταμένη σπουδὴ κλειδοκυμβάλου κλπ. Ἐπίσης καὶ ἡ λόρδωσις εἶναι συχνὴ παρὰ τοῖς μαθηταῖς καὶ πολλάκις παρακολουθεῖται ὑπὸ τῆς κυφώσεως.

Ἀμφοτέρων τούτων τῶν παραμορφώσεων ὡς μέσα θεραπευτικὰ προτείνονται τὰ ἑξῆς: α') ἡ κατασκευὴ καὶ κατάλληλος τοποθέτησις τῶν διαφόρων σχολικῶν ἐπιπέλων. β') ἡ τοποθέτησις τῶν μυῶπων εἰς τὴν πρώτην σειράν μετὰ προηγούμενον καθορισμὸν τῆς ὀπτικῆς δυνάμεως ἐκάστου μαθητοῦ. γ') ἡ ἐλάττωσις τῆς διαρκείας τῶν καθεστικῶν στάσεων καὶ ἡ χρῆσις τῆς ὀρθικῆς στάσεως. δ') αἱ μέτριά ἀνα-

πνευματικῆ ἀσκήσεις ἰδίᾳ, ὅταν παρατηρηθῆται κούρασις ἐν τῇ στάσει. ε') ἡ διόρθωσις πάσης κακῆς στασεως κατὰ τὰ προφορικὰ μαθήματα. στ') ὁ περιορισμὸς τῶν γραπτῶν ὑπηρεσιῶν ἐν τῷ οἴκῳ. ζ') ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν γυμναστικῶν μαθημάτων καὶ τῶν καταλλήλων φυσικῶν ἀσκήσεων. η') ἡ ἐπαγρύπνησις εἰς τὴν ἐνδυμασίαν καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰς τάξεις τῶν κορασίων. θ') εἰδικὰ μαθήματα τῆς φυσιολογίας μετὰ πινάκων ἐμφανιόντων τὰς καλὰς καὶ τὰς κακὰς στάσεις καὶ τὰς συμπαρομαρτούσας ταύταις συνεπειάς. ι') ὁ ἐπαρκὴς φωτισμὸς καὶ ια') ἡ ἰδέα τῆς καλῆς στασεως, τὸ αὐστηρὸν στρατιωτικὸν βᾶδισμα καὶ ἀσκήσεις εὐθυστήριοι τῆς ῥάχως, οἷον ἐξκρήσεις, κολυμβήσεις, ἀσκήσεις ἐπὶ τῆς διαστρας κλπ.

Αἱ δὲ πρὸς τὰ πλάγια παραμορφώσεις τῆς σπονδυλικῆς στήλης εἶναι συνθετώτεραι καὶ μᾶλλον ἐπικίνδυναι· ἀναπτύσσονται δὲ καὶ θεωρεῖται βραδέως· περιληπτικῶς δὲ ἐκφράζονται ὑπὸ τὸ ὄνομα «σκολίωσις». Ἡ δὲ κυριωτέρα μορφή τῆς σκολιώσεως εἶναι μία δυσμορφία πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἐξ αἰτίας τῆς στασεως, κατὰ τὴν κεκλιμένην γραφήν, ἐκ σπαθαστικῆς καὶ ἄλλων διαφόρων αἰτίων.

Ἡ σκολίωσις παρατηρεῖται κυρίως ἐπὶ παιδίων 7-12 ἐτῶν ἡλικίας καὶ συχνότερον παρὰ τοῖς κορασίοις. Ὁ Mayer ἐπὶ 336 π. χ. κορασίδων μόνον 147 εὗρεν ἀπηλλαγμέναις ἐλαττωματικῆς σπονδυλικῆς στήλης. Ὁ δὲ Guillaume μεταξὺ 350 παιδίων εὗρε 18% σκολιώσεις, ἐπὶ δὲ 381 κορασίων εὗρε 41%. Ὁ Axel-Key εἰς Στοκχόλμην εἰς τὰ ἀνώτερα σχολεῖα τῶν θηλέων εὗρε 11%, ἐν φ' κατὰ τὸ 7ον ἔτος τῆς ἡλικίας οὐδὲν κοράσιον ἔφερε σκολίωσιν. Κατὰ δὲ τὸ 18ον ἔτος ὁ ἀριθμὸς ἀνῆλθεν εἰς 17%. Ὁ δὲ Schenk ἐν Βερολίνῳ ἐπὶ 200 κορασίων μόνον 40 ἦσαν ἄμεμπτα τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν στάσιν τῆς σπονδυλικῆς στήλης.

Ὡς προληπτικὰ δὲ μέτρα καὶ θεραπευτικὰ μέσα ἐνδείκνυνται τὰ ἑξῆς:

α') ἡ ἐπαγρύπνησις εἰς τὴν στάσιν τοῦ καθησθαι. β') ἡ ἐπαγρύπνησις εἰς τὴν ὀρθίαν στάσιν, ὥστε ὁ ὀρθίως ἰστάμενος μαθητὴς νὰ μὴ κλίνη πάντοτε πρὸς τὸ ἐν μέρος, ἀλλ' ἀλληλοδιαδόχως νὰ

ἐκβάλλη ἀμνηστέρους τοὺς πόδας, ἐὰν δὲν ἴστανται ἐν τῇ στάσει τῆς προσοχῆς· γ') ἡ πρὸς τοὺς μαθητὰς συμβουλὴ διὰ τὸν καταλλήλον τρόπον τοῦ φέρειν τὸ χαρτοφυλάκιον (σάκκα). δ') ἡ χρῆσις υετρίων ἀσκήσεων. ε') ἡ ἀνάπτυξις παρὰ τοῖς μαθηταῖς τῆς κλίσεως πρὸς τὴν καλὴν στάσιν διὰ τῶν εἰκόνων. στ') ἡ εἰσαγωγή καὶ χρῆσις τῆς ὀρθικῆς γραφῆς (écriture droite) ἀντὶ τῆς ἥδη ἐν χρήσει ἀντικανονικῆς, ἀντιφυσικῆς καὶ ἀκακισθήτου κεκλιμένης γραφῆς (écriture penchée). ζ') ἡ ὑγιεινὴ κατασκευὴ τῶν θρανίων καὶ η') ἡ γενικὴ ἰσχυροποίησις τοῦ σώματος καὶ ἡ ἀμφομερὴς χρῆσις τῶν ἀνωτέρω ἄκρων κατὰ τὰς παιδιὰς καὶ ἄλλα.

Μόνον διὰ τοιούτων προφυλάξεων εἶναι δυνατὸν νὰ περιφρουρησώμεν τὴν εὐπλαστον νεολαίαν ἀπὸ τῶν ἀνωτέρω σχολικῶν πληγῶν καὶ νὰ παραδώσωμεν εἰς τὴν κοινωνίαν πολίτας οὐχὶ κατὰ τὸ πνεῦμα μόνον ἀνεπτυγμένους, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ σῶμα ἀρτίως διαπεπλασμένους.

Βραχνεῖκα-Πατρῶν

Βασ. Γ. Παπαγεωργίου

Δημοδιδάσκαλος

ΤΑ ΚΟΡΑΛΛΙΑ

Τὰ κοράλλια, τὰ ὠραῖα αὐτὰ κοσμήματα, τὰ ὁποῖα ἀνέκαθεν ἐχρησίμευσαν ὡς ἀντικείμενα στολισμοῦ, ἦσαν γνωστὰ ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων. Ἄλλ' ἡ ἀληθὴς αὐτῶν θέσις εἰς τὸ Βασίλειον τῆς Φύσεως διημφισθητήθη ἐπὶ πολὺ.

Οὕτω οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς Θεόφραστος, Πλίνιος, Διοσκορίδης καὶ ἄλλοι ἐθεώρουν τὰ κοράλλια ὡς φυτὰ. Βραδύτερον πολλοὺς αἰῶνας κατόπιν ἐθεωρήθησαν ὡς λίθοι προερχόμενοι ἐκ τινῶν θαλασσίων φυτῶν. Εἰς αὐτὸ λοιπὸν τὸ σημεῖον εὗρίσκειτο ἡ ἐπιστήμη ὅτε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος μ. Χ. ὁ Γάλλος ἱατρὸς καὶ φυσιοδίφης Πεϋσσονὲλ ἀπέδειξε κατόπιν πολλῶν πειραμάτων καὶ παρατηρήσεων ὅτι τὰ κοράλλια δὲν εἶνε οὔτε φυτὰ οὔτε ὄρυκτά, ἀλλὰ πραγματικὰ ζῆα ἀνήκοντα εἰς τὰς τελευταίας βαθμίδας τοῦ

Ζωϊκού Βασιλείου. Ἴδου δὲ πῶς περιγράφει ὁ ἴδιος τὰ πρῶτα αὐτοῦ πειράματα, τὰ ὁποῖα ἐξετέλεσε διὰ νὰ ἀποδείξῃ τοῦτο.

«Κατώρθωσα, λέγει, νὰ ἐπιτύχω νὰ ἀνθήσῃ τὸ κοράλλιον εἰς ἄγγεῖα πλήρη θαλασσίου ὕδατος, καὶ παρετήρησα ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπιστεύετο ὅτι ἦτο τὸ ἀνθὸς τοῦ ὑποτιθεμένου τοῦτου φυτοῦ, δὲν ἦτο πράγματι ἢ εἰς σκώληξ, ὁμοιάζων πρὸς μικρὸν πολυπόδα. Εἶδον, λέγει, τοὺς πόδας τῶν μικρῶν τούτων πολυπόδων κινουμένων, ὅτε δὲ εἶθεσα τὸ πλήρες ὕδατος ἄγγεῖον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρίσκετο τὸ κοράλλιον, ὑπεράνω μετρίας θερμότητος πυρᾶς, ὅλα τὰ μικρὰ αὐτὰ ζωῦφια ἀνεπέτασον τὰ φύλλα των.»

Ἐν τούτοις, ἢ νέα αὕτη ἀνακάλυψις δὲν ἔγεινεν εὐθύς ἀποδεκτὴ ἀνευ ἀντιρρήσεων ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐπιστημόνων, τινὲς τῶν ὁποίων μάλιστα ἐπετέθησαν κατ' αὐτῆς μετὰ δεικτικῆς εἰρωνείας, οὕτως ὥστε ὁ Πεϋσσονὲλ λυπηθεὶς πολὺ καὶ ἀπογοητευθεὶς διὰ τὴν τοιαύτην ὑποδοχὴν τῶν ἐργασιῶν του ἐγκατέλιπεν αὐτὰς καὶ ἀπελθὼν ἐκ Γαλλίας μετέβη εἰς τινα τῶν Ἀντιλλῶν νήσων ἔνθα ἐξῆσε τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου του ἐξασκῶν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ χειρουργοῦ ἱατροῦ.

Δὲν περῆλθεν ὅμως πολὺς χρόνος καὶ ἡ ἀλήθεια ἐπέλαμψε, καὶ ἐνῶ αὐτὸς ἔζη λησμονημένος εἰς τὰς Ἀντίλλας, αἱ ἐπιστημονικαὶ αὐτοῦ ἐργασίαι ἐστέφοντο ἐν Παρισίοις ὑπὸ πλήρους θριάμβου, ἀλλ' ἀνωφελοῦς δι' αὐτόν.

Τὰ παράδοξα λοιπὸν ταῦτα ζωῦφια ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν καλουμένων πολυπόδων, ἕνεκα τῶν πολλῶν ποδῶν ἢ βραχιόνων, οἱ ὁποῖοι εἶνε κυκλικῶς διατεταγμένοι περὶ τὸ στόμα των, ὁμοιάζοντες πρὸς τὰ πέταλα τὰ ἀποτελοῦντα τὴν στεφάνην τῶν ἀνθέων.

Ὅτι λοιπὸν φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὡς δένδρον δὲν εἶνε ἄλλο τι παρὰ ἄθροισμα πολυαριθμῶν πολυπόδων, συνηνωμένων μεταξύ των διὰ κοινοῦ τινος ἴστου (πλέγματος). Ἐὰν ἐξετάσωμεν τὸν κλάδον ἐνὸς τοιούτου δένδρου, θὰ ἴδωμεν ὅτι οὗτος ἀποτελεῖται ἐκ δύο διακεκριμένων μερῶν. Τὸ ἐν, τὸ ἐσωτερικόν, εἶνε σκληρόν, φύσεως λιθώδους, τοῦτο δὲ εἶνε ἀκριβῶς τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται πρὸς κατασκευὴν τῶν κοσμημάτων. Τὸ ἄλλο, τὸ ἐξωτερικόν, ὁμοιάζον πρὸς τὸν φλοιὸν τῶν δένδρων, εἶνε μαλακόν, σαρκῶδες, εὐκόλως χαρασσόμενον ὑπὸ τοῦ ὄνυχος· τοῦτο δὲ εἶνε τὸ στρώμα τὸ οὐσιω-

δῶς ζῶν τῆς ἀποικίας, προερχόμενον ἐκ τῆς συνενώσεως τῶν πολυπόδων.

Τὸ ζῶν τοῦτο στρώμα συστέλλεται ἰσχυρῶς ὅταν ἐξάγωσιν ἐκ τοῦ ὕδατος τὴν ζωϊκὴν ταύτην ἀποικίαν, καλυπτομένην τοιοῦτοτρόπως ὑπὸ προεξοχῶν ἐν εἶδει μαστῶν μακροτάτων.

Εἰς ἐκάστην ἐκ τῶν προεξοχῶν τούτων ἀντιστοιχεῖ καὶ εἰς πολὺς. Ἐὰν ἤδη θελήσωμεν νὰ παρακολουθήσωμεν ἓνα τοιοῦτον πολυπόδα εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, θὰ ἴδωμεν ὅτι κατ' ἀρχὰς μὲν οὗτος ἐμφανίζεται ὑπὸ μορφήν μικροῦ λευκοῦ σκώληκος, ὅστις πλέων ἐλευθέρως ἐν τῇ θαλάσῃ εὐρίσκει στήριγμά τι π. χ. ἓνα βράχον, ἐφ' οὗ καὶ προσκολλᾶται διὰ τῆς οὐρᾶς ἀπὸ τῆς στιγμῆς δὲ ταύτης τὸ ζῶον μεταβάλλει κατ' ὀλοκληρίαν μορφήν. Καὶ περίξ μὲν τοῦ στόματός του ἀναπτύσσονται φυλλοειδεῖς πλόκαμοι (εἰς τὰ ὀκτοκοράλλια ὀκτὼ τοιοῦτοι, εἰς τὰ ἐξακοράλλια ἕξ κτλ.) δίδοντες εἰς τὸ ζῶον μορφήν χωριστοπετάλου ἀνθός. Ἀπὸ δὲ τῆς βάσεως, ἦτοι ἐκ τοῦ μέρους ἔνθα προσκολλᾶται εἰς τὸ στήριγμά του, ἄρχεται ἐκκρινομένη ἀσβεστολιθικὴ τις οὐσία, ἣτις περιβάλλει ὡς ἐξωτερικὸς σκελετὸς ὅλον τὸ σῶμα τοῦ κοραλλίου, ἀφίνουσα ἐλεύθερον μόνον τὸ στόμα, ἔνθα εἰσάγει τὴν τροφήν του τὴν ὁποῖαν συλλαμβάνει διὰ τῶν φυλλοειδῶν πλοκάμων του.

Πλησίον τοῦ πρώτου τούτου πολυπόδος σχηματίζεται δι' ἀποβλαστήσεως (ὅπως δηλαδὴ εἰς τοὺς κλάδους τῶν δένδρων βλαστάνουν οἱ ὀφθαλμοὶ) δεύτερος πολυπόδος περιβαλλόμενος μετ' ὀλίγον ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀσβεστολιθικῆς οὐσίας, πλησίον τοῦ δευτέρου, τρίτος καὶ οὕτω κατ' ἐξῆς, οὕτως ὥστε μικρὸν κατὰ μικρὸν σχηματίζεται δενδροειδῆς ἀποικία.

Τὰ κοράλλια εἶνε ζωοτόκα, τούτεστι τὰ ἰσά των γίνονται ἔμβρυα ἐντὸς τοῦ σώματος τοῦ πολυπόδος. Τὰ ἔμβρυα ταῦτα, οἱ σκώληκες, παραμένουσιν ἐπὶ τινα χρόνον εἰς τὴν κοινὴν κοιλότητα τῶν μητέρων πολυπόδων, καὶ χάρις εἰς τὴν διαφάνειαν τῆς περιβαλλούσης μεμβράνης εἶνε ὁρατὰ διὰ μικροσκοπίου.

Ἐκ τῆς κοιλότητος ταύτης ἐξέρχονται μετὰ τινα χρόνον οἱ ἐν λόγῳ σκώληκες καὶ μεταβαίνοντες εἰς διαφόρους θέσεις ἕκαστος σχηματίζουσι μετὰ παρέλευσιν χρόνου μακροῦ τὰς δενδροειδεῖς ἐκείνας ἀποικίας κατ' ἓν τρόπον ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν.

Παρουσιάζουσι λοιπόν τὰ κοράλλια τὸ ἐξαιρετικὸν τοῦτο, διὰ πολλαπλασιάζονται κατὰ δύο τρόπους, δι' ἧν δηλονότι καὶ δι' ἀποβλαστήσεως.

Μεγάλην περικιλίαν παρουσιάζουσι τὰ κοράλλια κατὰ τὸ χρῶμα, ὄντα ἄλλα ἐρυθρά, ἄλλα ροδόχροα, ἄλλα λευκά, ἄλλα ὠχροκίτρινα, ἄλλα φαιὰ κ.τ.λ.

Εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν πλεῖσται νῆσοι τῆς Πολυνησίας ἔχουσι σχηματισθῆ διὰ τῆς βραδείας ἀλλ' ἀκαταπαύστου ἐργασίας εἶδου τινὸς κοραλλίων. Ἄπειρόν δηλονότι πλῆθος τοιούτων πολυπόδων ἀναπτύσσεται καὶ ζῆ εἰς διάφορα μέρη τοῦ Εἰρηνικοῦ, ἰδίως εἰς τὴν θερμὴν αὐτοῦ ζώνην. Ὅταν τὰ ζῶα ταῦτα ἀποθνήσκωσι παραμένει ὁ σκελετὸς αὐτῶν, ὁ ὁποῖος χρησιμεύει ὡς θεμέλιον ὅπως ἐπικαθήσῃ ἐπ' αὐτοῦ δεῦτερον στρώμα κοραλλίων, ἐπ' αὐτοῦ δὲ τρίτον καὶ οὕτω καθεξῆς ἕως ὅτου τὰ ἀλλεπάλληλα ταῦτα στρώματα φθάσωσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ὅπότε σχηματίζεται χθαμαλή τις προεξοχή ὑπὲρ τὴν θάλασσαν, ἀποτελοῦσα τὴν κοραλλιογενῆ νῆσον. Τινὲς τῶν νήσων τούτων ἔχουσι σχῆμα δακτυλιοειδές, ὀνομαζόμεναι Ἀτόλλαι.

Εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ἰδίως δὲ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Σικελίας, Ἰταλίας, Γαλλίας, Τύνιδος, Ἀλγερίας ὡς καὶ τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος εὐρίσκονται ὀλόκληρα ἔκ κοραλλίων δάση, ἔκ τῶν ὁποίων διὰ καταλλήλων δυκτύων ἀποσπῶσιν οἱ ἄλιεῖς (οἱ ἐπιδειξιώτεροι ἄλιεῖς κοραλλίων εἶνε οἱ Ἰταλοὶ) ὀλοκλήρους κλάδους, φέρουσιν αὐτοὺς ἐκτὸς τοῦ ὕδατος, ἀποτρίβουσι τὸν μαλακὸν φλοιὸν μετὰ τῶν πολυπόδων καὶ ἀπολαμβάνουσιν οὕτω τὸν σκληρὸν σκελετὸν (τῆς Μεσογείου εἶνε ροδόχρους), διὰ τῆς κατεργασίας τοῦ ὁποίου κατασκευάζονται διάφορα κοσμήματα.

A. Παναυλῆς

Πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων Δημοδιδασκάλων.

ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς διαχειρίσεως τοῦ Συνδέσμου ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου μέχρι 4ης Δεκεμβρίου 1910.

Ἐν Ἀθήναις σήμερον τῇ 4ῃ Δεκεμβρίου 1910 ἡ ἐκλεγείσα ἐπιτροπὴ ὑπὸ τῆς συνελεύσεως τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλ. δημοδιδασκάλων ἀποτελουμένη ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ Ἀλεξ. Μουμούρη, Γ. Μοσχανδρέου καὶ Νικ. Πετροκοπούλου πρὸς ἐξέλεξιν τῆς διαχειρίσεως τοῦ Συνδέσμου, συνελθοῦσα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ταμίου τοῦ Συνδέσμου κ. Κ. Σβάρακ προέβη εἰς τὴν ἐξέλεξιν τῶν βιβλίων τῶν τηρουμένων πρὸ αὐτοῦ καὶ τῆς ἐν γένει διαχειρίσεως αὐτοῦ καὶ ἀποφαινέται ὅτι :

α'. Πᾶσαι αἱ ἐκδοθεῖσαι πρὸ αὐτοῦ διπλότυποι ἀποδείξεις ὡς ἐμφανίζεται ἐκ τῶν στελεγῶν εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὰ ἐν τῷ βιβλίῳ εἰσπραξέων ἐγγεγραμμένα ποσά.

β'. Πάντα τὰ ἐκδοθέντα ἐντάλματα πληρωμῶν ἔχουν ἐκδοθῆ ἐπὶ τῇ βράσει τῶν διαφόρων πιστώσεων τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ συνοδεύονται ὑπὸ τῶν σχετικῶν ἀποδείξεων τῶν παραληπτῶν.

Ἐνταῦθα ἡ ἐπιτροπὴ θεωρεῖ καθήκον αὐτῆς ἀπαραίτητον γ' ἀναφέρει ὅτι, ὡς καταδείκνυται ἐκ τῶν δικαιολογητικῶν τῶν διαφόρων δαπανῶν καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως τούτων πρὸς ὁμοίαις ἄλλων ἐτῶν, πολλοὶ κόποι ἀτομικοὶ κατεβλήθησαν ὑπὸ τῶν ἐνεργησάντων τὰς διαφόρους ὑπηρεσίας τοῦ Συνδέσμου, ὥστε αἱ δαπάναι αὐταὶ νὰ περιορισθῶσιν εἰς τὸ ἐλάχιστον ὄριον καὶ οὕτω βλέπομεν ἐξ ὅλων σχεδὸν τῶν κεφαλαίων τοῦ προϋπολογισμοῦ περίσσειμα καὶ κατ'αρχεστάτην διαφορὰν πρὸς τὰ ἀντίστοιχα ἄλλων ἐτῶν· διὸ ἡ ἐπιτροπὴ θεωρεῖ ἐπίσης καθήκον αὐτῆς ὅπως δι' ἑμῶν κ. Προέδρε παρακληθῆ ἡ συνέλευσις καὶ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς πρὸς τὰ διοικήσαντα μέλη τοῦ Συνδέσμου διὰ τὴν μετὰ τόσου ζήλου καὶ ἀρσιώσεως φροντίδα ὑπὲρ τῶν συμφερόντων μας.

γ'. Παρεδόθησαν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ Συνδέσμου κ. Ἡλ. Γοντζέ μηνιαῖοι λογισμοὶ μετὰ τῆς Τραπεζῆς ἢ «Μιτυλήνη» ἐξ ὧν ἐπίστημεν, ὅτι πράγματι τηροῦνται τακτικοὶ λογισμοὶ μετὰ τῆς Τραπεζῆς, ἀλλ' ἡ ἀκριβὴς ἐξέλεξις τούτων, χρήζουσα εἰδικότητος, δὲν ἔτο δυνατόν τῇ ἐπιτροπῇ. Ὅθεν, ἐὰν ἡ συνέλευσις ἐπιθυμῇ τὴν ἐξέλεξις τῶν λογισμῶν τῆς Τραπεζῆς συνιστῶμεν αὐτῇ, ὅπως ψηφίζουσα τὴν ἀπαιτουμένην ἀμοιβὴν ἀναθέσῃ ταύτην εἰς λογιστικόν.

δ'. Ἐκ τῆς διαχειρίσεως τοῦ 1910 ἐδαπανήθησαν ἐκ τοῦ Ταμίου τοῦ Συνδέσμου, πλὴν τῶν τακτικῶν ἐξόδων τοῦ ἔτους τούτου ἐπὶ πλέον δραχμαὶ 249,10 ἤτοι δραχμαὶ 115 διὰ διαφόρους ὑποχρεώσεις ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ 1909 καὶ δραχ. 134,10 πρὸς κάλυψιν τῆς ζημίας τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1909 ἐκδόμας εἰς Ἴβρον. Πλὴν τούτου δὲ καὶ πᾶσαι αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ Συνδέσμου διὰ τὸ 1910 ἐξωφλήθησαν ὅπερ ἀποδεικνύει τὴν εὐρωστίαν καὶ ζωὴν τοῦ Συνδέσμου καὶ ὡς πρὸς τὸ ὕλικόν καὶ ἡ πρὸς τὸ ἠθικόν μέρος.

Ἡ ἐξελεγκτικὴ ἐπιτροπὴ

Ν. Πετρακόπουλος, Γ. Μοσχάνδρου

ΝΕΑ ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἐξεδόθη πραγματεία τοῦ δικηκεκριμένου παιδαγωγοῦ κ. Π. Π. Οἰκονόμου περὶ τῆς καλλιπλοτέρας μεθόδου τῆς διδασκαλίας τῶν Ἑλληνικῶν. Τὴν πραγματείαν ταύτην τοῦ κ. Οἰκονόμου συνιστῶμεν τοῖς κ. κ. διδασκάλους ὡς χρησιμωτάτην αὐτοῖς.

Η ΛΑΓΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἐδημοσίευσεν πρὸ μικροῦ μελέτην περὶ τῆς παρ' ἡμῖν ἐκπαιδεύσεως ὁ ἐγκριτος καὶ γλωσσομαθῆς συνάδελφος ἡμῶν μέλος δὲ τοῦ ἡμετέρου Συνδέσμου, κ. Β. Γ. Παπαγεωργίου, δημοδιδάσκαλος ἐν Βραχνηίοις Πατρῶν. Ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ κατοπτρίζεται ἐν ὀλίγοις ἢ ἐν γένει ἐκπαιδευτικὴ ἡμῶν κατάστασις, καταδεικνύονται δι' ἀκαταμαχίτων ἐπιχειρημάτων καὶ δι' ἐπισήμων ἀριθμῶν τὰ τρωτὰ τοῦ παρ' ἡμῖν ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος καὶ ὑποδεικνύονται τὰ πρὸς θεράπειαν μέσα.

Διεξεληθόντες ἐπισταμένως τὴν μελέτην ταύτην εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀπευθύνωμεν τὰ ἐγκάρδια καὶ θερμὰ ἡμῶν συγχαρητήρια πρὸς τὸν ἀκάματον καὶ μελετηρὸν ἐργάτην τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως κ. Β. Γ. Παπαγεωργίου, ὅστις ὄχι μόνον δὲν ἐφείσθη κόπων διὰ τὴν ἀνωτέρω περιπουδάστον πραγματείαν, ἀλλὰ καὶ εἰς δαπάνας οὐ μικρὰς ὑπεβλήθη πρὸς ἐκδοσιν ὑπερδισχιλίων ἀντιτύπων τῆς ἀνω μελέτης, ἃ διένειμε δωρεὰν εἰς τοὺς κ. κ. βουλευτάς, τοὺς περὶ τὴν ἐκπαίδευσιν ἀσχολουμένους καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους.

Ἄλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ ἀποτελεῖ μεγαλύτεραν τιμὴν διὰ τὸν κ. Παπαγεωργίου καὶ διὰ τοὺς δημοδιδασκάλους εἶνε ὅτι πολλὰ μέρη τῆς μελέτης αὐτοῦ συμπίπτουσι πρὸς τὰς ἀναπτυχθείσας γνώμας τοῦ ἀξιοτίμου ἐπὶ τῆς Παιδείας ὑπουργοῦ, κατὰ τὴν ὑποβολὴν τῶν ἐκπαιδευτικῶν νομοσχεδίων ἐν τῇ Βουλῇ. Δυστυχῶς τὰ στενὰ ὄρια «τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου» δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν δημοσίευσιν τῆς περιπουδάστου ταύτης μελέτης.

(Ἡ ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ ἐπιτροπεία)

ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

Κατ' ἀπόφασιν τοῦ Διοικ. Συμβουλίου ἐξέλεγη ἐπιτροπεία ἐπιμελουμένη καὶ ρυθμιζουσα τὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ ἧτις ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἐξῆς πέντε μελῶν: Ἴω. Τζιβζ ὡς προέδρου, Ἄντ. Σαρρῆ, Ἄντ. Θεοφίλγ, Ἡλ. Γοντζέ καὶ Κ. Σβάρανα ὡς μελῶν.

Ὁ κ. Δ. Νικολαΐδης τῶς Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Συνδέσμου μὴ εὐκαιρῶν ἔνεκα τῶν πολλῶν τοῦ ἀσχολιῶν ὑπεβαλε τὴν ὑπὸ τοῦ ἀξιωματος τούτου παραιτησίαν του, ἐξελέγη δὲ ἀντ' αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Διοικ. Συμβουλίου παμψηφεί Γενικός Γραμματεὺς ὁ κ. Κ. Σβάρανας.

Τὸ Διοικ. Συμβούλιον συνελθὸν εἰς συνεδρίαν ἐψήφισε κατὰ τὸ ἀρθρον 26 τοῦ καταστατικοῦ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ 1911 καὶ καθήρτισε δύο κανονισμοὺς, 1) τὸν ρυθμίζοντα τὴν ἐκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ καὶ 2) τὸν κανονίζοντα τὰς σχέσεις καὶ τὴν συνεργασίαν μετ' ἄλλων διδασκαλικῶν συλλόγων ἢ Σωματείων, οἱ κανονισμοὶ οὗτοι ἐγκριθήσανται ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως.

ΘΕΣΜΟΛΟΓΙΟΝ

Περὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως.

Νόμος ΓΧΉΒ' (ὑπ' ἀριθ. 3692).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ψηφισάμενοι ὁμοφώνως μετὰ τῆς Βουλῆς, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν τάδε.

Ἄρθρον 1. Πρὸς μὲν ἄλλοις τῶν διδασκάλων τῶν δημοτικῶν σχολείων τῶν ἀρρένων λειτουργεῖ τὸ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλεῖον ἐν τῷ Μαρασιεῖ διδασκαλεῖο.

Τὸ Διδασκαλεῖον ἀπαρτίζεται ἐκ τεσσάρων ἐνιαυσίων τάξεων.

Ἄρθρον 2. Μαθήματα διδασκόμενα ἐν τῷ Διδασκαλεῖο εἰσὶ τὰ ἑξῆς :

- 1) Θρησκευτικά.
- 2) Ψυχολογία, κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἠθικὴ μετὰ παιδαγωγικῶν ἐφαρμογῶν, καὶ παιδαγωγικὰ μετὰ τῆς νομοθεσίας τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως.
- 3) Ἑλληνικά.
- 4) Ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἰδίᾳ ἢ τοῦ Ἑλλην. ἔθνους.
- 5) Γεωγραφία.
- 6) Μαθηματικά.
- 7) Φυσιγνωστικά.
- 8) Στοιχεῖα γεωπονίας, κηπουρικῆς, δένδροκομίας καὶ ζωτεχνίας.
- 9) Ὑγιεινὴ.
- 10) Στοιχεῖα τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας καὶ ἐμπορικὰ μαθήματα.
- 11) Γαλλικὴ γλῶσσα, ἔτι δὲ ἢ Γερμανικὴ προαιρετικῶς.
- 12) Ὀδικὴ, ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ τετράχορδον ἢ ἁρμόνιον.
- 13) Ἰχνογραφία καὶ καλλιγραφία.
- 14) Γυμναστικὴ.
- 15) Χειροτεχνία.
- 16) Σκοποβολία καὶ στρατιωτικὴ ἐκπαίδευσις.

Διὰ Βασ. Διαταγμάτων δύνανται νὰ προστεθῶσι καὶ ἄλλα μαθήματα, καὶ νὰ κανονισθῆ, ὅπως ἢ ἀκρόασις μαθημάτων γίνηται καὶ ἐν ἄλλοις παρὰ τὸ Μαρασιεῖον Διδασκαλεῖον ἰδρύμασιν.

Αἱ ὑποδειγματικαὶ διδασκαλαὶ γίνονται ἐν τῇ τρίτῃ τάξει. Ἀπὸ ταύτης ἀρχονται καὶ αἱ δοκιμαστικαί, συνεχιζόμεναι καὶ συμπληρούμεναι ἐν τῇ τετάρτῃ τάξει καὶ διαρκοῦσαι ἐπὶ δώδεκα ὥρας καθ' ἑβδομάδα, ἧτοι ἀνὰ δύο καθ' ἑκάστην.

Ἄρθρον 3. Διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀνωτέρω μαθημάτων διορίζονται διὰ Βασ. Διαταγμάτων, προκαλουμένων ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως :

α') Εἰς Διευθυντῆς, διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας, εἰδικῶς τὰ παιδαγωγικὰ σπουδάσας ἐπὶ μίαν τοῦλάχιστον τριετίαν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ, διδάσκων τὰ παιδαγωγικὰ καὶ φιλοσοφικὰ καὶ τὴν νομοθεσίαν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, καὶ διευθύνων τὰς περὶ τὸ διδάσκειν ἀσκήσεις τῶν ὑποψηφίων δημοδιδασκάλων. Ὁ Διευθυντῆς ἔχει βαθμὸν καὶ μισθὸν τμηματάρχου α' τάξεως.

β') Εἰς καθηγητῆς τῶν ἱερῶν, κεκτημένος δίπλωμα Ὁρθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ λαμβάνων μισθὸν καθηγητοῦ Γυμνασίου.

γ') Τρεῖς καθηγηταὶ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ τῆς Ἱστορίας, κεκτημένοι τὰ προσόντα τῶν καθηγητῶν τῶν Γυμνασίων, προτιμωμένων τῶν ἐχόντων καὶ παιδαγωγικὴν μὲν ἄρτιον. Ἐχουσι δ' οὗτοι τὰ αὐτὰ δικαιώματα, ἅτινα καὶ οἱ τῶν Γυμνασίων καθηγηταί.

δ') Εἰς καθηγητῆς τῶν Φυσιγνωστικῶν καὶ τῆς Γεωγραφίας, διδάκτωρ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἔχων τὰ αὐτὰ δικαιώματα πρὸς τοὺς καθηγητὰς τῶν Ἑλληνικῶν, κατὰ προτίμησιν δ' ὁ ἔχων νὰ ἐπιδείξῃ καὶ εἰδικὴν παιδαγωγικὴν μὲν ἄρτιον.

ε') Εἰς καθηγητῆς τῶν Μαθηματικῶν, ἐπὶ ἐπιμισθίῳ δραχμῶν 100 κατὰ μῆνα, ἐκ τῶν διδασκόντων ἐν Γυμνασίῳ ἢ τῷ Βαρβακείῳ Λυκείῳ ἢ τῇ Ριζαρίῳ Σχολῇ κατὰ προτίμησιν δ' ὁ ἔχων καὶ εἰδικὴν παιδαγωγικὴν μὲν ἄρτιον.

ς') Εἰς καθηγητῆς τῆς Ὑγιεινῆς ἐπὶ μισθῷ δραχμῶν 150 κατὰ μῆνα, ἰατρὸς ἐπιστήμων, εἰδικῶς ἀσχοληθεὶς περὶ τὴν ὕγιεινὴν καὶ ἐπὶ πενταετίαν τοῦλάχιστον τὸ ἔργον τοῦ ἱατροῦ ἐνασχῆσας, ὅστις ἐπισκέπτεται δωρεάν καὶ τοὺς μαθητὰς τοῦ Διδασκαλείου, νοσοῦντας.

ζ') Εἰς καθηγητῆς τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας καὶ τῶν ἐμπορικῶν

μαθημάτων, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχ. 100, διδάκτωρ τοῦ δικαίου ἢ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν.

η') Εἰς καθηγητῆς τῆς Γερμανικῆς καὶ εἰς τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, ἑκάτερος ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχ. 170, εἴτε ἀλλοδαπὸς εἴτε Ἕλληνας διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας, ὁμιλῶν καὶ γράφων τὴν Γαλλικὴν ἢ τὴν Γερμανικὴν, μετὰ δοκιμασίαν κανονισθησομένην διὰ Βασ. Διατάγματος.

θ') Εἰς διδάσκαλος τῶν στοιχειωδῶν γνώσεων τῆς γεωπονίας, κηπουρικῆς, δενδροκομίας καὶ ζωοτεχνίας, φέρων πτυχίον Γεωργικῆς Σχολῆς τῆς ἡμεδαπῆς ἢ κατὰ προτίμησιν τῆς ἀλλοδαπῆς, ἐπὶ μισθῷ δραχ. 270 κατὰ μῆνα.

ια') Εἰς διδάσκαλος τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχ. 120, διοριζόμενος μετ' εὐδόκιμον δοκιμασίαν, κανονισθησομένην διὰ Βασ. Διατάγματος.

ιβ') Εἰς διδάσκαλος τῆς ἰχθυογραφίας καὶ καλλιγραφίας, ἀπόφοιτος τοῦ ἡμετέρου Πολυτεχνείου ἢ ἐτέρας εἰδικῆς ἰχθυογραφικῆς σχολῆς, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχ. 150.

ιγ') Εἰς διδάσκαλος τῆς γυμναστικῆς καὶ σκοποβολίας καὶ στρατιωτικῆς ἐκπαιδεύσεως, πτυχιούχος ἡμετέρας ἢ ἀλλοδαπῆς Γυμναστικῆς Σχολῆς, διὰ διαγωνισμοῦ διοριζόμενος, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχ. 200.

ιδ') Εἰς καθηγητῆς τῆς χειροτεχνίας, εἰδικῶς σπουδάσας τὸ μάθημα τοῦτο ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχμῶν 200.

Ὁ Διευθυντής, οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ διδάσκαλοι διδάσκουσι κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ προγράμματος τῶν μαθημάτων, καθοριζομένου διὰ Βασ. Διατάγματος, κεκανονισμένας ὥρας, αἱ ὅποια δὲν δύνανται νὰ υπερβαίνωσι τὰς 20 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ὁ Διευθυντής, οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ διδάσκαλοι, οἱ μέχρι τοῦδε ὑπηρετοῦντες ἐν τῇ Διδασκαλείῳ, διατηροῦνται ἄνευ ἄλλης διατυπώσεως ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ἐφ' ὅσον αἱ θέσεις αὐτῶν οὐδὲν τροποποιῶνται ὑπὸ τοῦ παρόντος νόμου καὶ ἐφ' ὅσον ἔχουσι τὰ διὰ ταῦτα ὑπ' αὐτοῦ ἀπαιτούμενα προσόντα, ἀφοῦ προηγουμένως ἀποφανθῇ περὶ τῆς διατηρήσεως αὐτῶν τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον.

Ἄρθρον 4. Εἰς τὸ Διδασκαλεῖον γίνονται δεκτοὶ εἰς μόνην τὴν

πρώτην τάξιν οἱ μέλλοντες νὰ μαθητεύσωσιν ἐν αὐτῷ, καὶ δὴ μετ' εὐδόκιμον εἰσιτήριον ἐξετάσιν, οἱ ἔχοντες τὰ ἐξῆς προσόντα.

α') Συμπεπληρωμένον τὸ 15ον καὶ μὴ ὑπερβάλλον τὸ 20ὸν τῆς ἡλικίας ἔτος, ὅπερ πιστοποιεῖται ἐπὶ μὲν τῶν ἡμεδαπῶν δι' ἀντιγράφου τῆς ληξιαρχικῆς πράξεως ἢ τοῦ μητρώου, ἐπὶ δὲ τῶν ἐξωθεν προερχομένων διὰ πιστοποιητικοῦ τῆς οἰκείας Δημογεροντίας, ἐπικεκρωμένου ὑπὸ τοῦ ἄρμοδίου ἀρχιερέως.

β') Σωματικὴν ἀρτιμέλειαν καὶ εὐεξίαν, βεβαιουμένην δι' ἐπιθεωρήσεως, διενεργουμένης ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ἱατροῦ, ἢ ἐν ἐλλείψει τοιούτου ὑπὸ ἄλλου ἱατροῦ, ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

γ') Ἐνδεικτικὸν προαγωγῆς τοῦλάχιστον ἀπὸ τῆς β' εἰς τὴν γ' τάξιν τοῦ Γυμνασίου μετὰ βαθμοῦ τοῦλάχιστον «καλῶς» πλήρους καὶ διαγωγῆς ἀμέμπτου.

Ἄρθρον 5. Εἰς τὸ Διδασκαλεῖον προσαρτῶνται, ἰδρυόμενα διὰ Βασ. Διατάγματος, δύο πρότυπα δημοτικὰ σχολεῖα, ἐν κολυτάξιον καὶ ἐν μονοτάξιον, ἐν οἷς γίνονται αἱ πρακτικαὶ ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν τοῦ Διδασκαλείου.

Ἐν ἑκατέρῳ τῶν σχολείων τούτων διορίζονται κατὰ πρότασιν τοῦ Διευθυντοῦ δι' Ὑπουργικῆς πράξεως πρωτοβάμιοι δημοδιδάσκαλοι, καὶ δὴ οἱ μὲν ἀπόφοιτοι τῶν μέχρι τοῦδε λειτουργησάντων Διδασκαλείων μετὰ ὀκταετῆ ὑπηρεσίαν, οἱ δ' ἀπόφοιτοι τοῦ κατὰ τὸν παρόντα νόμον λειτουργήσαντος ἄνευ τοιαύτης. Οἱ δημοδιδάσκαλοι οὗτοι ἔχουσι τὰς αὐτὰς πρὸς τὰς τῶν λοιπῶν πρωτοβαθμίων δημοδιδασκάλων ἀποδοχὰς. Εἰς ἕκ τούτων ὀνομάζεται τῇ προτάσει τοῦ Διευθυντοῦ δι' Ὑπουργικῆς πράξεως διευθυντῆς τοῦ πολυταξίου δημοτικοῦ σχολείου, ἔχων τὰς ἀποδοχὰς τῶν λοιπῶν διευθυντῶν δημοτικῶν σχολείων.

Οἱ ἐκ τῶν προτύπων τούτων ἀπολυόμενοι μαθηταί, ὡς καὶ οἱ ἐκ τῶν κατὰ ταῦτα λειτουργούντων δημοτικῶν σχολείων τοῦ Κράτους, ἂν μὲν προέρχωνται ἐκ σχολείων ἐχόντων τέσσαρας τάξεις, κατατάσσονται μετ' εἰσιτηρίου ἐξετάσεις εἰς τὴν πρώτην τάξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου, ἂν δὲ προέρχωνται ἐκ σχολείων ἐχόντων ἐξ τάξεως,

ἐγγράφονται ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ ἀπολυτηρίου αὐτῶν εἰς τὴν τρίτην τάξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου.

Ἄρθρον 6. Ἐκάστη τάξις τοῦ Διδασκαλείου περιλαμβάνει οὐχὶ πλείονας τῶν 30 μαθητῶν, ἑκάστη δὲ τάξις τοῦ μὲν πολυταξίου δημοτικοῦ σχολείου οὐχὶ πλείους τῶν 30, τοῦ δὲ μονοταξίου οὐχὶ περισσοτέρους τῶν 12.

Ἄρθρον 7. Ἐν τῷ Διδασκαλείῳ διορίζονται εἰς ἐπιστάτης ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχ. 60, δύο ὑπέρεται, ἑκάτερος ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δρ. 40, καὶ εἰς κηπουρὸς ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δρ. 40.

Ὅτε διορισμὸς καὶ ἡ ἀπόλυσις αὐτῶν γίνονται διὰ πράξεις τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου, δημοσιευομένης ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως.

Ἄρθρον 8. Αἱ εἰσιτήριοι ἐξετάσεις εἰς τὸ Διδασκαλεῖον ὡς καὶ αἱ ἐγγραφαὶ διενεργοῦνται ἀπὸ 1 μέχρι 15 Σεπτεμβρίου, τὰ δὲ μαθήματα ἀρχονται ἀπὸ τῆς 16 Σεπτεμβρίου καὶ διαρκοῦσι μέχρι τέλους Ἰουνίου.

Ἄρθρον 9. Ἐν τῷ Διδασκαλείῳ Ἀθηνῶν δύναται νὰ ἰδρυθῆ καὶ τμήμα προσωρισμένον διὰ τὴν μόρφωσιν διδασκάλων τῶν ἐκτὸς τῆς ἐπικρατείας Ἑλλήνων. Οἱ ἐκ τούτου ἀποφοιτῶντες δὲν δικαιοῦνται νὰ διορίζωνται ἐντὸς τοῦ Κράτους.

Καὶ τὸ τμήμα τοῦτο λειτουργεῖ ἐν τῷ Μασσαλείῳ διδακτηρίῳ, καὶ χρησιμοποιεῖ πρὸς ἄσκησιν τῶν μαθητῶν περὶ τὸ διδάσκειν τὰ αὐτὰ πρότυπα δημοτικὰ σχολεῖα ἅτινα καὶ τὸ Διδασκαλεῖον Ἀθηνῶν.

Τὰ τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, τὰ τῶν διδακτέων μαθημάτων καὶ τὰ τοῦ προγράμματος αὐτοῦ θέλει κανονίσει ἴδιον Βασ. Διάταγμα.

Ἄρθρον 10. Οἱ ἐκ τοῦ κατὰ τὸν παρόντα νόμον λειτουργήσοντος Διδασκαλείου ἀπολυόμενοι δημοδιδάσκαλοι, διοριζόμενοι κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ΒΤΜΘ' νόμου «περὶ στοιχειώδους ἢ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως», διατελοῦσι κατὰ τὴν πρώτην διετίαν τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ἐνασκουμένην διὰ τοῦ Κεντρικοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν ἀρμοδίων ἐπιθεωρητῶν αὐτῆς. Οἱ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον μὴ εὐδοκίμως ὑπηρετοῦντες ἀπολύονται τῆς ὑπηρεσίας ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ μετ' ἀπόφασιν τοῦ Κεντρικοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου,

στηριζομένην ἐπὶ σχετικῆς προτάσεως τοῦ ἀρμοδίου ἐπιθεωρητοῦ. Ἡ ἀπόφασις τοῦ Κεντρικοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου, ἢ ἡ ἐκτέλεσις εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸν Ὑπουργόν, ὀφείλει ἅμα νὰ δηλοῖ, ἂν ὁ οὕτως ἀπολυόμενος δύναται νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν, καὶ μετὰ πόσον χρόνον. Οἱ ἐκ τῶν ἀπολελυμένων ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν θεωροῦνται ὡς τὸ πρῶτον διοριζόμενοι.

Ἐπὶ τῶν εὐδοκίμως ὑπηρετησάντων κατὰ τὴν πρώτην διετίαν δημοδιδασκάλων ἐφαρμόζονται μετὰ τὴν παρέλευσιν ταύτης ὡς πρὸς τὰς μεταβολὰς αἱ διατάξεις τοῦ νόμου ΒΤΜΘ' ἀνεὶ ἄλλης διατυπώσεως.

Ὑπηρετοῦσι δὲ οἱ ἐκ τοῦ νέου Διδασκαλείου ἀπολυόμενοι δημοδιδάσκαλοι κατὰ τὴν πρώτην πενταετίαν τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, ἀνεξαρτήτως τῆς προόδου, ἣν ἔδειξαν ἐν τῷ Διδασκαλείῳ, ὡς τριτοβάθμιοι δημοδιδάσκαλοι, λαμβάνοντες τὰς ἀποδοχὰς τούτων.

Μετὰ πενταετὴ ὑπηρεσίαν δικαιοῦνται οὗτοι νὰ ὑποστῶσι δοκιμασίαν προαγωγικὴν, συνισταμένην εἰς διδασκαλίαν πολλῶν μαθημάτων διαφόρων κλάδων ἐν τάξει τοῦ διηρημένου δημοτικοῦ σχολείου καὶ ἐν τῷ ἡνωμένῳ. Οἱ ἐπιτυχῶς τὴν δοκιμασίαν ὑποστάντες προάγονται εἰς δευτεροβαθμίους.

Οἱ οὕτως ἀναγνωρισθέντες δευτεροβάθμιοι δημοδιδάσκαλοι δικαιοῦνται μετὰ τριετὴ ὑπηρεσίαν νὰ ὑποστῶσι δευτέραν προαγωγικὴν ἐξέτασιν, καθ' ἣν ἐξακριβοῦνται, ἂν οἱ δοκιμαζόμενοι προήχθησαν ἐν τῷ διαρρεῦσαντι χρόνῳ δι' ἰδίων μελετῶν ἐν τῇ παιδαγωγικῇ. Οἱ ἐπιτυχῶς τὴν δοκιμασίαν ὑποστάντες προάγονται εἰς πρωτοβαθμίους δημοδιδασκάλους.

Καθ' ὅμοιον τρόπον ἐξεταζόμενοι προάγονται εἰς δευτεροβαθμίους μὲν οἱ μέχρι τοῦδε ἀνεγνωρισμένοι τριτοβάθμιοι δημοδιδάσκαλοι μετὰ τριετὴ ὑπηρεσίαν, ἀφ' ἧς διωρίσθησαν, εἰς πρωτοβαθμίους δὲ οἱ δευτεροβάθμιοι μετὰ τριετὴ τοιαύτην ὑπηρεσίαν.

Διευθυντικὴν δ' ἐξέτασιν ὑφίστανται οἱ μὲν ἀπὸ τῶν λειτουργήσαντων Διδασκαλείων ἀπολελυμένοι δημοδιδάσκαλοι μετὰ δεκαετὴ ὑπηρεσίαν, ἀφ' ἧς ἀνεγνωρίσθησαν πρωτοβάθμιοι, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸν παρόντα νόμον λειτουργήσοντος ἀπολυθησόμενοι μετὰ διετὴ ὑπηρεσίαν, ἀφ' οὗ χρόνου ἀναγνωρισθῶσι τοιοῦτοι.

Αἱ προαγωγικαὶ δοκιμασίαι καὶ ἡ διευθυντικὴ, ὧν τὰ καθ' ἕκα-

στον κανονισθήσονται δι' ιδίων Β. Διαταγμάτων, καὶ καθ' ἕως λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν αἱ ἐκθέσεις τῶν ἀρμοδίων ἐπιθεωρητῆς περὶ τῆς διδακτικῆς καὶ τῆς διοικητικῆς ἱκανότητος τῶν δοκιμαζομένων, γίνονται ἐνώπιον ἐπιτροπείας, ἀποτελουμένης ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Κεντρικοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Ἀθηνῶν.

Οἱ δὲς μὴ ἐπιτυχόντες ἐν τινι τῶν δοκιμασιῶν τούτων δὲν δικαιούνται νὰ ὑποστώσιν ἐκ νέου τὴν δοκιμασίαν ταύτην.

Ἄρθρον 11. Τὸ Διδασκαλεῖον μετὰ τῶν προσηρητημένων αὐτῷ προτύπων δημοτικῶν σχολείων διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Κεντρικοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐνασκουμένην ὡς πρὸς μὲν τὸν Διευθυντὴν αὐτοῦ διὰ τινὸς τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου τούτου, ὡς πρὸς δὲ τοὺς λοιποὺς καθηγητὰς καὶ δικασκάλους τοῦ Διδασκαλείου καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους τῶν προτύπων, διὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου, ὑποβάλλοντος τακτικῶς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἐκθέσεις περὶ τοῦ ὑπ' αὐτὸν προσωπικοῦ.

Ἄρθρον 12. Μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας τοῦ Κεντρικοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως τὰ ἐν τοῖς προηγούμενοις ἄρθροις 10 καὶ 11 καθήκοντα καὶ δικαιώματα αὐτοῦ ἀνατίθενται εἰς τὸ Ἐποπτικὸν Συμβούλιον τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως.

Ἄρθρον 13. Τὰ ἐνδεικτικὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Διδασκαλείου γράφονται ἐπὶ πενταδράχμου χαρτοσήμου, τὰ δὲ ἀπολυτήρια ἐπὶ δεκαδράχμου.

Ἄρθρον 14. Μαθητῆς ἀπουσιάσας ἀπὸ τινος μαθήματος τριακοντάκις, ἀπὸ πάντων δὲ πενηκοντάκις καὶ ἑκατόν, ἐπαναλαμβάνει τὰ μαθήματα τῆς αὐτῆς τάξεως, πλὴν ἂν διὰ νόσον βεβαιωμένην ἦτο ἀδύνατον νὰ φοιτήσῃ· δύναται δὲ νὰ ὑποστῇ ἐξετάσεις ἐπὶ προαγωγῇ ἢ ἀπολύσει, ἂν ἡ ἐπιμέλεια αὐτοῦ ὑπῆρξε καθ' ὅλον τὸ ἔτος λίαν καλῇ, ἀποφάσει τοῦ συλλόγου τῶν καθηγητῶν.

Ἄρθρον 15. Δημοδιδάσκαλοι ἀπόφοιτοι τοῦ κατὰ τὸν παρόντα νόμον λειτουργήσαντος Διδασκαλείου, ἔχοντες ἀπολυτήριον μὲ τὸν βαθμὸν ἄριστα καὶ μὲ διαγωγὴν κοσμιωτάτην, καὶ ἡλικίαν οὐχὶ ἀνωτέραν τῶν 25 ἐτῶν, γνωρίζοντες δὲ τὴν Γαλλικὴν, ἢ Γερμανικὴν, ἢ Ἀγγλικὴν, ἢ Ἰταλικὴν, ἔτι δὲ δημοδιδάσκαλοι ἀπόφοιτοι

τῶν μέχρι τοῦδε λειτουργησάντων Διδασκαλείων, ἔχοντες ἀπολυτήριον μὲ τὸν βαθμὸν ἄριστα καὶ μὲ διαγωγὴν κοσμιωτάτην, καὶ ἡλικίαν οὐχὶ ἀνωτέραν τῶν 30 ἐτῶν, γνωρίζοντες ἐπίσης μίαν τῶν ἄνω τεσσάρων γλωσσῶν ἀποστέλλονται ἐκάστοτε κατόπιν διαγωνισμοῦ εἰς τὴν Ἑσπερίαν εἰς βάρος τῶν εἰς τὴν διαχείρησιν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως κληροδοτημάτων, τῶν μὴ καθωρισμένων ὑπὸ εἰδικῶν σκοπῶν, πρὸς περαιτέρω σπουδὴν τῶν παιδαγωγικῶν καὶ τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Τὰ καθ' ἕκαστον τοῦ διαγωνισμοῦ κανονισθήσονται διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος.

Ἐὰν δημοδιδάσκαλος ἐν ὑπηρεσίᾳ διατελῶν, ζητήσῃ ἄδειαν ἀπουσίας πρὸς τελειότεραν αὐτοῦ μόρφωσιν ἰδίᾳ δαπάνῃ ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τοῦ Κράτους, τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὑποχρεοῦται νὰ χορηγήσῃ τὴν ζητηθεῖσαν ἄδειαν, καὶ διορίζεται κατὰ τὰς ἰσχύουσας περὶ πληρώσεως κενῆς θέσεως δημοδιδασκάλου δικτάξεις προσωρινὸς ἀναπληρωτῆς αὐτοῦ καταλαμβάνοντος τὴν θέσιν αὐτοδικαίως μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του, ἂν ὑπέβαλε κατὰ τριμηνίαν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἀποδείξεις ἐπισήμους περὶ τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ἐν Ὁδείῳ, Διδασκαλείῳ, Ἰχνογραφικῇ, Γυμναστικῇ ἢ Ἀγρονομικῇ Σχολῇ, ἢ καὶ ἐν τῷ φιλολογικῷ τμήματι Φιλοσοφικῆς Σχολῆς. Ἡ ἀπουσία δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διαρκέσῃ πλέον τῶν δύο ἐτῶν, οὔτε ὀλιγώτερον τῶν ἑξ μηνῶν. Τὸ χρονικὸν διάστημα τῶν σπουδῶν τούτων τοῦ δημοδιδασκάλου προσμετρεῖται ὡς χρόνος ὑπηρεσίας.

Ἄρθρον 16. Διὰ Βασ. Διαταγμάτων θέλουσι κανονισθῆ ὁ ἐσωτερικὸς ὀργανισμὸς τοῦ Διδασκαλείου καὶ τῶν εἰς τοῦτο προσηρητημένων προτύπων δημοτικῶν σχολείων, ὁ τρόπος τῆς ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν προαγωγῆς, τὰ τοῦ προγράμματος τῶν μαθημάτων τοῦ τε Διδασκαλείου καὶ τῶν εἰς τοῦτο προσηρητημένων προτύπων καὶ τῆς εἰς ἐκάστην τάξιν κατανομῆς αὐτῶν, αἱ εἰσητήριοι καὶ αἱ ἐπὶ πτυχίῳ ἐξετάσεις καὶ τὰ τῶν διπλωμάτων τῶν δημοδιδασκάλων, τὸ ἑορτολόγιον καὶ πᾶν ἐν γένει τὸ ἀφορῶν εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ Διδασκαλείου καὶ τῶν εἰς τοῦτο προσηρητημένων προτύπων δημοτικῶν σχολείων.

Ἄρθρον 17. Κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1910—1911 καταρτισθῆ-
σεται ἡ πρώτη ἢ κατωτάτη τάξις τοῦ Διδασκαλείου, ὡς κελεύει ὁ
παρὼν νόμος, αἱ δὲ δύο ἄλλαι λειτουργήσουσι κατὰ τὰς μέχρι τοῦδε
ἰσχυούσας διατάξεις τῶν καταργουμένων νόμων μέχρις ἀπολύσεως
τῶν μαθητῶν αὐτῶν.

Καταργοῦνται οἱ νόμοι ΧΘ' «περὶ συστάσεως Διδασκαλείου ἐν
Ἀθήναις», ΩΝΘ' «περὶ συστάσεως Διδασκαλείου ἐν Θεσσαλίᾳ»,
ΑΜ' «περὶ τροποποιήσεως καὶ προσθήκης διατάξεων ἀναφερομένων
εἰς τὰ Διδασκαλεῖα», ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη διάταξις ἀντιβαίνουσα εἰς
τὰς τοῦ παρόντος νόμου.

Ὁ παρὼν νόμος, ψηφισθεὶς παρὰ τῆς Βουλῆς καὶ παρ' Ἡμῶν
σήμερον κυρωθεὶς, δημοσιευθήτω διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερ-
νήσεως καὶ ἐκτελεσθήτω ὡς νόμος τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Ἀπριλίου 1910.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημο-
σίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργός

ΑΝΔΡ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 2 Ἀπριλίου 1910.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργός

Γ. Δ. ΦΙΚΙΩΡΗΣ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ἡ ΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘ' ἩΜΑΣ ΕΛΛΗΝΩΝ

Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.

Υπὸ Γ. ΓΡ.

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 67 τοῦ Γ' τεύχους).

Τὸ ἐν ἔτει 1895 σωτήριον μέτρον τῆς δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως

Τὰ τέσσαρα λειτουργοῦντα ἐν Ἑλλάδι Διδασκαλεῖα παρεῖχον
κατ' ἔτος περὶ τοὺς 120 δημοδιδασκάλους, παραλλήλως δὲ πρὸς τὰ
Διδασκαλεῖα ἐργάζοντο καὶ τὰ πολυάριθμα Ὑποδιδασκαλεῖα, τὰ
ὅποια ἐπροοίκιζον κατ' ἔτος τὴν χώραν μὲ ἄλλους τόσους καὶ εἰς ἔτη
εὐφορίας μὲ πολλῶν πλείονας γραμματοδιδασκάλους. Οἱ παλαιοὶ δημο-
διδάσκαλοι σὺν τῷ χρόνῳ ἐξέλιπον καὶ τὴν θέσιν αὐτῶν κατέλαβον
οἱ νέοι. Καὶ ὅμως ἡ κατάστασις τῶν δημοτικῶν σχολείων ἐξηκολούθει
νὰ εἶναι οἰκτρὰ. Κατὰ τὸν Νόμον τοῦ 1834 ἡ ὅλη διοίκησις τῆς δη-
μοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐκ-
κλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ὅστις ἠδύνατο κατ'
ἀρέσκειαν νὰ διορίζη, νὰ μεταθέτη, νὰ παύη τὸ προσωπικόν, χωρὶς
νὰ δίδῃ εἰς κανένα λόγον. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ ὑπουργοὶ οὐδε-
μίαν ἐποιοῦντο κατάχρησιν τῆς ἐξουσίας τῶν ταύτης. Προϊόντος
ὅμως τοῦ χρόνου εἰσεχώρησεν τοιαύτη διαφθορά, ὥστε οἱ διδάσκα-
λοι ἔγειναν τὸ παίγιον τοῦ ὑπουργοῦ ἢ μᾶλλον τοῦ ἰσχύοντος ἐκά-
στοτε κόμματος πολιτικοῦ. Ὁ Νόμος τοῦ 1878 ὁ περὶ ἰδρύσεως νέου
Διδασκαλείου, ἐν ᾧ ἐπρονόησε περὶ ἀυξήσεως τῆς μισθοδοσίας τῶν
δημοδιδασκάλων, οὐδεμίαν πρόνοιαν ἔλαβε καὶ περὶ ἀσφαλείας αὐ-
τῶν κατὰ πάσης ὑπερβασίας τῆς πολιτικῆς. Μόλις κατὰ τὸ ἔτος 1895,
ὅτε ἐψηφίσθη ὁ νέος σχολικὸς νόμος, ἐτέθη σωτήριος φραγμὸς κατὰ

πάσης αὐθαιρεσίας τῶν ἀρχόντων, καὶ ὁ δημοδισκαλικὸς κλάδος ἀνέπνευσε πλέον καὶ ἀπέκτησε τὴν ἀνεξαρτησίαν του, ἐσώθησαν δὲ καὶ τὰ σχολεῖα ἀπὸ τὰς συχνὰς μεταβολὰς τοῦ προσωπικοῦ, ὅπερ εἶναι καὶ διὰ πᾶν σχολεῖον κακόν, κάκιστον δὲ εἶναι διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα. Τὸ καλὸν τοῦ νέου νόμου εὐρίσκω κυρίως εἰς δύο πράγματα, πρῶτον εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν σχολείων ἐκ τῶν πολιτικῶν κομμάτων καὶ δεύτερον εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς ἐπιθεωρήσεως δι' ἐπιθεωρητῶν εἰλημμένων ἐκ τοῦ διδασκαλικοῦ κλάδου. Κατὰ τὸν νέον νόμον ἀνωτάτη σχολικὴ ἀρχὴ κυρίως δὲν εἶναι πλέον τὸ ὑπουργεῖον, ἀλλὰ τὸ ἐποπτικὸν συμβούλιον, ὅπερ ἐδρεύει ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἐκάστου νομοῦ ἢ ἐκάστης σχολικῆς περιφερείας καὶ ἀπαρτίζεται ἐκ πέντε προσώπων, ἐκ τοῦ ἐπισκόπου ὡς προέδρου, ἐκ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν σχολείων διοριζομένου ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ καὶ ὄντος εἰσηγητοῦ πάσης σχολικῆς ὑποθέσεως, ἐκ τοῦ γυμνασιάρχου ὡς γραμματέως καὶ ἐκ δύο ἑξεχόντων προσώπων, τὰ ὅποια προτείνονται ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τῆς πρωτεύουσῃς τοῦ νομοῦ. Πᾶσα μεταβολὴ γενησομένη ἐν τοῖς σχολείοις, μάλιστα περὶ τὸ προσωπικὸν τῶν σχολείων, πρέπει νὰ ἀπορρῆ ἀπὸ τὸ ἐποπτικὸν συμβούλιον καὶ κατὰ πρότασιν τοῦ ἐπιθεωρητοῦ. Τόσον δὲ εὐσυνειδήτως ἐφηρμόσθη ὁ νόμος οὗτος καὶ ἐφαρμόζεται μέχρι τοῦδε, ὥστε καὶ διδάσκαλοι καὶ κοινωρία ἀνακηρύττουσι τὸν νόμον τοῦτον σωτήριον, καὶ ἀπὸ τοῦ νόμου τούτου ἀρχεται νέα περίοδος σχολικῆς ἀναπτύξεως. Ἐκαστος διδάσκαλος ἠξεύρει τώρα ὅτι, ἐφ' ὅσον εὐόρκως ἐκτελεῖ τὸ καθήκον του, οὐδὲν ἔχει νὰ φοβηθῆ καὶ ὅτι εἶναι ἀσφαλῆς εἰς τὴν θέσιν του. Ἐν δ' εὐρίσκω ἐλαττωματικὸν εἰς τὴν διάταξιν ταύτην τοῦ νόμου ὅτι διορίζονται ἐπιθεωρηταὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων πολλαχοῦ καθηγηταὶ γυμνασίων, οἵτινες δὲν εἶναι ἐξοικειωμένοι μὲ παιδαγωγικὰ καὶ μεθοδικὰ ζητήματα τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ὅπερ πρέπει νὰ θεωρῆται θεμελιώδης ὄρος παντὸς ἐπιθεωρητοῦ. Ἄλλὰ καὶ τὸ ἄλλο πάλιν νὰ διορίζωνται εἰς τοιαύτας ὑψηλὰς θέσεις ἀπλοὶ δημοδιδάσκαλοι, καὶ ἂν ἀκόμη ἐπέτυχον εἰς τὰς τυπικὰς ἐπιθεωρητικὰς ἑξετάσεις, χωρὶς νὰ εἰσίστανται μίαν ξένην γλῶσσαν, χωρὶς νὰ ἔχουν ἀκαδημαϊκὴν τινα μόρφωσιν, εἶναι πολὺ τοῦ πρώτου χειρότερον· διότι ἐκ τοιούτων ἐπιθεωρητῶν λείπει τὸ μέγα κῆρος καὶ ἐν τῷ ἐποπτικῷ συμβουλίῳ καὶ ἐν τῇ κοινωρίᾳ καὶ παρὰ τοῖς διδασκά-

λοις, ὅπερ πρέπει νὰ ἔχη πᾶς ἐπιθεωρητὴς τῶν σχολείων, ὁ εἰσηγητὴς τῶν σχολικῶν ὑποθέσεων ἐν συμβουλίῳ ἀπαρτιζομένῳ ἐξ ἐπισημόνων ἀνδρῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. Ὁ σοφὸς νομοθέτης τοῦ 1895 ἐστερημένος τότε πολυπληθοῦς προσωπικοῦ παιδαγωγικῶν ἀνδρῶν οἰκονόμησε τὸ πρᾶγμα διὰ διορισμοῦ ἐν τοῖς μεγαλειτέροις νομοῖς διπλοῦ προσωπικοῦ ἐπιθεωρήσεως διὰ καθηγητοῦ καὶ δημοδιδασκάλου, συμπληρούντων ἀλλήλους, ἀλλ' οἱ κατόπιν νομοθετήσαντες περὶ τούτου ἐνομοθέτησαν ἀτάσθαλα καὶ ἀντὶ διορθώσεως τοῦ νόμου παρεμόρφωσαν αὐτὸν καὶ κινδυνεύει ἡ ἐπιθεωρήσις τῶν σχολείων νὰ γίνῃ ἀποκλειστικὸν πλέον δικαίωμα τῶν δημοδιδασκάλων, ὅπερ δὲν θεωρῶ πρόοδον τοῦ ζητήματος.

Ἐγκρίσις τῶν διδασκαλικῶν βιβλίων.

Εἰς τὸν σχολικὸν νόμον τοῦ 1834, ἡ ὀρθότερον εἰπεῖν εἰς τὸν ὀδηγὸν τοῦ Κοκκῶνη, ὅστις εἶχεν ἐγκριθῆ διὰ Β. Διατάγματος, ἐγένετο λόγος καὶ περὶ τῶν εἰσαγομένων εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα βιβλίων, τὰ ὅποια ἔπρεπε νὰ ἔχωσι τὴν ἐγκρίσιν μιᾶς μονίμου ἐπιτροπείας διοριζομένης ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἡ διάταξις αὕτη κατ' ἀρχὰς ἐτηρεῖτο καὶ ἐφηρμόζετο αὐστηρῶς ἐπὶ πάντων τῶν βιβλίων καὶ τῶν ἀναγνωστικῶν καὶ τῶν διδασκαλικῶν. Προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου παραδόξως περιορίσθη εἰς μόνον τὰ διδασκαλικά. Τὰ δὲ ἀναγνωστικά ἀφέθησαν ἐλεύθερα νὰ εἰσάγονται ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐγκρίσεως. Καὶ τοῦτο ἦτο ἀρκετὸν νὰ εὐνοήσῃ τὴν ὑπερπαραγωγὴν τοῦ εἴδους τούτου τῶν βιβλίων, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐπεξετάθη ἡ ἐλευθέρω ἐμπορία τῶν βιβλίων καὶ εἰς πάντα τὰ βιβλία καὶ οὕτω ἐπλημμύρισεν ὁ τόπος ἀπὸ συγγραφεῖς καὶ βιβλία διδασκαλικά ἀπὸ τῶν καθηγητῶν τοῦ πανεπιστημίου μέχρι τῶν γραμματοδιδασκάλων αὐτῶν. Κατέστησε δὲ τὸ ἔργον τὸ συγγραφικὸν ἀπλούστατον ἢ θρασυτῆς περὶ τὴν ἀντιγραφίην, ἢ ἡ κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν ἄλλων συγγραφῆ. Ἦρκει νὰ ἐκδώσῃ τις βιβλίον Ὀδύσσεια ἢ Ἡρόδοτον ἢ Ροβινσῶνα, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει κατέκλυζον τὸν κόσμον σύγχρονοι ἐκδόσεις τῶν αὐτῶν βιβλίων μὲ τὰς αὐτὰς ἐπιγραφὰς καὶ μὲ τὸ αὐτὸ περίπου περιεχόμενον. Ἐκ παραλλήλου δὲ πρὸς τοὺς ἀντιγραφεῖς εἰργάζοντο καὶ οἱ τυποκλόποι, μετατυποῦντες τὰ βι-

βλία τὰ μᾶλλον κυκλοφοροῦντα καὶ ἀπολαύοντες ἀτιμωρητὶ ἀθεμίτων κερδῶν ἐκ τῶν κόπων τῶν ἄλλων. Τὰ σχολεῖα ἦσαν ἀγοραὶ, οἱ δὲ διδάσκαλοι οἱ πλεῖστοι—ἐντιμοὶ ἐξαιρέσεις ὑπῆρξαν ὄχι ὀλίγαι—τὰ ὄργανα τῆς ἀγοραπωλησίας αὐτῆς. Τὰ βιβλία καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἀνενεοῦντο ὑπὸ τῶν διδασκάλων, ὧν πολλοὶ προετίμων τὰ κλειψίτυπα ὡς εὐωτότερα, ἵνα ἔχῃσι μείζον κέρδος, εἰσήγοντο δὲ οὐχὶ τὰ καλλίτερα, ἀλλὰ τὰ ἀφίνοντα περισσότερα κέρδη εἰς τοὺς διδασκάλους. Ἐναντίον τοιαύτης ἀκολασίας ἔπρεπεν ἡ πολιτεία νὰ λάβῃ αὐστηρὰ μέτρα καὶ ἐψήφισεν τὸν νόμον περὶ ἐνὸς βιβλίου ἐν ἔτει 1882, ὅπερ θὰ κατίσχυεν ἐν διαγωνισμῶ, καὶ θὰ εἶχε τὴν ἀποκλειστικὴν κυκλοφορίαν ἐπὶ 4 ἔτη. Καὶ τοῦτο συνέβη. Ἡ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου διορισθεῖσα ἐπιτροπεία ἐνέκρινε ἐν δι' ἐκάστην τάξιν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἀναγνωστικὸν βιβλίον. Πολλὰ ἐλέχθησαν καὶ ἐγράφησαν κατὰ τῆς μεροληπτικῆς διαγωγῆς τῆς ἐπιτροπείας ταύτης, ἥτις ἔδωκεν εἰς φίλους ὅ,τι δὲν ἔπρεπε νὰ δώσῃ, κατεδίωξε δὲ ἐμπαθῶς βιβλία ὅσα ὑπῆρξαν ρηξικέλευθα καὶ ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς κακῆς ταύτης ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου ἔχει καὶ ἡ ἰδέα τῆς ἀποκλειστικῆς χρήσεως δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἐνὸς μόνου ἀναγνωστικοῦ βιβλίου πολλὰ τὰ ἄτοπα. Καὶ πρῶτον πότερον εἶδος τοῦ ἀναγνωστικοῦ βιβλίου πρέπει νὰ προτιμηθῇ, τὸ συνεχοῦς διηγήσεως ἢ τὸ ἐγκυκλοπαιδικόν; Καὶ ὑπὲρ τῶν δύο τούτων εἰδῶν ὑπάρχουσι λόγοι ἐπιστημονικοὶ σπουδαῖοι, πᾶσα δὲ παρέμβασις τῆς πολιτείας ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς εἶδους καταπαύει τὸν ἀγῶνα καὶ παρακωλύει τὴν ζήτησιν τῆς ἀληθείας. Νομίζω ὅτι μέγα κακὸν ἐγένετο εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ ἔθνους τὴν ἐλληνοπρεπῆ ὅτι ἡ πολιτεία, ἐν γνώσει ἢ ἀγνοίᾳ δὲν ἠξυέρομεν, ἠνύνησε τὸ σύστημα τὸ ἐγκυκλοπαιδικὸν τῶν ἀναγνωστικῶν βιβλίων, καὶ συνετέλεσεν ἐμμέσως νὰ ἐκλίπῃ ἐκ τῶν σχολείων τὸ σύστημα τὸ κλασικόν, τὸ μόνον ἱκανὸν νὰ μορφώσῃ ἀνθρώπους. Καὶ μόνον τὸ κακὸ αὐτὸ δὲν δύναται νὰ θεραπευθῇ δι' ὅλων τῶν μέτρων, ὅσα ἔλαβεν ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως. Οἱ λόγοι οὗτοι καὶ ἄλλοι, οὓς βλέπει τις ἐν τῷ ἄρθρῳ τῆς Πρωτῆς τῆς 15 Ἰουλίου τοῦ 1882, ἔπεισαν τὴν Κυβέρνησιν τοῦ μακαρίτου Δηλιγιάννη νὰ καταργήσῃ ἐν ἔτει 1890 τὸ μονοπώλιον τῶν βιβλίων. Ἡ πολιτεία οὐδὲν δικαίωμα ἔχει νὰ παρεμβαίῃ εἰς τὴν λύσιν ἐπιστημονικῶν ζητημάτων καὶ τὸ καθήκον αὐτῆς πρέπει νὰ περιορίζηται εἰς τὸ νὰ

ἐμποδίσῃ μόνον τὰ κακὰ βιβλία, εἰς δὲ τὰ καλὰ πρέπει νὰ ἀφίνη ἐλευθέραν κυκλοφορίαν. Ἀλλὰ μετὰ δύο ἔτη τῷ 1893 ἐπὶ ἄλλῃ Κυβερνήσεως ἐπανῆλθεν ὁ νόμος τοῦ ἐνὸς βιβλίου μὲ τριετὴ κυκλοφορίαν, ὅστις πάλιν ἐπὶ Κυβερνήσεως Δηλιγιάννη τῷ 1895 καταργήθη, ἵνα πάλιν ἐπανέλθῃ τῷ 1910.

Ὁ νόμος οὗτος μᾶλλον ἔβλαψεν ἢ ὠφέλησε τὰ σχολεῖα. Κατὰ τὸν διαγωνισμὸν τῶν βιβλίων δὲν ἰσχύουσιν λόγοι πραγματικοὶ καὶ ἐγκρίνονται βιβλία ἐστερημένα πάσης ἀξίας. Κατὰ τὸν νόμον οὐδεὶς δύναται νὰ διορισθῇ κριτῆς, ὅστις ἔγραψεν διδακτικὸν βιβλίον, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ὑπέβαλε τοιοῦτον εἰς τὸν διαγωνισμὸν. Ἐπειδὴ δὲ παρ' ἡμῖν συνέβη οἱ καλλίτεροί μας παιδαγωγοὶ νὰ γράψουν αὐτοὶ βιβλία, οὕτως ἀποκλείονται ἐκ τῆς κρίσεως οἱ ἀρμοδιότεροι κριταὶ καὶ ἀφίνεται τὸ ἔδαφος ἐλευθέρου εἰς τοὺς ἀδαεῖς, οἵτινες ἀποφασίζουν ὅτι θέλουν κατὰ τὰς συμπαθείας ἢ ἀντιπαθείας των, κατὰ τὸ συμφέρον τὸ ἴδιον, κατὰ τὰς ὀφελείας, ἃς προσδοκοῦν, ὑπέικοντες εἰς τὰ θελήματα τῶν ἰσχυρῶν ἢ τῶν φίλων τῶν ἰσχυρῶν.

Ἄλλὰ καὶ ἕτερον οὐχὶ μικρότερον τοῦ προηγουμένου κακὸν ἐγέννησεν παρ' ἡμῖν ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου τούτου. Ἡ εἰσαγωγὴ παρ' ἡμῖν τοῦ Γερμανικοῦ συστήματος, ἵνα ἐπιτύχῃ, ἔπρεπε νὰ συνοδεύηται μὲ ὅλα τὰ χρήσιμα καὶ ἀπαραίτητα, μὲ κτίρια, μὲ ἀναγνωστήρια, μὲ ἀριθμητήρια, μὲ βιβλία ἀναγνωστικὰ καὶ διδακτικά, μὲ ὑποδείγματα καλλιγραφίας, ἰχνογραφίας, μὲ ἴσματα, μὲ εἰκόνας, μὲ ὄργανα παντοῖα, μὲ θρανία ἰδιόρρυθμα καὶ μὲ ὅλον τὸ πλῆθος τὸ ἄλλο τῶν ὀργάνων, ὅσα διευκολύνουν τὴν διδασκαλίαν καὶ καθιστοῦν δυνατὴν τὴν ἐφαρμογὴν τῶν διδακτικῶν ἀρχῶν, ὅσαι ἰσχύουν ἀπὸ τοῦ Πεσταλότση εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Γερμανίας καὶ Ἑλβετίας. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι τὸ βάρος ὅλον τοῦτο τῶν ποικίλων ἐργασιῶν ἐν τῇ πρώτῃ ἐφαρμογῇ κατ' ἀνάγκην ἀνέλαβον οἱ εἰσηγηταὶ τοῦ συστήματος. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὑπῆρξε παιδαγωγικὸς παρ' ἡμῖν ὅπως οὖν σπουδαῖος, ὅστις δὲν ἔγραψε βιβλία διδακτικά ἢ ἀναγνωστικά, ποθῶν διὰ τούτου νὰ ἴδῃ τὰς ἰδέας του γενικευομένας εἰς τὰ σχολεῖα τῆς πατρίδος του. Ἀλλὰ τοῦτο, ὅπερ δικαίως πρέπει νὰ καταλογισθῇ εἰς ἔπαινον τῶν παιδαγωγῶν ἡμῶν, παραδόξως κατελογίσθη αὐτοῖς πρὸς ψόγον καὶ ἐθεωρήθη ὡς λόγος νὰ ἀποκλεισθοῦν οἱ συγγράψαντες βιβλία ἀπὸ τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν τῶν σχολείων κατ' ἀπαίτησιν τῶν ἄλλων συγγραφέων,

οἷτινες ἐνόμιζον ὅτι τὸ ἀξίωμα ἐβάρυνεν εἰς τὴν κατανάλωσιν τῶν βιβλίων μᾶλλον ἢ ἡ ἀξία τῶν βιβλίων. Καὶ οὕτως ἔλειψεν ἀπὸ τὴν διοικήσιν τῶν σχολείων ὁ ἔμπειρος νοῦς, ὅστις ἠδύνατο νὰ δώσῃ ὀρθὴν τροπὴν εἰς τὰ σχολικὰ καὶ νὰ προλάβῃ πολλὰ σφάλματα, ἅτινα εἰσεχώρησαν ὑπ' ὀμῆθειας εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τὰ ὁποῖα ἀπειλοῦν νὰ καταπνίξουν πᾶν ὑγιὲς σπέρμα, ὅπερ ἀπέμεινεν εἰς αὐτά.

ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Γ'

ΑΙ ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑΙ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 71 τοῦ Γ'. τεύχους).

Ι. Ἡ τοπικὴ ἱστορία καὶ ἡ Ἐθνικὴ ἱστορία.

Οὐδὲν εἶναι παρ' ἡμῖν μᾶλλον ἀόριστον ὅσον ἡ διδασκαλίᾳ τῆς ἱστορίας. Ἐὰν εἴμεθα σχεδὸν σύμφωνοι περὶ τῶν μεθόδων, δὲν εἴμεθα σύμφωνοι περὶ τῶν προγραμμάτων. τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι οὔτε ἀμετάβλητα, οὔτε ἄθικτα.

Πολλοὶ διδάσκαλοι συντέμνουσι τὴν ἱστορίαν τῶν πρώτων χρόνων, τὴν ἀρχαίαν, ὅπως ἀναπτύξωσι πλεῖστον τὴν περιόδον τῆς νεωτέρας ἱστορίας καὶ τῆς συγχρόνου, ἄλλοι θέλουσι νὰ παρασιωπηθῶσι σχεδὸν ἡ ἱστορία τῶν μαχῶν ὅπως ἐπιμένωσιν ἐπὶ τῶν μεγάλων γεγονότων τοῦ πολιτισμοῦ. Ἄλλοι τέλος—καὶ δὲν εἶναι οὗτοι οἱ χειρότερον σκεπτόμενοι—διδάσκουσι τὸ παρελθὸν τῇ βοήθειᾳ τοῦ παρόντος καὶ ἐπιμελοῦνται ἵνα οἱ μαθηταὶ τῶν προσπαθῶσι νὰ φανταζῶνται ἀκριβῶς τὸ παρελθὸν καὶ οὕτω κατανῶσι καὶ αἰσθάνωνται αὐτό.

Ἐπάρχει σημεῖον, εἰς ὃ ὠφέλιμον εἶναι νὰ ἐπανερχόμεθα πολλὰκις. Τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι ἡ τοπικὴ ἱστορία.

Εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστὸν ὅτι ἔχομεν δύο πατρίδας, τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἐγεννήθημεν. Πάντες ἐπίσης γινώσκουσι ὅτι ἡ μᾶλλον γνωστὴ, ἡ μᾶλλον συγκεκριμένη, ἡ πλησιεστέρᾳ ἡμῶν πατρίς εἶναι βεβαίως ὁ δῆμος ἢ τὸ πατρικὸν χωρίον. Τοῦτο ἐπίσης εἶναι τὸ μᾶλλον ἀγαπώμενον, ὅπερ σκεπτόμεθα πάντοτε. Τοσοῦτον εἶνε πολυάριθμοι καὶ πολυτίμοι αἱ ἀναμνήσεις, αἱ ὁποῖαι συνδέουσιν ἡμᾶς πρὸς τὴν γωνίαν τῆς γῆς, ὅπου διέρρευσεν ἡ παιδικὴ ἡμῶν ἡλικία.

Εἴτε πτωχὸν εἴτε πλούσιον τὸ πατρικὸν ἡμῶν χωρίον εἶναι πάντοτε ὠρκεῖον καὶ οὐδέποτε ἐπανερχόμεθα εἰς αὐτὸ ἄνευ συγκινήσεων.

Ἀναμφιβόλως ὑπάρχουσιν ἐξαιρέσεις. Πολλοὶ ἐργάται τῶν πόλεων, οἱ νομάδες, ὑπάλληλοι τινες, υἱοὶ ὑπαλλήλων δὲν ἔχουσιν, οὕτως εἰπεῖν, μικρὰν πατρίδα, ἀλλ' οὗτοι εἶναι ὀλίγοι, καὶ μεταξὺ τῶν κοσμοπολιτῶν τούτων πολλοὶ ριζοῦνται ἐν τινι τόπῳ προτιμήσεως. Τοσοῦτον εἶναι ζωηρὰ ἐν ἡμῖν ἡ ἀνάγκη νὰ ἀποκατασταθῶμέν που, νὰ μὴ εἴμεθα πλάνητες.

Λοιπὸν ἡ ἰδιαιτέρᾳ γωνία, ἣν ἀγαπῶμεν πολὺ, ὁ τόπος, ὅστις ἐγνώρισεν ἡμᾶς παιδίκα, καὶ ὅπου ἐπανερχόμενοι δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ συναντήσωμεν συγγενεῖς ἢ φίλους, ἔχει τὴν ἱστορίαν του, ὅσον ταπεινὴ καὶ ἂν εἶναι. Σπανιώτατοι εἶναι οἱ ἄνευ ἱστορίας τόποι, τόσον σπάνιοι ὅσον καὶ οἱ ἀληθῶς εὐτυχεῖς λαοί. Ἡ ἱστορία αὕτη λέγεται τοπικὴ.

Ὅσον καὶ ἂν εἶναι ἀσήμαντος, καλὸν εἶναι νὰ γνωρίζωμεν αὐτήν. Ἡ τοπικὴ ἱστορία συμπληροῖ θυμασιῶς τὴν ἔθνικὴν ἱστορίαν καὶ συντελεῖ ἵνα γνωρίζηται καὶ ἐννοῆται αὕτη κάλλιον.

Ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἐνίοτε τοσοῦτον ἀπέχουσα ἡμῶν χρόνικῶς ἀπέχει πολὺ συχνὰ ἐπίσης καὶ τοπικῶς. Ἐνεκὰ τούτου αἱ πράξεις καὶ αἱ δράσται ἀφίνουσιν ἐνίοτε ἡμᾶς ὀλίγον ψυχρούς, ὀλίγον ἀδιαφόρους. Σπουδάζομεν τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, ὡς σπουδάζομεν τὴν ἱστορίαν τῆς Αἰγύπτου ἢ τῆς Ἀσίας.

Διὰ νὰ ἐλαττώσωμεν τὰς ἀποστάσεις καὶ αὐξάνωμεν τὸ ἐνδιαφέρον, καλὸν εἶναι νὰ ἀναζωογονῶμεν τὴν γενικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς τοπικῆς ἱστορίας. Τὰ συμβάντα γίνονται ζωηρότερα, ἐκπληκτικώτερα, ὅταν ἔχωσι σημεῖα τινὰ δεσμοῦ μετὰ τοῦ τόπου. Συγκρί-

νατε τὴν συγκίνησιν, ἣν αἰσθάνεσθε ἕνεκα καταστροφῆς γενομένης ἐν Κίνα καὶ ὁμοίως γενομένης πλησίον ὑμῶν, καὶ δὲν θὰ δυσκολευθῆτε νὰ συμπεράνητε τί δύναται τις νὰ ἐλύσῃ ἐκ τῆς τοπικῆς ἱστορίας διὰ νὰ φωτίσῃ καὶ ζωογονήσῃ τὴν γενικὴν ἱστορίαν τοῦ Ἔθνους.

Ἐνας βωμὸς, μίᾳ στήλῃ ἀναθηματικῇ, ἐν ἀντρον ἀρκούσι σχεδὸν ὅπως ἀνακαλέσωμεν εἰς τὴν μνήμην τὴν ζωὴν τῶν πρώτων κατοίκων τοῦ τόπου μας. Ἐρείπια Βυζαντινῆς ἱστορίας ἢ Ἐνετικῆς φρουρίου δεκαπλασιάζουσι τὴν ἀξίαν μιᾶς ἀφηγήσεως περὶ τινος ἱστορικοῦ σημείου ἢ ἐνὸς ἔθιμου τοῦ μέσου αἰῶνος. Ἰχνη τινὰ ἢ ἀναμνήσεις τινὲς διαβάσεων στρατιῶν, ἐπισκέψεων ἐνὸς μονάρχου ἢ μεγάλου τινὸς ἀνδρὸς προσηλυτῶν ὀριστικῶς ἐν τῇ μνήμῃ ἐν συμβᾶν ἱστορικόν, τὴν βασιλείαν ἐνὸς μονάρχου ἢ τὸν βίον προσώπου τινὸς ἐπιφανοῦς.

Εἶναι λοιπὸν ἴδιον ὑμῶν παιδαγωγοῦ νὰ ὑποβάλλῃ εἰς ἔρανον τὴν τοπικὴν ἱστορίαν, ὅσας τις τοῦτο εἶναι δυνατόν, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἔθνικῆς ἱστορίας. Ἀλλὰ τοπικὴ ἱστορία, θὰ εἴπωσι, δὲν ὑπάρχει εἰς τὰ τρία τέταρτα τῶν δήμων. Ἡ ἀντίρροσις αὕτη δὲν εἶναι ἀμειώτως. Ἐὰν ἡ ἱστορία αὕτη δὲν ὑπάρχῃ, καθήκον ἐκάστου διδασκάλου εἶναι νὰ πειραθῇ νὰ συγγράψῃ αὐτήν.

II. Οἱ διδάσκαλοι καὶ αἱ μονογραφίαι.

Αἱ ὑπάρχουσαι τοπικαὶ ἱστορίαι, δεχόμεθα τοῦτο, εἶναι ἐλάχισται, ἀλλ' ὕλικόν πρὸς συγγραφὴν τοιούτων ὑπάρχει πανταχοῦ ἄφθονον. Διατὶ οἱ διδάσκαλοι, οἱ ὅποιοι δὲν στεροῦνται οὔτε γνώσεων οὔτε συγγραφικῆς ἰκανότητος δὲν θὰ ἔγραφον κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς τῶν τὰς μονογραφίας εἴτε τοῦ δήμου, ἐν ᾧ ἐγεννήθησαν, εἴτε τοῦ δήμου, ἐν ᾧ ἐξασκοῦσι τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν πολλὰς ἐπὶ πολλὰ ἔτη;

Ἀλλὰ θὰ εἴπωσι, πῶς καὶ ἄλλη ἐπιπόνησις καὶ ἄλλη ἀγχαρεία; Οἱ διδάσκαλοι δὲν ἀποροφῶνται ἐπαρκῶς ὑπὸ τῶν σχολικῶν ἔργων, τῶν μετασχολικῶν καὶ τῶν περισχολικῶν, χωρὶς νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν παντὸς εἶδους γραψιμάτων; Δὲν εἶναι ἰκανὰ ὅσα πράττουσι τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἑσπέραν ὥστε νὰ τολμῶμεν νὰ σκεπτῶμεθα νὰ ἐπιβαρύνωμεν αὐτοὺς διὰ νέου ἔργου;

Ἐχω καὶ ἐγὼ τὴν αὐτὴν γνώμην καὶ θὰ διεμαρτυρόμην πρῶτος κατὰ πάσης διατάξεως ἐπισήμου ὑποχρεούσης αὐτοὺς νὰ συγγράψωσι τὴν μονογραφίαν τοῦ δήμου των.

Ἄλλ' ὅπερ εἶναι ἀνυπόφορον νὰ πράττωμεν κατὰ διαταγὴν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ μετὰ χαρᾶς καὶ πλήρους θελήσεως. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι τὰ ἐπιβαλλόμενα ἔργα εἶναι τὰ μᾶλλον ἀντιπαθητικὰ καὶ ὅτι εὐχαρίστως ἐκτελοῦμεν τὴν ἀναληφθεῖσαν ἐλευθέμως ἐργασίαν.

Διδάσκαλος μένων 20 ἢ 30 ἔτη ἐν τινι δήμῳ, — εὐτυχῶς δὲν εἶναι οἱ τοιοῦτοι σπάνιοι καὶ φυσικὰ εἶναι οἱ καλῶτεροι, — δύναται πολὺ καλὰ νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς γείτονας αὐτοῦ ὡς δῶρον περιχαροῦς ἀποχωρήσεως τὸν καρπὸν ἐρευνῶν, παρατηρήσεων καὶ σπουδῶν 20 ἢ 30 ἐτῶν.

Διότι σημειώσατε ὅτι μίᾳ μονογραφίᾳ σοβαρὰ σχεδὸν δὲν αὐτοσχεδιάζεται, ὅτι πρέπει ὅπως ἀχθῇ τὸ ἔργον τοῦτο εἰς αἴσιον πέρας προηγουμένη μακρὰ καὶ σοβαρὰ προπαρασκευή, πολυάριθμοι καὶ μεθοδικαὶ ἀναγνώσεις, ἀφθονοὶ σημειώσεις, καὶ ὅπως διαταχθῇ τὸ πᾶν λογικῶς ὁ συγγραφεὺς πρέπει νὰ ἔχῃ μίαν μεγάλην δυσπιστίαν πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὴν μάθησίν του, σύνεσιν ὑπέρμετρον, ἀγῶνα συνεχῆ κατὰ τῆς φαντασίας του καὶ πάθος ἀληθινὸν πρὸς τὴν ἀκριβείαν καὶ τὴν φιλαλήθειαν. Ὅλον δὲ τοῦτο δύναται νὰ ἀποκτηθῇ διὰ μεγάλης ἐπιμελείας.

Γνωρίζω διδασκάλους οἱ ὅποιοι ἔγραψαν, οἱ ὅποιοι μάλιστα ἐδημοσίευσαν ἐξαίρετους μονογραφίας, ἐν αἷς οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀρχαιοδίφαι θὰ εὕρισκον ὀλίγα πράγματα πρὸς διόρθωσιν.

Γνωρίζω ἄλλους, οἱ ὅποιοι δὲν ἠθέλησαν νὰ παραγάγῳσι τι χωρὶς νὰ συμβουλευθῶσι τοὺς ἀρμοδίους. Οἱ νομαρχικκοὶ ἀρχαιοφύλακες προθύμως ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν διδασκάλων, παρέσχον αὐτοῖς χειρόγραφα, κείμενα, διασαφήσεις καὶ πληροφορίας. Ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπεθεώρησαν καὶ διώρθωσαν τὰς ἐργασίας αὐτῶν.

Εἰς ἄλλας περιστάσεις οἱ διδάσκαλοι συνειργάσθησαν μετὰ σχολαρχῶν καὶ καθηγητῶν διὰ νὰ ἀναγνώσωσι παλαιὰ ἔγγραφα, διὰ νὰ ἐρμηνεύσωσιν ἄλλα, διὰ νὰ ἀποσπάσωσιν ἐκ τῶν βιβλιοθηκῶν ἢ τῶν

σοφῶν ἐπιθεωρήσεων τεμάχια σπάνια ἀλλ' ἐνδιαφέροντα, ἀναφερόμενα εἰς τὸν δῆμον ἢ τὴν ἐπαρχίαν. Ἐπραγματοποίησαν δ' οὕτω εἰς πολλὰ μέρη, πρὸς μέγιστον ἀγκλὸν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, τὴν ἔνωσιν τῶν τριῶν βαθμίδων τῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἐν τισι νομοῖς οἱ διδάσκαλοι ὠδηγήθησαν, παρωρμήθησαν, ἐνεθαρρύνθησαν. Ὑπάρχουσιν ὠδηγίαι πῶς νὰ γίνεται ἡ ἔρευνα πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ὕλης καὶ πῶς νὰ προσανατολιζῆται ἡ ἐργασία, ἔχουσιν ἐξετασθῆ μετὰ φροντίδος τὰ κύρια σημεῖα, τὰ ὅποια δεόν διαδοχικῶς καὶ ἐνίοτε καὶ τοχοχρόνως νὰ ἐλκύωσι τὴν προσοχήν, καὶ ὑπάρχει μάλιστα μία συλλογὴ ἐρωτήσεων ἱκανῶς πλήρως ἐπὶ τῶν οὐσιωδῶν λεπτομερειῶν, τὰς ὁποίας ὑπάρχει λόγος νὰ σπουδάσωμεν.

Τέλος διδάσκαλοι τινες ἐμπνεόμενοι ὑπὸ καλύτερων διαθέσεων ἀπῆλλάγησαν τῆς ἀμηχανίας ἀπευθυνθέντες εἰς ἐφημερίδας καὶ ἐπιθεωρήσεις καὶ ζητήσαντες τὴν συνδρομὴν αὐτῶν πρὸς συγγραφὴν τῶν μονογραφῶν τῶν δῆμων, τὰς ὁποίας ἐπεθύμουν νὰ γράψωσιν.

III. Πῶς νὰ γράφωμεν τὴν μονογραφίαν τῶν δῆμων.

Πρὸ πάντων τῶν ἔργων τὰ ἱστορικά, καὶ αὐτὰ τὰ λίαν μέτρια, δὲν αὐτοσχεδιάζονται. Καὶ ἡ ἐλάχιστη δημοσίευσίς ἱστορικῆς ὕλης, καὶ αἱ ὀλίγαι ἐτι σελίδες, πρέπει νὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα μακρᾶς ὑπομονῆς.

Ἴνα ἱστορικὴ τις ἐργασία ὑπάρξῃ εὐσυνειδήτος καὶ μόνιμος πρέπει νὰ σκεπτόμεθα αὐτὴν πολὺν χρόνον καὶ πολὺν χρόνον πρότερον. Πρὶν εἰσελθῆ τις εἰς τὴν πολυμαθῆ κόνιν τῶν ἀρχείων εἶναι ἀπαραίτητον νὰ παρασκευασθῆ προηγουμένως διὰ τὸν φιλοδοξούμενον βόλον.

Πρέπει πρῶτον νὰ ἀναγνώσῃ μονογραφίας τινάς, ὅσον τὸ δυνατόν πλήρεις καὶ μεθοδικὰς περὶ τόπων ὁμοίων πρὸς ἐκεῖνον, τὸν ὅποιον θέλει νὰ περιγράψῃ καὶ κατὰ προτίμησιν σχετικὰς πρὸς τοὺς γειτονικοὺς τόπους. Ἐν ἑλλείψει, θὰ ἀναγνώσῃ μονογραφίας τόπων ξένων ἢ ἀπομακρυσμένων.

Πρέπει ἔπειτα νὰ ἀναγνώσῃ μετὰ τὴν πέναντι εἰς τὸ χεῖρι ἢ μᾶλλον νὰ σκυλεύσῃ, καθόσον θὰ δυνήθῃ νὰ δανεισθῆ ἢ νὰ συναντήσῃ, τὰς

διαφόρους δημοσιεύσεις, αἱ ὅποια ἀναφέρουσι τι περὶ τοῦ δήμου, τῆς ἐπαρχίας ἢ τοῦ νομοῦ.

Εἶναι ἀπαραίτητον νὰ λαμβάνωμεν κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τούτων σημειώσεις ὅσον τὸ δυνατόν σαφεῖς καὶ ὅσον τὸ δυνατόν πλήρεις κατατάσσοντες αὐτὰς ἀπὸ αὐτῶν.

Ἐπειτα οὕτω παρασκευασμένος διὰ τῶν πολυτιμῶν ἀναγνώσεων δύναται νὰ ἀρχίσῃ νὰ διερευνᾷ τὸν θησαυρὸν του. Εἰς τοῦτο πρέπει νὰ προβαίη μετὰ μεθόδου καὶ οὐδὲν νὰ πράττῃ ἀτελεῖς.

Τὸ καλύτερον εἶναι νὰ ἀρχίσῃ νὰ ἐτοιμάζῃ τὰ ὕλικα διὰ τὸ γεωγραφικὸν μέρος, δηλαδή νὰ διατρέξῃ πολλὰκις τὸν δῆμον καθ' ὅλας τὰς ἐκτάσεις ἐπισκεπτόμενος πάσας τὰς τοποθεσίας, πάσας τὰς κοιλάδας, νὰ ἴδῃ πάσας τὰς κόμκας καὶ τὰ χωρῖα, πρὸ πάντων τὰς θέσεις τὰς ἐχούσας ὄνομα, αἱ ὅποια ἐκ τοῦ ὀνόματος καὶ ἐκ τῶν προρικῶν παραδόσεων ἀναμνησκουσι κάτι.

Ἡ συνδιαλέξις μετὰ τῶν πρεσβυτέρων ἐκάστου χωρίου εἶναι ἀπαραίτητος. Ἀρχόμενοι νὰ ὀμιλῶμεν περὶ τῆς βροχῆς καὶ τοῦ ὠραίου κειροῦ, δυνατόν νὰ καταλήξωμεν εἰς ἀνακκλύψεις ἀληθῶς περιέργους, ἀναμνήσεις, ἐπεισόδια, διηγήματα μυθώδη, παλαιὰ ἄσματα, ἔθιμα ἐκλιπόντα, κλπ. Μοὶ εἶναι γνωστοὶ διδάσκαλοι, οἱ ὅποιοι οὕτω ἀνεκάλυψαν εὐρήματα ἀπολύτως ἀνέλπιστα.

Μελετᾷ ἀκολουθῶς ἐκ τοῦ πλησίον τὸ ἔδαφος τοῦ δήμου, τὴν γεωλογικὴν σύστασιν του, τὴν ἀξίαν του, ἔπειτα τὸ σύνολον τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν ἐκάστης ἐποχῆς. Φυσικὰ θὰ σταματᾷ πλειότερον εἰς πάντα τὰ ἱστορικὰ εἰρεῖπια. Ἐπανερχεται ἐκεῖ πολλὰκις, βλέπει καὶ ἐξετάζει καὶ τὰ ἐλάχιστα μετὰ προσοχῆς, οἷον ἀντικείμενα, συντριμματα ἐπιγραφᾶς, ἐπιγραφᾶς ἀπλῶς κεχαρμημένας διὰ μαχαιριδίου, εἰς ἃς συνήθως μηδεμίαν δίδεται προσοχήν, κλπ.

Μετὰ ταῦτα ἐκ τῆς γεωγραφίας καὶ τῆς ἀρχαιολογίας περᾶ εἰς τὴν ἱστορίαν, εἰς τὰ ἀρχεῖα, τὰ χειρόγραφα.

Σκυλεύει πρῶτον πᾶν ὅ,τι κατέχει ἡ δημοκρατία ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν ληξιαρχικῶν πράξεων τῶν βαπτίσεων, γάμων, ἐνταφιασμῶν. Εὐρίσκει ἐκεῖ ἐνίοτε σπουδαίας βιογραφικὰς πληροφορίας περὶ τῶν σπου-

δαιοτέρων οικογενειῶν τοῦ τόπου καὶ ἐνίοτε εἰς τὸ περιθώριον σημειώ-
σεις ἄλλοκότους ἢ περιέργους τεθείσας ὑπὸ τῶν ἱερέων καὶ θιγούσας
συνηθέστατα τὴν μετεωρολογίαν, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ συναισθήματα ἰδι-
αίτατα.

Ἐξετάζει ἀκολούθως πάντα τὰ ἄλλα βιβλία τῆς δημοκρατίας, πρα-
κτικὰ τῶν συζητήσεων τῶν παλαιῶν δημοτικῶν συνελεύσεων, βιβλία,
ἀναγράφοντα αὐθεντικὰ δικαιώματα, καταλόγους φόρων, βιβλία ἐρ-
γοστασίων, πρακτικὰ τῶν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν κοινοτικῶν συνε-
δριάσεων ἢ τῶν συνεδριάσεων τῶν δημοτικῶν συμβουλίων τῶν ἡμε-
ρῶν μ.κ. κλπ.

Εὐρίσκονται ἐν τισὶ δημοκρῆσιν, ὅπου τὰ ἀρχεῖα διεσώθησαν
καλῶς, ἔγγραφα παντὸς εἴδους περὶ τῶν φόρων, τῶν ἀπογραφῶν τῶν
κατοίκων, τῶν διαβάσεων στρατευμάτων, τῶν δημοσίων οἰκοδομιῶν,
κλπ., τὰ ὅποια ῥίπτουσι ἐνίοτε νέον φῶς περὶ τῆς ἄλλοτε ἀστικῆς
ζωῆς καὶ βοηθοῦσι νὰ ἐννοήσωμεν κάλλιον τὰς ὕλικας, ἠθικὰς καὶ
πνευματικὰς συνθήκας τῶν κατοίκων ἐν δεδομένη στιγμή.

Ἐπάρχει προδήλως λόγος νὰ γίνῃ καταγραφή τῶν σπουδαίων ἐκ
τῶν ἔγγραφων τούτων καὶ νὰ καταβληθῇ μέρημα ὅπως ἀποσπασθῶ-
σιν ἐντεῦθεν αἱ ἀξίαι δικιωνίσεως πληροφῶριαι.

Μετὰ τὴν συντέλεσιν τοῦ ἱστορικοῦ καὶ παλαιολογικοῦ τούτου
ταξιδίου περὶ τῆς δημοκρατίας πρέπει νὰ διερευνηθῇ τὰ ἔξω μετὰ τοῦ
αὐτοῦ ζήλου.

Ἀνάγκη νὰ ἴδῃ τὴν συμβολαιογράφον τοῦ τόπου, νὰ κινήσῃ τὸ
ἐνδιαφέρον του πρὸς τὸ ἐπιδικώμενον ἔργον, νὰ παρακαλέσῃ αὐτὸν νὰ
παράσῃ τὰς ἀληθῶς σημαντικὰς πληροφορίας, ἅς δυνατόν νὰ περι-
λαμβάνωσι τὰ ἀρχεῖά του. Ἀγοραὶ καὶ πωλήσεις ἀρχαίων κτημάτων
ἀρχοντικῶν ἢ κοινοτικῶν, κατάλογοι κτηματικοὶ διατηρούμενοι,
ἀπαλλοτριώσεις παντὸς εἴδους, κλπ. Οἱ συμβολαιογράφοι εἶναι ἐξαι-
ρέτως προωρισμένοι νὰ συντελῶσιν ὅπως γνωρίζονται αἱ ὑποθέσεις καὶ
αἱ παλαιαὶ συναλλαγαὶ αἱ ἀξίαι διητηρήσεως.

Γνωρίζω μάλιστα ὅτι τινὲς τούτων ἔγραψαν περὶ τῶν δήμων των
καὶ τῶν γειτονικῶν δήμων μονογραφίαις ἀξιολόγους.

Μετὰ τοὺς συμβολαιογράφους δύναται νὰ ἴδῃ τοὺς γεωμέτρους,
τοὺς κυρίου παλαιῶν ἀρχοντικῶν κτημάτων ἢ παλαιῶν ἀστικῶν
κατοικιῶν ἐν μιᾷ λέξει πάντα τὰ πρόσωπα τὰ δυνάμενα νὰ κατέχωσι
παλαιὰ κατάστιχα ἢ ἀρχαῖα ἔγγραφα. Πᾶς καλὸς μονογράφος ὀφεί-
λει πρὸ πάντων νὰ εἶναι ἐξαιρετος κνηγὸς εἰς τὴν καταδίωξιν τῶν
παλαιῶν χαρτιῶν, τὴν ὁποίαν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ κάμῃ.

Ἐπειτα, πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐρευνῶν του θὰ εἶναι δυνατόν νὰ
ἀπευθυνθῇ καὶ πρὸς ἄλλους προϊσταμένους ὑπηρεσιῶν.

Τέλος θὰ παρακαλέσῃ τὸν νομαρχιακὸν ἀρχιεφύλακα νὰ τῷ ἀνα-
κοινώσῃ ἢ δανείσῃ τὰ ἐνδιαφέροντα τὸν δῆμον ἔγγραφα, καὶ ἐν ἀνάγκῃ
νὰ βοηθήσῃ αὐτὸν νὰ ἀναγνώσῃ, ἀντιγράψῃ ἢ ἐρμηνεύσῃ αὐτά.

Ὡς πρὸς τὰ τεμάχια τῶν ἀρχείων τῶν δυσκολώτερον προσιτῶν θὰ
εἶναι δυνατόν πάντοτε νὰ λάβῃ γνώσιν τούτων δι' ἄλλων, οἱ ὅποιοι
θὰ εὐχαριστηθῶσι βεβαίως ἐρχόμενοι εἰς βοήθειαν ἀνθρώπου καλῆς θε-
λήσεως.

Διὰ νὰ κάμῃ τὸν εὐρὺν τοῦτον ἀμητὸν πρέπει προφανῶς νὰ μὴ
συγχέτῃται, νὰ προβαίῃ μετὰ τάξεως καὶ μεθοδου, καὶ νὰ ἔχῃ ἐκ τῶν
προτέρων ἀριθμὸν τινα φακέλων ἢ σημειώσεων πρὸς τοποθέτησιν τῆς
ὑλης.

Δύναται τις, παραδείγματος χάριν, νὰ μεταχειρισθῇ σχέδιον ἐκ
τῶν προτέρων ὠρισμένον διευκολύνον τὴν εὔρεσιν ἐκάστης ὑλης διὰ νὰ
μὴ θορυβῆται ἐκάστοτε καὶ ἀναγκάζεται ἐνίοτε νὰ ἐκτελῇ τὴν αὐτὴν
ἐργασίαν δις.

IV. Σχέδιον μονογραφίας τοῦ δήμου.

Καταχωρίζομεν κατωτέρω σχέδιον, ὅπερ ἐγένετο ἵνα ὀδηγῇ τοὺς
διδασκαλοὺς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ γράψωσι τὰς μονογραφίας τῶν δή-
μων των.

Προφανῶς τοῦτο μόνον χαρακτῆρα παραδείγματος ἔχει. Κατὰ
τοὺς τόπους θὰ ἦτο ἀνάγκη ν' ἀφαιρέσωμεν ἢ νὰ προσθέσωμεν πολλά,
ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ τροποποιήσωμεν αὐτὸ αἰσθητῶς. Θὰ ἦτο τῷ
ὄντι ἀπείρως λυπηρὸν νὰ περιορίσωμεν ἐντὸς ἐνὸς ὁμοιομόρφου σχεδίου.

τὰς μονογραφίας πάντων τῶν δήμων, οἱ ὅποιοι πολλάκις παντάπασι διαφέρουσι. Διὰ τοῦ σχεδίου τούτου ἠβελήσαμεν νὰ δώσωμεν βοήθειαν εἰς τὴν μνήμην καὶ μόνον τούτο. Θὰ ἦτο λυπηρὸν νὰ ὑπολάβῃ τις τούτο ὡς πίνακα τῶν περιεχομένων πάσης μονογραφίας.

Τὸ σχεδίον τοῦτο παρέχει ἐγγυήσεις τινάς. Ἐπεθεωρήθη καὶ διωρθώθη παρ' εἰδικοῦ μεγάλης ἀξίας.

Σχέδιον.

I. Γενικότητες.—Ὄνομα τοῦ δήμου. Ὁρθογραφία τοῦ ὀνόματος τούτου. Ἀκριβὴς προφορά· 1ον) Ἑλληνιστί, 2ον) κατὰ τὸ τοπικὸν ἰδίωμα. Ὄνομα γενικὸν τῶν κατοίκων· 1ον) Ἑλληνιστί, 2ον) κατὰ τὸ τοπικὸν ἰδίωμα. Πληθυσμὸς τοῦ δήμου κατὰ τὴν σύστασιν αὐτοῦ, ἐν ἔτει 1850, 1880, 1900 καὶ τώρα. Κυριώτεροι λόγοι τῆς αὐξήσεως ἢ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ πληθυσμοῦ.

II. Ἱστορία τοῦ δήμου.—α') *Καταγωγή.* Μνημεῖα προϊστορικά, ἀντρά, βωμοί, κλπ., περιγραφή, ἀκριβῆ μέτρα, ἐν ἀνάγκῃ σχεδιαγράφημα. Μυθικαὶ διηγήσεις ἢ ἀναμνήσεις συνδεδεμέναι μετὰ τοῦ τόπου. Ἑρείπια ἢ μνημεῖα Ἑλληνικὰ ἢ Ῥωμαϊκὰ.

β') *Μεσαιωνικὴ ἐποχὴ.* Βυζαντινά, Ἑνετικὰ ἢ Φραγκικὰ φρούρια ἢ ἐρείπια, περιγραφή σαφὴς καὶ ἀκριβὴς τῆς παρουσίας καταστάσεως αὐτῶν, καλὴ παράστασις τῆς τοποθεσίας, σχεδιαγράφημα, μεταποιήσεις, νεώτερα ἐπιτήδευσις, ἐπισκευαί. Αὐθένται καὶ δεσπόται. Ἀναμνήσεις γραπταὶ ἢ προφορικαὶ διατηρούμεναι. Γενόμεναι ἀνασκαφαὶ ἢ ἔρευναι.

Πληροφορίαι ἐνδιαφέρουσαι περὶ τῶν παλαιῶν ἀρχοντικῶν οἰκογενειῶν τοῦ δήμου.

γ') *Ἐποχὴ νεώτερα καὶ σύγχρονος.* Οἰκοδομαὶ τῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἐπαύλεις νεώτεροι ἢ σύγχρονοι. Μεταποιήσεις αὐτῶν. Πύργοι. Περιγραφή συνοπτικὴ. Λεπτομέρειαι ἀξίαι διατηρήσεως καὶ ἐκλαϊκεύσεως.

Γεγονότα ἐνδιαφέροντα ἔχοντα χαρακτηρὰ γενικὸν ἢ χαρακτηρὰ καθαρῶς τοπικόν, ἀλλ' ἀξία διδασείας. Τόποι ἱστορικοί. Διάβασις ἢ δικιμὸν προσώπων ἱστορικῶν.

Παραδόσεις καὶ διηγήσεις ἔχουσαι ἐνδιαφέρον ἱστορικόν.

Αἱ κυριώτεραι ἀρχοντικαὶ οἰκογένειαι. Ὄνόματα καὶ πράξεις ἐνδιαφέρουσαι ἐξαγόμεναι ἐκ τῶν ληξιαρχικῶν πράξεων τῶν βαπτίσεων, γάμων καὶ ἐνταφιασμῶν τῆς ἐνορίας. Πράξεις σπουδαίαι μνημονευόμεναι ὑπὸ τῶν ἀρχείων τῶν συμβολαιογράφων τοῦ τόπου ἢ τῶν πέριξ.

Ἀρχαῖαι αὐθεντικαὶ ἰδιοκτησίαι. Τί ἐγένοντο.

Αἱ κυριώτεραι οἰκογένειαι τοῦ δήμου ἐν ἔτει 1821 καὶ ἐν ἔτει 1910.

δ') *Ἡ ἑπαναστατικὴ περίοδος.* Τὰ σπουδαιότερα τῶν γενομένων κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐν τῷ δήμῳ.

Μάχαι, συνελύσεις, συζητήσεις, ἐσρτά, στρατολογίαι ἐκούσιαι, κλπ.

ε') *Ἔργα διάφορα τῆς νεωτέρας καὶ συγχρόνου ἐποχῆς.* Γέφυραι, ὁδοί, δρόμοι, σιδηρόδρομοι, κλπ. Δηλώσατε τὰς χρονολογίας, τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς δαπάνης, τὰ κατὰ τὴν κατασκευὴν αὐτῶν συμβάντα, τὴν ὄψιν τοῦ τόπου πρὸ καὶ μετὰ τὰ ἔργα. Εὐρήματα ἢ ἀνσκαφαὶ ἀρχαιολογικαὶ ἐπ' εὐκκρισίᾳ τῶν ἐργασιῶν τούτων.

ς') Ἀναμνήσεις ἰδιαίτεραι σφζόμεναι. Γεγονότα διάφορα, τυχαῖα συμβεβηκότα, πυρκαϊαί, πλημμύραι, κλπ.

III. Γεωγραφία τοῦ δήμου.— Α'.) *Τοπογραφία.*— Τοποθεσίαι τοῦ δήμου, μήκος, πλάτος, ὕψος, ὄρια, ἐπιφάνεια, ἀποστάσεις, κώμα, χωρία, θέσεις.

Γενικὴ φυσιογνωμία τοῦ δήμου, ποταμοὶ ἢ ῥύακες, τροφαί, ἰχθύες, ἔλη, ἔκτασις.

Ἐξωτερικὴ διαμόρφωσις τοῦ τόπου.— Ὅρη, ἀνωμαλίαι τοῦ ἔδαφους τῆς γῆς καὶ κοιλάδες. Ἄποψις, κλλιέργειαι, δρόμοι καὶ ὁδοί, σιδηρόδρομοι.

β') *Μετεωρολογία.*— Κλίμα, ἀνεμοὶ τοπικοί, χειμῶνες καὶ ψύχη, χιών, θέρη, θύελλαι, βροχαί, χάλαια. Διάφορα παρατηρούμενα φαινόμενα.

γ') *Γεωλογία.*— Τὸ ἔδαφος καὶ τὸ ὑπὸ τὴν φυτικὴν ἐπιφάνειαν στρώμα. Βράχοι καὶ ἔδαφη. Προσχώσεις. Σχέσεις μετὰ τοῦ ἀρωσιμου στρώματος τῆς γῆς καὶ τῆς γεωργίας. Ἰδιάζοντα γεωλογικὰ καὶ ὀρυκτολογικὰ.

IV. Ἡ κώμη ἢ ἡ μικρὰ πόλις.— Ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος· σχηματισμὸς τοῦ τύπου. Περιγραφή, οἰκίαι λίαν ἀρχαῖαι ἢ λίαν ἀξιοσημεῖωτοι.

α'.) Ἡ ἐκκλησία. Ἀρχιτεκτονική· ῥυθμός, χρονολογία ἀκριβῆς ἢ κατὰ προσέγγισιν τῆς οἰκοδομῆς· σπουδαῖαι ἐπιγραφαί, συνοπτικὴ περιγραφή, μέρη ἀξιοπαρατήρητα· ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ κωδωνοστασίου, τροποποιήσεις, κατάλογος βιβλίων, ἐπ' ὀνόματι τίνος ἀγίου ἔχει κτισθεῖ, διακόσμησις, ἀντικείμενα τέχνης, ἀνάγλυφα, πίνακες, ὑελοπίνακες, κλπ., ἑορταὶ πολιούχων ἀγίων.

Ἐκκλησίαι ἀρχαῖαι ἢ παρεκκλήσια τῶν χωρίων καὶ τῶν ἐπαύλεων. Εἰκονοστάσια ἢ κηροπήγια περιεργα. Τὸ κοιμητήριον, ἢ κατοικία τοῦ ἑφημερίου.

β'.) Τὸ δημαρχεῖον καὶ τὸ σχολεῖον. Ἀρχαῖαι οἰκοδομαί, νεώτεροι οἰκοδομαί, χρονολογίαι, ὑπολογισμοὶ τῆς δαπάνης, ἐγκαίνια.

γ'.) Ἄλλα δημόσια καταστήματα ἐὰν ὑπάρχωσι. Νοσοκομεῖον, περιγραφή καὶ χρονολογίαι· τὸ ταχυδρομεῖον, ὁ σιδηροδρομικὸς σταθμὸς, κλπ.

δ'.) Διάφορα ἔργα. Δρόμοι, πηγάι, κλπ.

ε'.) Ἀρχεῖον. Ἀρχιότης, πλοῦτος, κατάστασις ἐν ἣ διατηρεῖται, ταξινόμησις, περιεργα γεγονότα ἢ λεπτομέρειαι ἀξιοσημεῖωτοι μνημονευτέαι. Ἀρχαῖα ἔγγραφα, ἐνδιαφέροντα τοιαῦτα.

V. Αἱ κῶμαι ἢ τὰ χωρία. Κατάλογος, ἔτυμολογία, θέσις γεωγραφική, συνοπτικὴ περιγραφή, διαιρέσεις. Πληθυσμὸς ἄλλοτε καὶ τώρα. Ἀριθμὸς οἰκογενειῶν. Οἰκίαι ἀξίαι λόγου ἢ περιεργοί. ἑορταὶ τῶν χωρίων. Περιεργα γεγονότα. Παρεδόσεις. Ὅ,τι ἰδιαιτέρον ὑπάρχει.

VI. Γεωγραφία οἰκονομική.— Α'.) Τὸ σύνολον τῶν ζώων καὶ φυτῶν τοῦ τόπου. Ζῶα κατοικίδια καὶ ζῶα ἄγρια· πτηνά, κλπ. Φυτὰ καὶ ἄνθη σπάνια ἢ ἰδιόζοντα τῷ τόπῳ. Ὀνομάζετε αὐτὰ Ἑλληνιστί καὶ κατὰ τὸ τοπικὸν ἰδίωμα.

β'.) Γεωργία. Εἶδη κτηνῶν, κτηνοτροφία. Κυριώτεραι καλλιέργειαι. Ἀρχαῖαι μέθοδοι, νεώτεραι μέθοδοι. Συνεταιρισμοί. Πρόοδοι. Γεωργικὸς μετασχηματισμὸς τοῦ δήμου ἢ τὸ αὐτὸ καθεστῶς. Δάση,

ἔκτασις, περιγραφή, εἶδη δένδρων, ζώων καὶ φυτῶν, τρόπος ἐκμεταλλεύσεως, ἰδιοκτηταί, δένδρα παλαιὰ ἢ ἀλλοκότων σχημάτων. Μυθικαὶ διηγήσεις.

γ'.) Βιομηχανία. Παλαιαὶ βιομηχανίαι, νεώτεραι βιομηχανίαι, ἐπαγγέλματα. Μεταλλεῖα, ἐργοστάσια, ἐργαστήρια· περιγραφή πιστὴ καὶ λεπτομερὴς, ἰδίαι ἀπὸ ἱστορικῆς ἀπόψεως. Παροῦσα λειτουργία. Προϊόντα, ποιότης, ἐξαγωγή.

δ'.) Ἐμπόριον. Τὰ προϊόντα τοῦ τόπου. Αἱ ἀγοραὶ καὶ αἱ ἐμπορικαὶ πανηγύρεις. Κυριώτεραι συναλλαγαί. Χρονολογίαι ἐμπορικαὶ σπουδαῖαι καὶ χαρακτηριστικαί.

ε'.) Σύνθεσις τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τοῦ δήμου ἀπὸ ἡμισέως αἰῶνος.

VII. Ἡθῆ, ἔθιμα καὶ συνήθειαι. α'.) Αἱ ἀγροτικαὶ οἰκοδομαί. Οἰκίαι. Ἀγροικίαι ἄλλοτε καὶ τώρα. Θεά τῶν χωρίων.

β'.) Ἐπιπλα. Ἐπιπλα παλαιὰ, εἶδη, χρήσεις. Νεώτερα ἐπιπλα. Συντελεσθεῖσα πρόοδος. Δίδετε καλῶς τὰ τεχνικὰ ὀνόματα Ἑλληνιστί καὶ κατὰ τὸ τοπικὸν ἰδίωμα.

γ'.) Ἐνδυμασία. Τὸ τοπικὸν ἔνδυμα ἄλλοτε καὶ τώρα. Κυριώτερα εἶδη.

δ'.) Ἡ τροφή. Τὰ φαγητά, τὰ τοπικὰ φαγητά· φαγητὰ ἰδιαιτέρως. Συντελεσθεῖσα πρόοδος. Αἱ ἑορταί.

ε'.) Πρόοδος τῆς ὑγιεινῆς ἕνεκα τῶν κατοικιῶν, τῶν ἐπίπλων, τῆς ἐνδυμασίας καὶ τῆς τροφῆς.

ς'.) Ἡ ζωὴ καὶ τὰ ἔθιμα. Τὰ συμβάντα τῆς ζωῆς· γεννήσεις, γάμοι, κηδεῖαι. Ἰδιόζοντα. Συνήθειαι ἐξαφανισθεῖσαι ἢ ἐπιμένουσαι.

Αἱ τοπικαὶ ἑορταί. Πῶς ἑορτάζονται. Παιγνίδια καὶ διασκεδάσεις. Οἱ χοροί. Τὰ ᾄσματα. Τοπικὰ ᾄσματα (λέξεις καὶ μουσικὴ).

Πίστεις διάφοροι, δεισιδαιμονίαι, προροιμαί. Παρκαμύθια τοῦ δήμου. ζ'.) Κοινωνίαι παλαιαὶ καὶ νέαι. Συνδικάτα καὶ ἐταιρεῖαι, ἀμοιβαῖαι βοήθειαι, πυροσβέσται, μουσικοὶ ὄμιλοι, κλπ.

VIII. Τὸ τοπικὸν γλωσσικὸν ἰδίωμα. Δίδετε μίαν ἰδέαν περὶ τῶν σχέσεων του μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ὡς πρὸς τοὺς φθόγγους καὶ τὰς λέξεις. Δηλώσατε τὰ ὄρια τῆς χρήσεως τοῦ ἰδιώματος καὶ τὸν βαθμὸν τῆς ζωτικότητός του. Σημειώσατε πᾶν ἔχνος καλλιεργείας

φιλολογικῆς κατὰ τὸ τοπικὸν ἰδιῶμα (ἄσκητα, διηγῆματα, κλπ.).

IX. Συμπέρασμα. Ἐὰν ὑπάρχωσι δεδομένα ἐπαρκῆ ἐξάγεται συμπέρασμα διὰ γενικῶν γραμμῶν περὶ τοῦ πιθανοῦ μέλλοντος τοῦ δήμου.

V. Ἐπιρροὴ τῶν μονογραφιῶν τῶν δήμων.

Αἱ μονογραφίαι τῶν δήμων οὕτω γενόμεναι ἐν ἀνέσει καὶ μετ' εὐχαριστήσεως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ φέρωσι τὰ ἀριστα τῶν ἀποτελεσμάτων.

Ὁ διδάσκαλος κερδαίνει πρῶτον ἐκ τούτου γόητρον, ἀξίωμα καὶ δὴ καὶ ἀγάπην.

Οἱ ἀγρόται γενικῶς εἶναι χρηστοὶ καὶ ἀγαθαὶ καρδίαι· ὅταν θὰ μάθωσιν ὅτι ὁ διδάσκαλός των ἢ «ὁ δάσκαλός μας», ὡς τὸν ὀνομάζουσιν, ἀσχολεῖται μὲ τὸν τόπον των, μὲ τὰ περίεργά του, τὸ παρελθόν του, τοὺς προγόνους του, θὰ ἐπιδαψιλεύσωσιν αὐτῷ ὑπόληψιν καὶ συμπάθειαν.

Θὰ θέτωσι προθυμότεα πάντα τὰ ἔργα εἰς τὴν διάθεσιν του μετὰ πολλῆς ἐμπιστοσύνης.

Ἐπίσης θὰ κερδίωσι τὸ σχολεῖον καὶ ἡ διδασκαλία. Ἐνδιαφερόμενος περὶ τοῦ δήμου του ὁ διδάσκαλος δὲν θὰ προσελκύσῃ τὴν συμπάθειαν τῶν προσώπων μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν πραγμάτων.

Θὰ ἐκπλησσεταὶ πολὺ εὐρίσκων ἐν τῇ μνήμῃ του μίαν ὥραιαν πρῶϊαν ἀριθμὸν τινὰ ὄρων τεχνικῶν γεωλογίας, μεταλλειολογίας, βοτανικῆς, στοιχειώδους ἀρχαιολογίας, γεωγραφίας καὶ ἱστορίας, οἱ ὅποιοι, χωρὶς νὰ καθιστῶσι τὰ μαθήματά του σοφώτερα, θὰ δίδωσιν αὐτοῖς χαρακτῆρα ἀκριβείας καὶ σαφηνείας, ὃν δὲν εἶχον μέχρι τοῦδε.

Διὰ τὰς διηγῆσεις του θὰ ἀγῆται φυσικὰ νὰ λαμβάνῃ παραδείγματα ἐκ τούτων, τὰ ὅποια ὁ τόπος ἐγκλείει, δηλαδὴ ἐκ τούτων τὰ ὅποια καλῶς γνωρίζουσιν ἢ τὰ ὅποια εὐκόλως δύνανται νὰ ἐξακριβώσωσιν οἱ μαθηταί.

Τέλος διὰ τῶν προσπαθειῶν τῶν ὑπομονητικῶν καὶ ἐπιμηκυνόμενων ἐνός μετριόφρονος διδασκάλου ἀγροτικῆς ἢ ἐπιστήμης θὰ δυναθῇ νὰ ὠφελῆθῃ ἐξ ἐνός ἔργου νέου, ἀσφαλῶς ἐνδιαφέροντος, ἴσως πρωτοτύπου. Τίς οἶδεν ἐὰν ἐν ταῖς δεδομέναις πληροφορίαις δὲν ὑπάρχουσιν

τοιαῦται ἀπολύτως ἀνεκδοτοὶ καὶ ἐν τούτοις λίαν περίεργοι. Τὸ γεγονός παρετηρήθη καὶ δυνατόν νὰ παρατηρηθῇ καὶ πάλιν.

Καὶ ἔπειτα, ἐὰν τὸ γενόμενον ἔργον ἔνεκα τοῦ χρόνου καὶ τῆς ὑπομονῆς ἀξίζει νὰ δημοσιευθῇ τις θὰ ἐμποδίσῃ τὴν δημοσίευσιν αὐτοῦ; Γνωρίζω δύο δήμους, ὧν αἱ μονογραφίαι ἐτυπώθησαν δι' ἐξόδων σχεδὸν μόνον τοῦ τοπικοῦ προϋπολογισμοῦ. Εἰς ἄλλους τὰ ἀντίτυπα εἶχον ἀγορασθῆ ἐκ τῶν προτέρων. Ἐν τινι κοινότητι, ὅπου ἡ ἀδιαφορία ἦτο ἀπόλυτος, ὁ διδάσκαλος προσέφερε τὸ βιβλίον του εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν Ἐταιρείαν τοῦ νομοῦ, ἡ ὅποια τὸ κατεχώρισεν ἐν τῷ δελτίῳ τῆς καὶ ἡ ὅποια ὡς ἀμοιβὴν ἔδωκεν εἰς τὸν συγγραφέα δέκα ἀντίτυπα.

Δύναται λοιπὸν νὰ εἶναι τις πανταχοῦ βέβαιος ὅτι δὲν θὰ ἀπολέσῃ τὸν καρπὸν τῶν πολυετῶν ἐρευνῶν του καὶ τῶν κόπων του. Ἀπαιτεῖται μόνον νὰ ἔχη καλὴν θέλησιν, ὑπομονὴν, πνεῦμα κριτικὸν καὶ κλίσιν.

Μετὰ τοῦτο θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἔχωμεν σχεδὸν πανταχοῦ ἐντός ὀλίγων ἐτῶν πολύτιμα χειρόγραφα, ἔργα σπουδαία, ἴσως ἐκδόσεις ἐξισίας, αἱ ὅποια θὰ συνετέλουν ἀναμφισβήτητως νὰ ἀγαπήσωμεν τὴν μικρὰν πατρίδα μας, ὅπερ εἶναι εἰς τῶν οὐσιωδῶν ὄρων νὰ ὑπεραγαπήσωμεν τὴν μεγάλην.

(Μετάφρασις)

I. Βαχαβιόλος

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΤΗΣ ΛΕΓΟΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΑΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 79 τοῦ Γ' τεύχους)

Ἀνοτιχῶς δὲν δυνάμεθα πολὺ συχνὰ νὰ μεταχειρισώμεθα τὴν πειραρχίαν ταύτην εἰς τὸ σχολεῖον. Τὰ σφάλματα τῶν μαθητῶν μας ἀπαιτοῦσι τιμωρίαν ἄμεσον καὶ ἡ φυσικὴ ἀντίδρασις αὐτῶν τούτων τῶν σφαλμάτων θὰ συνέβαινε συχνὰ πολὺ ἀργά. Ἡ ὀκνηρία ἢ ἀμέλεια παιδίου τινὸς καθιστῶσι ματαίαις τὰς προσπαθείαις τοῦ διδασκάλου καὶ διακυβεύουσιν ὀλόκληρον τὸν βίον τοῦ μαθητοῦ. Τὸ ἀποτε-

λεσμα θὰ εἶναι ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ ἀδεξιότης ἐν τῇ ὠρίμῳ ἡλικίᾳ. Ἄλλὰ ἡ φυσικὴ τιμωρία δὲν θὰ ἔλθῃ εἰ μὴ εἰς στιγμήν, καθ' ἣν δὲν θὰ εἶναι πλέον καιρὸς νὰ διορθωθῇ. Ἐναμφιβόλως αὕτη θὰ εἶναι ἀνταξία τοῦ σφάλματός της, θὰ εἶναι δικαία· ἀλλὰ τὸ παιδίον δὲν συλλογίζεται αὐτὸ κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ σφάλματος. Ἄλλως τε πῶς θὰ τὴν συλλογισθῇ; Πρὸς τοῦτο θὰ τῷ ἐχρειάζεται πείρα, ἣν δὲν ἔχει. Δι' αὐτὸν ὀκνηρία καὶ ἀργία εἶναι μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχωσι τὰς λυπηρὰς συνεπειάς. Τοῦναντίον ἡ ἐργασία τῷ ἀπαρέσκει, θεωρεῖται ἐπ' αὐτοῦ ὡς ἀγγορεία. Ἡ μεγαλυτέρα λοιπὸν μομφὴ τὴν ὁποίαν δύναται τις νὰ δώσει εἰς τὴν μέθοδον εἶναι, ὅτι δὲν διορθώνει ἐγκαίρως, δὲν ἐνεργεῖ ἀμέσως διὰ νὰ τροποποιήσῃ τὴν μέλλουσαν διαγωγὴν.

Εἶτα ὁ Σπένσερ δὲν ἐξετάζει εἰ μὴ τὴν ἀγωγὴν τοῦ οἴκου, καὶ ἐννοοῦν ὅτι εἶναι εὐκόλον νὰ ἐφαρμόσῃ τις τὴν μέθοδον εἰς ἕν ἢ δύο παιδιά παρὰ εἰς μίαν τάξιν ἢ εἰς ἕν σχολεῖον. Ἐκεῖ τῷ ὄντι ὑπάρχουσι γενικοὶ κανόνες, οἵτινες πρέπει νὰ ἐκτελῶνται αὐστηρῶς. Δὲν δύναται τις ἐκεῖ π. χ. νὰ ἀνεχθῇ οὐδεμίαν ἀπειθειαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ νὰ ἀναμείνῃ τὴν φυσικὴν ἀντίδρασιν, διότι ἐκτίθεται, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς μιμήσεως ἐνεργεῖ ἐν τῷ μεσάζοντι χρονικῷ διαστήματι ἐπὶ τῶν ἄλλων παιδίων καὶ τὰ παρασύρει νὰ διαπράττωσι σφάλματα, τὰ ὁποῖα πρέπει μὲ πᾶσαν θυσίαν νὰ ἀποφεύγωσι. Ὁ ἄμεσος κόλασμός, ὃν ἀνεγνωρίσαμεν ἀπαραίτητον διὰ τὸ ἴδιον καλὸν τοῦ μαθητοῦ, εἶναι λοιπὸν ἀκόμη περισσότερο ἀναγκαῖον διὰ τὸ γενικὸν καλὸν τοῦ σχολείου. Ἐπὶ πλέον ἡ μέθοδος δὲν εἶναι πάντοτε δικαία. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ φύσις ἐνεργεῖ τυφλῶς, ἡ δικαιοσύνη της εἶναι συχνὰ βία καὶ θανατηφόρος, δὲν δύναται νὰ κρατήσῃ οὐδένα ὑπολογισμὸν τῶν προθέσεων· τὸ αὐτὸ σφάλμα ἐπισύρει πάντοτε τὰς αὐτὰς συνεπειάς. Παιδίον τι πηγαίνει εἰς τὸ λουτρόν, ἐὰν παραπατήσῃ διατρέχει τὸν κίνδυνον νὰ πνιγῇ· θὰ εἶναι τὸ ἴδιον ἐὰν ἐροῖται ἐκουσίως εἰς τὸ ὕδωρ διὰ νὰ σώσῃ ἕνα τῶν συμμαθητῶν του κινδυνεύοντα.

Ἄλλὰ πράγματι τοιαύτη τιμωρία, ὅπως καὶ πᾶσα ἄλλη τιμωρία θὰ εἶναι ἀνταξία αὐτοῦ; Ἐὰν λοιπὸν τὸ παιδίον ἀπειθῇ ἐπανειλημμένως καὶ κατ' ἐξακολούθησιν εἰς ἕνα νόμον φυσικόν, ἡ τιμωρία οὐδόλως θὰ μεταβληθῇ, ἀλλ' ἐὰν πρόκειται περὶ νόμον ἠθικοῦ πρέπει νὰ εἶναι ἡ αὕτη; Ὅταν προέρχεται ἐξ ἀπερισκερίας ὑποφερτὸν ἀκόμη, ἀλλ' ἐὰν προέρχεται ἐξ ἰσχυρογνωμοσύνης; Ἡ τιμωρία θὰ ὀφείλῃ νὰ ἦ αὐστηροτέρα, διότι θὰ ὑπάρχῃ ἐν αὐτῇ μία ἀληθινὴ ἐπιβάρυνσις τοῦ σφάλματος. Ἡ πρόθεσις λοιπὸν πρέπει νὰ βαρύνῃ ἐν τῇ ἐκτιμῇσι τῶν πράξεών μας, διότι αὕτη εἶναι μία τῶν σπουδαίων

συντελεστώων. « Ἡ λύπη τὴν ὁποίαν προκαλοῦσι αἱ φυσικαὶ ἀντιδράσεις εἶναι συνηθέστατα ὑπερμεγέθης ἐν σχέσει πρὸς τὸ σφάλμα, ὅπερ τὰς παρήγαγε, καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ ἴδιος ἀπαιτεῖ διὰ τὴν διαγωγὴν του ἄλλας ποινὰς ἢ ἐκείνας τὰς τῆς σκληρᾶς πραγματικότητος. Θέλει πρόθεσις καὶ ἀποτέλεσμα νὰ κριθῶσι ταυτοχρόνως, νὰ τῷ γνωρίσωσι χάριν διὰ τὰς προσπάθειάς του, νὰ τὸν κτυπήσωσιν ἐὰν τῷ πρέπει, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὸν τοσκίσουν καὶ τείνοντες αὐτῷ τὴν χεῖρα νὰ τὸν ἀνασηκώσουν». (Gread).

Ἄλλως τε αὐτὸς οὗτος ὁ ἀπόστολος τῆς μεθόδου, ὁ Σπένσερ, εἶναι ὑποχρεωμένος ν' ἀναγνωρίσῃ ὅτι εἶναι ἀλυσιτελής εἰς πολλὰς περιστάσεις, ἐὰν δὲν βοηθῆται ὑπὸ τῆς ἀγάπης. Ἀγόμεθα λοιπὸν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἀπὸ παιδαγωγικῆς ἀπόψεως, παρὰ τὰ πλεονεκτήματα ἅτινα τῇ ἀνεγνωρίσαμεν, ἡ μέθοδος τῶν φυσικῶν ἀντιδράσεων ἀδὲν δύναται νὰ εἶναι ἢ μία προετοιμασία εἰς τὴν πειθαρχίαν τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν ἰδεῶν».

(Μετάφρασις)
Ἐλεται συνέχεια

Ι. Τσιότρας
δημοδιδάσκαλος

ΑΓΟΡΕΥΣΙΣ

τοῦ βουλευτοῦ Κυνοῦρίας κ. Χ. Βοζίκη
ἐπὶ τοῦ 16 ἄρθρου τοῦ Συντάγματος

Τὸ Περιοδικὸν ἐζήτησε παρὰ τοῦ διαπρεποῦς πολιτευτοῦ κ. Χ. Βοζίκη τὴν ἀγόρευσιν του ἐπὶ τοῦ 16ου ἄρθρου τοῦ Συντάγματος, συνεπεία τῆς ὁποίας ἐψηφίσθη τὸ ἄρθρον τοῦτο κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Κλάδου. Ὁ κ. Βοζίκης εὐχαρίστως ἔδωκε ταύτην πρὸς δημοσίευσιν, ὑποσχεθεὶς, ὅτι καὶ εἰς τὸ μέλλον θὰ εἶναι ὁ πρόμαχος τῶν δικαίων τοῦ δημοδιδασκαλικοῦ κλάδου.

Ἡ ἀγόρευσις ἐλήφθη ἐκ τῶν ἐστενογραφημένων πρακτικῶν τῆς Βουλῆς τῆς Συνεδριάσεως τῆς 4ης Μαρτίου 1911 καὶ ἔχει ὡς ἑξῆς:

Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ. Ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις τῶν νέων εἶναι μία τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ Κράτους, τοῦτο οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ. Ἄν δὲ ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας εὐθὺς ἀμέσως ἀνετέθησαν ἐν μέρει αἱ δαπάναι τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως εἰς τὴν κοινότητα, ἂν κατόπιν διὰ τοῦ δημοτικοῦ νόμου καὶ τοῦ νόμου περὶ σχολείων ἀνετέθησαν ἐν μέρει αἱ δαπάναι τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως εἰς τοὺς δήμους, τοὺς διαδεχθέντας τὰς κοινότητας κατὰ τὴν διοικητικὴν διαίρεσιν τοῦ Κράτους, τοῦτο δὲν ἐγένετο ἐκ τῆς σκέψεως ὅτι ἡ ἐκ-

παίδευσις τῶν νέων εἶναι ὑποχρέωσις τῶν δήμων ἢ τῶν κοινοτήτων, ἀλλ' ἐγένετο διὰ λόγους καθαρῶς οἰκονομικούς. Ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῶν δήμων τότε ἦτο ἀνθηροτέρα ἢ σήμερον, ἠλπίζετο δὲ ὅτι θὰ ἐπριοκοδοτοῦντο καὶ δι' ἄλλων πόρων, ὡς ἐπηγγέλλετο ὁ νόμος, καὶ ὅτι θὰ ἐνισχύοντο ἀκόμη καὶ διὰ τῶν εἰσοδημάτων τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, ἐν ᾧ ἐξ ἄλλου ἢ οἰκονομικῆς κατάστασις τοῦ Κράτους δὲν ἦτο οὔτε τότε ἀνθηρά, ἦτο ἴσως χειροτέρα κατὰ πολὺ τῆς σημερινῆς. Ἐκ τῶν λόγων τούτων καὶ εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1844 ἀνεγράφη ὡς συνταγματικὴ διάταξις ἡ διάταξις τοῦ περὶ δημοτικῶν σχολείων νόμου ὅτι ἡ δαπάνη τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσεως βαρύνει τοὺς δήμους. Λέγω ταῦτα μόνον διὰ νὰ δείξω ὅτι ἡ διάταξις, ὡς ἀνεγράφη τότε καὶ ὡς πρόκειται νὰ ἀναγραφῆ σήμερον, εἶνε διάταξις καθαρῶς οἰκονομικῆ καὶ δὲν μεταβάλλει τὴν ἀρχὴν ὅτι τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς παροχὴν τῆς ἐκπαίδευσεως τὴν ἔχει τὸ Κράτος. Ἐφ' ἧσον δὲ καὶ τὸ προσχέδιον τῶν ἐξ βουλευτῶν τῶν ἀποτελούντων τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἡ πρότασις τῆς ἐπὶ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος ἐπιτροπῆς δέχονται ὅτι τὴν δαπάνην τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσεως πρέπει νὰ τὴν ἀναλάβῃ τὸ Κράτος, δὲν ὑπάρχει λόγος, ἀφ' οὗ καὶ οὐδεμίαν προβάλλεται ἀντίρρησης, νὰ συζητήσωμεν ἐπὶ τούτου.

Μένει ὅμως ἐν ἄλλο ζήτημα, διὰ τὸ ὁποῖον κυρίως ἐζήτησα τὸν λόγον, διὰ νὰ δικαιολογήσω τὴν κατὰ τὴν ἐν τῇ ἐπιτροπῇ συζήτησιν τῆς διατάξεως ταύτης γνώμην μου ὡς μέλους τῆς ἐπιτροπῆς, γνώμην ἀντίθετον πρὸς τὴν ὑπ' αὐτῆς γενομένην δεκτὴν.

Τὸ προσχέδιον τῶν ἀποτελούντων τὴν Κυβέρνησιν ἐξ βουλευτῶν φέρει τὴν ἐξῆς προσθήκην εἰς τὸ ἄρθρον. «Ἐιδιχὸς νόμος θέλει καθορίσει τὰ τῆς ἀποδόσεως πρὸς τῶν δήμων πρὸς τὸ δημόσιον ἀναλόγου πρὸς τοὺς πόρους αὐτῶν συμμετοχῆς ἐν τῇ δαπάνῃ.» Ἡ ἐκθεσις τῆς ἐπιτροπῆς δικαιολογοῦσα τὴν ἀπόρριψιν τῆς προσθήκης ταύτης φέρει. «Ἡ δευτέρα πρότασις περὶ συνεισφορᾶς τῶν δήμων, ὀριστέας διὰ νόμου, ἐθεωρήθη ἀπαλειπτέα ὡς παρέλκουσα, διότι οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῆ τὸ δικαίωμα εἰς τὸ Κράτος νὰ νομοθετῆ, ὅσους ἀν ἐγκρίνη, φόρους καὶ ἐπιβάλλῃ βάρη εἰς τοὺς δήμους ἢ ἄλλους τινὰς διοικητικούς ὀργανισμούς.» Δηλαδή ἡ ἐπιτροπὴ ἀπέρριψε τὴν προσθήκην ὄχι ὡς μὴ ὀρθήν, ἀλλ' ὡς περιττήν, ὡς παρέλκουσαν, καθὼ ἐξυπακουομένην. Ἀλλὰ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ προσθήκη δὲν ἀπερρίφθη οὐσιαστικῶς καὶ εἶναι ἐξεταστέον ἀν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δύναται νὰ ἐπέλθῃ ὠφέλειά τις ἐκ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ ἄρθρου 16 τοῦ Συντάγματος.

Ἐκ τῆς κατὰ τὰ μέχρι τοῦδε ἀναθέσεως τῆς δαπάνης τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσεως εἰς τοὺς δήμους ὄχι μόνον ἢ στοιχειώδους

ἐκπαίδευσις ἐβλάβη, ἀλλὰ καὶ οἱ δήμοι ἐξετράπησαν καὶ ἀπέτυχον τοῦ προορισμοῦ τῶν.

Ἐπὶ τῇ βάσει ὅτι οἱ δήμοι, ὡς δαπανῶντες διὰ τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν, εἶναι καὶ οἱ κατ' ἐξοχὴν ἀρμόδιοι νὰ κανονίζωσι τὰ κατ' αὐτὴν, ἐδημιουργήθη περίεργος νομοθεσία περὶ στοιχειώδους ἐκπαίδευσεως μετὰ πολλὰς διακυμάνσεις καταλήξασα εἰς τοὺς σήμερον ἰσχύοντας νόμους, νομοθεσία ἡ ὁποία ἀπὸ αἰῶνος σχεδὸν παρενέβαλλεν ἐμπόδια εἰς τε τὴν ποιοτικὴν βελτίωσιν καὶ εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐκπαίδευσεως ταύτης, ἐμπόδια τῶν ὁποίων τινὰ καὶ οὐσιώδη ὑφίστανται καὶ μέχρι σήμερον ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἐκπαίδευσεως· διότι καὶ σήμερον καὶ ἡ ποιότης τῆς ἐκπαίδευσεως καὶ ὁ βαθμὸς καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν σχολείων καὶ τῶν διδασκάλων καὶ ὁ μισθὸς καὶ συνεπῶς ὁ ζῆλος αὐτῶν ἐξαρτῶνται ἐν πλείστοις ἐκ τῆς εὐπορίας ἢ ἀπορίας τῶν δήμων καὶ πάντες οἱ περὶ στοιχειώδους ἐκπαίδευσεως νόμοι ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ ψηφισθέντες ἐξήρτησαν καὶ τὸν διορισμὸν τῶν διδασκάλων καὶ τὴν διοίκησιν καὶ τὴν ἐπιβλέψιν ἀπὸ τῶν δήμων, οἱ ὁποῖοι ὡς ἐκ τῶν ὄρων τῆς συστάσεως καὶ ὑπάρξεώς των δὲν εἶναι οἱ κατάλληλοι διοικηταὶ καὶ ἐπιτηρηταὶ τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσεως. Ἡ νομοθεσία αὕτη εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναθεωρηθῆ ἐπ' ἀγαθῇ τῆς ἐκπαίδευσεως· ἀλλ' ἀν ἀφήσωμεν τὴν διάταξιν, ἣν προτείνει τὸ σχέδιον τῶν ἐξ βουλευτῶν τῶν ἀποτελούντων τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι οἱ δήμοι συνεισφέρουσιν ἀναλόγως τῶν πόρων αὐτῶν εἰς τὰς δαπάνας τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσεως ἢ ἀν δεχθῶμεν τὴν ἔννοιαν, ἣν δίδει ἡ ἐπιτροπὴ εἰς τὴν διαγραφὴν, κατὰ τί μεταβάλλομεν τὸ κείμενον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος; Κατὰ τὸ κείμενον Σύνταγμα τὴν δαπάνην τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσεως φέρουσιν οἱ δήμοι, συνεισφέρει δὲ καὶ τὸ Κράτος ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τῶν δήμων. Κατὰ τὴν πρότασιν τῶν ἐξ βουλευτῶν τῶν ἀποτελούντων τὴν Κυβέρνησιν, τὴν δαπάνην φέρει τὸ Κράτος συμμετέχουσι δὲ καὶ οἱ δήμοι ἀναλόγως πρὸς τοὺς πόρους τῶν. Εἶναι προφανὲς ὅτι καὶ τὸ κείμενον Σύνταγμα καὶ τὸ σχέδιον ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν καὶ μόνον κατὰ τὴν διατύπωσιν διαφέρουσιν, ἀφ' οὗ μάλιστα οὔτε ὁ τρόπος οὔτε τὸ ποσὸν τῆς συμμετοχῆς ὀρίζεται, παρέχεται δὲ καὶ διὰ τῆς νέας διατυπώσεως ὅπως καὶ διὰ τοῦ κειμένου ἄρθρου εἰς τὰς μετέπειτα Βουλὰς ἢ αὐτὴ ὡς καὶ πρότερον εὐκολία νὰ ἐξαρτῶσι τὴν τύχην τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσεως ἀπὸ τῆς εὐπορίας τῶν δήμων καὶ τῶν διαθέσεων τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἔννοια ἣν ἀποδίδει εἰς τὴν διαγραφὴν ἡ ἐκθεσις τῆς ἐπιτροπῆς ἀν ἐγκριθῆ ὑπὸ τῆς Βουλῆς εἰς τὸ αὐτὸ θέλει ἀγάγει ἀποτέλεσμα.

Εἶναι ἐπίσης φανερὸν ἐντεῦθεν ὅτι διὰ τοῦ σχεδίου τῶν ἀποτελούντων τὴν Κυβέρνησιν βουλευτῶν καὶ τῆς γνώμης τῆς ἐπιτρο-

πῆς διατηρεῖται ἡ παλαιὰ βᾶσις, ἐφ' ἧς ἐστηρίχθη, ὡς εἶπον, ἡ ἰσχύουσα περὶ στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως νομοθεσία, ἡ ὁποία, τόσα ἐμπόδια παρενέβαλε καὶ παρεμβάλλει εἰς τὴν ἐπωφελεστέραν διαρρύθμισιν τῆς ἐκπαιδεύσεως, θὰ θεωρηθῆ δὲ εὐλογον καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ ἔχη καὶ διοίκησιν καὶ ἐπίβλεψιν τῆς ἐκπαιδεύσεως ὁ δῆμος, ἀφ' οὗ θὰ φέρῃ καὶ ἀνάλογον πρὸς τοὺς πόρους αὐτοῦ μέρος τῶν δαπανῶν, καὶ θὰ ἐμποδισθῆ οὕτως ἡ ἀναγκαία μεταρρύθμισις τῆς οὐχὶ καλῶς ἐχούσης ἤδη εἰς πολλὰ νομοθεσίας τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως. Οὐτε τοῦ παρόντος εἶναι νὰ ἀναπτύξω, οὐτε ἄγνωστον ἄλλως εἶναι εἰς τὴν Βουλὴν ὅτι ἡ τοιαύτη περὶ τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως νομοθεσία πρὸς τῆ βλάβῃ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐπέφερε καὶ σπουδαίας ἀνωμαλίας εἰς τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Κράτους.

Περιορίζομαι μόνον νὰ ἀναφέρω γενικῶς ὅτι ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς εὐπορίας τῶν δήμων, ἧτις καὶ ὅταν ὑπάρχῃ δὲν εἶναι σταθερά, ἀλλ' ἧτις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν ὑπάρχει, δὲν δύναται νὰ εἶναι εἰς τὸ ὕψος τῆς, οὐδὲ ν' ἀποβῆ ἀσφαλῶς ἀποτελεσματικῆ, ἀφ' οὗ ὁ βαθμὸς, ἡ ποιότης τοῦ δημοδιδασκάλου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς εὐπορίας τοῦ δήμου καὶ δὲν εἶναι ἀπίθανον, ὅπως πρὸ ὄχι πολλῶν ἐτῶν, νὰ ἐξαρτηθῆ καὶ ἡ σύστασις ἀκόμη τῶν σχολείων καὶ ἡ διατήρησις αὐτῶν ἐκ τῆς εὐπορίας τῶν δήμων καὶ ἔχω λόγους νὰ φοβῶμαι καὶ τοῦτο διότι παρατηρῶ ὅτι παρὰ τὸν νόμον κρατεῖ τοιαύτη τις τάσις εἰς τὸ ὑπουργεῖον.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι μόνος ὁ λόγος οὗτος διὰ τὸν ὁποῖον ἀποκρούω τὴν πρότασιν τῶν ἐξ βουλευτῶν καὶ τὴν γνώμην τῆς ἐπὶ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Σύνταγματος ἐπιτροπῆς.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς των οἱ δῆμοι ἐπεβαρύνθησαν μὲ τοιαύτας δαπάνας, ὥστε δὲν ἐστᾶθη εἰς αὐτοὺς δυνατὸν νὰ ἐξυπηρετήσωσι τοὺς ἄλλους σκοποὺς τοὺς ὁποίους ἐπιδιώκει ἡ σύστασις αὐτῶν καὶ ἀναγράφει ὁ περὶ δήμων νόμος. Κατήντησε δὲ ἀπὸ ἐτῶν ἤδη, ὡς ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀναγκῶν τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, ἐκ τοῦ ἀναγκαίου πολλαπλασιασμοῦ τῶν σχολείων, ἐκ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν καὶ συνεπῶς τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δημοδιδασκάλων, κατήντησε ν' ἀπορροφῶσιν αἱ δαπάναι τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως εἰς τοὺς πλείστους τῶν δήμων πᾶν δημοτικὸν ἔσοδον, μόλην τὴν συμμετοχὴν τοῦ Κράτους εἰς τὴν δαπάνην, καὶ νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν εἰς αὐτοὺς νὰ ἐκπληρώσωσι κανένα ἄλλον κοινωφελῆ σκοπὸν. Εἶναι ἀληθές ὅτι αἰτία τούτου ὑπῆρξε κατ' ἐμὲ πάντοτε ὅτι τὸ Κράτος ἐν τῇ συμμετοχῇ του εἰς τὴν δαπάνην τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως δὲν ἐτήρησεν εἰλικρινῶς τὸν ὅρον τοῦ συντάγματος, δὲν συμμετέσχε δηλαδὴ «κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀνάγκης τῶν δήμων» κατὰ τὸ μέτρον τῆς πραγματικῆς ἀνάγκης, ἀλλ' ἐκανόνιζεν ἀθαιρέτως τὴν συμμετο-

χὴν, μεταχειριζόμενον εἰς ἐξεύρεσιν τῆς ἀνάγκης τῶν δήμων ὡς μέτρον τὴν κλίνην τοῦ Προκρούστου καὶ ἀναγράφον εἰς τοὺς προϋπολογισμοὺς ποσὸν συμμετοχῆς οὐδέποτε τὸ ἀναγκαῖον, ἀλλὰ μικρότερον πάντοτε ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τοῦ δημοσίου προϋπολογισμοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας τῆς Κυβερνήσεως νὰ παρουσιάσῃ μικρότερον τὰ ἔξοδα καὶ πλεόνασμα εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους. Ἄλλ' ἔπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ἐν εἶναι βέβαιον, ὅτι εἰς τοὺς δήμους ἕνεκα τῶν τοιούτων δαπανῶν δὲν ἐστᾶθη δυνατὸν νὰ βιώσωσι συμφῶνως πρὸς τὸν προορισμὸν των.

Συνέπεια τῆς καταστάσεως ταύτης ὑπῆρξεν ἀκόμη καὶ ἄλλη χειροτέρα τῆς πρώτης· δῆμοι ἔχασαν τὴν αὐτοτέλειάν των. Ἐναντίον δὲ πάσης ἀρχῆς περὶ αὐτοδιοικήσεως τῶν δήμων καὶ περὶ ἀποκεντρώσεως τοῦ δήμου διοικεῖ ἡ Κυβέρνησις, οἱ δῆμοι ἔγιναν ὑποχέρι τῆς πολιτικῆς. Διὰ νομοθετημάτων καὶ Διαταγμάτων ἔχαρακτηρίσθη ἀναγκαία δαπάνη τῶν ἀπόρων, τῶν μὴ ἐπαρκούντων εἰς τὰς δαπάνας τῆς ἐκπαιδεύσεως δήμων, μόνον ἡ πληρωμὴ τῶν μισθῶν τῶν δημοτικῶν ὑπαλλήλων, καὶ πᾶσα ἄλλη δαπάνη ἔχαρακτηρίσθη ὡς μὴ ἀναγκαία καὶ ἀπηγορευμένη ἐφ' ὅσον δὲν ἐπληρώθησαν αἱ δαπάναι τῆς ἐκπαιδεύσεως. Δὲν τοῖς εἶναι ἐπιτετραμμένον οὐδὲ τὸ πρὸς πόσιν ὕδωρ νὰ μεταφέρωσιν, οὐδὲ φρέαρ νὰ ἀνοίξωσιν ἄνευ ἀδείας τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, ἐν ᾧ ἐξ ἄλλου τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν διὰ τῶν Νομαρχῶν περικόπτει πᾶσαν τοιαύτην δαπάνην τῶν προϋπολογισμῶν διὰ νὰ μὴ μειωθῆ τὸ διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ποσόν. Καὶ δὲν εἶναι δύσκολον νὰ μαντεύσῃ τις ποῖαι καταχρήσεις τῆς τοιαύτης κυβερνητικῆς τακτικῆς δύναται νὰ γίνωνται ὑπὲρ τῶν εὐνοουμένων καὶ κατὰ τῶν ἀντιθέτων τῆς ἐν ἰσχύι μερίδος δημάρχων. Ἐκεῖ ἤγαγε τοὺς δήμους ἡ διάταξις τοῦ ἀρ. 16 ὡς ἀνεγράφη εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1844 καὶ ὡς ἀνεγράφη εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1864.

Ἐλεγον ὅτι ἡ πρότασις τῶν ἐξ βουλευτῶν ἔχει τὴν αὐτὴν ἐννοίαν μὲ τὸ κείμενον σύνταγμα καὶ κατ' οὐδὲν θὰ μεταβάλῃ τὴν κατάστασιν ἐν ᾧ εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ὄχι μόνον περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς καταστάσεως τῶν δήμων πρέπει νὰ λάβωμεν πρόνοιαν. Ἐνεκα τούτων προτείνω εἰς τὴν Βουλὴν νὰ ἀπαλείψῃ μὲν τὴν προσθήκην τοῦ σχεδίου τῶν ἐξ βουλευτῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ δεχθῆ τὴν γνώμην τῆς ἐπιτροπῆς, νὰ δώσῃ δὲ εἰς τὴν διάταξιν τὴν ἐννοίαν ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν νόμον νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τοὺς δήμους καὶ τοὺς ἄλλους διοικητικοὺς ὀργανισμοὺς νὰ πληρῶνται μέρος τῶν δαπανῶν τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως. Ἄν ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τῶν συνήθων πόρων τοῦ Κράτους εἰς τὰς δαπάνας τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως δύναται νὰ εἰσπράξῃ ὑπὲρ τοῦ Κράτους τοὺς δημοτικοὺς φόρους

τοὺς συνεισπραττομένους μετὰ τῶν δημοσίων, χωρὶς νὰ ἐπιβάλλῃ φόρον εἰδικὸν εἰς βάρος τῶν δήμων δηλ. χωρὶς νὰ ἀφήσῃ νὰ διέρχωνται τὰ αὐτὰ ἔσοδα διὰ τοῦ δημοτικοῦ ταμείου διὰ νὰ ἐπιβαρύνωνται οἱ πολῖται περισσότερο καὶ νὰ μὴ εἰσέρχεται εἰς τὸ δημοσίον ταμεῖον τὸ χρήμα ὀλόκληρον.

Θὰ δοθῇ οὕτως εὐκαιρία καὶ τοὺς δήμους ν' ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ τὰ ποικιλοτρόπως καταθλιπτικὰ διαπύλια, τοὺς φόρους τῶν ὠνίων καὶ ἐμπορευμάτων, καὶ τοὺς δήμους νὰ ὠθησώμεν πρὸς τὰ ἀποκλειστικὰ ἔργα τῶν.

Καὶ ὅταν λέγομεν δήμους πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν, ὡς καὶ ἡ ἐκθεσις τῆς ἐπιτροπῆς, καὶ τοὺς διοικητικοὺς ὀργανισμοὺς τοὺς ὁποίους τὸ μέλλον ἤθελε δημιουργήσῃ, διότι ὡς εἶναι γνωστὸν προπαρασκευάζεται μεταρρυθμισις τοῦ δημοτικοῦ νόμου καταργοῦσα τοὺς δήμους, τινὰς ἢ πάντας, καὶ ἰδρύουσα τὰς κοινότητας. Αἱ νέαι κοινότητες ἢ ὁ νέος τύπος τοῦ δήμου, ὁ ὁποῖος θὰ ἰδρυθῇ, πρέπει νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένος τοιούτων ὑποχρεώσεων καταστρεφασῶν τοὺς μέχρι τοῦδε δήμους. Δὲν πρέπει δὲ νὰ ἰδρῦσωμεν τὰς κοινότητας θνησιγενεῖς καὶ μὴ δυναμένας νὰ εὐδοκιμήσωσιν ἀφ' οὗ θὰ ἀγωνίζονται μόνον διὰ νὰ συνεισφέρωσιν εἰς τὸ δημοσίον πρὸς ἀνακούφισιν τῶν βαρῶν τῆς ἐκπαιδεύσεως, καὶ χωρὶς νὰ δύνανται νὰ ὠφελήσωσι τὴν ἐκπαίδευσιν θὰ μένωσιν ὑποχείριαι εἰς τὴν διοίκησιν καὶ θὰ περιέλθωσι τάχιστα, οἱ δήμοι, εἰς μαρρασμὸν παντὸς εἶδους, μαρρασμὸν καὶ εἰς βάρος τῶν δημοτῶν οἱ ὁποῖοι θὰ φέρωσιν ἰδιαίτερος τὰ βάρος τῆς κοινότητος.

Δ. ΚΑΒΟΥΡΑΣ. Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἀναλάβωσιν οἱ δήμοι τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν δὲν θὰ τὰ εἰσπράττωσιν ἀπὸ τοὺς δήμους;

Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ. Δὲν πρόκειται περὶ αὐτοῦ ἐδέχθημεν ὅτι τὸ Κράτος θὰ ἀναλάβῃ τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν. Ἀλλὰ ζητεῖται συγχρόνως νὰ συνεισφέρωσι καὶ οἱ δήμοι. Ὑποστηρίζω ὅτι ἂν δεχθῶμεν νὰ συνεισφέρωσι καὶ οἱ δήμοι, δὲν θὰ πράξωμεν τίποτε ἄλλο ἢ νὰ ἐμμείνωμεν εἰς τὸ πρῆγν καθεστῶς ἀλλάσσοντες μόνον τὰς λέξεις καὶ χωρὶς νὰ ἀποφύγωμεν τὰς ἐπιβλαβεῖς καὶ διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ διὰ τοὺς δήμους συνεπείας τοῦ πρῆγν καθεστῶτος.

Ἄν ἀναγράψωμεν διάταξιν ὑποχρεοῦσαν τοὺς δήμους ἢ τὰς κοινότητας νὰ συνεισφέρωσι, βεβαίως αὐτοὶ θὰ ἐπιβάλλωσι φόρους εἰς τοὺς δήμους· ἀλλ' ἀκριβῶς τοῦτο ἀποκρούω.

Τοῦτο ἐγένετο μέχρι τοῦδε· ἀλλὰ τὰ εἰσπραττόμενα ἀνεμιγνύοντο μὲ τὰ ἄλλα δημοτικὰ ἔσοδα καὶ ἐδαπανῶντο ἀνωφελῶς, καταθλίβοντο δὲ οἱ δήμοι διὰ βαρειῶν φορολογιῶν, οὐχὶ τῶν αὐτῶν, ἀλλὰ διαφόρων κατὰ δήμους καὶ ἀγίσων. Μὴ λησμονεῖτε τὰ διαπύλια καὶ πρὸ πάντων μὴ λησμονεῖτε ὅτι ἕνεκα τῶν δαπανῶν τῆς

στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως οἱ δημοτικοὶ φόροι ἀνέρχονται, ἐν πολλοῖς εἰς 4 ο/ο καὶ ἐπὶ τῶν εἰδῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων βαρεῖα ἔχει προηγηθῇ φορολογία ὑπὲρ τοῦ δημοσίου καὶ ὅτι τοὺς φόρους τούτους κυρίως πληροῦνουν οἱ τῶν ἀπόρων δήμων ἄποροι κατὰ συνέπειαν δημότια. Ἄμα τὸ Κράτος ἀναλάβῃ τὴν δαπάνην θὰ καταστῇ δυνατόν νὰ μεταβληθῇ, νὰ ἐλαττωθῇ, νὰ διαρρυθμισθῇ κανονικότερον καὶ δικαιοτέρον ἢ δημοτικὴ φορολογία, νὰ γίνῃ δημοσία, ὑπὲρ τοῦ δημοσίου, καὶ νὰ ἐπιβληθῇ οὐχὶ ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν ἐκάστου δήμου ἀλλ' ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τοῦ Κράτους.

Ἡ διαφορὰ εἶναι καταφανής, ὡς εἶναι καταφανής καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἀνακούφισις τῶν δημοτῶν. Ἀρκεῖ νὰ ἔχη τις ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ δήμοι εἰσπράττωσιν ἐξ ἀμέσων καὶ ἐμμέσων φόρων ὑπὲρ τὰ 15 ἑκατομμύρια, ἐξ ὧν τὰ μετὰ τῶν δημοσίων φόρων συνεισπραττόμενα ἀνέρχονται εἰς 4 περίπου ἑκατομμύρια, ἐν ᾧ ἡ ὅλη δαπάνη τῆς ἐκπαιδεύσεως μετὰ τῆς συνδρομῆς τοῦ δημοσίου μόλις ἀνέρχεται εἰς 7 ἑκατομμύρια.

Δ. ΚΑΒΟΥΡΑΣ. Νὰ εἰσπράττῃ δηλ. τὸ Κράτος αὐτοὺς ἢ ἄλλους;

Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ. Αὐτοὺς ἢ ἄλλους ἀδιάφορον αὐτὸ θὰ κανονίσῃ τοῦτο ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἰδίων τῶν ἀναγκῶν καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀναγκῶν τῶν δήμων. Δι' ἐμὲ ἀρκεῖ ὅτι τὸ δημοσίον θὰ εἰσπράττῃ κατὰ ποσὴν ὀλιγοτέρους καὶ ἀναλόγους πρὸς τὰς δαπάνας τῆς ἐκπαιδεύσεως. Οἱ φόροι θὰ εἶνε γενικοὶ καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ δημότης θὰ φορολογεῖται ἐλαφρότερον καὶ οἱ δήμοι θὰ εἶναι ἀπηλλαγμένοι τῶν ὑποχρεώσεων τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως.

Δ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ. Ἐὰν ἡ Κυβέρνησις ἐπιβάλλῃ φόρους, ἐννοεῖτε νὰ γίνῃ ταμεῖον εἰδικὸν ἐκπαιδεύσεως ὑπὲρ τοῦ δημοσίου;

Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ. Τὰ περὶ εἰδικοῦ ταμείου εἶναι ζήτημα νόμου. Ἐγὼ συζητῶν ἐπὶ τοῦ Συντάγματος ὑποστηρίζω ὅτι δὲν πρέπει νὰ δοθῇ εἰς τὸν νόμον τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλῃ φόρους εἰς τὸν δήμον ὡς νομικὸν πρόσωπον. Θέλω νὰ πληρῶνῃ τὸ Κράτος τὰς δαπάνας τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐκ τῶν ἐν γένει ἐσόδων του καὶ νὰ ἀφήσῃ τοὺς δήμους καὶ τὰς κοινότητας νὰ ζήσωσι συμφώνως πρὸς τὸν προορισμὸν τῶν. Ἄν θελήσῃ ὁ νόμος νὰ ἰδρῦσῃ εἰδικὸν ταμεῖον ἐκπαιδεύσεως κατ' ἄλλον τρόπον τοῦτο εἶναι δικαίωμα τοῦ νόμου καὶ δὲν εἶναι τοῦ παρόντος.

Ταῦτα περὶ τῆς διατάξεως τῆς ἀφορώσης τὴν ὑποχρέωσιν τῶν δήμων εἰς συνεισφοράν.

Ἄλλ' ἐγεννήθη καὶ ἕτερον ζήτημα, τὸ τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως, καὶ εἶμαι ἠναγκασμένος ἐφ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις δὲν κάμνει καμμίαν δήλωσιν νὰ ἐπιληφθῇ καὶ αὐτοῦ.

ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (πρωθυπουργός) θὰ κάμω δηλώσεις αἱ ὁποῖαι θὰ εἶναι ἱκανοποιητικαί.

ΘΕΣΜΟΛΟΓΙΟΝ

Περὶ Κεντρικοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου τῆς δημοτικῆς Ἐκπαιδείσεως

Νόμος, ΓΩΚΗ' (ὑπ' ἀριθ. 3828)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ψηφισάμενοι ὁμοφώνως μετὰ τῆς Βουλῆς, ἀπεφασίσκαμεν καὶ διατάσσομεν.

Ἄρθρον 1. — Ἰδρύεται ἐν Ἀθήναις Ἐποπτικὸν Συμβούλιον τῆς στοιχειώδους ἢ δημοτικῆς Ἐκπαιδείσεως, ἀποτελούμενον ἐκ πέντε μελῶν ἐχόντων βαθμὸν καὶ μισθὸν τμηματάρχου πρώτης τάξεως

Μέλη τοῦ Συμβουλίου διορίζονται διδάκτορες τῆς Φιλοσοφίας ἢ τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν ἢ τῶν Μαθηματικῶν, σπουδάσαντες παιδαγωγικὰ ἐν Ἑσπερίᾳ, διδάξαντες δὲ ἐν διδασκαλείῳ τῆς δημοτικῆς Ἐκπαιδείσεως ἢ ἐν γυμνασίῳ τοῦ Κράτους ἢ ἐν ἄλλῳ ἀνεγνωρισμένῳ ἰσοτίμῳ πρὸς τὰ ἐν Ἑλλάδι λειτουργοῦντα, οἱ ἐπὶ πενταετίᾳ διατελέσαντες γυμνασιαρχαὶ ἢ οἱ διατελέσαντες Νομαρχιακοὶ ἐπιθεωρηταὶ δημοτικῶν σχολείων κάτοχοι μιᾶς τοῦλάχιστον εὐρωπαϊκῆς γλώσσης.

Τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου οὐδεμίαν ἄλλην δημοσίαν θέσιν δύνανται νὰ κατέχωσιν, οὔτε νὰ διδάσκωσιν ἐν ἰδιωτικῷ ἐκπαιδευτηρίῳ, οὔτε ν' ἀσκῶσιν ἔργον ὑποκείμενον εἰς πληρωμὴν φόρου πρὸς τὸ Δημόσιον, οὔτε νὰ εἶνε συγγραφεῖς ἐγκριμένων διδακτικῶν βιβλίων.

Ἄρθρον 2. — Τὰ μέλη τοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου διορίζονται διὰ Β. Διατάγματος, προτάσει τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δ. Ἐκπαιδείσεως Ὑπουργοῦ, ἀπολύονται δὲ μόνον δι' ἀνικανότητα ἢ ἀπιστίαν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, κατὰ πρότασιν τοῦ αὐτοῦ Ὑπουργοῦ, μετ' ἀπόφασιν Συμβουλίου ἀποτελουμένου ἐκ τοῦ Προέδρου, ἢ τοῦ Ἀντιπροέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὡς Προέδρου, τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου καὶ τοῦ Πρυτάνεως τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, μετ' ἀπολογίαν τοῦ κατηγορουμένου γραπτὴν ἢ προφορικὴν.

Ἄρθρον 3. — Παρὰ τῷ Ἐποπτικῷ Συμβουλίῳ διορίζονται, προτάσει αὐτοῦ τούτου τοῦ Συμβουλίου, ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκ-

κλησιαστικῶν κλπ., εἰς γραμματεὺς ἔχων βαθμὸν καὶ μισθὸν β' τάξεως, δύο γραφεῖς ἐπὶ μισθῷ 90 δρ. καὶ εἰς κλητῆρ ἐπὶ μισθῷ δρ. 60.

Ὁ τε Γραμματεὺς καὶ οἱ γραφεῖς λαμβάνονται κατὰ προτίμησιν ἐκ τοῦ διδασκαλικοῦ κλάδου.

Ὁ Γραμματεὺς συντάσσει τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων τοῦ Συμβουλίου καὶ συνυπογράφει αὐτὰ μετὰ τῶν παρισταμένων κατὰ τὴν συνεδρίασιν μελῶν τοῦ Συμβουλίου.

Πρὸς ἀγορὰν γραφικῆς ὕλης παρέχονται εἰς τὸ Συμβούλιον ἐτησίως χίλια δραχμαὶ. Τὰ δικαιολογητικὰ τῶν δαπανῶν τούτων ἔγγραφα ὑποβάλλει πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου.

Ἄρθρον 4. — Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου εἶναι ὁ ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ ἀρχαιότερος, ὃν κωλυόμενον ἀναπληροῖ ὁ τῶν λοιπῶν Συμβούλων ἀρχαιότερος ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, βιβλιοφύλαξ δ' εἶναι ὁ ἐν ὑπηρεσίᾳ νεώτατος.

Τὸ Συμβούλιον συνεδριάζει δις τῆς ἐβδομάδος καθ' ἡμέρας ὀρισμέναις, ἐκτάκτως δ' ὅταν κληθῆ ὑπὸ τοῦ Προέδρου ἢ, ἂν οὗτος κωλύεται, ἢ ἀπουσιάσῃ τῶν Ἀθηνῶν, ὑπὸ τοῦ νομίμως ἀναπληρουμένου αὐτόν, εὐρίσκειται δ' ἐν ἀπαρτίᾳ, ὅταν παρίστανται μετὰ τοῦ Προέδρου ἢ τοῦ ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ τρία ἄλλα μέλη. Κατὰ τὰς θερινὰς διακοπὰς τῶν μαθημάτων τὸ Συμβούλιον συνεδριάζει, ὡσάκις ὁ Πρόεδρος ἢ ὁ Προεδρεύων καλέσῃ αὐτὸ πρὸς τοῦτο.

Αἱ ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου ἐκφέρονται κατὰ πλειονοψηφίαν διὰ φωνῆς ψήφου. Ἐν ἰσοψηφίᾳ ἐπαναλαμβάνεται ἡ συζήτησις καὶ ἡ ψηφοφορία εἰς τὴν ἐπομένην συνεδρίασιν, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ εἰς τρίτην. Ὁ ἀρνούμενος ψῆφον σύμβουλος θεωρεῖται ἀπὼν καὶ ὑπάγεται εἰς τὴν ἐν τῷ ἐπομένῳ ἄρθρῳ διάταξιν.

Ἄρθρον 5. — Ἀδείαν ἀπουσίας γαρηγεῖ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ δὲν δύνανται νὰ διατελῶσι συγχρόνως σύμβουλοι πλείονες τοῦ ἐνός. Μέλος μὴ διατελοῦν ἐν ἀδείᾳ, ἀπουσίασαν ἐπὶ τρεῖς συνεδριάσεις ἢ ἀρνηθὲν ψῆφον ἐπὶ τρεῖς συνεδριάσεις κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ σχολ. ἔτους, θεωρεῖται παρητημένον καὶ ἀντικαθίσταται ἐντὸς δεκαήμερου ἀπὸ τῆς τρίτης αὐτοῦ ἀπουσίας ἢ ἀρνήσεως ψήφου.

Ἄν ἡ ἀπουσία προῆλθεν ἐξ ἀσθενείας βεβαιουμένης δι' ἐνόρκου πιστοποιητικοῦ δύο ἰατρῶν, καταχωριζομένου ἐν τοῖς πρακτικοῖς, θεωρεῖται αὕτη δεδικαιολογημένη.

Ἄρθρον 6. — Εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ τρις ἀπὸ τῶν συνεδριάσεων

άνευ άδειας άπουσιάζαντος συμβούλου ή του τρις άρνηθέντος ψήφου ή του παραιτηθέντος ή άποθάνοντος, προβαίνουν τα λοιπά μέλη του συμβουλίου, προτείνοντα εις τό Υπουργείον των Έκκλησιαστικών τρεις υποψηφίους εκ των έχόντων τά εν τῷ άρθρῳ 2 μνημονεύόμενα προσόντα, τό δε Υπουργείον των Έκκλησιαστικών διορίζει ένα εκ των τριών τούτων σύμβουλον έντός δέκα ήμερών προκαλοῦν τήν έκδοσιν Β. Διατάγματος.

Άρθρον 7.— Προτάσει του Συμβουλίου και διά Β. Διατάγματος, προκαλουμένου υπό του επί των Έκκλησιαστικῶν και τῆς Δημοσίας Εκπαιδύσεως Υπουργού, κατανέμεται τό Κράτος εις πέντε τμήματα, έκαστος δε των συμβούλων ανάλαμβάνει τήν έποπτείαν ενός των τμημάτων τούτων καθ' έκαστον σχολικόν έτος διά κλήρωσως. Αν ως έπόπτης τμήματός τινος κληρωθῆ ή και κατά τό άμέσως προηγούμενον έτος διατελέσας τοιοῦτος σύμβουλος, γίνεται νέα κλήρωσις.

Εισηγητής των τοπικῶν και των προσωπικῶν ζητημάτων εις τό συμβούλιον εινε ή έκαστοτε άρμόδιος σύμβουλος. Επί των γενικῶν ζητημάτων παρίσταται ως εισηγητής άνευ ψήφου ή εν τῷ Υπουργείῳ των Έκκλησιαστικῶν τμηματάρχης τῆς δημοτικῆς Εκπαιδύσεως. Εν ανάγκη καλοῦνται υπό του Συμβουλίου και άλλων κλάδων δημόσιοι υπάλληλοι ως εισηγηταί άνευ ψήφου.

Άρθρον 8.— Έργα του Συμβουλίου εινε τά εξής :

α') Άσκει τήν δέουσαν έποπτείαν επί των τῆς δημοτικῆς εκπαιδύσεως διδασκαλειῶν άρρένων και θηλέων.

β') Υποβάλλει εις τό Υπουργείον έν σχεδίῳ τά προγράμματα των μαθημάτων και τούς κανονισμούς των διδασκαλειῶν άμφοτέρων των φύλων και των δημοτικῶν σχολείων και καταρτίζει επί τῆ βάσει των ισχυόντων νόμων τόν γενικόν οργανισμόν τῆς δημοτικῆς εκπαιδύσεως, ὃν υποβάλλει πρὸς κύρωσιν εις τό Υπουργείον των Έκκλησιαστικῶν.

γ') Κανονίζει τά τῆς διεξαγωγῆς των επί προδιασμῶ και επί πτυχίῳ εξετάσεων των μαθητῶν και των μαθητριῶν των τῆς δημοτικῆς εκπαιδύσεως διδασκαλειῶν ως και των προαγωγικῶν εξετάσεων των δημοδιδασκάλων, των διδασκαλισσῶν και των υποδιδασκάλων.

δ') Προτείνει τόν διορισμόν του διευθυντοῦ, των καθηγητῶν των διδασκάλων και των δημοδιδασκάλων του διδασκαλείου τῆς Δημοτικῆς εκπαιδύσεως, έτι δε τήν άπόλυσιν των μέν καθηγητῶν, διδασκάλων και δημοδιδασκάλων αὐτοῦ επί τῆ βάσει έκθέσεως του διευ-

θυντοῦ του Διδασκαλείου, του δε διευθυντοῦ επί τῆ βάσει έκθέσεως του καθηγητοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς έν τῷ Καποδιστριαῖ Πανεπιστημίῳ.

ε') Δικαίρει τό Κράτος εις εκπαιδευτικῆς περιφερείας και ορίζει έν τίνι τόπῳ έκάστης τούτων θά έδρεύῃ ή άσκῶν τήν έποπτείαν των έν τούτῃ λειτουργούντων σχολείων τῆς στοιχειώδους εκπαιδύσεως έπιθεωρητής.

ς') Προτείνει εις τό Υπουργείον των Έκκλησιαστικῶν τήν κατά τριετίαν, δι' ύπηρεσιακῆν δε ανάγκην και πρὸ τῆς παρόδου τριῶν έτων άπό τῆς έν τίνι εκπαιδευτικῆ περιφερείᾳ έγκταστάσεως, μεταθεσιν των έπιθεωρητῶν.

ζ') Προτείνει εις τό Υπουργείον των Έκκλησιαστικῶν τήν δι' άνικανότητα, ή δι' έπανελημμένη παραβάσιν των καθηκόντων ή διά χρονίαν νόσον ή δι' άπιστίαν περι άπόλυσιν άπό τῆς ύπηρεσίας των κατ' εκπαιδευτικῆς περιφερείας έπιθεωρητῶν, αλλά πρὸ τῆς έκδόσεως τῆς περὶ τούτου άποφάσεως καλεῖ τόν κατηγορούμενον επί παραβάσει καθηκόντων ή άπιστίᾳ ή επί διαγωγῆς άναξιοπρεπεῖς έπιθεωρητῆν να άπολογηθῆ έντός ώρισμένης προθεσμίας.

η') Τιμωρεῖ διά προστίμου άπό δρ. 25 μέχρι 200 τούς κατ' εκπαιδευτικῆς περιφερείας έπιθεωρητάς, τούς έν τῷ διδασκαλείῳ τῆς δημοτικῆς εκπαιδύσεως και τοίς προτύποις σχολείοις τοίς προσηρημένοις τούτῳ εργαζομένους λειτουργούς τῆς εκπαιδύσεως, έκδικάζει τάς έφέσεις των παρὰ των τοπικῶν Έπ. Συμβουλιῶν έκδιδομένων αποφάσεων περὶ άπολύσεως, μεταθέσεως ή τιμωρίας διδασκάλων και διδασκαλισσῶν, ἄς οὔτοι εξέκαλεσαν ένώπιόν του.

ι') Προτείνει μετά προηγούμενη γνωμοδότησιν των τοπικῶν Έποπτικῶν Συμβουλιῶν τήν ίδρυσιν, προαγωγήν, υποβιβασμόν, κατάργησιν και συγχώνευσιν δημοτικῶν σχολείων (κατά τά έν τῷ 2ῳ άρθρῳ του περὶ δημοτικῆς εκπαιδύσεως νόμου ορίζόμενα).

ια') Τηρεῖ μητρῶον των λειτουργῶν καθ' ὄλου τῆς δημοτικῆς εκπαιδύσεως και φύλλα ποιότητος αὐτῶν, ως και καταλόγους των διδασκηρίων, των σχολικῶν σκευῶν, των διδασκτικῶν ὀργάνων και των έν τῆ βιβλιοθήκῃ έκάστου σχολείου υπαρχόντων βιβλίων.

ιβ') Παρίσταμένης ανάγκης άποστέλλει μέλη αὐτοῦ πρὸς έπιτοπίους έπιθεωρήσεις ή έρεύνας επί προσθέτῳ άποζημιώσει δρ. 10 καθ' έκάστην ήμέραν άπουσίας άπό των Άθηνῶν, άναγγραφομένου πρὸς τούτο κατ' έτος εις τόν προϋπολογισμόν των έξόδων του Κράτους

ποσού δισχιλίων δραχμῶν. Ἀλλὰ καὶ γυμνασιάρχαις ἢ καθηγηταῖς ἔξω τῶν Ἀθηνῶν ὑπηρετοῦσιν ἔ καὶ ἐπιθεωρηταῖς τῆς Μέσης Ἐκπαιδύσεως περιοδεύουσι δύναται τὸ Ἐποπτικὸν Συμβούλιον τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδύσεως ν' ἀναθέσῃ ἐν ἀνάγκῃ τὴν ἐνέργειαν ἀνακρίσεων ἢ ἄλλου τινὸς καθήκοντος τὴν ἐκτέλεσιν.

ιγ') Ἐγκρίνει ἢ ἀπορρίπτει τὰς περὶ μισθώσεως διδασκῆριων, μέχρι τῆς οἰκοδομῆς τοιούτων δημοσίων δαπάνῃ, προτάσεις τῶν ἐπιθεωρητῶν.

ιδ') Συνιστᾷ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τὴν παροχὴν ἀδείας ἀπουσίας τῷ ζητοῦντι τοιαύτην δι' ἀναφορᾶς δικαιολογήσεως τὴν αἴτησιν ἐπιθεωρητῆ.

ε') Ἀποφαινέται γνώμην περὶ παντὸς ζητήματος σχεσίῳ ἔχοντος πρὸς τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν, προκαλούμενον ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, καὶ ἀπευθύνει γνώμᾳ πρὸς αὐτὸ ὑπὸ τύπον εὐχῆς.

Διὰ Β. Διατάγματος ἐφ' ἧς ἀπαξ ἐκδοθησομένου κανονισθῆσονται τὰ τῆς ἐν γένει ἐκτελέσεως τῶν ἔργων τοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου καὶ ὁ τύπος τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ.

Ἄρθρον 9.— Τὸ συμβούλιον ἐντὸς τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου ὑποβάλλει λεπτομεροῦς ἔκθεσιν περὶ τῶν πράξεων αὐτοῦ καὶ τῆς ὅλης καταστάσεως τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδύσεως πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, δημοσιουμένην διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

Τὸ Συμβούλιον ἐπικοινωνεῖ διὰ τοῦ Προέδρου αὐτοῦ μετὰ πασῶν τῶν Ἀρχῶν, ἔχον ἰδίαν σφραγίδα καὶ τηροῦν πρωτόκολλον καὶ ἀρχεῖον.

Πᾶσαι αἱ δαπάναι τοῦ συμβουλίου καταβάλλονται ἐκ τῶν κατὰ τὸν νόμον ΒΤΜΘ' παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κατατιθεμένων χρημάτων.

Ἄρθρον 10.— Τὰ τοπικὰ ἐποπτικὰ συμβούλια ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τῶν Πρωτοδικῶν ἢ τὸν νόμιμον αὐτοῦ ἀναπληρωτὴν ὡς Πρόεδρον, ἀπὸ τὸν Γυμνασιάρχην, ἢ ἐν πλείω ὑπάρχουσιν ἐν τῇ πόλει Γυμνάσια ἀπὸ τὸν ἀρχιότερον ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἢ ἐν ἐλλείψει αὐτῶν ἀπὸ τινος Σχολάρχην καὶ ἀπὸ τὸν Ἐπιθεωρητὴν τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδύσεως, ἔχοντα ἴσην μετὰ τῶν λοιπῶν ψῆφον εἰς τὰς ἀποφάσεις τοῦ συμβουλίου τούτου, ἐν ὁλομελείᾳ συνεδριάζοντος.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος νόμου ἀρχεῖται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ παρῶν νόμος ψηφισθεὶς παρὰ τῆς Βουλῆς καὶ παρ' Ἡμῶν σήμερον κυρωθεὶς, δημοσιευθήτω διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐκτελεσθήτω ὡς νόμος τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 18 Ἰουλίου 1911.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως κ. λ.

ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Δ'

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟΝ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 115 τοῦ Α' τεύχους).

1) Περὶ τῶν εἰδικῶν σημειωματαρίων προπαρασκευῆς

Οἱ καλοὶ διδάσκαλοι προπαρασκευάζουσι γραπτῶς τὴν διδασκαλίαν των. Ὁ εἰσερχόμενος εἰς σχολεῖον καλῶς λειτουργοῦν εὐρίσκει ἐπὶ τοῦ γραφείου τοῦ διδασκάλου ἀριθμὸν τινα εἰκόνων, πραγμάτων, δειγμάτων καὶ προϊόντων προωρισμένων νὰ σαφηγίζωσι τὰ μαθήματα, νὰ καθιστῶσιν αὐτὰ συγκεκριμένα, πρακτικά, ἐνδιαφέροντα καὶ κατ' ἀκολουθίαν εὐκόλως ἀφομοιῶσιμα.

Πλησίον αὐτῶν βλέπει τὰ σημειωματάρια προπαρασκευῆς, ὅπου εἶναι καταγεγραμμένα αἱ κυριώτεραι γραμμαὶ τῶν γενησομένων διδασκαλιῶν. Διδάσκαλοι τινες τηροῦσι τετράδιον, ἐν ᾧ καθ' ἐκάστην ἐσπέραν παραδίδουσι πρὸς φύλαξιν γενικῶς τὰ οὐσιώδη σημεία τῶν μαθημάτων τῆς αὔριου, δρίζουσι τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ἀσκήσεων, τὰ κεφάλαια καὶ τὰς σελίδας, τὰ ὅποια μέλλουσι νὰ ἐρμηνεύσωσι, τὰς θεμελιώδεις ἰδέας τὰς ὁποίας μέλλουσι νὰ ἀναπτύξωσιν.

Οἱ μᾶλλον εὐσυνείδητοι κάμνουσι κανονικῶς καὶ σοβαρῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην ἀπὸ τῆς 1 Ὀκτωβρίου μέχρι τῆς 30 Ἰουνίου, ἤτοι καθ' ἕνα τὸ σχολικὸν ἔτος. Ἐπειτα, ὡς ἡ Πηγελόπη, ἀρχονται ἐκ νέου κατ' ἔτος ἀγωνιζόμενοι νὰ τελειοποιήσωσι τὸ τετράδιον τοῦτο,

εικόνα τῆς διδασκαλίας των. τὴν ὁποῖαν ποθοῦσι νὰ παρουσιάξωσι πάντοτε νέαν καὶ καλυτέραν.

Τὸ προβαίνειν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἶναι ἐπαινετόν. Ἀπασχολεῖ τὸν διδάσκαλον ἀδιακόπως καὶ συντελεῖ νὰ τελειοποιῆται ἑσσεὶ ἢ διδασκαλία. Δὲν εἶναι ἐν τούτοις τοῦτο ἀμιγῆς κακοῦ. Ἐπαναλαμβάνεται κατ' ἔτος ἢ αὐτὴ ἐργασία. Κατ' ἔτος καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γράφει τὰ αὐτὰ πράγματα ἢ σχεδὸν τὰ αὐτά. Ἡ ἐργασία αὕτη δὲν ὁμοιάζει πρὸς γυμναστικὴν σκιοῦρου στρεφομένου ἐν τῷ κλωθῷ του ;

Ἄλλοι διδάσκαλοι προβαίνουσιν ἄλλως. Τηροῦσιν ἐν τετράδιον, ἐν ᾧ συνοπτικώτατα σημειοῦσι γραμμὰς τινὰς μὲ τὸν μόνον σκοπὸν νὰ θέτωσι τάχιστα ἐν τῷ νῷ τὰ κυριώτερα σημεῖα τοῦ μαθήματος. Διὰ τὰς λεπτομερείας τῶν διδασκαλιῶν τὸ τετράδιον τοῦτο παραπέμπει εἰς τὰ εἰδικὰ τετράδια.

Παρὰ τὸ καθημερινὸν τετράδιον οἱ ἐπιμελεῖς διδάσκαλοι, ὅπως τελειοποιῶσι τὴν διδασκαλίαν των, ἔχουσιν ἀριθμὸν τινὰ εἰδικῶν σημειωματαρίων. Ἐχουσιν ἐν διὰ τὴν ἀριθμητικὴν, ἐν διὰ τὰς λεκτικὰς ἀσκήσεις, ἐν διὰ τὴν ἠθικὴν, ἐν διὰ τὴν ἱστορίαν, ἄλλο διὰ τὴν γεωγραφίαν κλπ.

Τὰ σημειωματάρια ταῦτα συντάσσονται κατὰ τρόπον ἀπλοῦστατον. Ὁ διδάσκαλος ὑπολογίζει δι' ἐκάστην ὕλην τὸν μέγιστον ἀριθμὸν τῶν γενησομένων μαθημάτων καὶ ἀριθμεῖ πάντα τὰ μαθήματα. Οἱ τίτλοι καὶ θεμελιώδεις ἰδέαι ἐγγράφονται μὲ μεγάλα γράμματα. Τὰ μαθήματα διαχωρίζονται δι' εὐρέων λευκῶν διαστημάτων.

Ἀναλόγως τῶν περιστάσεων, τῶν εὐρημάτων καὶ τῶν ἀναγνώσεων, ὁ διδάσκαλος προσθέτει ἢ ἰδέας νέας, ἢ χωρία ἢ μέρη νεωστὶ ἀναγνωσθέντα ἢ ἄλλα σχετικὰ ἀνέκδοτα.

Κατ' ἔτος τὰ εἰδικὰ ταῦτα σημειωματάρια ἐπιθεωροῦνται, ἐπιδιορθοῦνται καὶ εὐρύνονται χωρὶς αἱ προσπάθειαι τῶν προηγουμένων ἐτῶν νὰ χάνωνται, χωρὶς αἱ πρόσφατοι ἀνακαλύψεις νὰ ἐπιφέρωσι τὴν λήθην εἰς τὰ παλαιὰ εὐρήματα. Τὸνναντίον τὸ πᾶν εἶναι ἐκεῖ εὐκρινὲς καὶ τὰ κέρδη τῆς πείρας προστίθενται πρὸς μεγίστην ὠφέλειαν τῆς διδασκαλίας.

Καὶ προβαίνει οὕτω ὁ διδάσκαλος συντάσσων καὶ τελειοποιῶν

πάντα τὰ τετράδια συγχρόνως. Ἄλλ' οὕτω θὰ διέτρεχε τὸν κίδυον νὰ διασκορπίζη τὰς προσπάθειας του καὶ νὰ ἐργάζηται ἐπιπολαίως. Δύναται ὅμως, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Descartes, νὰ διαιρή τὰς δυσκολίας διὰ νὰ ὑπερνικᾷ αὐτὰς κάλλιον. Κρατῶν τὸ καθημερινὸν σημειωματάριον του προπαρασκευάζεται πραγματικῶς καὶ δύναται ἐν ἀνάσει νὰ καταρτίσῃ τὰ εἰδικὰ σημειωματάρια. Τὸ πρῶτον ἔτος ἐκπονεῖ τὸ τῆς ἱστορίας, παραδείγματος χάριν, καὶ ἡ διδασκαλία τῆς ὕλης αὐτῆς εἶναι τὸ ἀντικείμενον πασῶν τῶν φροντίδων τοῦ διδασκάλου, χωρὶς, ἐννοεῖται οἱ ἄλλοι κλάδοι τοῦ προγράμματος νὰ παραμελῶνται. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐκπονεῖ ἄλλο εἰδικὸν σημειωματάριον, τὸ τῆς φυσικῆς ἱστορίας, ἐὰν θέλῃ, ἔπειτα διαδοχικῶς ἔρχεται ἢ σειρὰ τῆς ἀριθμητικῆς, τῆς γεωγραφίας κλπ.

Οὕτω προβαίνων ὁ διδάσκαλος θὰ ἔχῃ μετὰ μίαν δεκαετίαν ἕνα εὐρὺν καὶ πλοῦσιον ἀμητόν. Ἐπὶ πλέον προσθέτει ποικιλίαν, εὐθυμίαν καὶ ζῶην εἰς τὴν διδασκαλίαν του. Ἐν ᾧ ἐργάζεται πρὸς τελειοποίησιν ἑνὸς σημειωματαρίου λαμβάνει ἀναλόγως τῶν περιστάσεων πληθὺν σημειώσεων, εἴτε διὰ νὰ τελειοποιήσῃ σημειωματάριον ἤδη παρεσκευασμένον εἴτε διὰ νὰ καταρτίσῃ ἐν ἄλλο ἀπλῶς προεσχεδιασμένον.

Ὁ οὕτω παρασκευαζόμενος λαμβάνει κλίσειν πρὸς τὸ ἐπάγγελμά του, κάμνει προμήθειαν ὕλικῶν, ἰδεῶν, παρατηρήσεων ἀκριβῶν χάριν τῶν κακῶν στιγμῶν, χάριν τῶν δοκιμασιῶν πάντων τῶν εἰδῶν, ὅτε δὲν θὰ εἶχε τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἐν τῷ σχολείῳ, ὅτε θὰ εἰργάζετο κακῶς, ἐὰν δὲν εἶχε πρόχειρα καὶ ἐκ τῶν προτέρων τὰ μέσα.

Τέλος, διὰ τοῦ συστήματος τῶν εἰδικῶν τετραδίων, τὰ ὅποια συνιστῶ θερμῶς διασφίξει διὰ τὰς γεροντικὰς ἡμέρας του τὸν καρπὸν πασῶν τῶν ἠδέων ζέσεων τῶν νεανικῶν ἐτῶν, τὰς ἐρεῦνας καὶ τὰς ἀνακαλύψεις τῆς εὐτυχοῦς ἡλικίας, καθ' ἣν ἢ ζῶη παρουσιάζεται ῥοδίνη, τὸν πολῦτιμον ἀμητόν τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος εἶναι πλήρης ἐνθουσιασμοῦ, καθ' ἣν τὸ ἱερόν παιδαγωγικὸν πῦρ δὲν ἔχει σβεσθῆ ἕνεκα τῆς διαψεύσεως πολλῶν ἐλπίδων ἢ ἕνεκα τῶν παντοίων δοκιμασιῶν, τὰς ὁποίας ἢ ζῶη κομίζει ἐνίοτε εἰς τὸ διδασκαλικὸν στάδιον καθὼς καὶ εἰς πᾶν ἄλλο στάδιον.

2) Τὸ σημειωματάρειον τῆς τοπικῆς ἱστορίας

Μεταξὺ τῶν εἰδικῶν σημειωματαρίων, τὰ ὁποῖα ὀφείλει νὰ καταρτίξῃ πᾶς διδάσκαλος πάνταχού καὶ πάντοτε, ὑπάρχει ἓν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπαραίτητον. Τοῦτο εἶναι τὸ σημειωματάρειον τῆς τοπικῆς ἱστορίας.

Περὶ τῆς τοπικῆς ἱστορίας ὠμιλήσαμεν ἀλλαχοῦ, ἐναυθὰ ἀπλῶς μόνον θὰ δεῖξωμεν πρὸς τοὺς διδασκάλους πῶς δύνανται νὰ παρασκευάζωσι τὴν διδασκαλίαν μιᾶς ὕλης ἢ ὁποῖα ἢ δὲν ὑπάρχει ἐν βιβλίοις ἢ ὑπάρχει εἰς ἔργα μὴ προσαρμοζόμενα εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, ὄντα ταμεῖα πολυμαθείας.

Ἐν τούτοις ἐὰν τοπικὸν τι γεγονός, καὶ δευτερευόν ἀκόμη, εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνακληθῇ εἰς τὴν μνήμην ἐπ' εὐκαιρίᾳ γενικοῦ τινος συμβάντος πάντοτε πρέπει νὰ ἀνακληθῇ.

Ἄλλὰ διὰ νὰ ἔχῃ ἐν τῇ καταλήλῳ στιγμῇ τὰ γεγονότα εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ὑποθηκεύῃ αὐτὰ μεθοδικῶς ἐν τινι σημειωματαρίῳ ἐπὶ τοῦτο (ad hoc).

Πῶς πρέπει νὰ γίνεται ἡ σύνταξις τοῦ σημειωματαρίου τούτου; Ἐν τετραδίῳ ἱκανῶς ὀγκώδει θὰ καταγράψῃ ὁ διδάσκαλος, χωρίζων αὐτὰ διὰ σελίδων ἀφαινομένων λευκῶν, τόσα μαθήματα ἠριθμημένα ὅσα ἐγκλείει τὸ σημειωματάρειον τῆς ἱστορίας· ἔπειτα ὑποκάτω θὰ σημειώσῃ πρῶτον τὰ ἐπαρχιακὰ γεγονότα καὶ δεύτερον τὰ καθαρῶς τοπικά. Εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις, διὰ τὴν τοπικὴν ἱστορίαν ὡς καὶ διὰ τὴν γενικὴν ἱστορίαν, ἡ χρονολογικὴ τάξις εἶναι ἡ μόνη ὀρθή· Ἡ ὑπόδειξις δὲ τῶν ἀναγνώσεων καὶ τῶν ἐκλεκτῶν τεμαχίων τῶν ἐξαγομένων ἐκ δημοσιεύσεων ὕλης ἐπαρχιακῆς ἢ τοπικῆς θὰ ἔρχεται ἀκολούθως.

Ὁ καταρτισμὸς τοῦ σημειωματαρίου τούτου ἀπαιτεῖ ἀγαμφίδωλως πολλὰ ἔτη, ἀλλ' ἀσφαλῶς δὲν ὑπάρχει ἔργον μᾶλλον εὐάρεστον.

Οὐδὲν ἄλλο ἐνδιαφέρει ἡμᾶς τοσοῦτον ὅσον ὁ τόπος ἐν ᾧ ἀνεγράφημεν ἢ ἐκείνος, ἐν ᾧ ἐμείναμεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Τὰ γεωγραφικῆς καὶ ἱστορικῆς ὕλης βιβλία εἶναι σπάνια καὶ ἀκριθὰ, ἀλλ' εὐτυχῆς ὁ ἀναγινώσκων αὐτὰ. Δοκιμάζει ἡδονὴν ἄφατον ὅταν ἀναγινώσκῃ εἴτε τὴν κατάστασιν τοῦ τόπου ἐν δεδομένῃ στιγμῇ, εἴτε τὴν περιγραφὴν μιᾶς ἐπαύλειος, ἑνὸς ἀρχαίου μοναστηρίου ἢ ἀρ-

χαίων φρουρίων, ὧν δὲν ὑπολείπονται πολλάκις ἢ ἴχνη, συντρίμματα ἢ ἄμορφοι πλευραὶ τοίχων.

Ἐὰν κατὰ τύχην σπουδαῖον συμβάν ἐγένετο ἐν τῷ τόπῳ, ἐπιθυμοῦμεν νὰ γνωρίσωμεν αὐτὸ κατὰ βάθος, νὰ μετρήσωμεν μὲ ἀκριβειαν τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, ἀφ' οὗ τοῦτο εἶναι ἡ μόνη λάμπις, ἢ ὁποῖα κάμνει τὸν τόπον νὰ ἐξέρχεται ἐκ τῆς ἀφανείας. Τὰ καθαρῶς τοπικά συμβάντα ἐκλύουσι πάντοτε τὴν προσοχὴν εἴτε διότι αἱ οἰκογένειαι τῶν προσώπων ἔχουσιν ἀκόμη ἀντιπροσώπους ἐν τῷ τόπῳ, εἴτε διότι αἱ διηγήσεις ὑπομιμνήσκουσι περιεργόν τινα γωνίαν ἢ γραφικὴν θέσιν.

Ἡ ἀνάγνωσις τῶν τοπικῶν ἔργων, καὶ τῶν μετρίων τὸ σχῆμα ἢ ἀτελῶν ὑπὸ ἐπιστημονικὴν ἐποψιν ἐνδιαφέρει πάντοτε. Εἶναι δὲ τερπνότερον ἔργον εἰς τὸν διδάσκαλον νὰ σημειώσῃ, μὲ σκοπὸν νὰ μεταδώσῃ τοῖς μαθηταῖς του, τὰ μᾶλλον προέχοντα γεγονότα ἢ τὰς μᾶλλον ἐνδιαφερούσας σελίδας.

Ἐπὶ τοῦ σημειωματαρίου τῆς τοπικῆς ἱστορίας θὰ καταγράψῃ λοιπὸν τὰ μεγάλα ἐπαρχιακὰ ἢ τοπικά γεγονότα τὰ ἄξια νὰ ἀυξήσωσι τὸ ἐνδιαφέρον ἑνὸς μαθήματος καὶ νὰ καταστήσωσιν αἰσθητότερον καὶ εὐληπτότερον ἐν γεγονὸς γενικόν.

Θὰ ἀναγράψῃ ἐπίσης ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημειωματαρίου λεπτομερείας τινὰς χαρακτηριστικὰς τῆς ἱστορίας τῆς ἐπαρχίας, ὡραίας τινὰς σελίδας σχετικὰς πρὸς συμβάντα, ὧν ὑπῆρξαν μάρτυρες γειτονικά μέρη.

Διὰ πάντας εὐτυχῶς τοὺς χρόνους τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας δὲν εἶναι σπάνια τὰ μνημεῖα καὶ τὰ κείμενα.

Ἡ ἐπαναστατικὴ περίοδος εἶναι πλουσία εἰς χειρόγραφα παντὸς εἶδους· καὶ εἶναι παντὶ διδασκάλῳ εὐκόλον νὰ μάθῃ καλῶς καὶ νὰ ἐννοήσῃ τὰ συμβάντα τῆς μεγάλῃς ἐποχῆς διὰ τῶν συμβάντων τοῦ τύπου του.

Τὸ σημειωματάρειον τῆς τοπικῆς ἱστορίας δύναται ν' ἀποθῇ ἐν album τῶν μάλιστα ἐνδιαφερόντων, ἐὰν ὁ διδάσκαλος ἐπιμελήτῃ νὰ παρενείρῃ εἴτε φωτογραφίας εἰλημμένας ὑπ' αὐτοῦ, εἴτε εἰκονογραφημένα δελτάρια σύγχρονα, εἴτε παλαιὰ χειρόγραφα, εἴτε ἀρχαῖα νομίσματα, συμβόλαια, παλαιὰς ἀποδείξεις δεκάτης, ἐξοφλήσεις φό-

ρων, κλπ. Γνωρίζω διδασκάλους, οί όποιοι κατέχουσι μικράς περιέρ-
γους συλλογάς.

Έννοείται ότι ό καταρτισμός ένός σημειωματαρίου τοπικής ιστο-
ρίας θά είναι πολλάκις μακρός και δύσκολος. Οί πλείστοι τών διδα-
σκάλων δέν έχουσι εν τήν διάθεσιν αυτών τάς δημοσιεύσεις, σπα-
νίας και λίαν ακριβάς, αί όποιοι έγράφησαν περί τής επαρχίας.

Άλλά τούτο δέν είναι δικαιολογία εν πάση περιπτώσει όπως μή
δοκιμάσωσι πανταχοῦ. Η τύχη ή όποία εὔδοει ένίστε τοσοῦτον τά
πράγματα, θά εὔνοήσῃ άνευ οὔδεμιᾶς ἀμφιβολίας τούς μάλλον τολ-
μηρούς, θέλω νά εἶπω τούς μάλλον επιμελεῖς και επιμόνους.

Τῷ σημειωματάριον τούτο, τοῦ όποίου ἐξυμνω τήν σύνταξιν, εἶ-
ναι τοιαύτης φύσεως ώστε νά στηρίξῃ τήν διδασκαλίαν τής ιστορίας
ἐπί βάσεων συγκεκριμένων και στερεῶν.

Τῷ σημειωματάριον τούτο ἀναθεωρούμενον ἀποβαίνει πλούσιον
μεταλλεῖον διὰ μέγαν ἀριθμὸν μαθημάτων, ἐάν ό διδάσκαλος κατα-
θέτῃ ἐκεῖ πάντοτε τήν πληθύν τών γνώσεων τών ἐρχομένων ἐξ
ἀναγνώσεων ἐνδυναμωτικῶν και σοβαρῶν.

Έν τῷ σημειωματαρίῳ τούτῳ θά ὑπάρχωσιν χειρόγραφα ἐξα-
γόμενα ἐκ τών ἀρχείων, ἀρθρα τοπικῶν ἐφημερίδων, ἀποσπάσματα
ἐκ διαφόρων δημοσιεύσεων περί τοῦ τόπου, παρατηρήσεις γενομέ-
ναι ἐξ αὐτοψίας ή σελίδες ἀντιγεγραμμένοι ἐκ τών καλυτέρων ἐπαρ-
χιακῶν ἔργων, πληροφορία εἰλημμένοι πανταχοῦθεν, ἐπετηρίδες, κλπ.

Πᾶς διδάσκαλος δύναται νά κέρμῃ πλουσίαν συλλογὴν ἀρκεῖ
νά σκέπτεται τούτο και νά θέλῃ τούτο.

Και οὕτω ποιῶν θά ἀνταμειφθῇ μεγάλως διὰ τὸν κόπον του,
οὐ μόνον ὑπὸ τής τέρψεως, ἣν θά δοκιμάξῃ βλέπων τήν διδασκα-
λίαν του νά ἀποβαίνῃ μάλλον οὐσιώδης και μάλλον ὠφέλιμος, ἀλλά
και διότι κατὰ τὸν δρόμον τοῦ μακροῦ και γλυκεῶς τούτου κυνη-
γίου τών ἀναμνήσεων και τών γεγονότων τών τοπικῶν θά γεύηται
ἄφατον εὐχαρίστησιν βλέπων νά αὐξάνῃ και νά ὀγκοῦται ή γλυκεῖα
ἀγάπη, ἣν ἕκαστος ἡμῶν ἔχει πρὸς τήν μικράν του πατρίδα, πρὸς
τὸν τόπον, ἧπου οί πρόγονοι αὐτοῦ ἔζησαν μίαν ζωὴν, ένίστε τρα-
χεῖαν, και πρὸς τὸν προσηλοῦσιν ἡμᾶς τοσοῦτοι ἀόρατοι δεσμοί, το-
σαῦται ἀναμνήσεις, γλυκεῖται ή λυπηραί, αί όποιοι ἀποτελοῦσι τήν
ἠθικὴν κληρονομίαν, ἐξ ἧς εἴμεθα συγχρόνως διεισδυμένοι και

ὑπερήφανοι, και ἄς πρέπει νά μή ἀφήσωμεν νά ἐξαλειφθῶσιν ἀντί
πάσης φύσεως.

(Μετάφρασις)

Γ. Βαχαβιόλος

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΤΗΣ ΛΕΓΟΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΑΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

(Συνέχεια ἐκ τής σελ. 117 τοῦ Δ' τεύχους)

Ποία είναι ἡδη ή ἀξία τής μεθόδου ταύτης ὑπὸ ἠθικὴν ἔποψιν ;
Κατὰ τὸν Σπένσερ ή ποιηὴ ὀφείλει νά είναι ή αὐτὴ συνέπεια τοῦ
σφάλματος. Η ἀξία ένός ἔργου ἐξαριῖται λοιπὸν ἐκ τών συνεπειῶν
του· εἶναι καλὸν ἐάν παράγῃ καλά ἀποτελέσματα, είναι κακὸν ἐν
ἐναντία περιπτώσει. Συνεπῶς αί πράξεις μας, διὰ δέν ἔχωσιν αὐταὶ
καθ' ἑαυτὰς οὐδένα χαρμηκῆρα ἠθικόν, πρέπει νά ἀναμείνωμεν τὰ
ἀποτελέσματά των πρὶν τὰς κρίνωμεν. Άλλά τὸ ἰδεῶδες τούτο δέν
είναι πολὺ ὑψηλόν, ὅσον τὸ ἰδεῶδες τής ἠθικῆς τοῦ συμφέροντος και
συγγέται με τὴν ἀρχὴν τής χρησιμότητος. Ὅθεν ή ἀνθρωπίνῃ συνεί-
δησις δέν ἀναμένει τὰς συνεπείας ένός ἔργου διὰ νά τὸ κρίνῃ τὸ
ἐξετάζει αὐτὸ καθ' ἑαυτό, ζυγίζει τὰς προθέσεις, διακρίνει τὴν καλὴν
ή τὴν κακὴν θέλησιν, ἥως τὸ παρήγαγε και καταγγέλλει ἀμέσως. Δέν
ἔχομεν ἐνταῦθα νά κάμωμεν τὴν κριτικὴν τής χρησιμότητος. Θά
περιορσθῶμεν νά δείξωμεν τὸ χάσμα τὸ ὅποιον ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ
συμφέροντος και τοῦ καθήκοντος. Ἄς λάβωμεν ἐν παράδειγμα : Παι-
δίον τι ἔκλειπε μῆλα ἐκ τοῦ γειονικοῦ του κήπου. Κατὰ τὸν Σπέν-
σερ, ή φυσικὴ τιμωρία θά είναι ή ἀπόδοσις τών κλαπέντων καρ-
πῶν. Ὁ κλέπτης τῷ ὄντι δέν διατρέχει μέγαν κίνδυνον· ἐάν συλλη-
φθῇ ἀποδίδει, ἐάν διαφύγῃ τὸ πᾶν είναι κέρδος. Η φυσικὴ συνέ-
πεια είναι ὅτι θά ἀρχίσῃ ἐκ νέου μόλις τῷ παρουσιασθῇ περιστασις.
Φρονεῖτε, ὅτι ή μέθοδος αὐτὴ δύναται νά ἀναπτύξῃ παρὰ τοῖς παισὶ

αὐτὴν τὴν μεγάλην ἰδέαν τοῦ καθήκοντος, ἢν «ἐπιτυχάνει ἐκόν ἄκον τὸ σέβας καὶ ἐκείνων ἀκόμη, οἷνες δὲν τὴν τηροῦσι ; »

Οὐχί, διότι εἶναι τεθεμελιωμένη ἐπὶ τοῦ ἐγαίσμου, ὅστις δὲν θὰ ἀναπτυχθῆ ποτε εἰς τὴν ἠθικὴν προᾶξιν, ἥτις δὲν θὰ ἀναπτύξῃ τὴν καλὴν θέλησιν. Συνειδησμένος νὰ θεωρῆ πάντοτε τὰς συνεπειὰς τῶν πράξεών του διὰ νὰ τὰς κρίνῃ, ὁ παῖς θὰ πιστεύσῃ ὅτι «ὁ σκοπὸς ἀγιάζει τὰ μέσα». Ἐξαιρετος ἰδέα εἰάν θέλετε ἀπὸ τῆς στενῆς ἀπόψεως τοῦ προσωπικοῦ συμφέροντος, οὐχὶ ὅμως καὶ κοινωνικῆς ἀπόψεως. Ἐνίοτε ἀναμφιβόλως τὸ συμφέρον καὶ τὸ καθήκον συγχέονται. Συνήθως τὸ γενικὸν συμφέρον δεικνύει τὴν ἀληθινὴν ὁδὸν τῆς συμπεριφορᾶς· ἀλλὰ συνήθως ὡσαύτως τὸ καθήκον εἶναι διακεκριμένον καὶ ἀπὸ τὸ γενικὸν συμφέρον καὶ ἀπὸ τὸ ἰδιαίτερον συμφέρον. Καὶ πρέπει νὰ ὁδηγήσωμεν τοὺς παῖδας τῶν σχολείων μας εἰς τὸ νὰ διακρίνωσι.

Διὰ νὰ ἀναπτύξωμεν τὴν καλὴν θέλησιν, ἢ μέθοδος τῶν φυσικῶν ἀντιδράσεων εἶναι λοιπὸν ἀδύνατος. Θὰ δυνηθῆ νὰ μορφώσῃ συνετοὺς ἐγαίσιός· δὲν θὰ συστήσῃ ποτε ἴποτε, διότι δὲν συνιστᾷ ἐν ὀνόματι τοῦ συμφέροντος, καὶ δὲν θὰ δυνηθῆ ποτε νὰ ἐμπυχώσῃ τὴν ἠθικὴν προσπάθειαν, τὴν ἀδιαπόρησιν, τὴν ἀφοσίωσιν, αἷτινες ἀποτελοῦσι τὴν κατακλεῖδα τοῦ καθήκοντος.

Πρὸ ὀλίγου λοιπὸν ἀνεγνωρίσαμεν τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς μεθόδου τῶν φυσικῶν ἀντιδράσεων ὑπὸ ἔποψιν παιδαγωγικὴν καὶ ἠθικὴν. Ποῖον λοιπὸν θὰ ὀφείλῃ νὰ εἶναι τὸ σύστημα τοῦ κολασμοῦ ἐν τῇ ἀγωγῇ, διὰ νὰ διαπλάσῃ τὴν βούλησιν καὶ νὰ τὴν κλίνῃ πρὸς τὸ καλόν; Ἡ δυσκολία ἐγκεῖται εἰς τὸ νὰ τιμωρῶμεν ὡς δεῖ. Ποῖα εἶναι αἱ ποιότητες μιᾶς καλῆς τιμωρίας; Ὀφείλει κατ' ἀρχὰς νὰ εἶναι ἐπανορθωτικὴ, δηλ. νὰ σμικρύνῃ ὅσον τὸ δυνατόν τὰς ὀλεθρίας συνεπειὰς τοῦ σφάλματος. Π. γ. εἰς μαθητῆς δὲν εἰξεύρει τὸ μάθημά του ἢ κάμνει κακῶς τὸ καθήκον του: Θὰ ἔχῃ ὡς ποινήν νὰ μάθῃ τὸ μάθημά του ἢ νὰ κάμῃ ἐκ νέου τὸ καθήκον του κατὰ τὸν ἐκτὸς τῶν ἐργασίμων ὥρων τῆς τάξεως χρόνον. Ἐάν εἶναι ἀφηρημένος ἢ εἰάν ταράσῃ τὴν τάξιν, θὰ κρατηθῆ ἐπὶ τινα ὥραν ἐκ τῶν παιγνιδίων,

ἀφοῦ ἐσφετερίσθῃ τὰς ὥρας τῆς ἐργασίας. Ἡ τιμωρία θὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν βαρύτητα τοῦ σφάλματος. Θὰ εἶναι δικαία καὶ θὰ ἐπιβάλληται εἰς ὅλους τοὺς ἐνόχους ἄνευ οὐδεμιᾶς προσωποληψίας. Τέλος θὰ ἐνεργήσῃ πρὸ πάντων ἐπὶ τῆς βουλήσεως διὰ νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ἐκουσίαν εὐπάθειαν. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον ὁ διδάσκαλος νὰ ἀγαπᾷ τοὺς μαθητὰς του καὶ νὰ ἀγαπᾶται ὑπ' αὐτῶν. Ἡ ἀγάπη εἶναι ὁρὸς μάλιστα αὐτῆς τῆς πειθαρχίας τῆς ἠπίας καὶ σταθερᾶς ἐκάστοτε, ἥτις μετατρέπει τὸ σέβας τοῦ κανόνος εἰς μίαν εὐνυχῆ συνήθειαν.

Ἄλλ' ἵνα μία τιμωρία κέκτηται τὰς ποιότητας τὰς ὁποίας ἀπρηθμῆσαμεν, πρέπει ὁ διδάσκαλος νὰ γνωρίζῃ τὸν ἰδιαίτερον χαρακτήρα ἐκάστου τῶν μαθητῶν του. Καθὼς ὁ ἰατρός διὰ τὴν γράφῃ ἐν φάρμακον δὲν ὑπολογίζει μόνον τὴν φύσιν τῆς ἀσθενείας, ἀλλὰ ἀκόμη τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τοῦ ἀσθενοῦς, οὕτω καὶ ὁ ἀληθὴς παιδαγωγὸς ὀφείλει νὰ ποικίλῃ τοὺς τρόπους του ὡς πρὸς τὸν κολασμὸν ἀκολουθῶν τὸν ἰδιαίτερον χαρακτήρα ἐκάστου τῶν μαθητῶν του, ἵνα τοὺς μεταχειρίζηται εἰς πᾶσαν περίστασιν ὡς τοῖς ἀρμόζει. Ἀναγνωρίζουσιν εὐκόλως τὴν ὀφελιμότητα τῆς γνώσεως ταύτης ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν σπουδῶν· ἀλλὰ θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἀντεῖπῃ ἴσως ὅτι, ἐπειδὴ ἡ πειθαρχία μιᾶς πολυαρίθμου τάξεως εἶναι στενῶς συνδεδεμένη μὲ τὴν ἀσθηρὰν φύλαξιν κανόνων τινῶν κοινῶν, δὲν δυνάμεθα σχεδὸν νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τοὺς χαρακτήρας.

Δὲν εἶναι ἀληθὲς τοῦτο· ἀπεναντίας ἡ ἰδιαίτερα αὐτῆ γνώσις θὰ προφυλάξῃ τὸν διδάσκαλον ἀπὸ πολλὰς πλάνης. Θὰ τῷ ἐπιτρέψῃ κατ' ἀρχὰς νὰ προλάβῃ διὰ τῶν εἰδοποιήσεών του καὶ τῶν συμβούλων του πλῆθος σφαλμάτων, τὰ ὁποῖα δὲν θὰ ἔχῃ νὰ τιμωρήσῃ.

Ἐπειτα θὰ διατηρήσῃ π. γ. τοὺς ἐνθαρρυντικούς λόγους, τοὺς ζωνηροὺς ἐπαίνους διὰ τοὺς δειλοὺς. Θὰ ἀποφύγῃ νὰ ἔλθῃ εἰς διαμάχην μὲ ἰσχυρογνώμονας μαθητὰς, οἷνες διὰ τῆς ἐπιμονῆς των θὰ ἐκινδύνευον νὰ δώσωσι τὸ κακὸν παράδειγμα εἰς τὴν τάξιν.

Θὰ γνωρίζῃ πῶς νὰ μεταχειρισθῆ αὐτοὺς διὰ νὰ διορθώσῃ τὰς ἑλλείψεις ἐκάστου καὶ ἡ παρατήρησις τῶν χαρακτήρων, κατὰ τὰς ψυ-

χαγωγίας πρὸ πάντων, ἐπιτρέπουσα αὐτῷ νὰ ἀποκαλύψῃ κρυφὰς κλίσεις, θὰ τὸν διευκολύνῃ νὰ τὰς ἐθύνῃ ἢ νὰ τὰς κοιταπολεμήσῃ. Τέλος δὲν θὰ λησμονήσῃ, ὅτι ἡ ὑπομονὴ εἶναι μία ἀρετὴ τοῦ παιδαγωγοῦ. Ὡστε ὅταν ἐν σφάλμα ἀπαιτῇ μίαν τιμωρίαν, θὰ φροντίσῃ νὰ μὴ σπεύσῃ νὰ τιμωρήσῃ ἐν τῇ πρώτῃ του κινήσει, οὔτε εἰς τὸ κίνημα τοῦ μαθητοῦ του, διότι θὰ ἐκινδύνευε νὰ μὴ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπόν· τὸ νὰ γνωρίζῃ τις νὰ ἀνομένη εἶναι τῷ ὄντι τὸ μέγα μυστικὸν ἐν τῇ ἀγωγῇ τῶν πνευμάτων, καὶ ὁ μαθητὴς ὁ πλέον δυσήγιος, πάντοτε ἔτοιμος εἰς τὴν ἔριδα ὀριστικῶς ἠτιᾶται ὑπὸ τῆς γαλήνης τοῦ διδασκάλου. Ἐντὸς μιᾶς ἢ δύο ὥρῶν θὰ εἶναι διατεθειμένος νὰ ἀκροασθῇ τὴν φωνὴν τοῦ λογικοῦ καὶ θὰ δεχθῇ τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν.

Ὅποσδήποτε καὶ ἂν ἔχη ἡ τιμωρία ἐνεργεῖ πάντοτε διὰ τοῦ πόρου ἢ διὰ τῆς προοιμώσεως τοῦ πόρου· ὅτε μὲν τείνει νὰ ταπεινώσῃ τὸν μαθητὴν, νὰ τὸν ὀνειδίσῃ διὰ τὰ σφάλματά του, καθὼς εἰς τὰς ἐπιπλήξεις· ὅτε δὲ ἀπευθύνεται ὅλως ἰδιαιτέως εἰς τὴν ὄλικήν εθαισθησίαν καθὼς εἰς τὰς τιμωρίας τὰς πραγματικὰς. Πρέπει ν' ἀποφεύγωμεν τὴν κατάχρησιν τούτων. «Ἐπαναλαμβάνουσι ὅτι ὁ πόρος »εἶναι ἀναγκαῖος διὰ νὰ μᾶς κάμῃ νὰ ἐνεογήσωμεν, λέγει ὁ Bersot, »δὲν εἶμαι πεπεισμένος περὶ αὐτῆς τῆς ἀναγκαιότητος· λησμονοῦσι »κάποιο πρᾶγμα τὸ ὅποῖον πληροῖ τελείως τὸν σκοπὸν τούτου· ἐννοῶ »τὴν εὐχαρίστησιν τὴν προληπτικὴν. Διὰ τὸν τοῦτο παρὰλλήλως πρὸς τὰς τιμωρίας καλὸν εἶναι νὰ μεταχειρίζομεθα τὰς ἀμοιβάς, νὰ χορηγῶμεν μάλιστα εἰς τὰς τελευταίας ταύτας ἐδρὸν ἔδαφος, ἵνα ἐξεγείρωμεν τὴν καλὴν θέλησιν, νὰ κάμωμεν νὰ γεννηθῇ ἡ ὄρεξις τοῦ καθήκοντος, περὶ ἧς ὁμιλεῖ ὁ Bersot. Καὶ αὐτὸν τὸν τρόπον αἱ τιμωρίαί θὰ γίνονται ὁσημέροι ὀλιγότερον ἀναγκαῖαι, καὶ θὰ ἐξηγήσωμεν οὕτω τὸν λόγον ἐνὸς τῶν διδασκάλων τῆς παιδαγωγίας. «Τὸ κάλλιστον σχολεῖον εἶναι ἐκεῖνος, ὅπου τιμωροῦσιν ὀλιγότερον».

Ἐν Λαμίᾳ.

Ἰωάν. Φ. Τσιότσης

Διμοδιτὸς διδασκάλος

ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΙΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΥΛΗΣ

[Ἐκ τοῦ Ἑου Σχολ. ἔτους τοῦ Rein].

1. Ἡ προσαγωγή τῆς μεθοδικῆς ἐνότητος καὶ ἡ δῆλωσις τοῦ Σκοποῦ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 76 τοῦ Γ. τεύχ.)

2) Ἀφοῦ ἐδηλώσαμεν ἤδη διατὶ δὲν ἐκλαμβάνομεν τὴν διήγησιν ὡς τὴν κυριωτέραν μορφήν τῆς προσφοράς, προβαίνομεν νὰ ἐξετάσωμεν τὸν δεύτερον τρόπον τῆς διδασκαλίας τῆς ἱστορικῆς ὕλης, τὸν πορισμὸν δηλ. ταύτης διὰ τῆς ἐπεξεργασίας κειμένου τινός, εὐρισκομένου πρὸ τῶν μαθητῶν.

Αἱ ἀρχαὶ ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ μορφή αὕτη εἶνε τέσσαρες.

Α'. «Δὲν πρέπει νὰ ἀδιαφορῇ τις διὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ τροφίμου εἰς τὸ νὰ τὸν καταστήσῃ ἱκανὸν νὰ ἀντλή ἐκ τῶν πηγῶν». (Ziller).

Θὰ προβάλλῃ τις τὴν ἀντίρρησην, ὅτι δὲν ἔχουσιν οἱ μαθηταὶ τὴν ἱκανότητα αὐτοθούλως νὰ σκέπτωνται καὶ νὰ οἰκοιοποιῶνται τὸ περιεχόμενον μιᾶς κατ' ἰδίαν ἀναγνώσεως, καὶ ὅμως τοῦτο εἶνε ἐκείνο τὸ ὅποῖον πρέπει νὰ ἀποκτήσωσι καὶ θὰ ἐπιτευχθῇ τῇ βοήθειᾳ τοῦ διδασκάλου. Ἐντὸς δὲ βραχείας χρονικοῦ διαστήματος ἐπιτυγχάνεται τοῦτο, ἐὰν οὐδεμία ἄλλη διέξοδος ἐναπολείπηται τοῖς μαθηταῖς, ἐν ᾧ ἀπεναντίας ἐὰν οὐδέποτε ἀπαιτεῖται παρ' αὐτῶν τοιαύτη τις ἐργασία, δὲν θὰ γίνωσιν ἱκανοὶ νὰ προσκτιῶνται κάτι νέον ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν συγγραμμάτων. Ὁ Thrändorf γράφει· «τοῦτο ἔχει δύναμιν ἀξιώματος· εὐθὺς ὡς ὁ μαθητὴς εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἀντλή ἐκ τῶν πηγῶν, δὲν ἐπιτρέπεται ἐπ' οὐδενὶ νὰ φειδόμεθα τῆς ἐργασίας ταύτης, πολὺ μᾶλλον ὀφείλομεν νὰ καταβάλλωμεν πᾶσαν προσπάθειαν, ἵνα ἐκπαιδύωμεν τοῦτον καθοδηγούντες εἰς μίαν αὐτενεργὸν ἐξερεύνησιν τῶν συγγραμμάτων». Ἡ διὰ τῆς διηγήσεως προσφορά τῆς ἱστορικῆς ὕλης καθιστᾷ τοὺς μαθητὰς τελείως ἐξηρητημένους παρὰ τοῦ διδασκάλου, καὶ ἀφαιρεῖ τὴν

πίστιν αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἰδίων των δυνάμεων ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ἀκριδῶς προξενεῖ ἐντύπωσιν τὸ πρᾶγμα, ἐὰν κατ' ἐξαιρέσιν ἤθελεν ἀπαιτηθῆ ἢ ποτε προσοικειώσῃ σκέψεώς τινος διὰ τῆς ἰδιαιτέρας ἀναγνώσεως. Πόθεν δὲ μετὰ τὴν πάροδον τῶν σχολικῶν ἐπὶ τῆς ἀποκτήσεως τὸ θάρρος ὁ μαθητὴς πρὸς μίαν τοιαύτην αὐτενεργὸν ἀνάγνωσιν, ἐὰν κατὰ τὸ διάστημα τῆς μαθητείας δὲν καθωδηγήθη πρὸς τοῦτο καὶ δὲν ἤσκηθῆ ἐν αὐτῷ; «Ὁφείλομεν νὰ διδάξωμεν τὸν τροφίμον νὰ ἀναγινώσκῃ, καθωδηγοῦντες αὐτὸν πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ ὠραῖον, ἵνα οὕτω ἐν τῷ μέλλοντι πᾶν ἀνούσιον καὶ ἀνήθικον ἀπωθῆται ἀφ' ἑαυτοῦ.» (Herbat).

Β') Λέγουσί τινες, ὅτι μία ἐκφραστικὴ διήγησις τοῦ διδασκάλου διεγείρει ἰσχυρότερα συναισθήματα, προκαλεῖ πολὺ βαθύτεραν ἐντύπωσιν, ἢ ἡ ἑλλιπὴς ἀνάγνωσις ἐκ μέρους τοῦ μαθητοῦ. Ἀπαιτεῖται, ἵνα πεισθῆ τις νὰ προβλέπῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν μαθητῶν κατὰ τὸ διάστημα τῆς διηγήσεως. Δεδομένου ὅτι τοῦτο δύναται νὰ συμβαίνει, δὲν ἐπιτρέπεται ὁμοίως νὰ λησμονῆ τις ὅτι τοιαῦται διεγέρσεις συναισθημάτων, ὧν αἱ προκαλούμεναι ἐκ μιᾶς μετὰ τέχνης διηγήσεως, εἶνε ἐντελῶς παροδικῆς φύσεως καὶ διὰ τοῦτο ἀρκούντως ἀνάξιαι πρὸς διάπλασιν τοῦ τροφίμου. Ἡμεῖς ἔχοντες τὴν αὐτὴν μετὰ τοῦ Thrändorf γνώμην, φρονοῦμεν, ὅτι τοιαῦτα συναισθήματα πρέπει νὰ καλλιεργῶνται, τὰ ὅποια μόνον τῶν νὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ προσφέρωσι τὸ ἀντικείμενον τῆς διδασκαλίας. Ἀλλὰ τοῦτο ἐπιτυχάνεται μόνον, ἐὰν ὑποβοηθῆ τις τὸν μαθητὴν, ὅπως σχηματίσῃ σαφῆ παράστασιν ἐκεῖνου, ὅπερ ὁ συγγραφεὺς θέλει νὰ παραστήσῃ. Δὲν προάγεται ἡ μόρφωσις τῆς θελήσεως, τοῦ χαρακτήρος, τῶν φρονημάτων διὰ τῆς παιδαγωγικῆς ἐκκλήσεως πρὸς τὸ συναισθηματικὸν τοῦ μαθητοῦ, ἀλλὰ διὰ τῆς μεταδόσεως τῶν ἱστορικῶν συμβάντων καὶ σχέσεων ἐν σαφεί ἐποπτεία. Κατὰ τοὺς ψυχολογικοὺς νόμους εἰς αἱ παραστάσεις προσκομίζονται οὐχὶ ἀποτόμως, ἀλλὰ διὰ βαθμιαίων βημάτων καὶ πλήρεις σαφηνείας, εἶνε τοῦτο μία εὐνοϊκωτάτη διάθεσις διὰ τὴν προσοικειώσιν ἐνὸς πνευματικοῦ περιεχομένου. Ἡ ἀφομοιούσα προσοχὴ εὐρίσκει οὕτω σπουδαιότατον στήριγμα, τὸ δὲ διαφέρον διατελεῖ λίαν ἐξεγείρομενον. Κατὰ ταῦτα εἶνε τελειῶς ἐσφαλμένον, τὸ νὰ φροντίζῃ προκαταβολικῶς ὁ ἀναγινώσκων νὰ

ἐμποιῇ βαθυτάτην ἐντύπωσιν. Τοῦτο ὀφείλει νὰ εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὀλης πνευματικῆς ἐργασίας.

Ἐὰν δὲ τέλος φρονῆ τις, ὅτι ἡ ἐκ τῶν προτέρων διήγησις τοῦ διδασκάλου εἶνε ἐνεκα τοῦτου ἀναγκαία, ἐπειδὴ παρέχει αὐτῇ κάλλιστα τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκδηλώσῃ τὰς προσωπικὰς του πεποιθήσεις, τὸ διαφέρον του, τὴν θερμότητά του διὰ τὴν διδαχθῆσομένην ὕλην, ἡμεῖς ἀπαντῶμεν, ὅτι ἡ διδακτικὴ ἐνέργεια τοῦ διδασκάλου κατὰ τὰ τυπικὰ στάδια τῆς διδασκαλίας παρέχει πολὺ καλλιτέρας εὐκαιρίας ἐν αἷς ἢ προσωπικότητος του καὶ αἱ πρὸς τὴν ὕλην διαθέσεις του τελειῶς δύνανται νὰ ἐκδηλωθῶσι. Ὑπενθυμίζομεν μόνον τὸ 2ον βῆμα τοῦ II σταδίου, τὴν ἐμβάθυνσιν δηλ. εἰς τὸ ἠθικο-θηρησκευτικὸν περιεχόμενον τοῦ ἀναγνωσθέντος.

Γ') Θέσιν σταυτέρου ἀξιώματος κατέχει τὸ ὅτι ὀφείλει τις ἐκ παντὸς τρόπου τὴν ἐλευθέραν αὐτενεργεῖαν τοῦ μαθητοῦ νὰ ὑποβοηθῆ. Ὅ,τι οἱ παῖδες δύνανται μόνοι των νὰ πράττωσιν, οὐδέποτε πρέπει νὰ πράττηται τοῦτο ὑπὸ τοῦ διδασκάλου. Ἐὰν οὗτοι εἶνε εἰς θέσιν ἀντλοῦντες τὴν ὕλην ἀπὸ τὰς συγγραφικὰς πηγὰς, νὰ συνθέτωσι καὶ νὰ ἀποδίδωσι τὴν διήγησιν εἰς τὴν ἰδιάζουσαν αὐτοῖς ἐκφρασίαν, δὲν χρειάζεται νὰ προσφέρηται ἡ ἐργασία αὐτῇ παρὰ τοῦ διδασκάλου ἐτοίμη. Ἄνευ ἀμφιβολίας ἀπαιτεῖ ἡ ἀνάγνωσις τῶν πηγῶν τὴν καταβολὴν μεγάλων προσπαθειῶν ἐκ μέρους τοῦ μαθητοῦ, ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ἀκριδῶς ἐκεῖνο, τὸ ὅποσον ἡμεῖς ἐπιδιώκομεν.

Δ') Πολλάκις ἡ συγγραφικὴ πηγὴ εἶνε μᾶλλον ἐκφραστικὴ καὶ διεξοδικὴ ἢ ὁ διδάσκαλος, ὅταν αὐτὴ περιέχῃ εἰκόνας πλήρεις ζωῆς καὶ πολλὰς συγκεκριμένας λεπτομερείας. Τοιούτων δὲ συγγραμμάτων ὑπάρχει πληθώρα καὶ χρειάζεται μόνον προσοχὴ εἰς τὸ νὰ ἐκλέξῃ τις τὸ κατάλληλον μέρος δι' ἕκαστον σχολεῖον.

3. Ὑπολείπεται ἤδη νὰ ἐξεταθῆ ἡ ἄλλη μορφή δι' ἧς ἡ ἱστορικὴ ὕλη προσκτάται διὰ τῆς καλουμένης παραστατικῆς διδασκαλίας. Αὕτη εἶνε βεβαίως ἡ νεωτάτη καὶ ζωηροτάτη, ἀλλὰ δυσκολωτάτη, ὡς ἀπαιτεῖσα νὰ καταβάλλῃ ὁ διδάσκαλος τὴν ὀλην τέχνην αὐτοῦ.

Ὁ καθηγητὴς Ziller ὁμιλεῖ περὶ τῆς μορφῆς ταύτης ὡς ἑξῆς: «Ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ἱστορίας ἡ παραστατικὴ μορφή ἀντιτίθεται πρὸς τὴν διηγηματικὴν μορφήν, ὡς καὶ πρὸς τὴν τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἱστορικοῦ κειμένου. Κατὰ τὴν παραστατικὴν μορφήν ἡ διδασκα-

λία λαμβάνει ως αφετηρίαν εκείνας τὰς γνώσεις τοῦ μαθητοῦ, αἱ ὁποῖαι εἶνε σχετικαὶ πρὸς τὸ διδακτέον, ἢ δημιουργεῖ μίαν σειρὰν πράξεων ἐξ ὕλης, ἣτις δὲν εἶνε μὲν ἐγκυκλοπαιδική, μεταθέτει ὅμως τὸν μαθητὴν εἰς τὰς ἱστορικὰς σχέσεις, ὡς συμβαίνει μὲ ἕν ποιήμα, μὲ ἕνα μῦθον, μὲ ἕν δράμα ἢ καὶ μὲ περιγραφὴν εἰλημμένην ἐκ τῆς κλασικῆς ὕλης. Ἐκ μιᾶς τοιαύτης παραστάσεως προσκτᾶται ὁ μαθητὴς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ διδασκάλου ἱστορικὰς τινὰς γνώσεις καὶ ἐξ αὐτῶν ὡς ἐκ γνωστῶν ἤδη συμπεραίνει περὶ ἄλλων ἱστορικῶν πράξεων. Ἐν τῇ ἐργασίᾳ δὲ ταύτῃ διοριθῶνται τὸ μὲ ὀρθὸν συμπέρασμα, καθίσταται ὠρισμένον τὸ ἀόριστον καὶ ἐντοπίζεται ἡ ἱστορικὴ πράξις ἐντὸς τῶν ὁρίων μιᾶς ὠρισμένης χρονολογίας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκ τῶν μεμονωμένων χαρακτηριστικῶν συντίθεται μία ὁλόκληρος σειρὰ ἱστορικῆς ὕλης, ἐξ ἧς πρέπει ὁ παῖς, συνάπτων τὰς λεπτομερείας, νὰ διαπλάσῃ μίαν συνεχῆ διήγησιν. Ἀλλὰ δι' ἐμὲ ἔχει πολλὴν σπουδαιότητα τὸ νὰ περιορίζεται ἡ συνεχῆς διήγησις ἢ οὕτωσι προσκτηθεῖσα εἰς τὰ οὐσιωδέστερα κατὰ τὴν λίαν ὀρθὴν ρῆσιν. «Πᾶν ὅ,τι δὲν ἐγκατέλειπε ἀξιόλογόν τι διὰ τὴν ζωὴν τοῦ λαοῦ ἢ διὰ τὴν φιλολογίαν εἶνε ἀνάξιον πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς τὸ σχολεῖον».

Κατὰ τὴν παραστατικὴν μορφήν τῆς διδασκαλίας δὲν ἐπιτρέπεται νὰ προκαλῶμεν τοὺς μαθητὰς νὰ μαντεύωσι πράξεις καὶ σκέψεις, αἵτινες δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ καθορισθῶσι ἐκ τῶν προτέρων μετὰ τὸσάυτης βεβαιότητος, ὥστε νὰ ἀποδοθῶσι ὡς μία μοναδικὴ ἀπάντησις. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἀναμιγνύεται πάρα πολὺ τὸ ἐσφαλμένον καὶ τὸ ἀναρμόδιον εἰς τὴν πορείαν τῶν σκέψεων, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ταράσσει μᾶλλον ἢ προάγει τὴν ἐνεργεῖαν τῆς φαντασίας καὶ ἐμποδίζει τὴν ἀσφαλῆ ἐντύπωσιν τῆς παραστατικῆς σειρᾶς.

Δὲν ἐπιτυχάνομεν λοιπὸν τὸν σκοπὸν μας, νὰ διαδράμωμεν δηλ. λογικῶς τὴν ὕλην καὶ νὰ διατηρήσωμεν αὐτήν. Ἐνθα δὲ τοῦτο δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψει ἀποτυχάνει ἐκεῖ ἡ παραστατικὴ διδασκαλία. Κατὰ ταῦτα «τόσον μόνον ἐπιτρέπεται νὰ παρέχεται ἔτοιμον εἰς τὸν τρόφιμον, ὥστε νὰ δύναται οὗτος αὐτενεργῶν νὰ ἐποικοδομῇ τὴν συνέχειαν τῆς σκέψεως καὶ περαιτέρω μίαν τοιαύτην διάταξιν τῶν νοημάτων νὰ λαμβάνῃ χώραν, ὥστε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν θέσιν ὁ τρόφιμος νὰ ἐπαναλαμβάνῃ εἰς ἀρμόζουσαν διηγηματικὴν μορφήν τὸ διδαχθέν».

Περαιτέρω ἀκόμη λέγει. «Παρὰ πάσῃ παραστατικῇ διδασκαλίᾳ πρέπει νὰ γίνεται χρῆσις τῆς διαλεκτικῆς μορφῆς· τοῦτο ἔχει μέγα κύρος». «Οὐδεμία ἄλλη μορφή τῆς προσφορᾶς τῆς ἱστορικῆς ὕλης εἶνε προτιμότερα τῆς παραστατικῆς διδασκαλίας, ἐφόσον δὲν προσφέρεται αὕτη διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῶν κλασικῶν συγγραμμάτων ἢ διὰ τῆς κατ' αἰσθησιν ἐποπτείας.» Ἐν τῇ μορφῇ δὲ ταύτῃ τὸ μορφοῦν στοιχεῖον συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἐξεγείρεται τὰ μέγιστα ἢ αὐτενεργεῖα τῶν μαθητῶν. Ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν δὲ τοῦ διδασκάλου πορίζεται ὁ μαθητὴς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα καὶ συναρμολογεῖ ταῦτα εἰς μίαν γενικὴν εἰκόνα. Τὸ νέον συντίθεται ἐκ τῶν στοιχείων, ἅτινα χρεωστῆται ὁ μαθητὴς εἰς τὴν πειρὰν του, τὴν συναναστροφὴν του, τὰς μελέτας του καὶ εἰς τὴν μέχρι τοῦδε διδασκαλίαν του. Ἐκ τούτων προσκτᾶ ὁ μαθητὴς νέας σειρὰς σκέψεων καὶ νέους συλλογισμοὺς. Ὁ διδάσκαλος ἐξεγείρει μόνον καὶ καθοδηγῇ τὴν δημιουργικὴν φαντασίαν τοῦ μαθητοῦ. Ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τούτου δὲ διαπραγματεύονται κατὰ μέρος διάφορα ἱστορικὰ γεγονότα καὶ ἐξάγονται ἐκ τούτων νέα συμπεράσματα. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον δὲνεῖνε ὀρθὸν ἀποκρίνεται, εἰς τὴν θέσιν δὲ τοῦ ἀρίστου ἐντίθεται τὸ ὠρισμένον. Ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ ὀφείλει ὁ διδάσκαλος νὰ προφυλάσσηται μὴ πῶς δι' ἐρωτήσεων γενικοῦ περιεχομένου καὶ διὰ πολυσημάτων ὑπαινιγμῶν παραπλανήσῃ τὸν μαθητὴν. Τὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν πρόσκτησιν τοῦ νέου πρέπει νὰ εἶνε διαυγῆ καὶ ἀρκούντως κατάδηλα, ἵνα ἐπικουρηθῇ ὁ συλλογισμὸς μὲ ἀκρίβειαν. Ἐὰν κατὰ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ νέου παρεισάγονται σφάλματα καὶ ἐπισωρεύηται τὸ ἀναποφάσιτον καὶ ἀμφιρρέπον, ταράσσεται τότε ἡ πορεία τῶν σκέψεων κωλύεται ἡ ἐνεργεῖα τῆς φαντασίας. Πρὸ παντὸς κανὲν πῆδημα! Βῆμα πρὸς βῆμα πρέπει νὰ ἐξάγεται ἀναγκαστικῶς τὸ ἕν ἐκ τοῦ ἄλλου. Τοῦτο βεβαίως ἀπαιτεῖ ἐξάπαντος ἐκ μέρους τοῦ διδασκάλου μεγάλην πνευματικὴν ἔντασιν, τελείαν γνῶσιν τῶν παιδῶν, τῆς πνευματικῆς τῶν δυνάμεως καὶ τοῦ γλωσσικοῦ τῶν πλοῦτου, συνετὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς ἀπαντήσεως, παρουσίαν πνεύματος καὶ ἐτοιμολογίαν, ἵνα μὴ ἡ ζωηρὰ διαλεκτικὴ μορφή δι' ἧς διεξάγεται ἡ διδασκαλία, μεταδῶσῃ καὶ ἐν ἀνωφελὲς παίγνιον νοημάτων. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται μεγάλη ἄσκησις. Ὅταν ὅμως κατορθώσῃ δικάσκαλός τις νὰ κυριαρχήσῃ τῆς ἀναπτυσσοῦσης ταύτης ἐνεργείας, οὐδέποτε δὲ ἀποσπασθῇ ταύτης, διότι ἐξεγείρη αὕτη

αὐτὸν τοῦτον εἰς ὕψιστον βαθμὸν, παρουσιάζει εἰς αὐτὸν ἀκριβῶς τὴν πνευματικὴν κατάστασιν τῶν μαθητῶν, καὶ καθιστᾷ τὴν ὕλην τοιαύτην, ὥστε νὰ παρουσιάζεται πάντοτε ἐν νέῳ φωτί.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ)
Πάτριαι

(Ἀκολουθεῖ)
II. Γ. Τσακίρης
Δημοδιδάσκαλος

JULES PAYOT

Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

(Πρὸ 3 περίπου ἐτῶν ἐξεδόθη περισπούδαστον βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Πρὸς τοὺς Δημοδιδασκαλοὺς καὶ Δημοδιδασκαλίσσας» ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου Παιδαγωγοῦ κ. Jules Payot, πρυτάνεως τῆς Ἀκαδημίας τοῦ ΑἰΧ, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναγράφοντι μετὰ πολλῆς παρατηρητικότητος συμβουλαι καὶ πρακτικαὶ ὁδηγαὶ πρὸς τοὺς κ. κ. δημοδιδασκαλοὺς. Ἐνόμισα λοιπὸν οὐχί ἄσκοπον καὶ πάρεργον, ὅπως τὸ ἐφ' ἡμῖν μεταφράσωμεν κεφάλαιά τινα ἐκ τοῦ πολυτίμου τούτου Ὁδηγοῦ χάριν τῶν φίλων κ. κ. Συναδέλφων, οἵτινες εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ ἐκτιμήσωσι τὸ ὑψηλόφρον καὶ διδακτικὸν αὐτῶν. Ἦδη ἀρχόμεθα ἐκ τοῦ Κεφαλαίου «Ὁ Δημοδιδάσκαλος ἐν τῷ χωρίῳ» Β. Γ. Π.)

Ὁ Σεπτέμβριος ἔφθασε καὶ μετ' αὐτοῦ τὸ τέλος τῶν διακοπῶν. Ὁ Δημοδιδάσκαλος καὶ ἡ δημοδιδάσκαλος ἄρτι ἐξεληθόντες τοῦ Διδασκαλείου ῥίπτουσιν ἐπανειλημμένως βλέμματα εἰς τὸν χάρτην τοῦ Νομοῦ. Ἐκλέγουσιν ἐκεῖ, χωρὶς νὰ γνωρίζωσι καὶ αὐτοὶ καλῶς τὸ διατί, χωρὶς τῆς ἀρεσκείας των, ἔνθα ἐλπίζουσι νὰ διορισθῶσι. Γνωρίζουσιν ἀβεβαίως ὅτι αἱ προτιμώμενα θέσεις εἶναι κεναί... ἀλλ' ὁ διορισμὸς φθάνει, καὶ, μολονότι ἡ διοίκησις λαμβάνει ὑπ' ὄψει τῆς κατὰ τὸ δυνατόν τὰς δικαίας καὶ λογικὰς ἀπαιτήσεις τῶν υποψηφίων, ἰσχύουσιν αἱ ἀνάγκαι τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἡ προσφερομένη θέσις δὲν εἶναι συνήθως καὶ ἡ ὄνειροποληθεῖσα...

Ἡ πρώτη αὕτη στενοχωρία, ἦν πάντες οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἐδοκίμασαν, δὲν διαρκεῖ ἐπὶ πολὺ. Εἶνε ὁ διορισθεὶς τόσῳ νέος, πλήρης ἐλπίδος καὶ θάρρους! Εἶνε τόσῳ εὐτυχῆς ἀναγιγνώσκων καὶ ἐπαναγιγνώσκων τὸν πρῶτον διορισμὸν.

Ἐκ ποίων φορτίων καὶ ἀνησυχιῶν ἀπαλλάσσει τοὺς γονεῖς του! Πόσον ἱκανοποιεῖ τὸν γηραιὸν πατέρα καὶ μητέρα, ἀμφοτέρους τόσῳ εὐτυχεῖς καὶ τόσῳ ὑπερηφάνους, διότι βλέπουσι πραγματοποιούμενον τὸ ὄνειρον τῶν δέκα τελευταίων ἐτῶν... Ὅποια εὐχάριστος ὑπερηφάνεια ἐξογκώνει τὴν καρδίαν τοῦ νέου καὶ τῆς νέας, προερχομένη ἐκ τῆς ἀπαλλαγῆς καὶ ἀνεξαρτησίας, ἐκ τοῦ ἀποκτηθέντος μέλλοντος καὶ τῆς ἰδέας ὅτι ἡ περιουσία του τῷ ἀνήκει καὶ ἦν θὰ προαγαγῆ κατὰ τὴν ἀρέσκειάν του καὶ τέλος ἐκ τοῦ πρώτου κερδισθέντος χρηματός, ὅπερ θὰ διαθήσῃ καὶ οὐτινος ἀπολαύει ἤδη τὴν χαρὰν, διότι θὰ δυνηθῆ νὰ βοηθήσῃ τοὺς γηραιοὺς γονεῖς του.

Ὁ πρῶτος οὗτος διορισμὸς ὁποῖον πλῆθος αἰσθημάτων καὶ ἰδεῶν προκαλεῖ! Ὅποια σχέδια, τῶν ὁποίων τὴν βραδύτητα τῆς ἐκτελέσεως δὲν δύναται νὰ ὑπολογίσῃ! Ὁλόκληρον μέλλον φωτίζεται ὡς ὑπὸ ἀνατέλλοντος ἡλίου. Θέλγεται τις τοσούτῳ ἐκ τοῦ μέλλοντος τούτου, ὥστε τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως ἀναβαίνει σχεδὸν πλήρης χαρᾶς εἰς τὴν ἀμαξίαν. Ἐπιπλήττει μάλιστα τρυφερῶς τὴν μητέρα του, τὴν τόσῳ ὀλίγην λογικὴν, ἦν παρ' ὅλας τὰς ἠρωϊκὰς προσπαθείαις πνίγουσι τὰ δάκρυα καὶ τὸ θάρρος τὴν ἐγκαταλείπει. Κατὰ τὰς στιγμὰς τοῦ χωρισμοῦ αἱ μητέρες, ἐπειδὴ εἶναι εὐπαθεῖς καὶ ἀγαπῶσι περισσότερον, εἶναι προβλεπτικαί. Γνωρίζουσιν ὅτι ἡ ζωὴ ὑπόσχεται πλείονα παρ' ὅσα παρέχει καὶ τὸ μητρικὸν φίλτρον ταῖς εἶναι πρόσφορον πρὸς ἀνησυχίας...

Γείτων τις πρόκειται νὰ ἐγκατασταθῆ εἰς τὴν γειτονικὴν στάσιν. Ἐπισπεύδουσι τὴν ἀναχώρησιν διὰ νὰ ἐπωφεληθῶσι τῆς προσφερθείσης ἀμαξίας του καὶ ἰδοὺ ὁ πρωτόπειρός μας ὁδοιπορῶν διὰ τὴν θέσιν του ὁ γείτων ἔφθασεν εἰς τὸ χωρίον καὶ ὁ πρωτόπειρος εἰς τὸν σταθμὸν δοκιμαζεῖ τὸ πρῶτον συναίσθημα τῆς ἀληθοῦς ἀναχωρήσεως... Ἀπὸ τῆς στάσεως, εἰς ἣν κατέβη ὁ γείτων, μέχρις οὗτου φθάσῃ εἰς τὴν θέσιν

του ὁ πρωτόπειρός μας ἔχει μακρὸν διάστημα νὰ διενύση ἐφ' ἀμάξης καὶ μόλις κατὰ τὴν ἐσπέραν φθάνει εἰς τὸ σχολεῖον κουρασμένος, μὲ τὸν ἐγκέφαλον βεβαρυσμένον ἀπὸ τῶν συγκεχυμένων σχεδίων, τῶν εἰκόνων τῶν αἰσθημάτων, ἅτινα ἀπὸ τινῶν ἡμερῶν τὸν βασανίζουσι...

Ἡ νέα πρὸ πάντων αἰσθάνεται αὐξοῦσαν τὴν ἀνηυχίαν της. Κατὰ τὰ τελευταῖα χιλιόμετρα πόσον σκέπτεται τὴν μητέρα της! Ὅποια μόνωσις!

Πῶς ἄρα γε θὰ τὴν ὑποδεχθῶσιν; εἶναι προσηλωμένη εἰς τὴν σκέψιν ταύτην. Οἱ χωρικοὶ ἐπιστρέφουσιν ἐκ τῶν ἀγρῶν καὶ ὁ κρότος τῆς ἀμάξης τοὺς ἐλκύει πρὸς τὴν θύραν αὐτῆς. Τότε γνωρίζουσι τὴν Νέαν Δεσποινίδα καὶ προθυμοποιοῦνται νὰ τῇ παράσχωσιν ὑπηρεσίας. Ἐὐχαριστεῖ λίαν συγκεκινημένη καὶ ἡ συγκίνησις αὐτῆ συντείνει πολὺ εἰς τὸ νὰ προσελκύσῃ τὰς καρδίαις...

Ἡ νύξ φθάνει καὶ ὁ πρωτόπειρός μας, ὡς ὁ Ναπολεὼν τὴν παραμονὴν τῆς μάχης, κοιμᾶται βαθέως ἐπὶ τοῦ πεδίου τοῦ ἀγῶνος...

Ἡ πρώτη ἐπίσκεψις ὀφείλεται εἰς τὸν διδάσκαλον ἢ τὴν διδασκάλισσαν τοῦ ἰδίου χωρίου, ἐὰν τὸ σχολεῖον δὲν εἶναι μικτόν. Ὁ πρωτόπειρος θὰ λάβῃ ἐπίσης ὅλας τὰς ἐπιθυμητὰς πληροφορίας περὶ τῶν ἀρχῶν τῶν κατοίκων, τῶν συνηθειῶν των. Ἄλλ' εἰς τὸ πλεονέκτημα τοῦτο τῶν πληροφοριῶν ὑπάρχει καὶ ἐναντίον γνώμη. Δυνατὸν νὰ συμβῇ, ὥστε αἱ διδόμεναι πληροφορίες νὰ μὴ εἶναι ἀπροσωπύληπτοι καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ὁ πρωτόπειρός μας καὶ ἡ διδασκάλισσά μας θὰ ἀποφασίσωσι νὰ κρίνωσι μόνοι των. Δὲν θὰ δεχθῶσι ταύτας, αἰτίαι δίδονται μὲ ψευδὲς συμφέρον, ἀλλὰ θὰ τὰς ἐξετάσωσιν ἐπισταμένως.

Τὸ μικτόν σχολεῖον εἶναι πολὺ προτιμότερον δι' ἓνα πρωτόπειρον, διότι ἐκεῖ ἡ νέα εἶναι ἐλευθέρη νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς γενικὰς της ἀντιλήψεις. Τὸ ἐναντίον συμβαίνει: ἐὰν εἰς τὴν αὐτὴν κομμόπολιν ὑπάρχῃ διδάσκαλος καὶ μάλιστα μὴ νέος, ὅστις νὰ ἔχῃ πεπαιδωμένους συνηθείας Ἡ πρωτοβουλία τῆς νεάνιδος θὰ ὑφίσταται διαρκῆ κρίσιν ἕνεκα τῶν ἔξεων καὶ τῆς ἀδρανεῖας τοῦ Συνδέλλου. Ἡ κατάστασις αὕτη εἶναι πάντοτε ἀνιάρα' πολὺ συχνὰ εἰς ὅλα τὰ στάδια οἱ παλαιότεροι ἀρέσκονται νὰ γελοιοποιῶσι καὶ τὰς μᾶλλον γενναίως δοκιμὰς τῶν

νεωτέρων· δυστυχῶς δὲ φθάνουσι μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε ὁ πρωτόπειρος, ἐπειδὴ φέρει νέας μεθόδους καὶ νέας βλέψεις, νὰ μὴ ἔχῃ ἄλλον ἀσφαλέστερον ἔχθρον ἀπὸ τὸν ἀνευ πρωτοβουλίας καὶ ζωηρότητος συναδέλφον του. Προξενοῦσι δὲ διὰ τῆς ὀκνηρίας των καὶ τῆς ἀδρανεῖας των τοιούτην κατάστασιν, ἥτις ἀδύνατον νὰ τερματισθῇ ἀνευ προσωπικῶν μεταξὺ των ἐχθροπραξιῶν.

Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις παρὰ τοῖς μὴ δυναμένοις νὰ καταστειλωσὶ τὰ κατώτερα αἰσθημάτα των, τὴν ὀκνηρίαν των, τὸν κακόβουλον φθόνον των, εἶναι οὕτω πεπλασμένη, ὥστε καὶ ὀλίγον τολμηρὰ πρωτοβουλία τοὺς ἐνοχλεῖ. Μὴ προσπαθῆτε νὰ βελτιώσητε τὰ μέτρια ταῦτα συναισθημάτα, διότι θὰ ἀπολέσητε τὸν καιρὸν καὶ τὸν κόπον σας. Νὰ σκέπησθε πρὶν ἢ ἐνεργήσητε· ἀλλ' ἀπὸ ληθραίας τῆς ἀποφάσεως πράξτε ἡσυχῶς ἐκεῖνο, ὅπερ ἀπερσάσκατε. Θὰ ἀποδείξητε βραδύτερον μεθ' ὁποίας ὑπερτάτης δυνάμεως θέλησις ἤρεμος, κυρία ἐαυτῆς καὶ μεθοδική, θὰ ἐπιβληθῇ καὶ εἰς τὴν ἐπαναστατικωτέραν δημοσίαν γνώμην. Εἶθε νεήλυδες εἰς ἓν χωρίον; Δὲν πρέπει νὰ ὑποστήτε τὴν ἐπιρροὴν οὐδενός. Τὴν συνειδήσιν Σας τὴν διαφωτισθεῖσαν κατὰ τὸ τριετὲς διάστημα ἐν τῷ Διδασκαλείῳ καὶ τὰς συμβουλάς τοῦ Διευθυντοῦ ἢ τῆς Διευθυντρίδας, οὐς ἐγκαταλείψατε, νὰ συμβουλευθῆσθε κατὰ τὰς δυσκόλους περιστάσεις.

Ἐν τῇ ὑποστηρίξει τοῦ τε Νομαρχιακοῦ καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ Ἐπιθεωρητοῦ σας θὰ εὑρητε τὴν ἀναγκαίαν ψυχικὴν δύναμιν νὰ ὑποστήτε ἀνευ ἀδυναμίας τὰς ἀστείότητας ἐκείνων, οἵτινες κατὰ βλάβος σας σέβονται, διότι αἰσθάνονται, ὅτι εἶθε ἀνώτεροι των.

Ἄνευ προκλήσεως, ἀνευ κομπορημοσύνης, μετριοφρόνως ἀκολουθεῖτε τὴν εὐθείαν ὁδὸν καὶ συγχρόνως προσέχετε νὰ θέτητε ἕκαστον εἰς τὴν ἀληθῆ του θέσιν. Ὁ ἀνόητος φόβος τῆς γνώμης τῶν Συνδέλλων εἶναι ἐν ἓκ τῶν μαστιζόντων τὴν χώραν μας κκαῶν. Σπάνιοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες τολμῶσι διὰ τῶν λόγων καὶ τῶν πράξεων νὰ βεβαιώσωσι τὸν χαρακτήρα των. Σπάνιοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες τολμῶσι νὰ εἶναι ἐλεύθεροι ἐξαρτώμενοι μόνον ἐκ τῆς συνειδήσεώς των. Ὀφείλουσι νὰ ἔχωσι τόλμην νὰ ἐκτελῶσι τὸ καθήκον των ἀνευ αἰσχύνης.

Μεταξύ τῶν ἐξεχόντων περὶ τῆς διαγωγῆς κανόνων πρέπει νὰ λάβητε ὑπ' ὄψει σας καὶ τὴν ὑποστήριξιν τῶν συναδέλφων σας εἰς ἀπάσας τὰς ἰδιαιτέρας περιστάσεις καὶ ὅταν αὐτοὶ δὲν σας ὑποστηρίζωσι, διὰ νὰ μὴ διεγείρωνται οὕτω ἀντεγλήσεις. Νὰ ἀποτελήτε μὲ αὐτοὺς ἐν Σῶμα, διότι πᾶσα ἀμάκρωσις τῆς ὑπολήψεώς των ἀνταγκλαῖ ἀναμφιβόλως καὶ ἐφ' ἑμᾶς. Οἱ νεαροὶ μάλιστα διδάσκαλοι διαπράττουσι σπουδῆν ἀδίκημα ἐξευτελιζόντες ὅσον τὸ δυνατόν τοὺς προκατόχους των, ἐπικρίνοντες τὰς μεθόδους καὶ τὰ βιβλία, μὲ τὰ ὅποια ἐφωδίασαν τὸ Σχολεῖόν των. Ἐὰν δὲ ὁ προηγούμενος διδάσκαλος ἔμεινεν εἰς τὴν θέσιν του πολλὰ ἔτη ἀπέκτησε συμπαθείας σταθερὰς καὶ θὰ ἀποδώσῃ τὴν σπουδὴν τοῦ διαδόχου του εἰς τὸ νὰ μεταβάλῃ τὰ πάντα εἰς αἰτίκας χαμερπεῖς. Θὰ τὸν κατηγορήσωσιν ὅτι ὠθεῖ τοὺς μαθητὰς εἰς προμηθείας, ἀφ' ὧν ἐλπίζει ὠφέλειαν . . .

Ὁ πρωτόπειρος λοιπὸν ὀφείλει νὰ διατηρῇ ἐπὶ μακρὸν τὸ ὑπάρχον κηθεστῶς καὶ νὰ μὴ ἀνκτρέπῃ οὐδὲν καὶ πρὸ παντός ν' ἀποδεικνύῃ εἰς πᾶσαν περιστάσιν σεβασμὸν πρὸς τὸν ἡλικιωμένον προκατόχον του καὶ νὰ μὴ ἀνέχηται νὰ ὀμιλῶσι περὶ αὐτοῦ ἐνώπιόν του καὶ μάλιστα δημοσίᾳ. Ὁ μόνος τρόπος διὰ νὰ κακολογήσῃ τις τὸν προκατόχον του εἶναι νὰ προσενεχθῇ καλλίτερον αὐτοῦ. Ἄς ἀφήσωμεν τοὺς ὀκνηροὺς καὶ τοὺς ἀνικάνους νὰ πιστεύωσιν ἀνοήτως ὅτι θὰ ὑψώθωσιν ἐξευτελιζόντες τοὺς ἄλλους.

Ἐὰν εἶναι ἥκιστα τιμητικὸν δι' ἑνα διδάσκαλον νὰ δυσφημησῇ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ προκατόχου του, τί νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν διδασκάλων τοῦ αὐτοῦ δήμου καὶ ἰδίως τοῦ αὐτοῦ σχολικοῦ ὀμίλου, αἰτινες δίδουσι τὸ γελιοῦν θέαμα τῶν ἀτομικῶν παθῶν των; Δὲν ὀμιλοῦμεν μόνον περὶ τῶν λογομαχιῶν μεταξὺ ὑφισταμένων καὶ διευθυντῶν — περὶ ὧν εἰς ἕτερον Κεφάλαιον — ἀλλὰ περὶ τῶν λογομαχιῶν μεταξὺ τῶν γειτόνων διδασκάλων. Εἶδομεν ἐξαίρετους διδασκάλους νὰ παρέχωσιν ὕλην κωμωδίας εἰς ὅλον τὸ χωρίον. Τὸ πάθος ἐπιφέρει συνήθως μόνον τοὺς τὴν τιμωρίαν. Ἐκεῖνοι, οἵτινες παρὰ δίδονται εἰς αὐτό, φαίνονται ὡς μανιακοὶ εἰς πάντα θίγοντα τὸ πρόσωπον τοῦ μίσους των. Εἰς ἀτυχῆς μανιακὸς καταλαμβανόμενος ὑπὸ τῆς μανίας

τῆς καταδιώξεως εἶναι τυφλὸς πρὸς πᾶσαν καλὴν πρὸς αὐτὸν συμπεριφορὰν· εἶναι ὀπλισμένος μὲ φακὸν καὶ μικροσκοπίον διὰ νὰ ἐξετάσῃ καὶ μεγαλοποιῇ πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ διερμηνευθῇ ὡς ἔνδειξις δυσμενείας.

Τὸ πάθος προκαλεῖ παρὰ τῆ ὑγιεῖ ἀτόμῳ ἀληθῆ μερικὴν μανίαν· ἀφαιρεῖ τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ ἐπιτρέπει εἰς χρηστοὺς νέους νὰ συκοφαντῶνται ἀμοιβαίως. Αἱ ἐλάχιστοι συμπτώσεις σημειοῦνται καὶ παρερμηνεύονται. Τὰ ψευδῆ συμπεράσματα πολλαπλασιάζονται καὶ συμπλέκονται ἕνεκα τοῦ μισητοῦ πάθους· ἀποβάλλει τις πᾶσαν ὀρθὴν ἐκτίμησιν τῶν πράξεων. Ὅσάκις ἀπεπειράθην νὰ μεσολάβήσωμεν πρὸς κατευνασμὸν παρομοίων παθῶν ἐμείναμεν ἐκθαμβοί, βεβαιωθέντες περὶ τῆς ἐκτάκτου ἡλιθιότητος τῶν καλλιτέρων πνευμάτων, ὅταν ἀμοιβαίως ἐρεθίζωνται δι' ἐνὸς μακροῦ καὶ πειρακτικοῦ πολέμου. Ὅταν τὸ χωρίον μᾶλλον τὸν πόλεμον τῶν διδασκάλων, παρέχεται εἰς τὸ κοινὸν τὸ στερούμενον ψυχγωγικῆς εὐκαίριας θέαμα πολὺ διασκεδαστικώτερον ἢ ἡ τρέλλα τῶν δύο ἀντιπάλων, ὧν τὴν θέσιν φθονεῖ τις ὀλίγον, ἀλλ' οἵτινες κατηγοροῦνται ἰδιαιτέρως διὰ τῶν πλέον μελαινῶν κατηγοριῶν. Οἱ καλοὶ γείτονες ὑποδαυλίζουσι τὰ πάθη, βοηθοῦσιν εἰς τὴν τρελλὴν ἐρμηνείαν τῶν ἀπλουστέρων διαθεμάτων, εὐτυχεῖς νὰ βλέπωσι τὴν κωμωδὴν προχωροῦσαν μέχρι τοῦ τελικοῦ δράματος, ὅπερ εἶναι ἡ μεταθεσις καὶ τῶν δύο διδασκάλων χάριν τῶν συμφερόντων τοῦ Σχολείου.

Παρατηρήσαμεν συχνὰ ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς συγκρούσεως μεταξὺ διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν ὀφείλεται εἰς τὴν ζηλοτυπίαν τῆς συζύγου τοῦ διδασκάλου. Ἐὰν ὁ διδάσκαλος συνεζεύχθη μετὰ νέας μὴ διδασκαλίσης καὶ ἄλλος συνεζεύχθη μετὰ διδασκαλίσης, τὸ οἰκοκυριὸν τούτου μὲ τοὺς δύο συνηνωμένους μισθοὺς φαίνεται εὐπροσωπώτερον τοῦ πρώτου. Δυνατὸν νὰ γείνωσι μερικὰ ταξείδια εἰς τὴν πόλιν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐπιπλώσεως . . . ἐξ οὗ μικραὶ ζηλοτυπίαι, αἰτινες συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ ἀρχίσῃ τὸ σύμπλεγμα τοῦτο τῶν κακῶς ἐκλαμβανόμενων λόγων, τῶν κακῶς διερμηνευομένων πράξεων. Κατ' ἀρχὰς ἐπέρχεται ἡ πλῆθυσ ἀσφαρέσκεια· αἱ ἀσφαρέσκεια διαδέχονται ἀλ-

λήλας· οί γλυκοζίνιοι λόγοι γίνονται ὀλίγον κατ' ὀλίγον ζινοί καί... ὁ πόλεμος ἀρχεται. Ἐπίσης συχνά ἀναπτύσσεται ζηλοτυπία μεταξὺ τῆς ὀλιγώτερον περιποιητικῆς, ὀλιγώτερον οἰκονόμου συζύγου τοῦ διδασκάλου καὶ τῆς μικρᾶς νόμφης, ἥτις κάμνει πᾶν ὅ,τι θέλει διὰ τῶν δακτύλων τῆς καὶ ἥτις χάριν τοῦ συζύγου τῆς στολίζει χαριέστερον καὶ εὐπροσωπότερον οἰκοκυρίον. Ὑπάρχει ἐπίσης ζηλοτυπία τῆς γυναικὸς τοῦ διδασκάλου πρὸς τὴν νεαρὰν διδασκάλισσαν, τὴν ἐλευθεριωτέραν, τὴν ἔχουσαν ὀρέξεις χαριεστέρας καὶ μείζονα ἐπιρροὴν εἰς τὸ χωρίον.

Τὸ μόνον συμπέρασμα, ὕπερ δυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν ἐκ τῶν παρατηρήσεων τούτων εἶναι ὅτι οἱ σύζυγοι ὀφείλουσι νὰ εἶναι λογικώτεροι τῶν συζύγων των· ὀφείλουσι νὰ ταῖς ἀπαγορεύωσι νὰ κάμνωσι συνεχεῖς σκηναὶς ζηλοτυπίας, αἵτινες ἐξογκούμενοι θὰ καταλήξωσι εἰς μίσος, ὕπερ θὰ νομισθῆ εὐλογον. Ὁ σύζυγος ὀφείλει νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὸ σύμπλεγμα τοῦτο ἐρμηνείαν τῶν πράξεων ἐμπνεομένων ὑπὸ εὐρέως πνεύματος ἀνοχῆς καὶ καλωσύνης. Αὐτὸς πρὸ παντός ὀφείλει νὰ μὴ ἐνδίδῃ εἰς τὴν ἀδιάκοπον προσπάθειαν πρὸς παρερμηνείαν γυναικὸς ἐμπαισῶς, ὡς συνήθως αἱ γυναῖκες πράττουσι. Ἐὰν ἐνδώσῃ τις θὰ εἶναι πολὺ δυστυχῆς καὶ θὰ διακινδυνεύσῃ τὸ μέλλον του. Πρέπει διὰ νὰ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον τοῦτον νὰ θέσῃ ὡς ἀρχὴν, ἀπαξ διὰ παντός, ὅτι οὐδὲν εἶναι τέλειον· ὅτι ὀφείλει ν' ἀνέχῃται παραπτώματά τινα τῶν συναδέλφων του, ὅτι μετ' εὐθυμίας καὶ καλωσύνης ἀροπλίζει τις τὰς ἀρετιφεῖς κατηγορίας· ὅτι πᾶν ἄλλο εἶναι προτιμότερον παρὰ ὁ ἀδίκκοπος πόλεμος, ὅστις ἔχει σπουδαιότητα μόνον διὰ τοὺς ἐνδιαφερομένους καὶ ὅστις προξενεῖ ὄρωσιν τὴν κωμωδίαν εἰς τὸ χωρίον.

Ἐπειδὴ αἱ ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν κακοῦ αἰσθήματος παράλογοι κῦται πράξεις εἶναι δυναταὶ μόνον εἰς πνεύματα ἄεργα, τὸ ὑπέρτατον ἀντιδοτόν εἶναι ν' ἀναγκάζωμεν τὴν προσοχὴν μας νὰ προσηλωθῆ εἰς σκέψεις σοβαρὰς καὶ σπουδαίας καὶ νὰ ἐργαζώμεθα.

Εἰς τὸν μισητὸν τοῦτον πόλεμον εἶναι τις εὐτυχῆς ὅταν ἀντιτάσῃ τὸ εὐτυχῶς συχνόν θέαμα διδασκάλων ἠνωμένων διὰ τῶν

στερεῶν δεσμῶν τῆς ἀλληλεγγύης, πάντοτε ἐτοιμῶν νὰ ἀλληλοβοηθῶνται, νὰ ἀλληλοπληροφωρῶνται καὶ νὰ ἀλληλοὑπερασπίζωνται.

Ὁ διδασκαλὸς ἰδίως ἐπέχει θέσιν τοῦ μυστικοῦ προσταίτου ἐνώπιον τῆς νεαρᾶς πρωτοπείρου διδασκαλίσης, τὴν ὅποιαν δύναται νὰ βοηθήσῃ πρὸς τακτοποίησιν τοῦ Σχολείου καὶ εὐδωσιν τοῦ ἔργου.

Ὅλοι ζῶσιν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰδέας τῆς συναδελφότητος. Πρὸς ἀνταπόδοσιν ἢ πρωτόπειρος μανθάνει τὴν σύζυγον τοῦ διδασκάλου νὰ κόπῃ τὰ ἐνδύματα τῶν τέκνων τῆς, τὴν βοηθεῖ μυστικῶς νὰ κεντᾷ λεπτὰ ἀντικείμενα προωρισμένα νὰ στολίσωσι τὴν οἰκίαν.

Ὁ ὑφιστάμενος διδασκαλὸς περιποιεῖται τὸν κῆπον τῆς πρωτοπείρου. Εἶναι τοῦτο μίᾳ ἀνταλλαγῇ καλῶν καὶ εὐγενῶν ὑπηρεσιῶν, αἵτινες μοναδικῶς συντελοῦσιν εἰς τὴν εὐτυχίαν τῆς ζωῆς.

Βραχνεῖκα—Παιρῶν Βασίλ. Γ. Παπαγεωργίου

ΔΗΛΩΣΙΣ

Γίνεται γνωστὸν εἰς τὰ ἀπανταχοῦ μέλη τοῦ Συνδέσμου ὅτι, συμφώνως τοῖς ἀρθροῖς 10, 11 καὶ 12 τοῦ Καταστατικοῦ, αἱ ἀρχαιρεσίαι γενήσονται κατὰ τὸ τελευταῖον δεκαήμερον τοῦ Δεκεμβρίου ἐ.ε.

Δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν ἔχουσι πάντα τὰ μέλη ἀμφοτέρων τῶν φύλων τὰ ἐγγεγραμμένα πρὸ μηνὸς τοῦλάχιστον καὶ ἐκπληρώσαντα τὰς πρὸς τὸν Σύνδεσμον ὑποχρεώσεις των διὰ καταβολῆς τῆς συνδρομῆς των μέχρι τῆς παραμονῆς τῶν ἀρχαιρεσιῶν (ἢ ἐτησία συνδρομῆ εἶνε διὰ μὲν τοὺς ἐν Ἀθήναις ἐν δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ δρ. 4 διὰ δὲ τοὺς λοιποὺς δρ. 2).

Δικαίωμα δὲ τοῦ ἐκλέγεσθαι ἔχουσι μόνον τὰ ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ μόνιμῶς διαμένοντα τακτικὰ μέλη, ἐφ' ὅσον καὶ ταῦτα κατέβαλον τὴν συνδρομὴν αὐτῶν.

Ἡ ἐκλογή τοῦ ἐννεαμελοῦς Διοικ. Συμβουλίου γενήσεται διὰ μυστικῆς καὶ διὰ ψηφοδελτίων ψηφοφορίας· ἀλλὰ τὰ μὲν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ μέλη ὀφείλουσιν αὐτοπροσώπως νὰ παραδώσωσι τὸ ψηφοδέλτιόν των κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἀρχαιρεσιῶν εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ ἐφορευτικῇ ἐπιτροπείᾳ, τὰ δὲ λοιπὰ δύνανται νὰ ἀποσταλῶσι δι' ἐπιστολῆς τὰ ψηφοδέλτιά των πρὸς τὸ προεδρεῖον οὕτω:

«κ. Πρόεδρον τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλ. Δημοδιδασκάλων Πλατεῖα Ἐλευθερίας

«**Ψ η φ ο δ ε λ τ ι ο ν**»

Εἰς Ἀθήνας»

Ἡ ἡμέρα καὶ ἡ ὥρα τῶν ἀρχαιρεσιῶν προσδιορισθήσεται ὑπὸ τοῦ Προεδρεῖου καὶ κοινοποιηθήσεται ἐγκαιρῶς καὶ καταλλήλως.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου τοῦ Συνδέσμου).

Κανονισμὸς συνεργασίας καὶ συμμετοχῆς ἐν ταῖς ἀρχαιρεσίαις τοῦ Συνδέσμου τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 22 τοῦ καταστατικοῦ ἀναφερομένων Συλλόγων.

Ἄρθρ. 1. Ὅσοι ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἱδρυμένων δημοδιδασκαλικῶν Συλλόγων ἐπιθυμοῦσι νὰ συνεργάζωνται μετὰ τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων Δημοδιδασκάλων, δηλοῦσι τοῦτο πρὸς τὸ προεδρεῖον τοῦ Συνδέσμου διὰ τοῦ Διοικ. Συμβουλίου των καὶ ἀποτελοῦσιν ἔνωσιν μετ' αὐτοῦ.

Ἄρθρ. 2. Ὁ Σύνδεσμος διὰ πᾶν γενικὸν ζήτημα ὑποχρεοῦται νὰ ἀποστέλλῃ ἐρώτημα εἰς τοὺς ἀποτελοῦντας ἔνωσιν Συλλόγους, ὅτινες συνεργόμενοι εἰς συνεδρίασιν ἐκφέρουσι τὴν γνώμην των ἀνακοινοῦμένου καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν λαβόντων μέρος εἰς τὴν συζήτησιν, καὶ ἀποστέλλουσι ταύτην, ἐντὸς ὁρισμένου χρονικοῦ διαστήματος, διὰ τοῦ Προεδρείου αὐτῶν εἰς τὸν Σύνδεσμον, ὅστις, ἀφοῦ συγκεντρώσῃ τὰς ἀποφάσεις τῶν διαφόρων Συλλόγων, καλεῖ εἰς συνέλευσιν τὰ ἐν Ἀττικῇ μέλη τοῦ Συνδέσμου, τὰ ὅποια ἀποφασίζουσι κατὰ πλειοψηφίαν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος. Τὸ Προεδρεῖον τοῦ Συνδέσμου λαμβάνον ὑπ' ὄψιν τὸν ἀριθμὸν τῶν μελῶν τῶν ἐν τῇ ἀποφάσει τῶν εἰρημένων Συλλόγων ἀναφερομένων, ὡς καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν μελῶν τῶν λαβόντων μέρος κατὰ τὴν συνέλευσιν ταύτην, καταρτίζει τὴν κατὰ πλειοψηφίαν ἀπόφασιν πάντων καὶ ἀναγγέλλει ταύτην ἀμέσως εἰς τὴν συνέλευσιν καὶ εἰς τοὺς ἀνωτέρω Συλλόγους, ἐνεργεῖ δὲ συμφώνως πρὸς αὐτήν, ὑποχρεοῦμένων πάντων νὰ παραδεχθῶσι ταύτην.

Ἄρθρ. 3. Πᾶς σύλλογος, ὡς καὶ πᾶν μέλος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προκλήσῃ συζήτησιν καὶ ἀπόφασιν τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω πλειοψηφίας ἐπὶ γενικοῦ τινος ζητήματος.

Ἄρθρ. 4. Τὴν κατὰ τὸ ἄρθρον 2 πρόκλησιν εἰς ἐκδήλωσιν τῆς γνώμης τῆς πλειοψηφίας ὁ Σύνδεσμος δύναται νὰ ἀποστέλλῃ καὶ πρὸς τὰ ἐκτὸς τῆς Ἀττικῆς διαμένοντα καὶ ἀπ' εὐθείας μέλη αὐτοῦ, ἅτινα ὑποβάλλουσι ἐγγράφως ἐντὸς τοῦ ὁρισμένου χρονικοῦ διαστήματος τὰς γνώμας των εἰς τὸ Προεδρεῖον τοῦ Συνδέσμου, ὑπερ λαμβάνει ταύτας ὑπ' ὄψιν κατὰ τὸν καταρτισμὸν τῆς διὰ πλειοψηφίας ἀποφάσεως.

Ἄρθρ. 5. Κατὰ τὰς ἀρχαιρεσίας τοῦ Συνδέσμου καὶ ἐντὸς τῶν

κεκανονισμένων προθεσμιῶν, λαμβάνουσι μέρος προσκαλούμενοι ἐγκαίρως καὶ οἱ ἐπαρχιακοὶ Σύλλογοι, συγκαλοῦντες πρὸς τοῦτο εἰς συνεδρίαν τὰ ἑαυτῶν μέλη ἐντὸς τοῦ Β'. δεκαημέρου τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου καὶ ὑποβάλλουσι τῷ προεδρείῳ τοῦ Συνδέσμου ἐσφραγισμένα τὰ ψηφοδέλτια ἐκάστου τῶν λαβόντων μέρος εἰς τὴν περὶ οὗ πρόκειται συνεδρίαν, κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ περὶ κανονισμοῦ τῶν ἀρχαιρεσιῶν κανονισμοῦ, διαδιβάζοντες ταῦτα διὰ συστημένης ἐπιστολῆς.

Ἄρθρ. 6. Εἰς ἐκτάκτους καὶ ἐπείγουσας περιστάσεις, προκειμένου περὶ γενικοῦ ἐπίσης ἐνδιαφέροντος ζητήματος, προβαίνει ὁ Σύνδεσμος εἰς τὰς ἀπαραιτήτους πρὸς τοῦτο ἐνεργείας καὶ ἀποφάσεις, ἀνευ τῆς γνώμης τῶν Ἐπαρχ. Συλλόγων, ἐπιφυλάσσεται ὅμως ἐν καιρῷ νὰ ζητήσῃ τὴν ἔγκρισιν τῶν ἀνωτέρω Συλλόγων καὶ μελῶν αὐτοῦ.

Ἄρθρ. 7. Ἡ συνεργασία τοῦ Συνδέσμου μετ' ἄλλων Συλλόγων ἢ Σωματείων, μὴ φερόντων ἐκπαιδευτικὸν χαρακτήρα, ἀλλὰ ἀναγνωρίζοντων τὴν ἀνάγκην τῆς Λαϊκῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐπιζητούντων τὴν βελτίωσιν ταύτης, συνίσταται εἰς τὴν ἀπὸ κοινου ἐνεργεῖαν παρὰ τοῖς ἄρμοδιοῖς πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ ἀνύψωσιν τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως, ἐπιτυγχανομένων τούτων διὰ καταλλήλων ὑπομνημάτων ὑποβαλλομένων ὅπου δεῖ, διὰ δημοσιευμάτων καὶ διαλέξεων.

Ὁ παρὼν κανονισμὸς συζητηθεὶς ὑπὸ τοῦ Διοικ. Συμβουλίου καὶ ἔγκριθεὶς τῇ 19 Μαΐου 1911 ὑπεβλήθη εἰς τὴν συνέλευσιν πρὸς ἔγκρισιν καὶ ἐνεκρίθη.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 19 Μαΐου 1911.

Ὁ Πρόεδρος
Ι. Τζιζιᾶς

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Κ. Σβάρνας

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ 31 ΜΑΪΟΥ 1911

(Περὶ προσωρινῶν διατάξεων τοῦ 16ου ἄρθρου τοῦ Συντάγματος).

«Μέχρι τῆς ψηφίσεως νόμου οἰκονομικοῦ εἰς ἐξυπηρέτησιν τῶν δαπανῶν τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως συμφώνως πρὸς τὸ ἀναθεωρῆν ἄρθρον 16 τοῦ Συντάγματος ἰσχύουσιν οἱ ἐπὶ τῇ βᾶσει τοῦ προγενεστέρου ἄρθρου τοῦ Συντάγματος ὑφιστάμενοι ἐπὶ τούτου νόμοι».

ΘΕΣΜΟΛΟΓΙΟΝ

Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περὶ τοῦ Κεντρικοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου
τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 3, 4, 5, 7, 8, 9 καὶ 10 τοῦ ΓΩΚΗ νόμου τὸ α', η' καὶ τὴν α' καὶ τὸ η § τοῦ 10 ἄρθρου καὶ τὸ 11 τοῦ ΓΧΨΒ' τοῦ νόμου.

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργοῦ, ἀπέφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν τάδε·

Ἄρθρον 1ον. Ἔργα τοῦ Κεντρικοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως εἶνε τὰ ἑξῆς :

α') Ἐπιβλέπει τὴν ἐν τοῖς Διδασκαλείοις ἀρρένων καὶ θηλέων τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τοῖς προσηρητημένοις ἐκάστῳ τούτων προτύποις δημοτικοῖς σχολείοις γινομένην ἐργασίαν καὶ προτείνει εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὅσα ἐκάστοτε νομίζει ἀναγκαῖα πρὸς ἀρτιωτέραν ὀργάνωσιν καὶ εὐστοχωτέραν λειτουργίαν αὐτῶν μέτρα.

β') Προτείνει εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κενώσεως τῆς θέσεως τὸν διορισμὸν διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, καθηγητῶν καὶ διδασκάλων αὐτοῦ καὶ δημοδιδασκάλων τῶν προσηρητημένων αὐτῷ προτύπων δημοτικῶν σχολείων.

γ') Προτείνει εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως τὴν ἀπόλυσιν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἂν ὑπάρχῃ κατ' αὐτοῦ ἔκθεσις τοῦ ἐν τῷ Καποδιστριαίῳ Πανεπιστημίῳ καθηγητοῦ τῆς Παι-

δαγωγικῆς καὶ τὴν ἀπόλυσιν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων ὑπηρετούντων ἐν τῷ Διδασκαλείῳ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἢ ἐν τοῖς προσηρητημένοις τούτῳ προτύποις δημοτικοῖς σχολείοις, ἂν ὑπάρχῃ ἔκθεσις τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου δικαιολογοῦσα τὴν ἀπόλυσιν.

Ἄν τὸ Κεντρικὸν Ἐποπτικὸν Συμβούλιον ἀσκοῦν τὴν ἐν τῷ Α' ἐδαφίῳ τοῦ 8ου ἄρθρου τοῦ ΓΩΚΗ' νόμου ἐποπτεῖαν πεισθῆ περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀντικαταστάσεώς τινος τῶν ἐν τῷ Διδασκαλείῳ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐργαζομένων, προκαλεῖ αὐτὸ τὸν ἐν τῷ Καποδιστριαίῳ Πανεπιστημίῳ καθηγητὴν τῆς Παιδαγωγικῆς ἢ τὸν διευθυντὴν τοῦ Διδασκαλείου νὰ υποβάλλῃ τὴν ἀναγκαίαν ἔκθεσιν.

δ') Κανονίζει τὸν τρόπον τῆς ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν προαγωγῆς τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῶν Διδασκαλείων τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐπὶ πτυχίῳ δημοδιδασκάλου καὶ διδασκαλισσῆς ἐξετάσεων, τὴν διεξαγωγὴν τῶν διευθυντικῶν καὶ τῶν ἐπὶ προβιβασμῷ ἐξετάσεων τῶν δημοδιδασκάλων, τῶν διδασκαλισσῶν καὶ τῶν υποδιδασκάλων καὶ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἐπὶ πτυχίῳ καλλιγράφου καὶ ἰχνογράφου δοκιμασίας. Τὸ Κεντρικὸν τοῦτο Συμβούλιον ὡσχύτως κανονίζει τὸν τρόπον τῆς ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν προαγωγῆς καὶ τῆς ἀπολύσεως τῶν μαθητῶν καὶ τῶν μαθητριῶν πάσης κατηγορίας σχολείων τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως περιλαμβανομένων καὶ τῶν Ἀνωτέρων Παρθενωγαγείων. Περὶ τῶν διαφορῶν τούτων ἐξετάσεων προκαλεῖ τὸ Συμβούλιον Βασιλικὰ διατάγματα διὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

ε') Ἐχον ὑπ' ὄψει τοὺς σχετικοὺς πρὸς τὴν δημοτικὴν ἐκπαιδεύσιν νόμους καταρτίζει καὶ υποβάλλει πρὸς κύρωσιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τὸν γενικὸν ὀργανισμὸν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, προγράμματα τῶν μαθημάτων σχολείου διαφόρων βαθμῶν καὶ κανονισμοὺς αὐτῶν.

στ') Λαμβάνον ὑπ' ὄψει τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκασταχοῦ τῆς χώρας σχολείων τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, τὴν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν τούτων καὶ τὴν κατὰ τόπους εὐκολωτέραν ἢ δυσκολωτέραν συγκοινωνίαν, διαιρεῖ τὸ Κράτος εἰς ἐκπαιδευτικὰς περιφερείας τόσας, ὥστε νὰ εἶνε δυνατὴ ἡ πραγματικὴ καὶ καρποφόρος τῶν ἐν ἐκάστῃ τούτων λειτουργούντων σχολείων ἐπιθεώρησις παρὰ τοῦ

τοπικοῦ ἐπιθεωρητοῦ, ὀρίζον (τὸ Συμβούλιον) καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ θὰ ἐδρεύη ὁ ἔχων τὴν ἐποπτείαν τῶν ἐν ἐκάστη ἐκπαιδευτικῇ περιφερείᾳ λειτουργούντων σχολείων ἐπιθεωρητῆς.

ζ') Προτείνει εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως τὴν μετάθεσιν παντὸς ἐπιθεωρητοῦ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐγκατεστημένου ἐν τινὶ ἐκπαιδευτικῇ περιφερείᾳ ἀπὸ τριετίας, ὀρίζον καὶ τὴν ἐκπαιδευτικὴν περιφέρειαν, εἰς ἣν πρέπει νὰ μετατεθῆ οὗτος.

η') Ἄν εὐρίσκη ἀναγκαίαν τὴν μετάθεσιν ἐπιθεωρητοῦ τινος καὶ πρὶν ἢ συμπληρώσῃ οὗτος τριετίαν ἐν τῇ περιφερείᾳ, ἐν ἣ ὑπηρετεῖ, προτείνει τὸ Συμβούλιον εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τὴν μετάθεσιν αὐτοῦ, ὀρίζον καὶ τὴν περιφέρειαν, εἰς ἣν πρέπει νὰ μετατεθῆ, καὶ ἀναπτύσσον τοὺς λόγους δι' οὓς κρίνει ἀναγκαίαν τὴν μετάθεσιν.

θ') Προτείνει εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τὴν ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἀπόλυσιν παντὸς ἐπιθεωρητοῦ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ὃν κρίνει ἀπολυτέον δι' ἀνικανότητα ἢ ἐπανειλημμένην παράβασιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, ἢ δι' ἀπιστίαν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων ἢ διὰ διαγωγὴν ἀναξιοπρεπῆ λειτουργῆς τῆς Ἐκπαιδεύσεως. Εἰς τοιαύτην πρότασιν προβαίνει τὸ Συμβούλιον ἐπὶ τῇ βάσει ἐγγράφου ἐκθέσεως τοῦ ἀρμοδίου μέλους αὐτοῦ, ἢ προτάσει τοῦ παρ' ᾧ ὑπηρετεῖ ὁ κατηγορούμενος ἐπιθεωρητῆς τοπικοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου, καὶ ἀφοῦ, ἔχον ἐπαρκεῖς περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ἀποδιδόμενων τῷ ἐπιθεωρητῇ κατηγοριῶν ἀποδείξεις, μελετήσῃ τὴν ἐγγράφον ἀπολογίαὶν αὐτοῦ κληθέντος ν' ἀπολογηθῆ ἐντὸς ὀρισμένης προθεσμίας, ἢ ἀκούσῃ αὐτοῦ ἀπολογουμένου αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει.

ι') Προτείνει εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τὴν ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἀπαλλαγὴν παντὸς ἐπιθεωρητοῦ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, πάσχοντος χρονίαν νόσον, κωλύουσαν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τῶν καθηκόντων τῆς ἐπιθεωρήσεως. Ἡ τοιαύτη πρότασις γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει ἐνόρκου μαρτυρίας τοῦ σχολικοῦ ἱατροῦ, ὑποχρεουμένου νὰ ἐξετάσῃ τὸν ἀσθενῆ κατὰ πρόσκλησιν αὐτοῦ τοῦ ἀσθενοῦς ἢ τοῦ Συμβουλίου καὶ νὰ συντάξῃ ἐκθέσιν περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ πάσχοντος ἐπιθεωρητοῦ.

Τὸ Συμβούλιον δύναται ἐν ἀνάγκῃ ν' ἀναθέσῃ καὶ ἄλλω ἱατρῷ τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἀσθενοῦς ἐπιθεωρητοῦ.

ια') Τιμωρεῖ διὰ προστίμου ἀπὸ δρ. 25 μέχρι 200 τοὺς ἐπιθεωρητὰς τῶν κατ' ἐκπαιδευτικῆς περιφερείας δημοτικῶν σχολείων καὶ τοὺς ἐν τῷ Διδασκαλείῳ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐν ταῖς προτύποις δημοτικαῖς σχολαῖς τοῖς προσηρηθημένοις τούτῳ ἐργαζομένους. Εἰς τοιαύτας ἀποφάσεις προβαίνει τὸ Συμβούλιον ἐπὶ τῇ βάσει ἐγγράφου ἐκθέσεως τοῦ ἀρμοδίου μέλους αὐτοῦ ἢ καταγγελλίας ἐνυπογράφου οἰουδήποτε πολίτου, ἀλλὰ μετ' ἀπολογίαν ἐγγράφον ἢ προφορικὴν τοῦ κατηγορουμένου, ὀφείλοντος ν' ἀπολογηθῆ ἐντὸς ὀρισμένης προθεσμίας.

ιβ') Ἐκδικάζει τὰς ἐφέσεις τῶν παρὰ τῶν τοπικῶν ἐποπτικῶν συμβουλίων ἐκδιδομένων καὶ εἰς τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον ἐκκαλουμένων ἀποφάσεων περὶ ἀπολύσεως, μεταθέσεως ἢ τιμωρίας διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν.

ιγ') Προτείνει τὴν σύστασιν, προαγωγὴν, τὸν ὑποβιβασμὸν καὶ τὴν κατάργησιν δημοτικῶν σχολείων κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ Γ5Η' νόμου.

ιδ') Λαμβάνον ὑπ' ὄψει τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀρρένων μαθητῶν σχολείου λειτουργούντος ἐν κωμοπόλει καὶ τὸν τῶν μαθητριῶν τῶν ἐγγεγραμμένων εἰς τὸ ἐν τῇ αὐτῇ κωμοπόλει λειτουργοῦν σχολεῖον τῶν θηλέων, ὡς καὶ τὸν βαθμὸν τῆς ἰκανότητος τοῦ διδασκάλου καὶ τῆς διδασκαλίσσης, προκαλεῖ ἀπόφασιν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν περὶ συνδιδασκαλίας ἀρρένων καὶ θηλέων τῶν κατωτέρων τάξεων ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ ὑπὸ τῆς διδασκαλίσσης καὶ συνδιδασκαλίας μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῶν ἀνωτέρων τάξεων ἐν τῷ ἀρρεναγωγείῳ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου.

ιε') Κανονίζει διὰ Β. διαταγμάτων προκαλουμένων ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τὰ τῆς λειτουργίας τῶν σχολείων τῶν τόπων, ἐν οἷς ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων μεταβάλλεται οὐσιωδῶς κατὰ τὰς διαφόρους ὥρας τοῦ ἔτους διὰ τὰς ἐξ αἰτίας τοῦ κλίματος ἢ χάριν ἀγροτικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν ἀσχολιῶν γινόμενας μεταναστεύσεις τῶν κατοίκων.

ιστ') Ζητοῦν τίνα τὰ ἐν ἐκάστῳ τόπῳ συνηθέστατα καὶ κυριώτατα αἷτια τῆς ἀτάκτου φοιτήσεως τῶν παιδῶν εἰς τὰ σχολεῖα, εὐ-

ρίσκει και προτείνει τὰ πρὸς ἄρσιν τούτων προσφορώτατα ἑκασταχοῦ μέτρα.

ιζ') Προτείνει εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τὴν βράβεισιν διδασκάλων διακρινομένων διὰ τὸν ζῆλον αὐτῶν πρὸς διάδοσιν γεωπονικῶν ἢ ζωοτεχνικῶν γνώσεων, πρὸς προφύλαξιν δασῶν πρὸς ἀποξήρανσιν μικρῶν τελεμάτων καὶ καταπολέμησιν τῶν ἀνωφελῶν λεγομένων κωνώπων, ἀλλὰ καὶ μαθητῶν ἀσχολουμένων μετὰ ζήλου εἰς τὴν ἀνθοκομίαν, τὴν δενδροκομίαν καὶ τὴν μελισσοκομίαν προτείνει τὴν βράβεισιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

ιη') Ἐχον ὑπ' ὄψει ἐκθέσεις καὶ ἀναφορὰς ἐπιθεωρητῶν δημοτικῶν σχολείων, δημοδιδασκάλων, μηχανικῶν, ἀρχιτεκτόνων, δημάρχων καὶ ἰδιωτῶν περὶ τῶν οἰκημάτων ἃ προσφέρουσιν οἱ ἰδιοκτῆται πρὸς μισθῶσιν ἵνα χρησιμεύσωσιν ὡς δημοτικὰ σχολεῖα, φροντίζον δὲ νὰ ἔχη καὶ σχέδια τούτων δηλοῦντα τὰς διαστάσεις τῶν αἰθουσῶν, τῶν αὐλῶν καὶ τῶν διαδρόμων, τὰς διαστάσεις τῶν παραθύρων καὶ τὴν θέσιν ἑκάστου τούτων, ἐγκρίνει ἢ ἀπορρίπτει τὰς περὶ μισθώσεως διδασκητῶν προτάσεις τῶν ἐπιθεωρητῶν.

ιδ') Κανονίζει τὴν διεξαγωγὴν τῆς δοκιμασίας τῶν θελότων νὰ διορισθῶσιν ὡς ἐπιθεωρηταὶ δημοτικῶν σχολείων, τῆς μνημονευομένης ἐν τῷ 1 ἄρθρῳ τοῦ ΒΨΛΑ' νόμου.

Ἄρθρον 2. Ἔργα τοῦ Προέδρου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως εἶνε τὰ ἑξῆς:

α') Καλεῖ τὸ Συμβούλιον εἰς συνεδριάσεις τακτικὰς καὶ ἐκτάκτους πέμπων πρὸς τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου προσκλήσεις εἰς ἐκτάκτους συνεδρίας πρὸ τριῶν ἡμερῶν.

β') Κηρύττει τὴν ἑναρξίν τῶν συνεδριάσεων, εἰσηγείται τὰ ἑκάστοτε συζητητέα θέματα, διευθύνει τὴν συζήτησιν, διατυπῶν τὰς ψηφιστέας προτάσεις, προκαλεῖ εἰς ψηφοφορίαν τοὺς Συμβούλους καὶ λύει τὰς συνεδριάσεις.

γ') Ὅρίζει τίς τῶν συμβούλων ἐπὶ τίνος ἑκάστοτε τῶν διδασκαλείων ἀρρένων καὶ θηλέων θ' ἀσκῆ τὴν ἐν τῇ α' παραγράφῳ τοῦ 8ου ἄρθρου τοῦ ΓΩΚΗ' νόμου μνημονευομένην ἐποπτεῖαν.

δ') Ὅρίζει τίς ἢ τίνες τῶν συμβούλων ἑκάστοτε θὰ παρασκευάζωσι καὶ θὰ ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν ὀλομέλειαν τοῦ Συμβουλίου πρὸς

συζήτησιν τὰς ἐν τῷ β' τῷ γ' καὶ τῷ ι' ἐδαφίῳ τοῦ 8ου ἄρθρου τοῦ ΓΩΚΗ' νόμου μνημονευομένας ἐργασίας.

ε') Προτείνει ἑκάστοτε τίς τῶν συμβούλων σταλήσεται εἰς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἐκπαιδευτικὴν περιφέρειαν πρὸς ἐπιθεωρήσιν ἢ ἐνέργειαν ἀνακρίσεων καὶ τίνι τῶν λειτουργῶν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως εἶνε προτιμότερον ν' ἀναθέσῃ τὸ συμβούλιον τὴν ἐνέργειαν ἐπιτοπίων ἀνακρίσεων.

στ') Ὅρίζει τίνων ὑπαλλήλων, ἄλλοις κλάδοις τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας ἀνηκόντων, τὴν συνεργασίαν πρέπει νὰ ζητήσῃ τὸ Συμβούλιον κατὰ τὸ τελευταῖον ἐδάφιον τοῦ 7ου ἄρθρου τοῦ ΓΩΚΗ' νόμου.

ζ') Λαμβάνει πρῶτος γνώσιν τῶν πρὸς τὸ Συμβούλιον πεμπομένων ἐγγράφων καὶ διεξάγει τὴν πρὸς τὰς ἄλλας ἀρχὰς τοῦ Κράτους ἀλληλογραφίαν τοῦ Συμβουλίου.

η') Φροντίζει περὶ συντάξεως τῶν ἐν τῇ ια' ἐδαφίῳ τοῦ 8ου ἄρθρου τοῦ ΓΩΚΗ' νόμου μνημονευομένων μητρώων, φύλλων ποιότητος καὶ καταλόγων καὶ περὶ τῆς προμηθείας τῆς ἀναγκαίας τῷ Συμβουλίῳ γραφικῆς ὕλης.

θ') Φροντίζει νὰ περισυλλέγωνται πάντα τὰ στοιχεῖα τὰ πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ ε', τοῦ ι' καὶ τοῦ ιγ' ἐδαφίου τοῦ 8ου ἄρθρου τοῦ ΓΩΚΗ' νόμου ἀναγκαῖα.

ι') Παρέχει ὁδηγίαν τῷ γραμματεῖ τοῦ Συμβουλίου συντάξεως τῶν πρακτικῶν ἑκάστης συνεδριάσεως καὶ κανονίζει τὴν ἐργασίαν τούτου καὶ τῶν γραφείων.

ια') Ἄν πλείονα τοῦ ἐνὸς μέλη τοῦ Συμβουλίου ζητήσωσιν ἄδειαν ἀπουσίας, γνωματεύει τίνι τούτων πρέπει κατὰ προτίμησιν νὰ χορηγηθῆ ἢ ἄδεια.

Ἄρθρον 3. Τὸ Κεντρικὸν Ἐποπτικὸν Συμβούλιον συνεδριάζει ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσ. Ἐκπαιδεύσεως.

Ἄρθρον 4. Οἱ μισθοὶ τοῦ Προέδρου τοῦ Κεντρικοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου, τοῦ Γραμματέως, τῶν γραφῶν καὶ τοῦ κλητῆρος αὐτοῦ ὡς καὶ τὰ πρὸς ἀγορὰν γραφικῆς ὕλης δαπανώμενα χρήματα καταβάλλονται ἐκ τοῦ ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ κατατεθειμένου καὶ κατὰ τὸ 4ον ἄρθρον τοῦ περὶ ἐκπαιδευτικῶν τελῶν νόμου προωρισμένου εἰς βελτίωσιν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως εἰδικοῦ κεφαλαίου, διὰ

χρηματικών ἐνταλμάτων τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργείου, ἐκδιδομένων ἐπὶ τῇ βάσει καταστάσεων ὑπογεγραμμένων ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Συμβουλίου ἢ τοῦ νομίμου αὐτοῦ ἀναπληρωτοῦ ἐπ' ὀνόματι τῶν δικαιοῦχων καὶ πρὸς τὴν Τράπεζαν ἐν ἣ εὐρίσκεται κατατεθειμένον τὸ ἀνωτέρω μνημονεύομενον κεφάλαιον.

Τὰ ὁδοιπορικὰ τῶν πρὸς ἐπιθεώρησιν σχολείων ἢ ἐνέργειαν ἀνακρίσεων ἐξερχομένων τῶν Ἀθηνῶν Συμβούλων καταβάλλονται ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμείου δι' ἐντάλματος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐπὶ τῇ βάσει καταστάσεων τεθεωρημένων ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Συμβουλίου.

Ἄρθρον 5. Τὸ Ἐποπτικὸν Συμβούλιον ἐκάστης ἐκπαιδευτικῆς περιφέρειας συγκαλεῖται εἰς συνεδρίασιν ὑπὸ τοῦ Προέδρου αὐτοῦ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ γυμνασιάρχου τακτικῶς μὲν ἅπαξ τοῦ μηνὸς κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον αὐτοῦ, πλὴν τοῦ μηνὸς Αὐγούστου, ἐκτάκτως δ' ὡσάκις καλεῖται ὑπὸ τοῦ Προέδρου ἀντεπαγγέλτως ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ ἐτέρου τῶν ὑπολειπομένων μελῶν.

Εἰς τὸν αὐτὸν Ἡμέτερον Ὑπουργὸν ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος διατάγματος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Ἰουλίου 1911.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

Ὁ Ἀντιβασιλεὺς
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΙΑΔΟΧΟΣ

Ὁ Ὑπουργὸς
ΑΠ. Γ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΜΙΤΥΛΗΝΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΦΡ. 8,000,000

ΙΑΡΤΩΗ ΤΩ 1991

Ἀνεγνωρίσθη διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΡΑΦΕΙΑ: ἐν Μιτυλήνῃ, Κων)πόλει, Σμύρνῃ, Θεσσαλονίκῃ, Ἀθήναις, Ἀλεξανδρείᾳ, Πέρα καὶ Πόλει, (Κων)πόλεως), Ναζλῆ, Δικελῆ, Σοκίσις, Ἀγίω Ὁρει, Αἶβαλῆ, Χίω, Πειραιεῖ, Ἀγιάσσω καὶ Πλωμαρίω.

- Ἐκτελεῖται πᾶσα τραπεζικὴ ἐργασία.
- Δίδονται δάνεια ἐπὶ ἐνεχείρῳ λαχειοφόρων Ὁμολογιῶν ἐπὶ μικρῷ τόκῳ ἐξοφλητέα τμηματικῶς.
- Προεξοφλοῦνται τοκομερίδια καὶ ἐμπορικὰ γραμμάτια.
- Ἐνοικιάζονται χρηματοκιβώτια Ἀγγλικῆς κατασκευῆς ἐπὶ μικρῷ ἐνοικίῳ.
- Διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας εἰς ὄρισμένην προθεσμίαν γίνονται συμφωνίαι συμφέρουσαι διὰ τὸν καταθέτην, ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ χρόνου τῆς καταθέσεως.
- Γίνονται δεκταὶ καταθέσεις εἰς τὸ Ταμιευτήριον ἀπὸ δρ. 5 μέχρι 3,000 ἀποδοτέα τμηματικῶς ἢ ὀλικῶς εἰς πρῶτην ζήτησιν καὶ δίδεται τόκος 4 1)2 0)0.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ἐν Ἀθήναις, ὁδὸς Σοφοκλέους ἀριθ. 3.

» Πειραιεῖ, ἐναντι σταθμοῦ Ἡλεκτρ. Σιδηροδρόμου.

ΚΟΝΡΑΔΟΥ-ΓΕΩΡΓΑΚΑΚΙ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΗΘΙΚΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΟΝΟΜΙΑ
(Κυβερνητικὴ καὶ κυρίως ἀγωγή).

Μετὰ πολλῶν ἐν πρᾶρτῆματι ὑποδειγματικῶν διδασκαλιῶν τοῦ
τε συγγραφέως καὶ τοῦ μεταφραστοῦ σελ. 500. Δρ. 7.— 6.—

- ΚΟΝΡΑΔΟΥ-ΖΑΓΓΟΓΙΑΝΝΗ. *Ψυχολογία μετ' ἐφαρμογῶν*
εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἀγωγήν καθόλου. Ἐκδόσις Β'
συμπληρωθεῖσα κατὰ τὴν Β' Γερμανικὴν ἔκδοσιν μεθ' ὑπο-
δειγματικῶν διδασκαλιῶν ὑπὸ Δημ. Γεωργακάκι καθηγη-
τοῦ τῶν παιδαγωγικῶν. Ἀθῆναι 1910 σ. 574 Δρ. 7.— 6.—
- ΒΛΑΚΗ ΠΑΥΛΟΥ. *Ἡ ἀπὸ τοῦ ἀναγνωστικοῦ βιβλίου δι-
δασκαλία τῆς Μητρικῆς γλώσσης ἐν τε τῇ κατωτάτῃ καὶ
τῇ μέσῃ Ἐκπαιδευσει.* Ἀθ. 1909 8ον σελ. 426 Δρ. 4.— 3.20
- ΓΡΑΤΣΙΑΤΟΥ Γ. *Εἰσαγωγή εἰς τὴν σύγχρονον Ψυχολογίαν.* Ἐκ
τοῦ Ἴταλ. τοῦ Guido Villa. 1908 Σελ 500. Δρ. 9.— 8.—
- ΠΕΛΠΑ Σ. *Ἡ γυμναστικὴ καὶ αἱ παιδαί τοῦ Δημοτικοῦ καὶ
Ἑλληνικοῦ σχολείου ἀμφοτέρων τῶν φύλων.* Δρ. 3.25 2 50
- ΠΕΠΠΑ—NORLANDER. *Σουηδικὴ Παιδαγωγικὴ Γυμνα-
στικὴ πρὸς χρῆσιν τῶν Δημοτικῶν καὶ Ἑλληνικῶν Σχο-
λείων, τῶν Γυμνασίων καὶ Διδασκαλείων, τῶν ἀνωτέρων
λυκείων καὶ σχολῶν, τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ μετὰ
πολλῶν εἰκόνων καὶ πινάκων.* 1901..... Δρ. 3.50. 2.80
- ΠΟΥΛΙΟΥ Χ. *Τὸ βιβλίον τῶν γονέων, ἤτοι: πρακτικὸς ὁδηγὸς
περὶ ἀνατροφῆς τῶν παιδῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἀπὸ τῆς
πρώτης ἡλικίας μέχρι τῆς ἐνηλικιότητος αὐτῶν. Μετάφρ.
ἐκ τοῦ γερμανικοῦ τοῦ Καρόλου Ὀππελ..... Δρ. 5.— 4.—*
- ΧΡΥΣΑΦΗ ΙΩΑΝ. *Ἡ Γυμναστικὴ κατὰ τὸ Σουηδικὸν σύστη-
μα, μετὰ πολλῶν εἰκόνων καὶ σχημάτων καὶ ἐπι ἀρίστου
χαρτου.* Ἀθ. 1909. Σελ. 432..... Δρ. 6.— 5.50
- ΜΠΑΚΑΝΑΚΗ Κ. *Θεωρία τῆς ἀγωγῆς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ
Ἐρβартου. Μετάφρ. ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ..... Δρ. 2.— 0.90*
- Κατάλογοι ἀποστέλλονται παντὶ τῷ αἰτοῦντι δωρεάν.**

Τὰ τετράδιά μας φέρουσιν ὡς σῆμα 'Αστέροσ. Ζητεῖται τετράδια 'Αστέροσ.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ "ΑΣΤΕΡΟΣ,, ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΣΤΟΑ ΑΓΣΑΚΕΙΟΥ 3

Κύριοι Διδάσκαλοι,

Ἐπιθυμοῦντες, νὰ διευκολύνωμεν τὸ ἔργον σας μετὰ τὸν περιο-
ρισμὸν τῶν διδακτικῶν βιβλίων, εἰσγᾶγομεν τὸ παρ' ἅπασιν τοῖς
πεπολιτισμένοις Κράτεσι κρατοῦν **σύστημα τετραδίων** Καλλι-
γραφίας, Γραφῆς, Ἰγρογραφίας καὶ Χαρτογραφίας μετὰ ὑποδειγμά-
των καὶ εἰκόνων.

- 1) Κατεσκευάσαμεν ἕθεν Καλλιγραφίας 3 τεύχη τετραδίων. Τὰ δύο
πρῶτα τεύχη περιέχουσι μεθοδικῶς τὴν διδασκαλίαν τῆς
γραφῆς τῶν μικρῶν γραμμάτων. Τὸ γ' τεύχος περιέχει
τὰ Κεφαλαῖα. Τιμὴ ἐκάστου τετραδίου ἐκ φύλ. 12..... λεπ. 6
- 2) Γραφῆς 1 τεύχος περιέχον δύο εἶδη γραφῆς, τῆς μὲν λε-
πτωτέρας τῆς δὲ ἐκ φύλ. 12 » 6
- 3) Ἰγρογραφίας 4 τεύχη ἐκαστον φύλλα 6 ἐκαστον » 6
- 4) Χαρτογραφίας 1 τετραδιον σελίδων 20. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ
ἔξωφύλλου περιέχει τὸν χάρτην τῆς Ἑλλάδος τετράχρω-
μον μὲ 16 Νομούς, χαραχθέντα μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας
καὶ ἀκριβείας, μὲ λίαν καταφανῆ τὴν ὄρεογραφίαν, καὶ
περιέχοντα τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν διδασκαλίαν διη-
ρημένον δὲ εἰς τετραγωνίδια. Τὰ φύλλα τοῦ τετραδίου
τῆς χαρτογραφίας εἶναι ἐπίσης διηρημένα εἰς τετράγωνα
ὡς καὶ ὁ χάρτης..... » 8

« Ὁ Ἀστὴρ », Παιδικὸν καὶ οἰκογενειακὸν περιοδικὸν ἐκδι-
δόμενον κατὰ 15ῆήμερον μετὰ εἰκόνων ἐγχρῶμων καὶ κεντημάτων.

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΑΥΤΕΙΣ ΑΘΗΝΩΝ, ΘΕΟΔ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

(Μεταφερθέντα εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ κτισθὲν μέγαρον)

Α'.—ΒΙΒΛΙΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ

ΤΑΞΙΣ Α'.—ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟΝ, τευχ. Α'. τετράκις ἐγκριθὲν.

ΤΑΞΙΣ Β'.—'Ο «ΚΑΛΟΣ ΜΑΘΗΤΗΣ», ἀναγνωστικὸν ἄρτι ἐγκριθὲν.
—ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ, ἐγκριθεῖσαι τελευταίον.

ΤΑΞΙΣ Γ'.—'Ο «ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ», ἀναγνωστικὸν ἐσχάτως ἐγκριθὲν.—ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ, τελευταίον ἐγκριθεῖσα.—ΓΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ.—ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.—ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ μετὰ εἰκότων καὶ πινάκων.—ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΙ ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ μετὰ σχολίων.—ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ.—ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, μέγας, πολύχρωμος.—ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΧΕΡΣ ΝΗΣΟΥ.—ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.—ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ καὶ προβλήματα.—ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ, νέα μεγάλη.—ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ, τευχος Α'.

ΤΑΞΙΣ Δ'.—'Ο ΕΛΛΗΝ ΠΟΛΙΤΗΣ, ἐθνικὸν ἀναγνωστικόν.—ΠΡΟΛΟΓΟΣ, ἕτερον ἀναγνωστικόν, πολλάκις ἐγκριθὲν ὡς ἄριστον.—ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ.—ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.—ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΙ ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ μετὰ σχολίων.—ΓΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ.—ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ.—ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΩΓΕΡΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.—ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.—ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ μεγάλη.—ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ.—ΖΩΟΛΟΓΙΑ μετὰ πλείστον εἰκότων.—ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ μέγας, τῆς ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ, τῆς ΕΥΡΩΠΗΣ, τῆς ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ, τῆς ΑΣΙΑΣ, τῆς ΑΜΕΡΙΚΗΣ, τοῦ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ Ἡμισφαιρίου, τοῦ ΔΥΤΙΚΟΥ Ἡμισφαιρίου, ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ, ΑΙΓΥΠΤΟΥ, ΚΡΗΤΗΣ, ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ.

ΤΑΞΙΣ Ε' καὶ Σ'.—ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ, Σίμ. Χιωτέλλη.—ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ, Σίμ. Χιωτέλλη, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, Θ. Ν. Ἀποστολοπούλου.—ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΙ ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ Ἀποστολοπούλου.—ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ, Ἀποστολοπούλου.—ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ μεγάλη Ἀποστολοπούλου.—ΖΩΟΛΟΓΙΑ, Ν. Ἀποστολίδου.—ΟΡΥΚΤΟΛΟΓΙΑ καὶ ΓΕΩΛΟΓΙΑ, Σπ. Παπανικολάου.—ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, Ἑλληνικῶν Σχολείων, ὑπὸ Ν. Ἀποστολίδου, ἐγκριθεῖσα.—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ Ἑλλην. Σχολείων, Π. Παῖζη.—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ Ἑλλην. Σχολείων, Χ. Πουλίου.—ΧΑΡΤΑΙ, Ἀποστολοπούλου, Ἑλλάδος, Ἑλλην. Χερσονήσου, Παλαιστίνης, Εὐρώπης, Ἀσίας, Ἀμερικῆς, Ἀνατολικῆς Ἡμισφαιρίου, Δυτικῆς Ἡμισφαιρίου, Μακεδονίας, Αὔστραλίας, Αἰγύπτου, Κρήτης, Μικρᾶς Ἀσίας.

ΣΤΟΙΧΕΙΟΧΥΤΗΡΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Τὰ ἀτμοκίνητα Στοιχειοχυτήρια Ἀποστολοπούλου, γνωστὰ εἰς τὸ Πανελλήνιον ὡς τὰ τελειότατα καὶ πλουσιώτατα εἰς πάντα τὰ εἶδη τῶν τυπογραφικῶν χαρακτήρων, ἔχουσιν ἐν ἀποθήκῃ στοιχεῖα περὶ καὶ κεφαλαῖα ἐκ πάντων τῶν εἰδῶν, ἀξίας ἄνω τῶν 150 χιλ. ὀδῶν δραχμῶν, ὥστε δύναται νὰ ἐκτελεῶν ἄμεσως παραγγελίας ὁσονδήποτε μεγάλας, ὁμοίως δὲ καὶ μικρὰς.

Τὰ δὲ ΑΤΜΟΚΙΝΗΤΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ἐργαστήρια Ἀποστολοπούλου, ὁμοίως πλουσιώτατα εἰς πάντα τὰ εἶδη τῶν στοιχείων, ἀλαμβάνουσι τὴν φιλόκαλον καὶ ταχεῖαν ἐκτύπωσιν πάσης τυπογραφικῆς ἐργασίας, καὶ συγγραμμάτων.—βυζαντινῆς μουσικῆς—εἰς τιμὰς εὐθνητάτας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Α', Β', Γ', ΚΑΙ Δ', ΤΟΜΟΥ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ»

Περιεχόμενα Α' τόμου. 1) 'Ο διδασκτικὸς διάλογος ὑπὸ Δ. Λάμψα διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις διδασκαλείου. 2) Τὸ γαῖνον τραγῆμα ὑπὸ Δ. Κουρτίδου. 3) Τελειοποιήσις τῆς μαρρώσεως τοῦ Δημοδιδασκαλοῦ ὑπὸ Ν. Ἐξαρχοπούλου ἐπιθεωρητικοῦ τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. 4) Ὑποδειγματικαὶ διδασκαλῖαι ὑπὸ Δ. Λάμψα. 5) Σουηδικὴ Γυμναστικὴ ὑπὸ Σπ. Ἀρβανίτου διευθυντοῦ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Γυμναστηρίου κ. ἄ.

Περιεχόμενα Β' τόμου. 1) Ἡ πορεία τῆς διδασκαλίας ἢ τὰ εἰδολογικὰ στάδια αὐτῆς ὑπὸ Δ. Λάμψα. 2) Ἡ ἐπιστημονικὴ ἀποστολὴ τοῦ δημοδιδασκαλοῦ ὑπὸ Β. Ι. Σταματέλλου ἐπιθεωρητοῦ τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως. 3) Συλλογισμοὶ ἐπὶ προβλημάτων ὑπὸ Ι. Βαχαβιόλου ἐπιθεωρητοῦ τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως. 4) Πινὰξ Σουηδικῆς Γυμναστικῆς ὑπὸ Σπ. Ἀρβανίτου. 5) Ἀγόρευσις Θ. Φαρμακιοπούλου ἐν τῇ Βουλῇ κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς περὶ διαβαθμίσεως τῶν σχολείων ἐγκυκλίου. 6) Ζητήματα τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως ὑπὸ Ι. Βαχαβιόλου. 7) Τὸ πλῆρες μονοτάξιον Δημοτ. σχολεῖον ὑπὸ Ι. Τσότρα δημοδιδασκαλοῦ. 8) 'Ο Δημοδιδασκαλὸς καὶ ἡ κοινωνιολογία ὑπὸ Β. Σταματέλλου κ. ἄ.

Περιεχόμενα Γ' τόμου. 1) Ἡ πορεία τῆς διδασκαλίας ἢ τὰ εἰδολογικὰ στάδια αὐτῆς ὑπὸ Δ. Λάμψα. 2) Ἡ παιδεύσις τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων Π. Π. Οἰκονόμου, κατὰ μεταφράσιν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Γ. Γρ. 3) Τὸ πρόγραμμα τοῦ ἠνωμένου σχολείου ὑπὸ Π. Λιθαδᾶ. 4) α'. 'Ο μισθὸς τῶν δημοδιδασκάλων ἐν Πρωσίᾳ, Βαυαρίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ β'. 'Ο ψιττακισμὸς γ'. Τὸ πρόγραμμα μεταφράσει: ὑπὸ Ι. Βαχαβιόλου. 5) Ἡ ἐξέλιξις τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλλην. Κράτους μέχρι σήμερον ὑπὸ Ἡλ. Γοντζέ. 6) Τὰ ἀναλυτικὰ προγράμματα ὑπὸ Χ. Οἰκονόμου. 7) Ἡ ἐν Κρήτῃ Δ. Ἐκπαιδεύσις κατὰ τὸ σχ. ἔτος 1908—1909 κ. ἄ.

Περιεχόμενα Δ' τόμου. 1) Ἡ παιδεύσις τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων ὑπὸ Π. Π. Οἰκονόμου κατὰ μεταφράσιν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ. 2) Πρόγραμμα ἀναλυτικὸν καὶ ἀρολογιον ἠνωμένου πλήρους Δημοτ. Σχολείου ὑπὸ Π. Λιθαδᾶ. 3) Ἐκ τῆς ψυχολογίας DR. M. JAHW, κατὰ μεταφράσιν Ἑπ. Παπαμειχαήλ. 4) Αἱ ἐκθέσεις κατὰ τὸν Kehr κατὰ μεταφράσιν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ Π. Γ. Τσακίρη. 5) Ἡ καλὴ διήγησις καὶ οἱ ὄροι τῆς ἐπιτελεύσεως αὐτῆς ὑπὸ Δ. Λάμψα. 6) Πῶς κατεσκευάσα τὸ σχολικόν μου μούσειον, μεταφράσις Ι. Βαχαβιόλου.

- 7) Ἡ αἰκογένεια, τὸ σχολεῖον καὶ τὸ ἐγκλημα ὑπὸ Ε. Σωτηρακοπούλου. 8) Περὶ βλήματα ἀνευ ἀριθμῶν, μετάφρασις Ι. Βαχαβιόλου. 9) Οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἐγένοντο ἐπιφανέστεροι ἐν τοῖς πολέμοις ἢ ἐν τοῖς γράμμασιν; πραγματεία βραβευθεῖσα Γ. Ἀνδρουλιδάκι. 10) Ἡ μορφωσις διὰ τοῦ ὄραϊοῦ, μετάφρασις Ι. Βαχαβιόλου. 11) Ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἡ ἀναπαραστατικὴ φαντασία, μετάφρασις Ι. Βαχαβιόλου. 12) Ψυχολογικαὶ παρατηρήσεις ἀφ' ἑβόδος παρὰ τοῖς παισίν ὑπὸ Β. Παπαγεωργίου. 13) Ἐγκύκλιος τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Ἀχαΐας κ. Γ. Βούλγαρι περὶ διδασκαλίας τῶν φρονηματιστικῶν μαθημάτων. 14) Καταστατικὸν τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλ. Δημιοδιδασκάλων. 15) Θεσμολόγιον α') ὁ ἰσχύων νόμος περὶ συντάξεως τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων καὶ Β. Διατάγμα περὶ ἐκτελέσεως αὐτοῦ. β') Β. Διατάγμα περὶ δοκιμασίας τῶν θελόντων νὰ διορισθῶσιν ἐπιθεωρηταὶ τῶν δην. σχολείων κ. ἄ.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Διὰ πᾶσαν ἀποστολὴν χρημάτων καὶ ἐν γένει διὰ πᾶσαν βοήθειάν πρὸς τὸν Σύνδεσμον ἀπευθυντέαν πρὸς τὸν ταμίαν τοῦ Συνδέσμου μὲ τὴν ἐξῆς διεύθυνσιν :

«κ. Βασ. Καμπάνη

Ταμίαν τοῦ Συνδέσμου

Ὅδὸς Νικηφόρου Θεοτόκη 8, ἤ

2ον σχολεῖον Πλάκας ὁδὸς Ἀδριανοῦ

Εἰς Ἀθήνας»

Ἡ ἐτήσια συνδρομὴ τοῦ περιοδικοῦ ὀρίσθη :

διὰ τὰ μὴ μέλη τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ Κρήτης εἰς Δρ. 2.--

» » » » » ἐξωτερικοῦ » » 2.50

Εἰς τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου ἀποστέλλεται δωρεάν.

Ἐδρῶσιν καὶ πωλοῦνται ἀντίτυπα τοῦ Α'. Β'. Γ'. καὶ Δ'. τόμου τοῦ περιοδικοῦ τούτου παρὰ τῷ βιβλιοπωλεῖῳ τῆς Ἑστίας καὶ παρὰ τῷ Ταμίᾳ τοῦ Συνδέσμου ἀντὶ δραχ. 2 ἕκαστος τόμος.